

اذوري عشق جو الميو

(ناول)

دليپ دوشي لوهاڻو

ڪنول پبليڪيشن

ڊجيٽل ايڊيشن:
2020ع

سند سلامت ڪتاب گهر

BOOK NO: (261)

ڪتاب جا سڀ حق ۽ واسطا ليکڪ وٽ محفوظ

ڪتاب جو نالو:	ادوري عشق جو الميو
ليکڪ:	دليپ دوشي لوهاڻو
موضوع:	ناول
پهريون ڇاپو:	نومبر، 2019
ڪمپوزنگ:	شڪيل جنجهي
ٽائٽل ۽ لي آئوٽ:	نعيم ديسوالي
ڪاپيون:	1000
ڇپائيندڙ:	ڪنول پبليڪيشن، قنبر
قيمت:	300/- روپيا
ڊجيٽل ايڊيشن:	2020ع
	سند سلامت ڪتاب گهر
	books.sindhsalamat.com

ADHOORE ISHQ JO ALMIYO

Writer:	Dileep Doshi Lohano
Topic:	Novel
First Edition:	November, 2019
Title & Layout:	Naeem Deswali
Quantitiy:	1000
Published By:	Kanwal Publications, Kanbar
Price:	Rs. 300/-

استاڪسٽ

سمبارا ڪنول ڪتاب هائوس، سيد آرڪيڊ، قاضي محلہ، حيدرآباد
پتائي ڪتاب گهر، گاڏي کاتو حيدرآباد
- ڪنگ پن بڪ شاپ، پريس ڪلب، حيدرآباد
- ڪاٺياواڙا استور اردو بازار، ڪراچي - رابيل ڪتاب گهر، لاڙڪاڻو
- العزيز ڪتاب گهر، عمرڪوٽ - سليمان برادرش، نواب شاھ.
مدني بڪ استور، دادو - سراج بڪ استور، قنبر، ٿر ڪتاب گهر، مٺي
- المھراڻ ڪتاب گهر، سانگھڙ - سوپوگيانچنداڻي ڪتاب گهر، لاڙڪاڻو
عبدالرزاق بڪ استال ميهڙ - سنڌيڪا ڪتاب گهر سکر

ارپنا

”آڪاش ۽ پرھ“

جي نالي،

جنهن جي پيار ڪهاڻي چاهيندي به اڻپوري رهي

سنڌ سلامت پاران:

سنڌ سلامت ڊجيٽل بوڪ ايڊيشن سلسلي جو نئون ڪتاب ”آڌوري عشق جو الميو“ اوهان اڳيان پيش آهي. هن ناول جو ليکڪ دليپ دوشي لوهائو آهي. مهاڳ ۾ شڪت حسين شورو لکي ٿو:

”پيار دليپ دوشي جو من پسند موضوع آهي، ڇو ته هن جو پهريون ناول ”محبت جي تنهائي“ توڙي موجوده ناول ”آڌوري عشق جو الميو“ ان پيار جي پچار تي مشتمل آهن جيڪو لاهاصل آهي. ”آڌوري عشق جو الميو“ اصل ۾ پيار جو نوحو آهي، جيڪو تڪميل تي پهچڻ کان اڳ ۾ ئي الميو بڻجي وڃي ٿو. هونءِ عشق هڪ اهڙو جذبو آهي جنهن جي جوهر ۾ الميو ئي سمايل آهي. عشق ڀلي ڪٿي ڪاميابي جي منزل تي پهچي، پر پوءِ ان جو اتان زوال شروع ٿئي ٿو ۽ اهو جهڪو ٿيندو گلن وانگر ڪومائجي وڃي ٿو. شايد ان ڪري ئي شاه سائين چيو هو ته:

گوليان گوليان مَ لهان، شال مَ ملان هوت،
من اندر جا لوچ، مچڻ ملڻ سين ماني ٿئي.“

هي ڪتاب ڪنول پبليڪيشن، قنبر پاران 2019ع ۾ ڇپايو ويو آهي. ٿورائتا آهيون پياري دليپ دوشي لوهائي جا جنهن ڪتاب جي ڪمپوز ڪاپي موڪلي سنڌ سلامت ڪتاب گهر ۾ پيش ڪرڻ جي اجازت ڏني.

محمد سليحان وساڻ
مينيجنگ ايڊيٽر (اعزازي)
سنڌ سلامت ڊاٽ ڪام

sulemanwassan@gmail.com

www.sindhsalamat.com

books.sindhsalamat.com

ت

7	شوڪت حسين شورو	مهاڳ	O
9	دليپ دوشي لوهائو	ليڪڪ پاران	O
11		ناول - اڌوري عشق جو الميو	O

اڳ

جڏهن کان هن ڌرتيءَ تي عورت ۽ مرد جنم ورتو تڏهن کان ٻنهي صنفن جي اندر هڪ اهڙو جذبو پيدا ٿيو جيڪو سندن وجود سان جڙيل رهيو. ان جذبي کي پيار جو نالو ڏنو ويو. شاھ لطيف جو چوڻ آهي ته ”وڪر سو وهاءِ جو پئي پراڻو نه ٿئي.“ سو پيار هڪ اهڙو ئي وڪر آهي جيڪو ازل کان ابد تائين ڪڏهن پراڻو ٿيڻو ڪونهي. سيفو کان وٺي شيخ اياز تائين پيار شاعري جو توڙي ٻئي تخليقي ادب جو سڀ کان وڌيڪ لازوال ۽ لافاني موضوع رهيو آهي. لکين ڪهاڻيون ۽ ناول پيار جي موضوع تي لکيل آهن ۽ جيستائين انسان ۽ سندس جذبا سلامت آهن پيار جي اهميت قائم رهندي.

پيار دليپ دوشي جو من پسند موضوع آهي، ڇو ته هن جو پهريون ناول ”محبت جي تنهائي“ توڙي موجوده ناول ”ادوري عشق جو الميو“ ان پيار جي پچار تي مشتمل آهن جيڪو لا حاصل آهي. ”ادوري عشق جو الميو“ اصل ۾ پيار جو نوحو آهي، جيڪو تڪميل تي پهچڻ کان اڳ ۾ ئي الميو بڻجي وڃي ٿو. هونءَ عشق هڪ اهڙو جذبو آهي جنهن جي جوهر ۾ الميو ئي سمايل آهي. عشق ڀلي ڪٿي ڪاميابي جي منزل تي پهچي، پر پوءِ ان جو اتان زوال شروع ٿئي ٿو ۽ اهو جهڪو ٿيندو گلن وانگر ڪومائجي وڃي ٿو. شايد ان ڪري ئي شاھ سائين چيو هو ته:

گوليان گوليان مَ لهان، شال مَ ملان هوت،

من اندر جا لوچ، مچڻ ملڻ سين مائي ٿئي.

محبوب جي ملڻ سان جيڪڏهن پيار جي بيقراري ختم ٿي وڃي ته پوءِ ان پيار جي اهميت به گهٽجي وڃي ٿي. دليپ دوشي جي هن ناول جو بنياد ئي پيار جي بيقراري ۽ ان جي پيڙا تي رکيل آهي. پيار جي دائمي موضوع تي لکيل دليپ دوشي جي ناول ”ادوري عشق جو الميو“ جي اڀرنا غير روايتي آهي. عام طور اڀرنا پنهنجي ڪنهن گهر ڀاتي، ويجهي دوست يا ڪنهن سينيئر ليکڪ جي نالي ڪيل هوندي آهي. دليپ ان روايت کي توڙي پنهنجي ناول جي ڪردارن جي نالن تي ڪئي آهي. ناول جا مک ڪردار آڪاش ۽ پرھ آهن. سندن سماجي پس منظر اتر قطب ۽ ڏکڻ قطب جي فاصلي وارو آهي. پيار ته ڪيڏي به وڏي فاصلي کي ليکيندو ئي ناهي. اهو بيشڪ آسمان تي اڏامي سگهي ٿو پر زميني حقيقتن سان بغاوت نٿو ڪري سگهي. اها زميني حقيقت طبقاتي نظام يا سماجي اڻ برابري آهي، جنهن ۾ معاشي ننڍ وڏائي، اميري غريبي جو فرق نمايان هوندو آهي. انسان مذهبن، فرقن، رنگ، نسل ۽ ٻولين جي ويجهن م تہ ورهايل آهي، پر ساڳئي مذهب، فرقي، رنگ، نسل ۽ ٻولي جي هوندي به سماجي اڻ برابري کي نظر انداز ڪرڻ ناممڪن ليکيو وڃي ٿو.

”ادوري عشق جو الميو“ ناول جي پلاٽ جو بنياد سماجي اڻ برابري تي رکيل آهي، پر ان ۾ موقعي مهل سارو سنڌ جي اهم ۽ ٻرندڙ مسئلن جو به ذڪر آهي. ناول جو مک ڪردار آڪاش پاٽ صحافي آهي، ان ڪري انهن مسئلن کي اجاگر ڪرڻ هن جي ڪم ۾ شامل آهي. سنڌي ۾ پيار جي موضوع تي جيڪي ناول لکيا ويا آهن، پوءِ اهي يونيورسٽي ڪئمپس توڙي ڪنهن ٻئي پس منظر ۾ هجن، انهن جا ناول نگار شايد رڳو پيار جي پچار واري تهمت کان بچڻ لاءِ ضمني طور سنڌ جي مسئلن کي به ڪٽي اچڻ ضروري سمجهن ٿا. اها ڳالهه مون کي انگريزي ۽ ٻين ٻولين جي ناولن ۾ نظر نه آئي آهي. سنڌ جي مسئلن کي ناولن ۾ ضمني طور آڻڻ ڪپي يا انهن تي ڪو مڪمل ناول لکڻ ڪپي، اها هڪ بحث طلب ڳالهه آهي.

دليپ دوشي جي هن ناول ۾ سنڌ يونيورسٽي ۾ شاگردي واري زماني ۾ گهاريل گهڙين جون يادگيريون آهن. ٿر جي ڏڪار جي اجگر بلا جو ذڪر آهي. ٿر جي ڏڪار جي حوالي سان حڪومتي ڪامورن جي بيحسي، ماروٿڙن جي دردن جي درمان لاءِ رڳو سڪڻا نعرا، مدد جي نالي ۾ قطارن ۾ بيهاريل ٿرين جي تذليل، لنيون ۽ انهن کي پلٽ پوندڙ ڏڪار ... ٿر جو ڏڪار سرڪاري توڙي غير سرڪاري تنظيمن جي لاءِ پاڳ بڻجي اچي ٿو، غريب ماروٿڙن جي سهائتا جي نالي ۾ ملندڙ فنڊ فوٽو سيشن، صاحبن جي دورن ۽ سندن فرمائشن ۾ پورا ٿي وڃن ٿا، هوڏانهن مسڪين ٿرين کي رڳو ڏک ڏولاوا ٿي نصيب ٿين ٿا __ هن ناول ۾ انهن سڀني ڳالهين جي دردمندي سان اپتار ڪيل آهي.

__ شوڪت حسين شورو

ڪڪپاران

ڪاليج جي پيار ڪهاڻي تي مشتمل منهنجي پهرين ناول ”محبت جي تنهائي“ تي سموري سنڌ جي نوجوانن پاران مليل اُتساهيندڙ موت کان پوءِ آئون مسلسل ان ڪوشش ۾ هوس ته ٻيو ناول لکان. ڪجهه موضوع به ذهن ۾ هئا جنهن تي ڪم به ڪيو پر الاڻي ڇو چند صفحن جي وڌيڪ لکي نه سگهيس، شايد ان ڪري جو هٿرادو ٺاهيل ڪردارن ۽ موضوعن کان وڌ سڄڻ واقعن ۽ ڪردارن تي لکڻ مون کي وڌيڪ آسان لڳندو آهي. ”ادوري عشق جو الميو“ پڻ حقيقت سان ويجهڙائي رکندڙ هڪ اهڙي پيار ڪهاڻي آهي، جنهن ۾ آڪاش ۽ پرهم زماني جي عجيب رواجن اڳيان پنهنجي محبت هارائي ويٺا ۽ سندن پريت المين جو شڪار بڻجي هڪ ڪرپناڪ پڄاڻي تي پهتي.

هيءَ پيار ڪهاڻي هر ان نفيس انسان جي آهي، جيڪو محبت ڪندڙ دل رکندڙ آهي، هونئن به دنيا ۾ هر انسان محبت ڪندو آهي، بس محبت جا ڪردار ۽ حالات مختلف هجن ٿا، باقي سموري پيار ڪهاڻي ۾ محبتون، حجتون، لڙڪ، وڇوڙا ۽ تڪليفون ساڳيون ئي هجن ٿيون.

مون هن ناول سان ڪيترو نپاءُ ڪيو آهي ۽ ان جي فني پاسن توڙي ڪردارن سان ڪيتري قدر انصاف ڪري سگهيو آهيان؟ هن ناول ”ادوري عشق جو الميو“ جي ڪهاڻي ۽ پلاٽ ڪيئن آهي، ڪردارن ۾ ڪيتري خوبصورت ۽ وسعت آهي، مڪالم ڪيترا جاندار آهن ۽ ڪهڙو اثر ٿا ڇڏين؟ ناول پنهنجي ڪهاڻي ۾ ڪيئن ٿو لڳي؟ اهي سڀ سوال نقادن جي حوالي ڪري آئون پنهنجي پڙهندڙن سان مخاطب ٿيندي بس ايترو چوان ٿو ته جيڪو به لکيو آهي سو پوري سچائي، محنت ۽ دل سان لکيو آهي.

سنڌ جي بهترين ڪهاڻيڪار سائين شوڪت حسين شورو صاحب جون مهربانيون جنهن پنهنجي قيمتي راءِ ڏئي ناول لاءِ مهاڳ لکيو ۽ سنڌ جي بهترين ڪهاڻيڪار سائين اختر حفيظ جالڪ قرب جنهن ناول لاءِ بيڪ ٽائيتل لکي ڏنو. محبتن جي ديس ٿر جي

انتھائي خوبصورت شاعر محترم سائين شنڪر ساگر جون محبتون جنهن ناول جي فرنت فليپر لاءِ پنهنجا تاثر لکي ڏنا ۽ آئون پنهنجي پياري ليکڪ ۽ شاعر دوست عنايت الله نهڙيو جو انتھائي مشڪور آهيان جنهن ناول جا پروف ڪري ڏنا ۽ بيڪ فليپر لاءِ پنهنجو رايو پڻ لکي ڏنو. آخر ۾ بهترين شاعر ۽ پبلشر دوست سائين سعيد سومري جا لک قرب جو سندس ساھتا سان ئي هيءَ ناول ”ادوري عشق جو الميو“ ڪنول پبليڪيشن قنبر جي پليٽ فارم تان توهان جي هٿن تائين پهتو. اميد ته توهان پڙهندڙن کي ضرور پسند ايندو.

— دليپ دوشي لوهاڻو

مٺي، ٿرپارڪر، سنڌ

Cell # 0333-2511104

dileepdoshi2009@gmail.com

اڌوري عشق جو الميو

1

هُو پنهنجي آفيس واري ڪمري ۾ ليپ ٽاپ تي ڪم ۾ مصروف هو. بلڪل ئي اڪيلو پنهنجي ڪمري ۾ ليپ ٽاپ جي اسڪرين تي يڪ ٽڪ نظرون ڪپائي نيوز اسٽوري ٽائپ ڪري رهيو هو. ڪمري جي سامهون واري ديوار تي لڳل ايل سي. ڊي تي. وي تي نيوز چينل هلي رهيو هو. وي جو آواز سائيلنٽ موڊ تي رکيل هو. هُو خبر ٽائپ ڪندي بار بار تي. وي ڏي ڏسندي، اُهو پڻ معلوم ڪري رهيو هو ته ڪهڙي خبر نشر ٿي رهي هئي.

سينٽر ٽيبل تي ماربل ٽيبل سيت رکيل هو ۽ شيشي جي هيٺ مختلف وزينٽنگ ڪارڊس، رمائينڊر چٽس، ڪئلينڊر ۽ ڪجهه يادگار تصويرون ترتيب سان پيل هيون. سينٽر ٽيبل جي ساڄي پاسي ايندڙ مهمانن لاءِ چار سنگل صوفا ۽ اڳيان رکيل شيشي جي ننڍي ٽيبل تي، پاڻي سان اڌ ڀريل شيشي جو جڳ پيل هو ۽ گڏ ٻه شيشي جا گلاس پڻ پيل هئا. انهي شيشي جي ٽيبل تي انهي تاريخ جون مختلف اخبارون ۽ ڪجهه ميگزين، وڪريل ڪاغذ، پريس رليز، سياسي بيانن جون ڪاپيون به پيل هيون. ڪمري ۾ ٻيو ڪير به نه هجڻ ڪري مڪمل خاموشي هئي ۽ هُو يڪسوئي سان پنهنجي ڪم ۾ مصروف هو.

سينٽر ٽيبل جي بلڪل سامهون هڪ ڪشادي دري ٻاهر گهٽيءَ جي طرف هئي، جيڪا اڌ کليل هئڻ ڪري ڪنهن ڪنهن مهل تازي هوا جو جُهو ٿو ڪمري جي سانت کي ٽوڙيندو دري جي پردن سان ٽڪرائيندو سامهون دروازي مان نڪرندي ڪمري ۾ تازو احساس ڇڏي رهيو هو. جنهن سان ڪمري ۾ تازگي جو احساس پڻ محسوس ٿي رهيو هو.

هونئن ته آفيس ۾ هُن کان علاوه چئن چئن جو اسٽاف هو هڪ جونيئر رپورٽر، هڪ ڪئمرامين، هڪ پٽيوالو آفيس وقت لاءِ ۽ رات لاءِ سيڪيورٽي گارڊ پر جونيئر رپورٽر ۽ ڪئمرامين شهر ۾ ڪنهن تقريب جي رپورٽ ڪور ڪرڻ لاءِ ويل هئا. سيڪيورٽي گارڊ رات واري وقت ايندو هو باقي هُو پٽيوالو آفيس ۾ موجود هئا.

گهڻي دير بعد خبر مڪمل ڪري اداري کي اي ميل ڪرڻ بعد هُن ليپ ٽاپ سرڪائي، ٻنهي هٿن جي آڱرين کي پاڻ ۾ پڪوڙيندي آرس پيجي ۽ بعد ۾ نونن ٽيبل تي رکي چاهي ڪي ٻنهي هٿن ۾ پڪوڙي ڪجهه دير ٿڪ پيڇڻ لڳو. گهڙي کن رکي پنهنجي جڳهه تان اُٿي اخبارن ۽ ڪاغذن جي ڏيڍ ۾ ڪجهه ڳولڻ جي ڪوشش ڪئي پر ڪامياب نه ٿي سگهيو. ٻيهر پنهنجي سيت تي اچي ڪرسي کي پوئتي ڌڪي ٽيڪ ڏيندي پير ٽيبل تي رکي اڪيون پوري رليڪس ٿي ٿڪ پيڇڻ لڳو.

سُڪون جي ڪجهه گهڙين بعد موبائل فون جي رنگ تون وڳي ۽ هُو ٻيهر ڪرسي تي سڌو ٿي ويٺو ۽ فون اٿيندڙ ڪيائين جيڪو اداري کان آيل هو. فون اٿيندڙ ڪري هن موبائل ٽيبل تي پئي رکيو ته

هن جي نظر دور بيل جي رموت تي پيئي جنهن کي هن ڪجهه دير پهرين ٿيل تي اخبارن جي ڏير ۾ پئي ڳوليو پر اهو ته لپ ٽاپ جي پاسي ۾ ئي پيو هو. هن رموت جو بٽڻ دٻايو پٽيوالو ڪمري ۾ داخل ٿيو.
”جيءَ سائين“ پٽيوالي ڪمري ۾ داخل ٿيندي چيو.

”ولي محمد.....!! چانهه ته ڪا ڪڙڪ سربلي پيار سڄي ڏينهن جو ٿڪ لهي پئي.“ هن پٽيوالي کي چانهه لاءِ پئسا ڏيندي چيو.

ڊگهي قد ۽ پوري رنگ جو نوجوان آڪاش، جنهن جي زندگي ٿر جي ريگستان ۾ سالن کان برسات جي آس لڳايل اُن ماروٽڙي جي اميد جهڙي هئي ته ”ڪڏهن ته الله سائين رحمت وسائيندو ۽ سمورا ڏک ۽ پيڙائون انهي پلر ۾ وهي ويندا.“ هن ننڍڙي وهيءَ ۾ ئي انيڪ خواب اڪثرين جي پيچرن تي سجايا. هن طءَ ڪري ڇڏيو هو ته انهن سمورن سپنن جي ساڀيان لاءِ سوپ جي منزل طرف انتهائي پختي ارادي سان اڳتي وڌندو رهندو ۽ منزل ماڻي رهبي. هونئن به ڏکيا رستا هميشه بهترين منزل طرف ئي ويندا آهن ۽ جيڪو اهي اڙانگا پنڌ اوري ٿو وڃي، منزل ان جو ئي مقدر ٿي بڻجي. هن وٽ سسئي جهڙو ساھس هو جنهن ٽڪڙ سڪيو ئي نه هو. بس پنهنجي پريت ۾ جيئن سسئي جهر جهنگ ڏوريندي اڳتي وڌي رهي هئي تيئن هو پڻ پنهنجو مقصد طءَ ڪري وينو هو ۽ ان کي ماڻ لاءِ اڳتي ۽ صرف اڳتي ئي وڌي رهيو هو.

ٿڌڙين هوائن جي شهر جي اليڪٽرانڪ ميڊيا جي صحافتي حلقي توڙي اداري ۾ هو ڳيرو نوجوان ٿوري ئي وقت ۾ وڏي محنت سان پنهنجي گهڻي اهميت ٺاهي چڪو هو. اڄ جي ميڊيا جي بربڪنگ نيوز جي ڊوڙ ۾ هو ڪنهن وقت انتهائي اهم خبر کي ڪور ڪرڻ ۾ سينيٽرس کي به پوئتي ڌڪي ويندو هو. جنهن ڪري کيس ڏکيائين ۽ عجيب روين کي پڻ منهن ڏيڻو پوندو هو. پر هي ڏکيائون هن جي ماضيءَ جي تڪليفن ۽ پيڙائون جي اڳيان واريءَ جي ديوار هيون. هن جي جستجو بس اڳتي وڌڻ جي هئي، هن اهو طءَ ڪري ڇڏيو هو ته پوئتي مڙي نه نهاربو. قدم وڌايا ته صرف اڳتي ۽ منزل ماڻي رهبي ۽ انهي لڳاءُ جي ڪري هن ٿوري وقت ۾ ئي ڪافي ڪجهه سڪيو هو.

هو انهي سبت ۽ جاءِ تي ايئن ئي نه پهتو هو ان جو هن کي احساس هو هو مائٽن جو وڏو پٽ هو. غربت سبب ذميوارين هن کي بالڪڻ ۾ ئي جوان ڪري ڇڏيو هو. هن بي رحم وقت جي هر موڙ تي پنهنجا احساس ڪيئن ماري هئا؟ ان جي پروڙ صرف هن کي ئي هئي، هن پنهنجن جذبن کي لڙڪ سان ڪيئن ڌوٽو هو؟ سا يادگيري هن کي ڪڏهن ڪڏهن ايندي هئي ته ضبط ٿئي پوندو هو ۽ لڙڪ لهرون بڻجي اڪثرين جي سمندر ڪنارن سان ٽڪرائجي پوندا هئا، ۽ هائو تي ست پئجي ويندي هئي. پر وري به زماني جي پرم خاطر ٿڌو ساھ پري ڳوڙها اگهي ان يقين کي پختو ڪندو هو ته بس هاڻي نه روئبو. آڪاش ڪرسي تان اٿي تازي هوا لاءِ دري جي ويجهو اچي بيٺو گرمي باوجود ڪنهن ڪنهن مهل هوا جا تازا جهونڪا مسرت ڀريل لهر جو پيغام کڻي اچي رهيا هئا. هوا جي دلفريب جهونڪن جي لهرن ۾ اهڙو ته گم ٿي ويو هو جو هن جي سموري ٽڪاوت ڪجهه ئي لمحن ۾ دور ٿي ويئي.

”سائين چانه“ پٽيوالي چانه جو تري ڏانهس وڌائيندي چيو.

پٽيوالي جي آواز تي هن مڙي چانه جو مڱ ورتو ۽ چانه مان سرڪ ڀريندي گهٽيءَ ۾ کلندڙ دري مان ٻاهر نظر ڊوڙائيندي ڏٺو ته خاموشي ڇانيل هئي، گرمي جي ڪري ٻار گهرن ۾ هئا يا ٽيوشن سينٽرن تي ويل هئا، ايڪٽر بيڪٽر ڪنهن وقت ڪنهن ماڻهو جو گذر ٿي رهيو هو پر هن ڏٺو ته گرمي باوجود به سامهون گلي جي ڪنڊ ۾ هڪ غريب عورت جنهن جي هنج ۾ معصوم ٻار هو جنهن جي اڳيان چولن جو ٿال پيل هو هو ۽ ڇولا ڪپاڻ لاءِ ٻارن جي ٽيوشن سينٽرن تان واپسي جو انتظار ڪري رهي هئي، اهڙي گرمي ۾ به پنهنجي ۽ پنهنجي بچن جي پايي پيٽ جي پورائي لاءِ ڪيس هي سڀ ڪشالا ڪٽڻا پئجي رهيا هئا. بک جي دوزخ خلاف مسلسل جدوجهد سان گڏ نٿل پوتي باوجود ڪيس پنهنجي عزت، آجپي ۽ خودداري جو ڪيڏو نه خيال هو جو بار بار هن پنهنجي پوتي کي ٺاهيو ۽ سنڀاليو ٿي ته جيئن سندس ڪوانگ اڻ ڏيکيو نه رهجي وڃي.

هيءَ آهي دنيا جي اها باوقار ۽ باڪردار عورت، جيڪا پنهنجي گهر، ٻارن، عزت جو هڪ ئي وقت خيال به رکي ٿي ته خودداري جي رُڪي سڪي ڪاڻ ڪي به ترجيح ڏئي ٿي پر پنهنجي اوچي ڳاٽ کي جهڪائڻ هرگز نه ٿي ڏي ”آئون ته چوان ٿو سوشل سيڪٽر جي بيبي ڪٽ وارن ۽ اوچي هيل پاتل فينسي عورت سوشل ايڪٽيويسٽ سڏائي ٿڌن ڪمرن ۾ ويهي عورت جي آجپي تي پاور پوائنٽس جي رٿيل پرزنتيشن تي طوطي وانگر تانءُ تانءُ ڪندڙن کي اهڙين محنت ڪش عورتن کان سڪڙ ڪپي ته عورت جي زندگي ۾ جدوجهد ڇا آهي؟ آجپو ڇا آهي؟ باقي عورت جي آزادي جي نعري تي فنڊ ڪائيندڙ نام نهاد عورت سماجي اڳواڻن وٽ مظلوميت جا نعرا وڪڻي اکين ۾ ڌوڙ وجهڻ کان سواءِ ڪجهه به ناهي.“ چانه پيئندي سندس ذهن ۾ اهڙا خيال ايندا رهيا.

هن ڪجهه دير رکي سرڪ ڀرڻ لاءِ ڪوپ چپن تائين آندو ته هن کي محسوس ٿيو ته ڪوپ ۾ چانه ختم ٿي چڪي آهي، هن ڪوپ ٽيبل تي رکيو ۽ رليڪس ٿيڻ لاءِ ليپ ٽاپ جي ميوزڪ پليئر تي لتا جا ڪلام لڳائي گُرسِي تي ٽيڪ ڏيئي اڪيون بند ڪري موسيقي جو سرور وٺڻ لڳو.

موسيقي ٻڌندي هن کي وقت جي پروڙ ٿي نه پئي ته سانجهيءَ ٿي چڪي هئي، سيڪورٽي گارڊ جي اچڻ وقت پٽيوالو جڏهن گهر وڃڻ لاءِ اجازت گهرڻ آيو ته هن ديوار تي لڳل سامهون گهڙيال ڏي نظر وڌي ته شام جا ست ٿي رهيا هئا. هن کي احساس ٿيو ته ڪافي وقت ٿي چڪو آهي. شام واري شفٽ جي ڊيوٽي ڪرڻ لاءِ هن فون ڪري استوري ڪرڻ لاءِ ويل جونيئر رپورٽر کي هدايتون ڏنيون. بعد ۾ پٽيوالي کي به اجازت ڏني ۽ پاڻ به اُٿيو ۽ فليٽ ڏي روانو ٿي ويو.

2

هُنَ کي نئين شهر ۾ آئي ڪجهه وقت ئي مس گذريو هو. اجنبي شهر، نوان ماڻهو، نوان روپا، ڏکيو ٿاسڪ ۽ هُو اڪيلو نوجوان، جنهن ان کان پهرين ايترو عرصو ڪڏهن گهر کان پري نه گذاريو هو. ماءُ جي پيار ۾ پليل ڪڏهن به تي ڏينهن به ماءُ کان پري نه رهيو هو. تنهن کي گهر ۽ ماءُ، پيءُ کان پري هيترو وقت گذري ويو هو. جيڪو سمورو وقت هن کي جڳن کان وڌ لڳو هو. ڪڏهن ڪڏهن ته ضبط ٿئي پوندو هو ۽ اڪيلو ئي اڪيلو واک جي بهاني ڊگهي رستي تي نڪري پوندو هو. روئي من هلڪو ڪندو هو ۽ دل چوندي هئس ته واپس گهر هليو وڃي. پر پوءِ جڏهن گهر جون حالتون، ماءُ جي طرفان سنل ڏڪن تڪليفن ۽ پيءُ طرفان ڪنيل قرض ۽ واپس نه ڪرڻ جي سگهه ۽ ننڍڙي پيٽ کي پنبتين جي ڪنارن تي ڪنهن خوشي جي ڏينهن تي تري آيل ڪوسن لڙڪن سميت پيڙائن جا انيڪ منظر جڏهن هُنَ جي سامهون نروار ٿيندا هئا، تڏهن هُو لڙڪا اگهي انهن کي سگهه ۾ تبديل ڪندو هو.

اجنبي شهر ۾ هُنَ جو هڪڙو ئي ويجهو ۽ دل گهريو دوست ڪريم، جيڪو يونيورسٽي ۾ پڙهندو هو ۽ سندس فليٽ پارٽنر پڻ هو. ڊگهي قد جو سهڻو نوجوان، محمد ڪريم هميشه اسٽائيلش رهڻ پسند ڪندو هو. پينٽ شرٽ، شلوار قميڙ توڙي هر لباس ۾ وڻندڙ خوش مزاج ۽ حقيقت پسند هو. هُنَ جي نظر ۾ پيار ۽ عشق وقت جو زبان هو. هُنَ جو پورو ڌيان پڙهائي ۾ هو. هُنَ کي پڙهائي مڪمل ڪري آمريڪا وڃڻ جو جنون هو. هُنَ جي نظر ۾ چوڪري صرف محبوبه ئي ڇو؟..... هڪ سٺي دوست بڻجي به ته رهي سگهي ٿي.....!!

آڪاش سان ڪريم جو تمام گهڻو لڳاءُ هوندو هو. ٻئي ڄڻا هڪ ٻئي کي دل سان سمجهندا به هئا ته هڪ ٻئي سان دل جو حال به اوريئندا هئا. هر وقت هر ڏک سک ۾ گڏ بيٺل نظر ايندا هئا. آڪاش جي تڪليف کي ڪريم لفظن مان پروڙي وٺندو هو ته ڪريم جي درد کي آڪاش سندس اکين مان پڙهي وٺندو هو. دوستي جي عظيم رشتي جو هُو ٻئي هر وقت پرم رکندا هئا، وقت ڪهڙو به ڏکيو ڇو نه اچي وڃي، ڪيفيت ڪهڙي به ڇو نه هجي هُو ٻئي هر وقت ڪلهو ڪلهي سان ملائي بيٺل هوندا هئا. ڪريم اجنبي شهر ۾ آڪاش لاءِ وڏو ڏڍ هو. جيڪر هُو اڪيلو هجي ها ته شايد ايئن ٽڪاءُ نه به ڪري سگهي ها، جنهن جو هُو وڏي واڪي اعتراف به ڪندو رهندو هو ته هُنَ جي ڪاميابي جي سفر ۾ ڪريم جو تمام وڏو هٿ هو.

آڪاش صحافي ۽ ڪريم يونيورسٽي جو شاگر، بس پوءِ رات جو فليٽ تي بحث شروع ٿيندا هئا ته ڪلاڪن جا ڪلاڪ لنگهي ويندا هئا ڪٿي ٿا آڻ مڃن. هڪ کي پنهنجي تعليمي قابليت تي فخر ته ٻئي کي وري صحافيءَ هئڻ ڪري عملي زندگيءَ جو ويجهڙائي کان تجربو. هڪڙو چوي آئون صحيح ته ٻيو چوي هُو ڪيئن گهٽ ٿئي. بس فليٽ جا ٻيا دوست گاريون ڏيئي ماڻ ڪرائيندا هئا پوءِ

گرم چانه جو دور شروع ٿيندو هو. چانه جي چسڪي تي وري يونيورسٽي، تعليم، چوڪريون، انهن جون دوستيون، رُساما، پرچاءُ سميت اٽڪ ڳنڀير مسئلا زير بحث ايندا هئا. ڪجهه دير کان پوءِ موبائل فونن جون گھنڻيون وڇڻ شروع ٿينديون هيون ته عاشق وڃي فليٽ جون ڪنڊون سنڀاليندا هئا. ان ويلي آڪاش وري لپ ٽاپ تي سٺن ڪالم نگارن جا آرٽيڪل، مختلف اخبارن جون خبرون، تازه ترين موضوعن تي تبصرا ۽ تجزيا پڙهڻ لڳندو هو جنهن سان سندس صحافتي قابليت ۾ واڌارو ٿيندو هو.

وقت سان گڏ صحافتي صحبت جي دوستن سان اٺ ويهه ٿيڻ لڳي هئي ۽ هن جي ملٽسار طبيعت هڻڻ ڪري ٿوري ئي وقت ۾ صحافتي سٿ جا ڪافي دوست هن جي ويجهو ٿي چڪا هئا ۽ هن کي پڻ خبر جي هر انداز ۽ پهلو جي پروڙ پوندي رهي ايئن وقت سان گڏ هن جو سياسي، سماجي حلقن ۾ اثر و پهت ٿيڻ لڳو ۽ واسطا به وڌندا ويا.

وقت تيز گهوڙي تي سوار ٿي مسلسل گذرندو رهيو. گڏوگڏ هن کي زندگي جا ڪجهه وڌيڪ سبق پڻ سڃاڻيندو ويو. جنهن سان هن جي سوچڻ ۽ پرکڻ جي سگهه ۾ اضافو ٿيندو رهيو. هُو جيتوڻيڪ ڪُو سينيئر صحافي ڪونه ٿيو هو پر ايترو ضرور هو ته هاڻي هن لاءِ خبر ڳولڻ ۽ ان کي ڪهڙي انداز سان پيش ڪجي مشڪل نه رهيو هو. پهرين هن کي خبر ڳولڻي پوندي هئي پوءِ خبر هن وٽ خود پهچڻ لڳي. اليڪٽرانڪ ميڊيا جي وڌندڙ رجحان ۽ ٽيڪنالاجي جي وڌندڙ سهوليتن جي ڪري صحافت آسان ٿي ويئي هئي. پرنٽ ميڊيا جي جهونن صحافين جي پيٽ ۾ نوجوان صحافي ان نئين ٽيڪنالاجي جي ڪري تمام اڳتي هئا.

ڪنهن وقت جي صحافتي اصولن پٽاندر پهرين خبر ملي، پوءِ تصديق ٿئي، پوءِ ٻيهر تصديق ٿئي، پوءِ ٻنهي پاسن جو موقف ملي، پوءِ خبر ڊيسڪ ڏي وڃي، جتي سب ايڊيٽر کان ٿيندي نيوز ايڊيٽر کان ٿيندي ايڊيٽوريل ضابطن مان لنگهندي هئي، پوءِ وڃي اها خبر اخبار جي جڳهه والاريندي هئي. پر پوءِ وقت بدليو ۽ اليڪٽرانڪ ميڊيا جي آيل تيز ترين رفتار واري صحافت سڀني ليڪا اورانگهي ويئي، ڪهڙا ضابطا...؟، ڪهڙا اخلاق...؟، ڪهڙيون ايڊيٽوريل پاليسيون...؟ بس خبر سڀ کان پهرين نشر ٿيڻ ڪپي...!! بربيڪنگ نيوز جي ڊوڙ صحافتي اصولن، ايڊيٽوريل پاليسين کي بلڪل ئي ڀاڱيل ڪري ڇڏيو هو. پاليسي اها ئي هوندي جيڪا چئنل جو مالڪ چاهيندو ۽ مالڪن ته چاهيو ٿي ڪاروبار ۾ واڌارو... سڀ کان پهرين خبر وٺڻ پهچي ۽ ريتنگ وڌي ۽ اشتهارن جي لائين لڳي ته جيئن ڪاروبار وڌي جيئن پنج ئي آڱريون برابر ناهن هونديون تيئن اڃان ڪاري ڌڏو اچو آيو ٿي، ڪو سڀني پاسي انڌو ڪار ڪونه هئي پر گهڻي حد تائين شيون تبديل ٿي چڪيون هيون.

آڪاش جيئن ته نوجوان هو نئين دور جو جوان خون، سو هن لاءِ انهي ٽيڪنالاجي کي ڏکيائون پيدا نه ڪيون. لپ ٽاپ ۽ ٽيبلٽ جي دور جو نوجوان هو انٽرنيٽ جي دنيا هن لاءِ نئين نه هئي ۽ پنهنجي ڪم ۾ حد درجي تائين سچو ۽ ايماندار هو. ڪا اسائنمينٽ ملندي هئس ته جيءُ جان لڳائي

پوري ڪندو هو. جنهن ڪري اداري ۾ ٿوري ئي وقت ۾ پنهنجي سٺي ساڪ ٺاهي ويو هو ۽ صحافتي حلقا
پڻ آڪاش ڪي ساراهيندي نظر ايندا هئا ته نوجوان ٿوري وقت ۾ ئي ڪافي شيون پنهنجي فهم و فراست
سان سمجهي چڪو هو. خبر جو اسڪرپٽ ڪيئن لکجي، فوٽيج ڪي ڪهڙي اينگل کان ڪور ڪجي يا
خبر جي منڍ ۽ پڇاڙي ڪيئن رکجي ان تي ڪافي گرفت حاصل ڪري چڪو هو.

-

3

صبح جو وقت هو. آسمان صاف هو. ڪو ايڪٽر پيڪٽر بادل نظر آيو ٿي ۽ سج پنهنجي گرمي جا هلڪا هلڪا پر پڪيڙي رهيو هو. آسمان ۾ ڪنهن ڪنهن مهل ڪو پڪي هيڏي هوڏي اڏرندي ڏسڻ ۾ آيو ٿي، زندگي روان دوان هئي، خلق خدا پنهنجي پنهنجي روز جي ڪم ۾ مشغول هئي، پريس ڪلب جي گيت واري روڊ تان گذرندڙ ڪارن، فور سيٽرس، رڪشن جا آوازن رستي تي چولا، چات، مڪئي ڪپائيندڙ ريڙهن تي ماڻهن جي اچ وڃ جو سلسلو جاري هو. ان ويلي آڪاش سميت مختلف صحافي ساٿي ڪانفرنس هال ۾ اڀري سي جي ٿڌي ماحول ۾ ويٺا پنهنجي پنهنجي دنيا ۾ مشغول هئا. ڪو اخبار پڙهندي ڪنهن وقت چاهي تي مسڪراھت ته ڪنهن ويلي چڙ جا تاثر آڻي رهيو هو ته ڪو وري ٽي وي تي خبرون ٻڌڻ ۾ مشغول ته ڪي وري سماجي رابطن جي ويب سائيٽس تي وقت گذر ڪري رهيا هئا.

ويهه پنجويهه جڻ تي مشتمل نوجوانن جو ٽولو جيڪو چوڪرن ۽ چوڪرين تي مشتمل هو. سهڻا ٻهڪندڙ چهرا، خوش اسلوب لباس، ڪنهن ڪي پينٽ شرٽ پهريل ته ڪي وري شلوار قميص ۾ هئا، ڪي فينسي برگر ڪٽ وار ڪٽريل چوڪرا رکي رکي وارن ۾ هٿ گهمائي سيت ڪري رهيا هئا ته ڪا چوڪري وري فينسي فريم واري چشمي ڪي بار بار ساڄي هٿ جي پهرين آڱر سان نڪ تي سرڪائي رهي هئي ته ڪا وري وارن جون چڱون جيڪي بار بار چاهي تي لڙي ٿي آيون تن ڪي سرڪائي ڪن جي پويان واري ٿي ڇڏيائين. هڪڙي ڳالهه جيڪا سڀني ۾ هڪجهڙي هئي اهو سندن لباس تي سفيد گائون پهريل هو جنهن مان سندن سڃاڻپ ڊاڪٽر هجڻ جي ٿي رهي هئي.

اهي نوجوان ڪاٻي هٿ ۾ پنهنجي مطالبن جي مڃتا جا لکيل پليءَ ڪارڊ ڪنيو ساڄي ٻانهن ڪي هوا ۾ اڀاري هٿ بند ڪري مٿ ٺاهي نعرا هڻي رهيا هئا. اهو نوجوانن جو ٽولو نعرا هڻندو اچي پريس ڪلب جي مکيه دروازي وٽ پهچي احتجاج ڪرڻ لڳو.

هائوس جاب ڪندڙ نوجوان ڊاڪٽرن جو ميٽر.... جيڪو قوم جي صحت جو ضامن هو جيڪو پاڻ هيٺ پنهجي حقن جي حاصلات لاءِ پريشان هو. سڌريل معاشرن ۾ اُستاد ۽ ڊاڪٽر ڪي وڏي عزت ۽ احترام جي نگاه سان ڏٺو ويندو آهي ۽ هر سهولت ڏني ويندي آهي، پر اسان ڪيڏا نه بي حس آهيون جو پنهنجي حقن جي حاصلات لاءِ ايندڙ پرامن استادن تي واٽرن ڪينن ۽ لنيون وسايون ٿا، ۽ ڊاڪٽرن کي سندس مطالبن جي مڃتا لاءِ رستن تي روليون ٿا.

هائوس جاب الاؤنس.... وڌايو وڃي.... ڀنگ ڊاڪٽرن سان ناانصافي.... بند ڪريو.... ٽائيم اسڪيل الاؤنس.... وڌايو وڃي.... ڀنگ ڊاڪٽر اتحاد.... زنده باد.... ڊاڪٽرن سان ناانصافيون.... بند ڪريو....

جڻ صبح ويلي گلن تي ماڪ ڦڙا ڪريا هجن تيئن ڪن نازڪ ڪومل چهرن تي گرمي وگهي پگهر جا ڦڙا ظاهر ٿيڻ لڳا هئا، جنهن کي اهي بار بار تشو۽ پيپر سان صاف ڪري رهيون هيون. ڪي چوڪريون وري پلي ڪارڊ سان چانو ٺاهي سج جي گرم روشنيءَ کان بچڻ جي ڪوشش ڪري رهيون هيون. گرمي جي ڪري اڇا ڪير جهڙا چهرا ڳاڙهي گلاب جهڙا لال ٿي رهيا هئا. سندن نعرن جي آواز تي پريس ڪلب مان ڪجهه ڪئميرامين، فوٽو گرافر، پرنٽ توڙي اليڪٽرانڪ ميڊيا جا صحافي سندن احتجاج رکارد ڪرڻ لاءِ ٻاهر نڪري آيا. آڪاش پڻ پنهنجي ڪئميرامين کي چيو ته ”ڪئميرا ٽرائي پوڊ اسٽينڊ تي سيٽ ڪر ته جيئن نوجوان ڊاڪٽرن مان ڪنهن جو موقف رکارد ڪجي“. ڪئميرامين اسٽينڊ سڌو ڪري ڪئميرا سيٽ ڪرڻ لڳو ته آڪاش مائيڪ جي تار جو چيڙو ڪئميرامين کي ڏيندي چينل جو لوگو سيٽ ڪرڻ لڳو.

”توهان نوجوان ڊاڪٽرن مان مطالبن جي مڃتا جي حاصلات لاءِ موقف ڪير ڏيندو؟“
 آڪاش مائيڪ تي لوگو سيٽ ڪندي ڊاڪٽرن کان پڇڻ لڳو.
 ”اسان جو گڏيل موقف ڊاڪٽر مومل ڏيندي.“

ميڙ مان ڪنهن ڊاڪٽر جواب ڏنو.

مومل جو نالو ٻڌندي ئي آڪاش کان چرڪ نڪري ويو. ذهن جي ڪينواس تي ماضي جا اڻ مت عڪس هڪدم اُڪري آيا ۽ آڪاش ڪنڌ ورائي ڊاڪٽرن جي ميڙ طرف نهاريو ته ميڙ مان هڪ نوجوان ڊاڪٽريائي نڪري اڳيان اچي بيٺي، جيڪا مومل اها ئي مومل هئي ...

سونهن ۾ اڃان به ويتر سرس، هلڪي گلابي رنگ جي ڪاٺن جي جوڙي ۾ ملبوس، تنهن تي ڊاڪٽرن وارو سفيد گائون پهريل ۽ ڪلهي تي سفيد چُني سندس حُسن کي نڪاري رهي هئي. سهڻي گول چهري تي سنهڙو نڪ تنهن تي وري فينسي فريم جو چشمو پهريل هر ڪنهن کي پاڻ ڏانهن متوجہ پئي ڪيو. ڪنن ۾ سادي ڊزائين واريون سونيون واليون ۽ نڪ ۾ پاتل لونگ ۾ دل فريب لڳي رهي هئي. هُن کي ڏسندي ئي آڪاش دنگ رهجي ويو. حيران پريشان ٿي پٿر جو بت بڻجي پيو. آس پاس ڇا وهي واپري رهيو هو. تنهن کان بي نياز ڪيترين ئي گهڙين تائين خاموش هُن کي ڏسندو رهيو. جنهن تڪليف ۽ ڏک کي هُو ساري چڪو هو. تنهن گهاءَ جون پتيون ٻيهر کُلي پيون ۽ زخم تازو ٿي ويو.
 ”سائين ڪئميرا اوڪي ۽ رکاردنگ موڊ تي آهي....“

ڪئميرامين جي اهڙي آواز تي آڪاش چرڪي پيو ۽ بي خيالي ۾ مائيڪ زمين تي ڪري پيو. آڪاش پاڻ سنڀاليندي مائيڪ کي کنيو ۽ مومل جو موقف رکارد ڪيائين.
 مومل پڻ کيس ڏسي اڪيون اڪيون سان ملائي نه سگهي ۽ ٻين جي موجودگيءَ سبب ڪجهه گُچي نه سگهي ۽ تٽل ڦٽل لهجي ۾ ڊاڪٽرن جو موقف ٻڌائي رواني ٿي ويئي.

آڪاش به بنا ڪجهه ڳالهائڻ جي واپس ڪانفرنس هال ڏانهن موٽي آيو ۽ هال ۾ رکيل صوفي تي آهڙي پيو ڪافي وقت تائين بلڪل بي جان جسم بڻجيو صوفي تي پيو هو. ڪافي دير کان پوءِ جڏهن کيس ساڄي ڪلهيءَ تي ڪجهه محسوس ٿيو ۽ ڪنڌ مٿي ڪٿي نهاريو ته پريس ڪلب جو پٽيوالو هو. جنهن ڪافي دفعا پڇڻ جي باوجود جواب نه ملڻ تي ڪلهي کان ڏنڌوڙي پڇڻ جي ڪوشش پئي ڪئي ته سائين چانهه پيئندا....؟

”نه پيارا.... مهرباني.... بس هڪ گلاس پاڻي جو پيار....“

آڪاش چانهه جي طلب نه هئڻ ڪري انڪار ڪندي صرف پاڻي جي گهر ڪئي. مومل ڪو هن جي پراڻي محبت نه هئي جوان کي ڏسي ڪري آڪاش کي پراڻو پيار ياد آيو هو ۽ نه ئي هن کي ايئن هتي ڏسي ڪري پهر ڪو پيار اُپريو هو....!، بس هڪڙو انڪار هو جيڪو زخم بڻجي هن جي سيني تي اُپريو هو. جيڪو وقت وقت گذرڻ سان گڏ ڀرجي به چڪو هو. پر پهر....!!!

پاڻيءَ جو گلاس پيئندي آڪاش سوچڻ جي ساگر جي چولين ۾ ٽاپا کائيندي ماضيءَ جي جھروڪن ۾ جهاتي پائڻ لڳو.

جڏهن هو ٿر ۾ صحافت جي شروعاتي ڏينهن ۾ شهر ۾ رٿيل هڪڙي پروگرام ۾ شرڪت لاءِ پهتو هو ته سندس ملاقات هڪڙي ڪڪريل نين، چنچل ڇت ۽ مور جي انڊلني پرن جهڙي حسين جواني سان ٿي هئي، جيڪا ڊاڪٽر مومل هئي.

ان ڏينهن شهر ۾ ٿر جي هوشيار شاگردياڻين جي اعزاز ۾ هڪ تقريب رکيل هئي، جن پنهنجي محنت سان تعليمي صلاحيتن عيوض ميڊيڪل جي انٽري ٽيسٽ پاس ڪئي هئي ۽ پنهنجي لڳن ۽ قابليت سان پڙهائي مڪمل ڪئي هئي. انهن هوشيار شاگردياڻين ۾ مومل به شامل هئي، جيڪا هڪ ڏهاڙي دار چولا ڪپائيندڙ غريب والد جي ڌيءَ هئي، جنهن پنهنجي محنت سان ميڊيڪل يونيورسٽي جي داخلا لاءِ ورتل انٽري ٽيسٽ پاس ڪئي هئي ۽ فيس نه هئڻ ڪري وي. سي طرفان داخلا فيس معاف ڪئي هئي ۽ باقي پڙهائي جو خرچ ميڊيا ۾ آيل خبرون پڙهي هڪڙي درياءَ دل شخص ڀريو هو.

سنهڙي قد ڪاٺ جي خوبصورت لباس ۾ ملبوس، ڪجل هاڻيون اڪڙيون جن ۾ سمنڊ جهڙي گهرائي هئي، فينسي ڊزائين جي فريم وارو چشمو پاتل، چپن تي هلڪي ڪلر جي ڪپڙن سان مشابيهت رکندڙ لپسٽڪ لڳل، آسماني ڪلر جو دوپٽو ڪلهي تي لتڪيل ۽ پيرن ۾ چاندي جي چير پاتل جنهن جي چن چن جي آواز تي دلين جي سر ساز جون سموريون تارون چڙهي ٿي پيون، هلڪي پيلي ڪلر جي چپل پهريل مومل جنهن جي وارن جون چڱون جڏهن چهر تي چيڱڙايون ڪرڻ لاءِ لڙي ٿي آيون ته سونهن سنسار جا هڙئي منظر ڪڙي ٿي پيا.

آڪاش جنهن جو وجود ڏکڻ جي بن ۾ پٽڪي رهيو هو سندس من جي صحرا ۾ جتي رڳو توهن ئي توهن هئا، سندس زندگي ان بدنصيب ٿري جي حياتي جهڙي هئي، جيڪو هر دفعي وسڪاري جي مند ۾ انهي آس سان اُپ ڏي نهاريندو هو ته هيل پلر جي پالوت سين سندس زخم ڏوٻجي ويندا پر هر

دفعي ڏڪار جي قهري راڪاس سندس الهه تلهه تباهه ٿي ڪيو تيئن آڪاش جي بنجر دل جي ڌرتيءَ تي اُميد ڌارا وسي پيئي هئي، مومل کي ڏسندي ۽ سندس خانداني پس منظر جي ڄاڻ هٽل ڪري هن کي لڳو هو ته شايد مومل سندس زندگي جو حصو بڻجي نامڪمل وجود کي مڪمل ڪندي. مومل کائڻس عمر ۾ پنج، ڇهه سال وڏي هئي، پر هو خيالي پلاءِ پڄاڻ لڳو ته هو شادي لاءِ رشتو گهرندو. هن سمجهيو هو ته هو ڊاڪٽر آهي، خوبصورت به آهي ۽ مائٽاڻو پس منظر به غربت وارو هٽل ڪري رشتي لاءِ بهتر ٿيندي ايئن هن کي به سهارو ملي ويندو ۽ پنهنجي زندگي به سنورجي ويندي.!

پروگرام ختم ٿيو ته سندس دوست آصف، جنهن پروگرام جي ڪمپيئرنگ پئي ڪئي، سواچي آڪاش جي ڪمري ۾ ويٺو، تنهن جو هن کي پنهنجي خيالن ۾ گم سم ڏٺو، تنهن سموري ماجرا بابت آڪاش کان پڇا ڪئي ته هن پهرين ته ڳالهه اورڻ کان نتايو پر بعد ۾ دل جو سمورو حال ٻڌائيندي چيائين.

”آصف، پروگرام ۾ هوءَ جا چوڪري مومل هئي، سا ڏٺي هئي؟ سچ پچين جڏهن کان هن کي ڏٺو آهي، ذهن ۾ هڪڙي سوچ جنم ورتو آهي تنهن ويلي کان منهنجي من جو سڪون ئي ڦٽي ويو آهي.“

”ها ڏٺي به هئي ۽ کيس مائٽن سميت چڱي ريت سڃاڻان ٿو؟“ پر هن کي ڏسندي هڪڙي سوچ جنم ورتو آهي جنهن چين ڦٽايو آهي؟“ آصف آڪاش کان سوال ڪندي چيو.

”يار منهنجي من ۾ خيال آيو آهي ته امڙ کي چئي هن جي مائٽن کان هن جو رشتو گهران شادي لاءِ...!“ آڪاش پنهنجي دل جو حال اوريندي ٿڌو ساھ ڪندي چيو.

”پر پيارا هوءَ ته توکان عمر ۾ پنج، ڇهه سال وڏي آهي...!“ آصف ٽيبل تي رکيل تشو باڪس مان تشو ڪڍي پگهريل چهره صاف ڪندي چيو.

”يار مون کي ان ڳالهه سان ڪو مسئلو ناهي، هونئن به پاڻ وٽ ايئن ٿيندو رهندو آهي، سماج ۾ اهي پئمانا ڪونهن ته ڪو ڪنهن کي عمر مطابق پروڙجي“ آڪاش ٽيبل تي پيل ڪاغذ تي پين سان لڪيرون پائيندي چيو.

اهو آڪاش جي ڪچي جوانيءَ جو اجايو خيال هو يا واقعي هڪڙي بالغ نظري واري سوچ....! ان وقت طءُ ڪرڻ ممڪن ڪونه هو. آڪاش جنهن سدائين اڏيتون پوڳيون هيون، تنهن جي دل ۾ خوشيءَ جو ٻج ايئن اڇانڪ ڦٽي پيو هو. جنهن کي هو پاڻي ڏيئي وڏو وڻ ڪرڻ لاءِ اتاڻو هو ۽ انتهائي پراميد به نظر اچي رهيو هو.

گهڙي کن رکي آڪاش آصف جي ڪلهي تي ٽٽڪي هڻندي چيو. ”يار ڪا صلاح به ڏيندين يا بس رڳو سوال جواب ڪندين، ڪا واٽ ڏس يار“

”هڪ ڳالهه چوانءِ جي دل ۾ نه ڪرين؟“ آصف چشمي جي شيشي کي تشو سان صاف ڪندي آڪاش ڏي ڏسندي چيو.

”ها چئو....“ آڪاش پنهنجي ڪرسي آصف جي ڪرسي ڏانهن سوريندي ويجهو ٿي ويهندي

چيو.

”اهو صحيح آهي ته ڪڏهن ڪڏهن وڏا فيصلا ڪرڻ ۾ ننڍ وڏائي، اوچ نيچ، عمر، رنگ، نسل، ذات ڪا معنيٰ نٿي رکي....! پر پيارا ٿورو پريڪٽيڪل ٿي سوچ...! ڇا اهو ممڪن آهي؟ هڪ ته اها تنهنجي خواهش آهي، جيڪو عين ممڪن آهي ته هن جو خيال ساڳيو نه هجي...!، ٻي ڳالهه ته تنهنجي عمر ۽ هن جي عمر ۾ پنج کان ڇهه سالن جو فرق آهي، هُو چوڪري چو چاهيندي ته هن جو رشتو ڪنهن اهڙي چوڪري سان جڙي جيڪو ڪائنس ايترو ننڍو هجي ۽ ڇهه سال ننڍي عمر ڪو ننڍو فرق ناهي!! اڃان به ٽين ڳالهه ته تنهنجي خواهش پنهنجي جاءِ تي پر زميني حالتن مطابق هُو توکان اسٽيٽس ۾ به وڌيڪ آهي... ڇا هُو پاڻ کان ڪنهن ننڍي اسٽيٽس واري چوڪري سان رشتو جوڙڻ پ... س... ن... د....“ آصف جذبات کان هٽي ڪري سنجيده ڳالهيون آڪاش اڳيان رکڻ جي ڪوشش ڪري رهيو هو ته آڪاش جذباتي ٿيندي سندس ڳالهه ڪٽيندي ٿيل تي زور سان ڌڪ هڻندي چيو.

”يار تون ته الائي ڪٿان جو ڪٿان نڪري وئين، ايتريون سڀ ڳالهيون ٿورو ئي سوچيون آهن، هُو به ته هڪڙي غريب خاندان سان تعلق رکي ٿي، هن کي منهنجي ڳالهين جو ضرور احساس ٿيندو.“ آڪاش پنهنجي ارادي جي ساڀيان تي پختويقين هئڻ جو احساس ڏياريندي چيو.

”اهو نيڪ آهي پر ڇا هن جي راءِ ساڳي آهي به يا نه....! اهو ڀلا هڪ ئي لمحيءَ ۾ ڪيئن سمجهي ورتو.“ آصف ٿيل تي پيل جڳ مان پاڻي جو گلاس پري آڪاش کي ڏيندي سڪون سان سوال جو جواب ڏيڻ لاءِ چيو.

”يار اها ڪا سائنس ناهي، جنهن کي سمجهڻ لاءِ ڪي تجربا ڪجن اهو ته هڪ معصوم احساس جونانءِ آهي، جنهن ويلي مون سندس اڪثرين ڏي چٽائي ڏٺو هو ته هن مُرڪن جا سوين پوپٽ مون ڏي اڏاريا هئا، جيڪو دليل آهي ته هن جي دل ۾ به مون لاءِ اهي ئي احساس آهن ۽ صرف منهنجي چوڻ جي دير آهي، هُو فوراً ها ڪري وٺندي“ آڪاش پاڻي جي گلاس مان ڍڪ پري ٿيل تي رڪندي مسڪرائيندي چيو.

”اهو ته ڪو نوس دليل نه ٿيو...! مرڪون اڀڻ ته هر زنده دل ماڻهو جي نشاني آهي، ايئن ته هن سڀني ڏي ڏسي مسڪرايو پئي.“ آصف آڪاش جي اهڙي دليل کي رد ڪندي چيو.

”يار تون دوست آهين يا دشمن.... سوچيم ته تون ڪا صلاح ڏيندين تون ته ويتر ئي مايوس ٿو ڪرين يار ايئن ته نه ڪر نه...! تڪليف ٿي ٿئي.“ آڪاش آصف ڏي نهاريندي چيو.

آصف جڏهن آڪاش جي اکين ڏي نهاريو ته نيٺ گهاٽا بادل بڻجي آڪاش جي روح جي بنجر زمين تي وسي پيا هئا، جذبا سڌڪا بڻجي پيا هئا ۽ هُو ٻار جيان ٿيل تي ٻانهن رکي، ان تي ڪنڌ لائي روڻهار ڪوٽي ويو هو. آصف ٻنهي هٿن سان آڪاش کي سڌو ڪري ڪرسي تي ويهاريندي چيائين.

”ڳالهه ته ٻڌ پيارا...! آئون ڪو تنهنجو منگهڙو ته ناهيان! پر توکي ڪا تڪليف نه رسي ان

ڪري حالتن کان واقف پئي ڪيم، جو زمانو سڄو ايئن به ته نٿو سوچي جيئن تون سوچين ٿو يا جيڪي

خيال تنهنجي من ۾ اچن ٿا انهي سان سامهون وارو به متفق هجي. مون ته چاهيو پئي ته هيئن ئي توکي ڳالهه سمجھ ۾ اچي ته جيئن مستقبل ۾ توکي وڌيڪ ڏک نه رسي.“

”پلا پوءِ غريب کي دل ئي نه هجڻ کپي، نه اها ڌڙڪندي ۽ نه هوندا احساس...! ۽ نه ئي پيدا ٿيندي ڪا خواهش...! مون کي اها پسند آئي، منهنجي دل ۾ هن لاءِ خواهش اُپري ته منهنجو ان ۾ ڪهڙو قصور آهي؟“ آڪاش ٻارن وانگر ڏورا پا ڏيندي چيو.

آصف هن جي صفا ٻاراڻي جذبات ۽ اصل زميني حقيقت کان انڪاري سپاءِ ۽ هڪ ئي نقطي تي بيهي رهڻ تي پريشان ٿي ويو. هن کي چڱي ريت خبر هئي ته ان جو نتيجو ڪهڙو نڪرندو پر پوءِ به دوست جي خوشي خاطر هن آڪاش جو هٿ پنهنجي هٿ ۾ ڏيندي چيو.

”هڪڙو رستو آهي، جيڪو صفا سولو ۽ سڌو....“

”اهو وري ڪهڙو؟“ آڪاش هٿن سان اکيون صاف ڪندي چيو.

آڪاش جي چهري تي خوشي موٽي آئي، جيئن ڪنهن تريءَ جي چهري تي وسڪاري جون پهريون مينهن ڪٽيون وسط تي مرڪون تري اينديون آهن.

”ڪنهن زماني ۾ هئي محبت مشڪل، ته پهرين چوڪري کي خط لکو، سندس سهيلي کي رشوت ڏيو، ننڍي پاءُ سان دوستي ڪيو، پوءِ ڪنهن جي هٿان خط اماڻيو ۽ ڪنهن درگاهه تي باس باسيو ته الله سائين ڪري خط با حفاظت وڃي انهي چوڪريءَ کي ملي نه ته خير ڪونهي، پوءِ ان ۾ اظهار اقرار انڪار....! هڪڙو طويل داستان هوندو هو...! پر جديد دور جي جديد ٽيڪنالاجي ته پيارا ڪم صفا آسان ڪري ڇڏيو آهي.... هيءُ فيس بوڪ، واٽس ايپ، ميسينجر، موبائيل پلا ڪڏهن ڪم ايندا....“ آصف آڪاش جو مُوڊ نارمل ڪرڻ لاءِ هلڪي ڦلڪي انداز ۾ مستيءَ ڪندي چيو جنهن تي آڪاش مرڪي پيو.

”يار تون به وڏو اُستاد آهين، پل ۾ اهڙيون ناڪاري ڳالهيون ٻڌائي هانءُ ٿو ڦاڙين ته ٻئي پل ۾ سموري مسئلي جو حل ٻڌائي دل خوش ٿو ڪري ڇڏين.“ آڪاش آصف جي ڪلهي تي ٽٽڪيءَ هڻندي چيو.

”تنهنجو هيڏو وڏو مسئلو حل ڪيو ڪنجوس ان جي بدلي چانهه ته پيار.“ آصف شرارت مان آڪاش کي چيڙيندي چيو.

ڪمري ۾ ٻنهي جا ٽهڪ ٻُري پيا.

”چانهه ڪوڙ... پر لکان چا؟“ آڪاش، آصف کان صلاح وٺندي چيو.

”ڪنهن به فلاسافي ڪرڻ جي ضرورت ناهي، صاف صاف لفظن ۾ جيئن تنهنجي دل ۾ هن سان شادي ڪرڻ جو خيال اڀريو آ، تيئن جو تيئن ان کي سادن لفظن ۾ اتاري هن ڏي اماڻي ڇڏ، تنهنجي لفظن ۾ سچائي جي طاقت هوندي ته هن کي ضرور متاثر ڪندي، ڇو جو انهي اظهار لاءِ ڪنهن به اٽڪل

يا لفاظي جي ضرورت ناهي.“ آصف آڪاش کي سندس دل جي ڳالهه سچائي سان لکڻ جي صلاح ڏيندي چيو.

”ها سهڻا چوڻ تہ صحيح ٿو.... ايئن ٿو ڪيان.“ آڪاش صلاح مڃندي چيو.

هُن همت ڪري مومل کي پنهنجي دل جي سموري ڳالهه بيان ڪري سندس فيس بوڪ جي اڪائونٽ تي ان باڪس ميسينجر جي ذريعي اماڻي ڏني ۽ مثبت موٽ جي انتظار ۾ فيس بوڪ ميسنجر تي اڪيون ڪپائي ويهي رهيو.

پر.....! قسمت ساڻ نہ ڏٺو ۽ مومل کيس سٺي موٽ نہ ڏني ۽ مڪمل انڪار ۾ جواب مليس. سندس جواب جيءُ جهوري وڌس. هن ڪافي وقت جي تڪليف سهڻ کان پوءِ اهو طءُ ڪيو تہ هاڻ هُو ان سڀ ڳالهين ۾ وقت نہ وڃائيندو. مستقبل تي ڌيان ڏيندو ۽ پنهنجي منزل حاصل ڪري رهندو. انهي جستجوءَ ۽ لڳن جي باعث اها ڳالهه آهستي آهستي ذهن تان مٽجڻ لڳي هئي ۽ ڪنهن حد تائين انهي کي هُو وساري بہ ويٺو هو. پر اڄوڪي اڃانڪ ملاقات ٻيهر زخم پاري ڇڏيا هئا. موبائل فون جي وچندڙ گهٽتي تي هُو چرڪي سوچن جي گهراين مان ٻاهر نڪتو ۽ ڏٺو تہ ڪريم فون ڪري رهيو هو.

”جيءُ ڪريم“ هُن فون اٿيند ڪندي ڳالهائين.

”ڪٿي آهين منا؟“ ڪريم ڪانس سوال ڪندي پڇيو.

”پريس تي آهيان، حُڪم ڪر.“ آڪاش ڪريم کي جواب ڏيندي چيو.

”حُڪم ڪونهي، يونيورسٽي کان جلدي موٽيو آهيان تو وٽ اچان پيو. ماني گڏجي ٿا ڪئون.“

ڪريم آڪاش کي جواب ڏيندي چيو.

”نيڪ آجاني، انتظار ٿو ڪريان.“ آڪاش ڪريم سان سهمت ٿيندي چيو.

”اوڪي“

”اوڪي“

آڪاش صوفي تان ان عزم سان اٿيو تہ جيڪو واعدو هُن پاڻ سان ڪيو هو، ان تي قائم رهندو. مومل پڻ پنهنجي دنيا ۾ خوش آهي ۽ هُن جي ڪا خاص دلچسپي ناهي رهي تہ پوءِ اجايو دل ڇو لائجي، بس اڻ پورو سڀڻو سمجھي وساري ڇڏجي، آڪاش پنهنجي پاڻ کي سمجھائڻ لڳو.. ۽ اٿي واش روم طرف ويو. پاڻي جا پڪ ڀري لڙڪ سان گڏ انهي ڳالهه کي بہ ڏوئي صاف ڪرڻ لڳو ۽ بلڪل فريش ٿي، منهن ڏوئي ڪريم جو انتظار ڪرڻ لڳو.....

—

4

آڪاش ان ڏينهن ريڊيو پاڪستان ۾ رٿيل ڪنهن تقريب ۾ شرڪت ڪري واپس موٽي رهيو هو ته ڪجهه نوجوان توڙي شاگرد چوڪرا، چوڪريون تقريب ۾ شرڪت ڪرڻ لاءِ اچي رهيا هئا. شام جو پهر هو. سورج جا ڪرڻا پنهنجا آخري پساهه ڪڍي رهيا هئا. آسمان تي هلڪي شفق ڇانيل هئي، پڪي آڪيرن ڏي واپسي جي سفر تي گامزن هئا. ميران شاهه روڊ تي ماڻهن جي رش لڳل هئي، ڪي موٽرسائيڪل تي سوار چٽواڳ جوانيون، ته ڪي وري پنهنجي ٻارن ٻچن سان گڏ گهر جي سامان وٺڻ لاءِ رش توڙيندي دڪانن ڏي وڃي رهيا هئا، مطلب هر ڪوئي پنهنجي پنهنجي ڪم ۾ مصروف هو. هُو پڻ روڊ تي هلندي هلندي موبائل فون تي مختلف واٽس ايپ گروپن ۾ آيل پيغام چيڪ ڪري رهيو هو!

ايڪسڪيوز مي....! اڃانڪه ماڻهن جي گوڙ گمسان مان هڪڙو ڪوئل جي منڙي لات جهڙو پيارو آواز سندس سماعتن تائين پهتو ته هُن نظرون موبائل مان ڪڍي مٿي نهاريو ته سامهون هڪ نازڪ احساسن سان سرجيل ڪينجهر جهڙي جواني، جنهن مان زندگي ٿڌا ساهه ڪڍي رهي هئي، سندس اکڙين جي بتيلن ۾ مهاڻن جي آس جهڙيون ڪلپنائون هيون، هُن ڏانهن نهاريندي اکڙين جي پلڪن کي جڏهن جهپٽيو هو تڏهن حياءَ جا هڙپئي رنگ وڪري پيا هئا، سندس چپن جي ڪينواس تي گلابن جي پنڪڙين جو واس هو. نارنگي رنگ جي ڪڙتي ۽ ڪاري رنگ جي پاجامي ۾ ملبوس هُو ڪومل مڪڙي جهڙي حسين زندگي ڳاڙهي رنگ جي اسڪارف ۾ سونهن سنسار جي ديوي لڳي رهي هئي.

هُو اڻ ڄاڻ چوڪري جيڪو آڪاش جو ڌيان موبائل ۾ هئڻ ۽ سامهون اچڻ جي ڪري رستو ڏيڻ لاءِ چوندي رستو پار ڪرڻ لاءِ اڳتي وڌي ۽ ويندي ويندي آڪاش ڏي نھاري مرگن جا سوين پويٽ اڏاري ويئي..!

هن جي ايئن مرڪڻ تي آڪاش جي دل جي ڪنهن ڪنڊ ۾ ستل احساس جاڳي پيا هئا، حالانڪ هُن طءُ ڪيو هو ته هاڻي هُو ان ڳالهين ۾ وقت نه وڃائيندو پر جذبن کي پلا ڪير قيد ڪري سگهيو آهي جو هُو ڪري ها؟

آڪاش فوراً سوري ڪندي رستو ڏنو، ۽ هُن جي مرڪن جي پويٽن کي جهٽڻ جي ڪوشش ڪندي موٽ ۾ کيس به مسڪراهن جا موتيءَ اربيندي تيسائين ڏسندو رهيو جيستائين هُو اڻ ڄاڻ چوڪري رستيءَ جي ٻي پار نڪري اکين کان اوجھل نه ٿي ويئي. هُن جي محبوباڻي مرڪ ۾ ڪا چڪ ضرور هئي جيڪا آڪاش کي ڏانهس متوجھ ڪري ويئي هئي. هونئن به خدا سائينءَ عورت جي اکين جي نهار سڀاءُ ۾ چنچلتا ۽ کلڻ ۾ زندگي جا ست رنگي رنگ ۽ جوانيءَ ۾ ماڻهو جي من کي موهي وجهڻ جا ڍنگ رکيا آهن.

هُوَ اُجَاجَاتِل چوڪريءَ آڪاش جي خوابن ۾ ايندڙان حسين شهزادي جهڙي لڳي هئي، جنهن جي بخملي ادائن دل جي ريشم کي الجھائي ڇڏيو هو. ڪوه قاف جي پري انساني روپ ۾ ڌرتيءَ تي اچي لٿي هئي، جنهن ۾ سندرتا جا سمورا عڪس پئي چلڪيا، ۽ جڏهن هُن اڪين جي چپر کي واريو ٿي ته حياءُ جا هڙيئي رنگ واسجي ٿي ويا ۽ وري جڏهن چپر کنيو ٿي ته ڪيترن ئي ڳيرو جوانن جي هيٺئين ۾ کڏ ٿي پئجي ويئي ۽ اونهي ساهه سان آهه ٿي نڪتي. هُو سندرتا جي روپ جي ديوي، جنهن جا احساس ڪنهن پوڄارڻ جي ٿالهيءَ ۾ سجايل پاڪ گلن جهڙا هئا، ڪنهن معصوم ٻار جي مُرڪ مثل هئا، سنڌوءَ جي کير ڌارا جهڙا هئا، ڪاسبي جي ڪامڻي جي ڳچي ۾ پاتل هٽسلي جهڙا هئا، مندر ۾ سنجها ويلي وڃندڙ گھنڊ جهڙا هئا جنهن جي آواز تي ڪومل گَنڀائون آرتي جون ٿالهيون سجائي پهچنديون هيون.

ڇا هُن مون کي سڃاتو ٿي؟ جو مون ڏي نهاري هُن مسڪرايو پئي!، يا منهنجي ايئن موبائل استعمال ڪرڻ تي چٽر ته نه ڪري رهي هئي!؟ يا هُن جي مسڪراھت هُن جي حسن وانگي زندهه دلي جي نشاني هئي، جو ڪي ماڻهو هميشه ماڻهن سان ملندي مسڪرائيندا آهن يا اڃان پيو ڪو ڪارڻ هو جو منهنجي سمجھ ۾ نه پيو اچي. خير جيڪو به هو آئون پلا ان تي ايترو چوپيو سوچيان؟

آڪاش هلڪي مسڪراھت چھري تي آڻي ساڄي هٿ سان پنهنجي ئي مٿيءَ جي ڪياڙي تي ٽٽڪي هنئي ۽ ٻيهر موبائيل چيڪ ڪندو اچي پنهنجيءَ پارڪ ڪيل موٽر سائيڪل وٽ پهتو ۽ آفيس طرف نڪري ويو.

5

آڪاش فيلڊ اسٽوري ڪور ڪري شهر جي مشيني زندگي جي ماڻهن جي هُل هلان، گاڏين، رڪشن، فور سيٽرس ۽ موٽر سائيڪلن جي هانءُ ڦاڙ آوازن، سائلسرن جي ڪرڙائن، ڪنڊيڪٽرن جي هوڪن، هوڪرن ۽ هُل کي برداشت ڪندو چانهه پيئڻ جي خيال سان هڪڙي پناڻ جي هوٽل وٽ اچي موٽر سائيڪل روڪيائين.

ڪيڏو نه الميو هو جو سنڌ جي اڪثر شهرن ۾ پناڻن جي هوٽلن ۾ اضافو ٿيندو ٿي ويو. ماڻهو ماني ڪٿي ڪٿي به کائي پر چانهه جي چسڪيءَ بس لالي جي هٿ جي ڪپي ٿي، خبر نه ڇا هو پر لالي جي چانهه جو ديوانو هر ڪوئي بڻيل هو. هوٽل جي ٻاهر روڊ تي اٺ ڏهه ٽنل قتل لوهه جو ڪرسيون، جن جي اڳيان ڪاٺ جي پاڻ وارڻون ٿيلون، جنهن تي ماربل جو پتو چڙهيل هئس، هو موٽر سائيڪل کي هڪڙي ياسي تي بيهاري ٻاهر رکيل ڪرسيون مان هڪ تي اچي ويٺو.

ڪو وقت هوندو هو جو سنڌ جو ٻيون وڏو شهر حيدرآباد، جنهن جون محبتون ۽ خوشبوءِ ڏکڻ جي تڏڙي هير جيان گهلنديون هيون، شهر جا روڊ، رستا انتهائي ويڪرا، هر طرف وڻڪاري، ساوڪ، گاڏين جي رش تمام گهٽ، زندگيءَ جي هلچل معمول جيان، ڇا ته دل لپائيندڙ من کي سڪون ڏيندڙ نظارا هوندا هئا، سنڌ جي جياپيءَ جي درياءَ سنڌوءَ جي ڪپ تي آباد ٿڌين هوائن جي هن شهر جي سونهن ۽ تعريف تاريخ جي ورقن ۾ تمام پراڻي ملي ٿي، هن شهر جي سونهن، پرين جي وسطيءَ جي محلن، ماڙين جي بالڪونين مان حُسن ۽ نينهن سانوڻي جي مينهن ڪڍين جيان برسي پوندو هو ۽ حُسن جو هڳاءُ سموري ماحول کي معطر ڪري ڇڏيندو هو ۽ پيار پرين دليين مان آهه بڻجي اڀرندو هو. هيراآباد جا خوبصورت ۽ صاف ڪشادا ويڪرا رستا، گهٽيون، چؤنگ ۽ چوراها به محبتن سان آجيان ڪندي نه ٿڪبا هئا، تاريخ جي ڪتابن ۾ اهو پڻ ملي ٿو ته انهن رستن، گهٽين، ۽ چوراھن کي گلاب جي پاڻيءَ سان ڌوئو ۽ صاف ڪيو ويندو هو. جنهن باعث ڳلي ڳلي مان مان خوشبوئن جي مهڪندڙ سڳندڻ پئي ايندي هئي ته وري رات جو وصال آڪاش تي تارن جي جهر ۾، چوڏهين جي رات جو چنڊ جي چانڊوڪي، گهرن ۾ ڏيئڻ جي لات ۽ تڏڙين هوائن جي هاڪ ڏيهان ڏيهه مشهور هوندي هئي، حيدرآباد جي حُسناڪين جا اهي منظر ئي هن شهر جي سير و سياحت لاءِ ڪٿان ڪٿان جي ماڻهن کي هتي اچڻ تي مجبور ڪري ڇڏيندا هئا، پر ڪيڏي نه افسوس جي ڳالهه آهي جو وقت جي واڳ ڏيڻ ۽ سنڌ جي ثقافت کان اڻڄاڻ انسانن هن تاريخي، علمي، ادبي ۽ ثقافتي شهر سان جيڪو ناحق ويڌن ڪيو آهي، ان صورتحال جو اندازو شهر جي اُڄڙيل عمارتن ۽ ٽٽل گلن جيان مرجھائجي ويل خوبصورتِي مان لڳائي سگهجي ٿو. ان صورتحال جو چٽو منظر شهر جا ڀڳل ٽنل، سوڙها ۽ گندگيءَ سان ڀريل بدبودار رستا، گهٽين، محلن، چوراھن جي ابتر صورتحال جي صورت ۾ ڏسي سگهجي ٿو. وندر لاءِ جوڙيل تفريحي

ماڳن جي تباهه حال۽ ۽ ڪمپرس۽ وارو حال به انهي بدحالي جو ڏيک ڏئي ٿو يا حيدرآباد جي قديم تاريخي ماڳن، جاين، ۽ آستانن جي زبون حال۽ به انهي پيڙا جي منظر ڪشي ڪري ٿي، يا شهر جي روڊن تي ڦاٿل گاڏين جي پيهه ۽ هر هنڌ ٿيل حددخليين ۽ ڌارين جي آبادڪاري مان شهر جي ماضي ۽ حال جو پتو لڳائي سگهجي ٿو.

هو ڪنهن کي سڏ ڪري تنهن کان اڳ ئي هڪڙو ٻار جنهن جي عمر ٻارنهن کان چوڏهن سال مس هوندي، اچي سندس اڳيان ٽيبل تي پاڻي جو جڳ، گلاس رکيائين ۽ ڪلهي تان صفائي وارو ڪپڙو لاهي ٽيبل کي صاف ڪندي چانهه جو آرڊر ورتائين. ملڪ جي ننڍن وڏن شهرن جي هوٽلن، گيراجن، آٽوورڪشاپن تي اڪثر ان عمر جا ٻار مزوري ڪندي نظر ايندا جنهن کي اڪثر ”چوٽو“ جي نالي سان پڪاريو ويندو آهي جيڪي چوٽو (ننڍڙا) پنهنجا سمورا ارمان ماري، معصوم عمر جون مستيون، جيڏن سان گڏ رانديون، پڙهائي سڀ وساري ۽ ترڪ ڪري اچي پنهنجي گهر جي وڏڙي جو ڪردار نڀائيندي نظر ايندا، سندن ئي محنت جي ڪمائي سان گهر جو گاڏو هلندو رهي ٿو.

صاحب چانهه ...! چوٽو جي اهڙي آواز تي هن ان معصوم ڌي نهاريو جنهن جي اکين ۾ الائي ڪيترن اميدن جا ديهڪ ٻرڻ کان اڳ ئي اجهامي ويا هئا، سندس اکيون هن معاشري جي بي حسي تي انتهائي ڪرپ سان نھاري رهيون هيون، وقت ۽ حالتون اگر ساڻ ڏين ها ته هو به ڪنهن سٺي اسڪول ۾ تعليم پرائي ها، پنهنجي عمر جي دوستن سان راند کيڏي ها، هٿن ۾ ڪوپ، گلاس ۽ ڪپڙو هجڻ بجاءِ قلم، ڪتاب ۽ ٿيلهو هجن ها، پر هيءَ سڀ سماج جون اڻ برابريون هيون جنهن ۾ غريب غريب تر ۽ امير امير تر ٿيندو ٿي ويو غريب کي جيئڻ لاءِ ٻه ويلن جي ماني به مشڪل سان ٿي نصيب ٿي ته ٻي پاسي اميرن جا ڪتا به ڪباب کائي رهيا هئا. هڪ طرف امير مانيءَ کي هضم ڪرڻ لاءِ ڊوڙي رهيو هو ته ٻي پاسي غريب به ويلا مانيءَ کي حاصل ڪرڻ لاءِ ڊوڙي رهيو هو.

هن کي چوٽو جي پيڙا جو احساس ان ڪري به محسوس ٿي رهيو هو جو هو پاڻ به غريب مائٽن جو اولاد هو، غريب پيدا ٿيڻ توهان جي وس ۾ ناهي پر غريب ٿي مياوسي جي زندگي گذارڻ ته غلط آهي. هن جي مائٽن کي پاڻ محنت ڪري هن معصوم کي پڙهائڻ کپي ها، هن جي زندگي سنوارڻ کپي ها، مائٽن جي ٿوري مدد سان هيءَ ڪنهن سٺي مقام تي پهچي پيو سگهي! پر انهن ڪومل گلڙن ۽ معصومن جي نالي تي ڪروڙين روپين جا فنڊ گڏ ڪائيندڙ سرڪاري توڙي غير سرڪاري تنظيمون جيڪر پنهنجي حصي جو ٿورو گهڻو ڪم به ڪن ته هوند ڪيترائي ٻار انهي دوزخ پري زندگي مان آجا ٿي تعليم جهڙي زيور سان آراسته ٿي سگهن ٿا، پر انهن صاحبن کي اي سي ڪمرن ۾ رٿيل ميٽنگن، پاور پوائنٽس تي ٺهيل پريزنٽيشنس ۽ پرڏيهي دورن مان فرصت ملي ته ڪجهه ڪم به ڪن!

هن موضوع تي وقت ڪڍي سٺي استوري ٺاهڻ کپي ۽ ادارن ۾ ويٺل پيٽ سڄيل ڪامورن توڙي هٿ ٺوڪيل سماجي وڏيرن جي ضمير کي جهنجهوڙڻ کپي. چانهه جي سڀ پريندي سوچن جا انيڪ ڪڪر هن جي ذهن جي آسمان تي ٺهي ۽ ڊهي رهيا هئا.

اچانڪ موبائيل جي رنگ ٽون جي آواز تي هن جي سوچن جو سلسلو ٽٽو ۽ هن ڏٺو ته سندس دوست ڪريم ڪال ڪري رهيو هو.

”السلام عليڪم وعليڪم السلام“

”آڪاش ڪٿي آهين؟“ سندس دوست ڪريم ڪائنس پڇيو.

”بس فيلڊ اسٽوري ڪرڻ ويو هئس، هاڻي موٽيو آهيان، اسٽاپ تي چانهه پيو پيان، اچان ٿو فليٽ

تي ڪجهه دير ۾“ آڪاش وراڻي ڏيندي چيو.

”ٺيڪ آهي جلدي اچڻ جي ڪر ته ماني گڏجي ٿا ڪاٺون.“ ڪريم کيس جواب ڏيندي چيو.

”ٺيڪ آهي پيارا، اچان ٿو.“ آڪاش وراڻي ڏيئي فون ڪٽيو.

هن کان رهيو نه ٿيو ۽ هن چوٽو ڪي اشاري سان سڏ ڪري وٽس اچڻ لاءِ چيو.

”تنهنجو والد ڇا ڪندو آهي تون پڙهائي ڇو نه ٿو ڪرين؟“ آڪاش سندس مٿي تي پيار مان

هٿ ڦيريندي پڇيو.

”صاحب! منهنجو والد هن دنيا ۾ ناهي، گذاري ويو. امان، آئون ۽ ننڍڙي پيٽ آهي. گهر جي

خرچ پوري ڪرڻ لاءِ امان سلائي جو ڪم ڪندي آهي ۽ آئون هتي مزوري ڪندو آهيان.“ هن کان

جواب ڏيندي ضبط نه ٿيو ۽ ڳوڙهو معصوم جي اڪڙين جي ڪنارن کي پار ڪري وهي ويو.

آڪاش، معصوم کي ڇاتي سان لائيندي دلداري ڏني ۽ پنجاهه روپيه خرچي ڏيندي چيو ”غم نه

ڪر الله سائين بهتر ڪندو.“

چوٽو ٻانهن جي ڪف سان اڪيون صاف ڪندي خودداري پري لهجي ۾ چيو ”سائين جيڪر

ايئن پئس وٺا هجن ها ته مزوري ڪرڻ بجاءِ سامهون چوراهي تي بيهي خيرات وٺان ها پر منهنجي امڙ

مون کي ”محنت ۾ ئي عظمت آهي“ جو درس ڏنو آهي، توهان جي مهرباني جو احساس ڪيو.“ چوٽو

پئس واپس موٽائي واپس پنهنجي ڪم ۾ لڳي ويو.

آڪاش کي هن جي خودداري کي ڏک پهچائڻ تي ڏاڍو افسوس ٿيو ۽ هن جي دل ۾ معصوم لاءِ

پيار عزت ۽ مرتبوايجان وڌي وڃي وڃي.

آڪاش ڪاٺون ٽٽي چانهه جا پئسا ڏيئي موٽر سائيڪل تي فليٽ طرف روانو ٿي ويو.

—

6

ان ڏينهن آڪاش ڪئميرامين سميت ڄامشوري ۾ مادر علمي اداري جي ڪانوڪيشن کي ڪور ڪرڻ لاءِ يونيورسٽي پهتو هو. ڪانوڪيشن شروع ٿيڻ ۾ ڪافي دير هئي، ان دوران هُو مختلف شاگردن سان ڪچهري ڪرڻ ۽ سندن يونيورسٽي ۾ گهارييل جوپن ڏينهنن جا احوال وٺڻ لڳو ته جيئن خبر کي جاندار نموني پيش ڪري سگهي. اُتي ٻن اهڙن سائين سان ملاقات به ٿي جيڪي هڪڙي ئي ڊپارٽمينٽ ۾ پڙهڻ آيا هئا، پڙهائي سان گڏ هڪ ٻئي کي پنهنجي دل ڏنائون ۽ پڙهائي ختم ڪرڻ بعد شادي ڪيائون. شاگرد جي حيثيت سان يونيورسٽي پهتا ۽ زال مڙس جي روپ ۾ ڊگري وٺڻ آيا هئا. اهو اينگل هُن کي دلچسپ لڳو. آڪاش ڪانوڪيشن جي خبر سان گڏ انهي جوڙي جي ڪهاڻي کي پڻ ڪور ڪيو جيڪا هڪ روايتي خبر سان گڏ نواڻ هئي.

محبتن جي نگر ڄامشوري جي هنج ۾ ٺهيل سنڌ يونيورسٽي جي دوران گهارييل زندگي جي جوپن ڏينهنن جو سرور هڪ عجيب ڪيفيت ٿورڪي. پڙهائي دوران ڪيتريون ئي يادون پڻ حياتي جو حصو بڻجي ٿيون وڃن، جيڪي زندگي تبديل ڪرڻ جون ڪارڻ بڻجنديون آهن. پر خيز خوبصورت يادون، بي لغام وقت، دوستيون، پيار مستيون، مذاق، رُساما، تڪرار محبتون ۽ ڪوڙ ساريون حجتون ساه سان سانڍيل هجن ٿيون. دنيا کان بي نياز يونيورسٽي لائيف جي هڪڙي پنهنجي الڳ ئي دنيا هجي ٿي، هڪ الڳ بادشاهي، جتي ڪيترائي شهزاده ۽ شهزاديون اکين ۾ محبت جا دِپ پارين ٿا، ته ڪي چٽواڳ دل لڳي ۾ ئي وقت گذارين ٿا، نتيجي کان بي پرواه ٿي جواني جي جوش ۾ هر اها شرارت ۽ مستي ڪن ٿا، جنهن مان تهڪ ٻرن ٿا، مسڪراهنون پڪڙجن ٿيون ۽ پيار پسجن ٿا.

صبح ساجهر جي پهر ۾ جڏهن چاندي جي ورق جهڙا سج جا ڪرڻا ورستي جي وسطيءَ کي ڇهن ٿا، ته صبح جي تڌڙي هير گهلڻ شروع ٿئي ٿي ۽ ماحول ۾ چوڏس سڳند پڪڙجي ٿي وڃي ۽ گل ٻوٽا پنهنجي خوشبوءِ سان سموري ماحول کي معطر ڪري ٿا وجهن ته ان ويلي پڪيءَ منڙيون لاتيون لئوندا آڪيرا ڇڏين ٿا ته ٻئي پاسي يونيورسٽي جي هاسٽلن جي زندگي ۾ چرپر شروع ٿيڻ لڳي ٿي. رات دير تائين محبوب سان ڪچهريون ڪري ستل جوانيون ننڊاڪڙا نيٺ ٻوٽي آرس ڀڄين ٿيون ۽ ڪئمپس ڏي پنڌ ساهن ٿيون. اُتي به پرين جي هوڏ ۽ لوڏ تي ٿڌا شوڪارا پريندا، محبوب جي ڪجل هارين اڪڙين ۽ گلابي ڇيڙن تي دل هاري ڳيرو واپس موٽن ٿا. وري شام ويلي جڏهن سج اولهه ڏانهن راهي ٿئي ٿو، آسمان تارن جي جڳ مڳ سان مٽيا ٽانڪيل ڪاري چادر اوڍي ٿو ته ان ويلي چنڊ جي سهائي ۾ مارئي هاسٽل جون شهزاديون پنهنجي خوابن جي شهزادن ڏي پيار جا سنيها اماڻين ٿيون، ته بوائز هاسٽل جي ڳيرو جوانن جي دليين جو ڌڙڪو ويتر تيز ٿو ٿئي وڃي. اهو سلسلو رات جي آخري پهر تائين جاري ٿو رهي جيستائين ننڊ نيٺن جي دروازن تي دستڪ نه ٿي ڏي. پوءِ

جوانيون ٽڪل ٽڪل جسمن سان وڃي نندرا ديوي جي آغوش ۾ پناهه وٺن ٿيون، ۽ پرين جا خواب پسندي صبح جو سج اڀارين ٿيون.

هونئن به يونيورسٽي ۾ پنهنجي زندگي جا حسين لمحا گذاري شاگرد پنهنجي پنهنجي ڳوٺن ۽ شهرن ڏي ورن ٿا، ڪي پاڻ سان سنيون يادون، سني تعليم، سنا دوست، سني تربيت ساڻ انيڪ آسون ۽ اميدون کڻي ٿا وڃن ته اڳتي وڃي معاشري لاءِ ڪارگر ثابت ٿيندا ته ڪي وري ٽٽل دليون، گهايل من، آليون اکيون، نامڪمل محبت جا وڍ ۽ اڻ پوري عشق جون آسون پاڻ سان کڻي پنهنجي پنڌ ڏي راهي بڻجن ٿا.

”جاني تون هتي بيٺو آهين، آئون توکي ڪٿي ڪٿي پيو ڳوليان!، ڪيترون ڪالون ڪيون اٿم، فون چوڻو ڪٿين؟“ ڪريم اڇانڪ اچي آڪاش جي ڪلهي تي ٽڪي هڻندي چيو.

آڪاش سي. ايل جي سامهون بيٺو يونيورسٽي جي زندگي جا خيالي پس منظر گهڙي رهيو هو. سواچانڪ آواز تي خيالي دنيا مان ٻاهر نڪري آيو.

”ها جاني بس استوري ڪور ڪري اچي هتي بيٺو هئس، فون سائيلنٽ موڊ تي رکيل هو. سوچيم توکي ڪال ٿو ڪريان، پر الائي ڪهڙي سوچن، خيالن ۾ گم ٿي ويس.“ آڪاش اونهو ساھ ڪڍندي چيو.

”چڱو.... هل ته ڪينٽين ڏي هلون، ڪجهه ڪائي وٺون، بک لڳي آهي.“ ڪريم آڪاش جي هٿ ۾ هٿ ڏيندي چيو.

”يار ڳالهه دل جي ڪئي اٿئي.“ آڪاش پيٽ تي هٿ ڦيريندي چيو.

ڪئيمرامين کي آفيس هلڻ لاءِ چئي آهي پيئي ڄڻا اچي ڪينٽين پهتا، جتي يونيورسٽيءَ جا ڪيترائي شاگرد دوستن سان گڏ ماني ۽ چانهه پيئڻ سان گڏ ڪچهرين، بحث مباحثن ۾ مصروف هئا، هنن به چانهه ۽ سموما ورتا.

چانهه پي ۽ سموسا کائي پيئي ڄڻا آڪاش جي موٽر سائيڪل تي واپس وڃي رهيا هئا، ته يونيورسٽي جو موٽر مڙندي ئي اها ساڳيءَ اڻ ڄاتل چوڪري جيڪا ان ڏينهن ميران شاهه روڊ تي آڪاش کي ملي هئي، سا ڪتاب هٿ ۾ کنيل پنهنجي سهيلين ساڻ سامهون نظر آئي، کيس ٻيهر ڏسندي ئي هن کان ساھ ڇڏائجي ويو ۽ بائڪ سِلپ ٿيندي ٿيندي ٻڇي ويئي.

هلڪي فيروزي ڪلر جي ڪاٽن جي ڪرتي ۽ سفيد شلوار ۾ ملبوس سندر سلوٽي ڪلهي تي سفيد ڪلر جو رٿور ڪيل هوس. جهڙي پاڻ سهڻي تهڙا ئي وري مٿس سينگار سندس سونهن کي چار چنڊ لڳائي ڇڏيا هئا. وارن جو جهڳٽو ٺهيل جنهن تي ڪيچر لڳل هئس، جيڪو سندس سندر مڪ تي ويتر سهڻو لڳو پئي. هڪڙي اڳ ئي من موهڻي ۽ سهڻي پيو وري وارن جون چڱون مڪ تي واريبل هئس، جن سندس رخسار تي ڪيچل ڪندي دل جلن عاشقن کي آهن ڀرڻ تي مجبور پئي ڪيو. ڪارا ڪجراڙا نيٺ ايڏا ته گهرا هوس جو ڪير نگاهه ڪڍي ڏسي ته مجال آهي جو سندس مريد نه ٿئي، سندس نگاهن

جي تاب کان شايد ئي ڪو هجي جيڪو گهايل نه ٿيو هجي. سهڻي اهڙي جهڙوڪر ڪير جو درياءُ سندس ئي جسم مان پار ٿي گذرندو هجي.

آڪاش پاڻ سنڀاليندي موٽرسائيڪل کي بربڪ هنيو ۽ نظرون سندس نظرن سان ملايائين ته فضاين ۾ اڻ چاڻ ساز جا آواز وڃڻ لڳا، هوائن ۾ بانسري جو مڌر آواز چڙهي پيو. ماحول ۾ سر، ساز ۽ سونهن جي جلوهن جو منظر هو. ٻنهي جون نظرون هڪ ٻئي سان مخاطب هيون ۽ سڪ ۽ چڪ جون اڻ چيون ڳالهيون هڪ ٻئي سان اوري رهيون هيون. ويندي ويندي اها نوخير جواني، آڪاش ڏي مرڪن جا گلاب وڪيريندي سهيلين ساڻ پاسي مان لنگهندي اڳتي گذري ويئي. سندس مرڪ ۾ زندگي جا تازا احساس موجود هئا.

”چوڪرا، چوڪرا، آرام سان ايئن ڪنهن گل کي ڏسي آبي مان ٻاهر نڪرندين ته موٽرسائيڪل جو اڪسيڊنٽ ڪري وجهندين! هتي ته گلن جا باغيچا لڳا پيا آهن، ٿورو صبر کان ڪم وٺ پيارا!“ ڪريم آڪاش تي ٽوڪ ڪرڻ لڳو.

”يار ڪريم اهڙي ڳالهه ناهي! اها چوڪري مون کي ڪجهه ڏينهن پهرين به ملي هئي.“

آڪاش ڪريم جي ڳالهه جي وراڻي ڏيندي چيو.

”اڃا! اهو وري ڪٿي؟“ ڪريم آڪاش کان سوال ڪندي پڇيو.

”ڪجهه ڏينهن پهرين ريڊيو پاڪستان جي تقريب مان واپس موٽيس پئي ته ميران شاهه روڊ ڪراس ڪندي سامهون ملي هئي.“ آڪاش ڪريم کي ان ڏينهن جو احوال ڏيندي چيو.

”هاڻي سگهي ٿو ان تقريب ۾ شرڪت لاءِ ويندي هجي، ۽ رستي ۾ ملي ويئي هوندي.“ ڪريم شرت جو بٽ بٽ بند ڪندي آڪاش کي چيو.

”اهو ته نيڪ آهي پر اهڙو ڇا آهي جو هن جي ملڻ، نهارڻ ۽ مَرڪڻ تي زندگي ۾ ڇڻ بهار ٿي اچي وڃي.“ آڪاش پنهنجي ڪيفيت بيان ڪندي چيو.

”پيارا چوڪريءَ اسان جي چوڪري کي پنهنجي حسن جي ڪاڪ محل جو قيدي ته نه بڻائي ڇڏيو آهي؟“ ڪريم آڪاش کي ٺوٺ هڻندي چيو.

”محبت کان سواءِ ته انسان اڻ پورو ئي آهي، محبت عمر، رنگ، نسل ڪٿي ٿي ڏسي. محبت ته اها ڪشش ثقل هجي ٿي جيڪا ٻن پيار پري دلين کي چڪي هڪ ٻئي جي ويجهو ٿي آڻي، ڪو حساس ٿي نٿو رهي بس انسان محبت جي محور ڏي ڌڪجن ٿو وڃي، ۽ هڪ ٻئي جي وجود ۾ سمائجي ٿو وڃي. محبت ته دنيا جو اهو عظيم رشتو آهي جيڪو سڀني رشتن نالن کان مٿانهون هجي ٿو. هونئن به چوندا آهن ته محبت ڪبي ناهي بس محبت ٿي ويندي آهي، ۽ پوءِ مرشد لطيف رح چواڻي ”عشق آهي نانگ خبر کاڌن کان پڇو“ جي ريت انسان پنهنجي پريت جي ريت نڀائيندي نڀائيندي پيار جي ان ديس پهچي ٿو وڃي جتي عشق جا اصول هلن ٿا، دنيا جون ريتون رسمون اتي ڪا معنيٰ نٿيون رکن بس حڪم هلي ٿو ته بس محبوب جو. جنهن ۾ محبوب راضي...!! پيار نڄ، ڪورو ۽ نفيس جذبن

تي مشتمل هوندو آهي، ان کي اورڻ لاءِ ڪنهن ڪاريگري جي ضرورت ناهي. عشق ۾ دانائي ڌوڙ ٿي ويندي آهي بس پويترتا پريا ٻه ٻول ٿي محبوب جي من تي دستڪ ڏئي وجهندا آهن جيڪر ان ۾ روح جي رشتن جي ميناڻ هوندي! ”آڪاش ڪريم کي محبت جو فلسفو سمجھائيندي چيو.

هڪ ڀيرو ٻيهر جڏهن آڪاش ان اڻ ڄاڻ چوڪريءَ کي ڏٺو ته الائي چواڻ ڏنا احساس اڌما کائي ٻاهر نڪتا هئا، ٻن غير رسمي ملاقاتن آڪاش جي دنيا ۾ آندمانڌ مچائي ڇڏي هئي. هن کي الائي چو لڳو ته اهي ملاقاتون بي سبب نه هيون، جنهن جي ڪارڻ هن جي من جي بنجر زمين تي ڪي مينهن ڪٽيون بڻجي وسيون هيون جنهن مان اميدن جا ڪيترائي ٻوٽا اڀري پيا هئا.

”چڱو محبت جا ديوتا! ڇڏ فلاسافيءَ کي ۽ موٽر سائيڪل ڏيان سان هلا.“ ڪريم آڪاش سان مستي ڪندي چيو.

ٻنهيءَ جا ٽهڪ فضا ۾ ٻري پيا ۽ ٻئي ڄڻا موٽر سائيڪل تي ڳالهين ڪندا فليٽ طرف روانا ٿي ويا.

—

ٿر تي ٻيهر ڏڪار جي اجگر بلا ڪاهي پئي هئي جيڪا ڪيتريون ئي معصوم جانيون ڳهي رهي هئي. حڪومتي ڪامورن جي بي حسي سبب مارئي جي ديس جا ماروٽڙا هر ٻئي سال ايئن پوڳنائن جي ور چڙهندا رهن ٿا ۽ موت جو بڪ بڻجندا رهن ٿا، ڪين دڪن جي درمان ۾ بس سيڪڻا نڪريا، امداد، قطارن ۾ تذليل، لٽيون، ڏڪار پلٽ پوي ٿي. ٻيءَ طرف سرڪاري توڙي غير سرڪاري تنظيمن جا ڀاڱا ڪُلن ٿا، ۽ انهن غريب ماروٽڙن جي سهائتا جي نالي تي فنڊ ملن ٿا، جيڪي ڦوٽو سيشن، صاحبن جي دورن ۽ سندن فرمائشن ۾ پورا ٿي ٿا وڃن، پر مسڪينن تائين صرف ڏڪ ۽ ڏولاوا ئي پهچن ٿا ۽ ڪاٺن ڪپڙن واري سول سوسائٽي ۽ غير سرڪاري تنظيمن جا وارا نيارا ٿين ٿا.

ميديا تي ٿر جي ڏڪار جو ٿي موضوع ڇانيل هو جنهن کي اجاگر ڪرڻ لاءِ ڏيهي توڙي پرڏيهي ميڊيا جا صحافي ٿر ڏي رخ ڪري رهيا هئا. ڪراچي ۽ حيدرآباد جي صحافين ٿر وڃڻ جو پروگرام ٺاهيو ته آڪاش به سوچيو ته چونه هُو به اداري کان اجازت وٺي ساڻس گڏ وڃي مسئلي کي اجاگر ڪري نيوز اسٽوري ٺاهي اچي! اهو پروگرام ٺاهي بي ڏينهن آڪاش ۽ باقي صحافي دوست به سڀ ٿر ڏي نڪتا.

ٿر جنهن جو تعارف لوڻي ۽ لڄ جي رکوالي، پٽائيءَ سرڪار جي سورميءَ مارئي سان ٿيندو هو. پارڪر جي ان بهادر جوڌي روپلي ڪولهي جي انگريز سامراج اڳيان دليري سان وڙهندي قرباني سان ٿيندو هو. ڪارونجهر جي ان اڏول ڪردار مسڪين جهان خان ڪوسي جي سماجي خدمتن سان ٿيندو هو. موهن ڀڳت جي منڙي آواز ۾ ڳايل لطيف جي وائين جي واهه واهه سان ٿيندو هو. ٿر جي ٻاٻيهي صادق فقير جي ذڪر سان ٿيندو هو. پر اڄ ٿر جي ذڪر تي هر ڪنهن جي وات ۾ صرف بڪ، بدحالي، بيماري، مفلسي، ڏڪار ۽ بي حسي جي وائي هئي. جيڪو ڌرتيءَ سان پيار ڪرڻ واري لاءِ تڪليف جو باعث هو.

بئراجي علائقا پار ڪري گاڏي جڏهن ٿر جي پتن جي ور وڪڙ وارن پيچرن ۾ داخل ٿي ته رستي جي ٻنهي طرف بڪ، اڄ ۽ بيمارين جي ڪري مري ويل جانورن جا هڏاوان پيچرا پڪڙيا پيا هئا، جيڪي وقت جي بي حسيءَ جو هڪ پيانڪ منظر پيش ڪري رهيا هئا، ۽ هر ايندڙ ويندڙ گذرندڙ جي دل تي تڪليف جا ڦٽا اڀاري رهيا هئا. برسات نه پوڻ ڪري ساوڪ يا گاهه جو نالو نشان ئي نه هو. ڳوٺ جي ڪوهن جو پاڻي هيٺ هليو ويو هو ٿورو گهڻو پاڻي مليو به ٿي ته اهو انسان ته پري رهيو جانورن جي پيئڻ لائق به نه هو. پر الله سائين جي بدنصيب مخلوق اهو زهريلو پاڻي پي پنهنجي هٿن سان خودڪشي طرف وڃي رهي هئي جو وٽس اهو زهر پيئڻ کان سواءِ ٻيو ڪو حل به نه هو. ٻنيون ٻارا آباد نه ٿيڻ، گاهه ۽ پاڻي نه هئڻ ڪري ڳوٺن جا ڳوٺ ويران ٿي ويا هئا، ڪيترائي مارو ماڻهو پنهنجا اڃا چڙهي مال ڪاهي

بئراجي علائقن ڏانهن لڏپلاڻ ڪري چڪا هئا. مارو ماڻهو لٿل ڇهرن ۽ اباڻڪين اکين سان اپ ڏي نهاري وينتي ڪري رهيا هئا ته من ڪا مالڪ کي مهر پوي ۽ هي ڏک ڏولاوا لهي پون.

واري جي وڏين پٽن، سُڪل اڪن ۽ سائين ڪندين جي گهيري ۾ آيل ڳوٺ جي چونڊري مٿان سڄ جڏهن پنهنجا آخري ڪرڻا ڳوٺ جي پٽ تان واري سانجهي ۽ جو سڌ ڏيئي رهيو هو رستن تان ٻارن جا آواز پڪرين جو هُل، واتھڙوئن جي هل چل هئي، انهي ويل انهن جي گاڏي زوزات ڪندي اچي ڳوٺ جي بس اسٽاپ وٽ پهتي، جنهن ۾ ڪراچي ۽ حيدرآباد جي صحافين سان آڪاش به شامل هو ۽ هڪڙو اتان جو مقامي ڳوٺاڻو پڻ هو جنهن کي انهن ٿر جي شهر مني مان گڏ ڪنيو هو جيڪو صحافين کي ڳوٺ جي ڌڪاري صورتحال ٻڌائڻ لاءِ گڏ آيو هو سي گاڏي مان هيٺ لٿا.

ٿر جي اڙانگن پيچرن ۽ ڊگهي مسافت سڀني کي ٽڪائي وڌو هو جنهن ڪري گاڏي مان لهندي ئي اسٽاپ تي ٺهيل جهوپڙا هوٽل تي پيل ڪتن تي ٽڪ پيچڻ خاطر سڀ لپتي پيا. ڳوٺ جي جهوپڙا هوٽل جتي چار پنج چڱل تٽل ڪتون، هڪ تن پاون واري بئنج جيڪا چوٿين پاوي جي جاءِ تي پٿرن جي مدد سان رکيل هئي. اڌڙوٽ چاچو سرن سان ٺهيل چُله تي چڙهيل چانهه جي هندي ۾ کنڊ پتي وجهي رهيو هو ۽ رکي رکي ڪائين کي چمتي سان ٺاهي لوهه جي پائپ سان ڦوڪون ڏيئي باهه کي تيز ڪري رهيو هو. چُلهه جي مٿان ڪاٺ جي پتي جيڪا لوهه جي تندن ۾ ٻڌل هئي، جنهن ۾ به تي سائي، ڳاڙهي رنگ جون لوهه جو ڪٽليون تنگيل هيون ۽ پاسي ۾ رکيل برتن ۾ ڪوپ پيل هيا. هوٽل تي آيل ماڻهن کي ڏسندي ئي چوڪري ڏي اشارو ڪندي چيائين ”ابا مسفرن کي پاڻي جو جڳ پري ڏي“ سندس چوڻ تي ڏهن ٻارنهن سالن جي چوڪري پاڻي جو جڳ ۽ گلاس کڻي اچي انهن اڳيان رکيو.

”ابا جيءُ ڪري آيا، پلين آيا... ابا چانهه پيئندا؟“ اڌڙوٽ گهاٽن پروٽرن مٿان هٿ رکندي آس پرين نگاهن سان کين مخاطب ٿيندي چيو.

”جيءُ چاچا...!! بلڪل ڪا سريلي چانهه پيار.“ هڪڙي سينيئر صحافي اڌڙوٽ جون اکيون پڙهندي چانهه کڻي اچڻ لاءِ چيو.

”جيءُ ابا! ڌڪار جي ڪري مال صفا آيو ٿي ويو آهي، کير به مشڪل سان ٿو ملي، پر چانهه سُني ملندي اوهان کي.“ چاچو ورندي ڏيندي چلهي جي ڪائين کي ٺاهيندي چانهه ٺاهڻ ۾ لڳي ويو.

پٽن جي پيالي ۾ سٽو سوا سٽو گهرن تي مشتمل ڳوٺ، جنهن جي هڪ گهر جي ڪنهن ڪنڊ ۾ ساوتري پيلڙ هڪ اونهي سوچ ۾ گم هئي، سندس شادي کي ڪي ڇهه مهينا به نه گذريا هئا، سندس هٿن تي شادي جي مهندي جا عڪس اڃان تائين ڏٺلا به نه ٿيا هئا، ته هيءُ قهري ڌڪار سنڌي خوشين پري زندگي ۾ ڪنهن پهاڄ جيان هانءُ ڌاريندڙ ڌڪ ۽ تڪليفون کڻي پهتو هو. هي ڌڪار ڪو ساوتريءَ پيلڙ لاءِ نئون نه هو هيءُ تڪليفون ۽ پريشانين پنهنجي مائتن ۾ به ڏسندي پئي آئي هئي، پر هُن سوچيو هو ته شايد شادي کان پوءِ گهر بدلجڻ کان پوءِ پاڳ به بدلجندو..! پر هُن اڀاڳي اهو ڪٿي ٿي ڄاتو

ته تقدير جو ليڪورشتن جي نون پيچرن تي هلڻ کان پوءِ به چتو رهي ٿو، جيڪو مٿي پڄاڻان ئي متجي سگهي ٿو.

انهي ڳوٺ جي ٻئي گهر ۾ گونگهت سان مک لڪائي ويٺل گينيءَ کي پنهنجو ننڍڙو پوتو پورو ياد آيو، جيڪو ڪجهه وقت اڳ ئي مٺي اسپتال نيو ويو هيو، ڇاڪاڻ ته هو ڄمڻ وقت ئي غذائي ڪوٽ جي ڪري ڪمزور هيو. سڳي پني مرشد جي دعا سان پنج پوئين تان هڪڙو پوتو ڄائو هو. اهو به ڏڪار جي قهر جو شڪار ٿي ويو هو. لڙڪا اڏما ڏئي وهي آيا.

چونئري جي آڳوٺ کي بهاري ڏيندي پارو منجهيل ۽ اداس هئي، جو سندس مڙس اڄ ئي چيو هو ته ”ٿر ۾ بڪ ويهڻ نه ٿي ڏئي اجها ڇڏڻا ٿي پوندا، پر بئراجي علائقي ڏانهن سفر ۾ ته ڏهه ڏينهن لڳندا، رستي ۾ ڏوڪري جو ڇا ٿيندو؟“ هن چنري جي پلٽ سان پنهنجي بي اختيار وهي آيل ڳوڙهن کي اگهندي پنهنجي منهن سوچيو.

انهي ڳوٺ جي هڪڙي اداس گهر جي اڱڻ ۾ ڪٿ تي هڪڙو جهونو اپ ڏي بهاري گهري سوچ ويچار ۾ گم هو ته هو ٻچ لاءِ ڪنيل قرض واري رقم ڪيئن ادا ڪندو؟ جو ڏڪار سبب فصل ته گهريو پر ٻن ويلن جي ماني لاءِ به پئسا ڪونه هئا، پر ان جو احساس انهن قرض ڏيڻ وارن ادارن کي ڪٿي هو. هو ته پئسو وٺڻ لاءِ گهر جي چانئٽ به اورانگهي ٿا اچن، اهو ويچار ايندي ئي هن جي اکين مان لڙڪ لارون ڪندا اچي سونهاريءَ ۾ جذب ٿي ويا.

اهڙي ئي درد ڪهاڻي انهي ڳوٺ جي ميران جي به هئي، جيڪا هر هر پنهنجي هٿ جي لڪيرن کي بهاري قسمت تي ويچاري رهي هئي، هن جو بابا گذريل چئن سالن کان چٽي رهيو هو ته هيل سال وسڪاري جي فصل کان پوءِ سندس هٿ پيلا ڪندو. پر هيل به ڏڪار جي راکاس سندس هٿن مان خوشين جي لڪير ٿي ڪسي ڇڏي هئي.

ٿر جي اڪثر ڳوٺن جي هر ٻئي گهر جون اهڙيون ڪيتريون ئي درد ڪهاڻيون هيون، جيڪي پوءِ ڪڏهن ڳوٺ جي وڻ ۾ ڦٽندو ڪاڌل بي جان وجود جي صورت ۾ ظاهر ٿيون ته ڪڏهن پيٽ جي دوزخ کان تنگ عورت طرفان ٻارن سميت ڪوهه ۾ ٽپو ڏيئي زندگي جو ڏيئو اجهائيندي ظاهر ٿيون، جيڪي هڪ باشعور معاشري لاءِ سواليه نشان آهن.

اهڙيون ڪيتريون ئي درد ڪهاڻيون رپورٽ ۽ رڪارڊ ڪري آڪاش صحافي دوستن سان گڏ

واپس وريو.

-

8

هُو پهرين ماڙ تي قائم پنهنجي فليت جي هوم لائبريري واري ڪمري ۾ صوفي تي ٽيڪ ڏيئي اڌ لپٽيو ويٺو هو. سندس ٻيئي تنگون سامهون رکيل ننڍڙي شيشي جي ٽيبل تي پيل هيون، سندس هنج ۾ لپ ٽاپ هو جنهن جي ڪي بورڊ تي سندس آڱريون هيڏي هوڏي ڊوڙي رهيو هيون، شايد ڪجهه لڪي رهيو هو. سامهون ديوار تي لڳل ٽي وي تي نيوز چينل هلي رهيو هو، مگر ٽي وي جو آواز بند هو. هُو ڪنهن ڪنهن وقت لپ ٽاپ مان ڪنڌ ڪڍي ٽي وي جي اسڪرين ڏانهن نهاري پهر لڪڻ ۾ محو ٿي وڃي.

ادب ۽ موسيقي سان چاهه هئڻ ڪري هن پنهنجي ڪمري کي ڏاڍو خوبصورتي سان سجايو هو جو ڪمري جي سامهين ديوار تي صوفيائي راڳ جي راڻي عابده پروين جو پورٽريٽ لڳل هو ته پاسي ۾ ننڍي کنڊ جي مهان گائڪ لٽا منگيشڪر جو پورٽريٽ لڳل هو. ٻي ديوار تي سنڌ جي خوبصورت شاعر ڀٽائي سرڪار ۽ شيخ اياز جا پورٽريٽ لڳل هئا، ته هن پاسي وري فيض احمد فيض، پروين شاکر، احمد فراز ڪرشن چندر ۽ منتو جا پورٽريٽ تنگيل هئا. سامهون ڪتابن جي المارين جي سائيڊن جي شيشي ۾ خوبصورت مجسما پيل هئا.

سي - ڊي پليئر تي هلڪي آواز ۾ موسيقي هلي رهي هئي ۽ هُو لپ ٽاپ تي ڪجهه لڪڻ ۾ محو هو. ڪافي دير تائين لڪندي لڪندي هُو رُڪيو ۽ ورڊ ونڊو کي منيمائيز ڪري ٽي وي طرف ڏسڻ لڳو. پنهنجون ٻيئي تنگون ٽيبل تان هيٺ لاهيندي لپ ٽاپ سامهون واري ٽيبل تي رکي ڇڏيائين. پنهنجي ٻنهي هٿن جون آڱريون هڪ ٻئي ۾ پڪوڙي مٿي طرف زور سان ڇڪي ويو. آرس موڙيندي سندس بدن مان هلڪا ٺڪاءُ نڪري پيا، جنهن مان هن محسوس ڪيو ته هو ٽڪل آهي تنهنڪري چانهه پيئڻ گهرجي جنهن لاءِ هن پيٽ کي سڌڻ لاءِ آواز لڳايو.

ڪافي مهينن جي اڪيلائي ۽ بيچلر لائيف ڪيس راس نه آئي، ۽ وڏي استيشن تي مقرري جي ڪري پگهار به وڌي ويئي هئي. امڙ جي سڪ ۽ تڙپ جي ڪري هر هفتي ڏهن ڏينهن بعد ڳوٺ وڃڻ ته ڪڏهن وري ايمرجنسي ۽ وي آءِ پي شخصيتن جي اچڻ جي ڪري اداري پاران موڪل نه ملڻ جي جنجهٽ سبب آڪاش گهروارن کي پڻ حيدرآباد شفت ڪري ڇڏيو هو. ان ڪري هڪ ته گهر وارن جي ويجهڙائي جي ڪري هر هفتي ڳوٺ وڃڻ مان سڪون ملي ويو هو، ٻيو وري سڄي ڏينهن جي پڇ ڊوڙ کان واپس جڏهن گهر پهچندو هو ته امڙ ۽ ننڍي پيٽ جو چهرو ڏسي سندس سمورا ٽڪ لهي پوندا هئا ۽ روز هونئن جي ماني، بيچلر لائيف جي افراتفري ۽ بي ترتيب زندگي مان جان چڻي پئي هئي.

هونئن به ماءُ جو متبادل ڪو ڪونهي، جنهن جي محبت جو مظهر خدا جي محبت جو مظهر هجي. ٿو حضرت علي رضه جو فرمان آهي ”ان ماءُ اڳيان ڪڏهن زبان نه هلائيندا ڪريو جنهن ماءُ اوهان کي

ڳالهائڻ سڀڪاريو آهي. ”ماءُ جي محبت فطرتي محبت آهي جنهن جي ضرورت ۽ حقيقت کي هر مذهب مڃيو آهي.“

”جي ادا! ڪنهن شئي جي طلب آهي؟“ ننڍي پيٽ ڪمريءَ ۾ داخل ٿيندي ڪائس پڇيو.
 ”ها پيٽ هڪ ڪوپ سٺي چانهه جو ته پيار ۽ هي پاڻي جي بوتل واپس ڪڍي وڃ پاڻي گرم ٿي ويو آهي مٿائي ٿڌو پاڻي به ڪڍي اچ.“

هن سامهون ٿيل تي رکيل پاڻي جي بوتل ڏانهن اشارو ڪندي چيو.
 ”جيءُ ادا!..“ پيٽ پاڻي جي بوتل ڪڍي رواني ٿي ويئي.

هو صوفي تان اٿيو ۽ هوم لائبريري ۾ رکيل سنگل بيد تي لپتي پيو ۽ موبائيل فون جيڪو هن ڪم ڪرڻ جي دوران سائينٽ موڊ تي رکي ڇڏيو هو سو ڏسڻ لڳو ته مٿان ڪنهن جي ڪال يا ميسيج وغيره آيو هجي، اهو سڀ چيڪ ڪرڻ کان پوءِ هن فيس بوڪ پيڇ چيڪ ڪيو جنهن تي مختلف نوٽيفڪيشنس سان گڏ اٺ کان ڏهه فرينڊ رُڪيسٽ آيل هيون، جيڪي سمجهه ۾ آيون سي هن قبول ڪيون باقي ڊليٽ ڪري ڇڏيون. ڇاڪاڻ جو ڪيترائي ماڻهو اڄڪلهه اهڙيون روزنيڪ آءِ ڊيز ٺاهين ٿا، فضول ۾ پنهنجو ۽ ٻيءَ جو تائيم برباد ڪن ٿا، اهو سوچي عجيب نالن ۽ بغير پروفائيل تصويرن جي ٺهيل آءِ ڊيز پاران آيل رُڪيسٽ قبول بچاءِ ڊليٽ ڪري فون سائيڊ تي رکي ڇڏيو ۽ سي ڊي پليئر تي ميوزڪ جو لطف ماڻڻ لڳو.

ايتري ۾ ننڍي پيٽ چانهه ۽ پاڻي ڪڍي آئي ۽ هو بوتل مان پاڻي پيئڻ کان پوءِ چانهه جي ڪوپ مان سرڪ ڀريندي ٻيهر ميوزڪ ٻڌڻ ۾ محو ٿي ويو.

ڪجهه دير کان پوءِ هن ٻيهر موبائل هٿ ۾ کنيو ته ڪجهه دير پهرين ڊليٽ ڪيل ساڳئي آءِ ڊي تان ٻيهر فرينڊ رُڪيسٽ آيل هئي، هن ٻيهر قبول ڪرڻ بجاءِ ڊليٽ ڪري ڇڏي، ته ٿوري دير کان پوءِ موبائل تي هڪ واٽس ايپ ميسيج موصول ٿيو ته اها منهنجي آءِ ڊي آهي، پليز قبول ڪريو. آڪاش جي خوشيءَ جي ته ڪا حد ئي نه رهي جو اهو ميسيج انهي اڻ ڄاڻ چوڪريءَ موڪليو هو جنهن جو نالو پرهم هو. هن فوراً رُڪيسٽ قبول ڪئي ۽ فرينڊ لسٽ ۾ شامل ڪيو ته فوراً مهرباني جو ميسيج آيو.
 ”توهان کي منهنجي نالي جي خبر ڪيئن پئي ۽ منهنجو موبائل نمبر ڪيئن معلوم ٿيو؟ ڪنهن کان ورتو؟“ آڪاش سواليه ميسيج موڪليو.

”سڄي دل سان ڳولجي ته خدا به ملي ٿو وڃي، ته پوءِ توهان جو نالو پروفائيل ۽ موبائل نمبر ملڻ ته سولو آهي.“ پرهم جوابي ميسيج ڪندي لکيو.

”نيڪ آءِ، مڃوسين“ آڪاش وڌيڪ بحث ۾ پوڻ جي بجاءِ ميسيج جو جواب ڏيندي لکيو.
 ”توهان منهنجي رُڪيسٽ قبول ڇو نه پئي ڪئي؟“ هن ٻيهر ميسيج ڪيو.

”اهو ان لاءِ جو توهان جي نالي جي مون کي خبر نه هئي ٻيو وري توهان جي پروفائيل تصوير جي بجاءِ گل جي تصوير لڳل هئي، سوچيم ڪا فيڪ آءِ ڊي هوندي آئون عجيب نالن وارين آءِ ڊيز ۽ بغير

سڃاڻپ وارن ماڻهن کي ايد نه ڪندو آهيان، پلين لميٽيڊ دوست هجن، مگر پيارا، سوپر ۽ سنا هجن.“
آڪاش وضاحت ڪندي چيو.

”اهو توهان صحيح ٿا چئو فيسبوڪ تي عجيب ماحول جڙيو پيو آهي، هر ٻيو ماڻهو ٻئي جي ذاتي معاملن ۾ مداخلت ڪيو ويٺو آهي، پرائيويسي نالي به ڪا شيءِ ٿيندي آهي!“ پر ه پڻ سندس ڳالهه جي تائيد ڪندي چيو.

”توهان کي ان ڏينهن يونيورسٽي ۾ ڏٺو. توهان ڪهڙي ڊپارٽمينٽ ۾ پڙهندا آهيو؟“ آڪاش ڳالهه کي بي رخ ۾ موڙيندي پڇيو.

”جيءُ ها آئون ماس ڪميونيڪيشن ڊپارٽمينٽ جي آخري سال جي شاگردياڻي آهيان.“ پر ه جواب ڏيندي لکيو.

”واهه بهترين... اها تمام سٺي ڳالهه آهي سنڌي چوڪريون به صحافت طرف لاڙو ڪري رهيون آهن جن جي تمام گهڻي ضرورت به آهي.“ آڪاش سندس عمل کي ساراهيندي لکيو.
”جي مهرباني توهان جي، پر هڪڙو عرض ڪيان؟“ پر ه جو ميسيج آڪاش کي مليو.
”جي جي عرض چوا، حڪم ڪريو.“ آڪاش ته خوشي ۾ نڙي پيو هو.

”ٿيوري ته ڪافي پڙهي آهي، ته جنرلزم ڇا آهي پر آئون گڏوگڏ عملي طور پڻ ڪم ڪرڻ چاهيان ٿي، جيڪر توهان منهنجي مدد ڪريو.“ پر ه عرض ڀري لهجي ۾ ميسيج ڪندي لکيو.
اهو ميسيج پڙهي آڪاش ته هوا ۾ اڏامڻ لڳو خوشي ۾ ڪپڙن ۾ نه پئي ماريو ته جنهن سان ملڻ لاءِ هو آتو هو سا خود ساڻس ملڻ ۽ مدد لاءِ چئي رهي آهي، فوراً جواب ڏيندي لکيائين.

”اهو توهان جي مهرباني جو توهان مون کي انهي لائق سمجهيو پر آئون ته پاڻ جونئير صحافي آهيان، پر پوءِ به مون کان جيترو ٿي سگهيو توهان جي مدد ڪرڻ لاءِ تيار آهيان. منهنجي لاءِ خوشي جهڙي ڳالهه آهي جيڪر آئون توهان جي ڪنهن ڪم اچي سگهان، بيشڪ جڏهن توهان جي دل چوي مون کي حڪم ڪجو! آئون حاضر!“

”اوه ٿنڪ يو سومچ! مون کي توهان مان اها ئي اميد هئي.“ پر ه خوشي مان لڪندي چيو.

”ماءُ پليئر“ آڪاش جواب ڏيندي لکيو.

”مون توهان جون ڪيتريون ئي نيوز اسٽوريز ٿي وي تي ڏٺيون ۽ ٻڌيون آهن... توهان ننڍي عمر ۾ ئي بهترين ڪم ڪيو ٿا پيا، جيڪو مثبت قدم آهي. توهان مستقبل جا بهترين رپورٽر ثابت ٿيندا.“
پر ه آڪاش جي ڪم کي ساراهيندي ميسيج ڪيو.

”توهان جي مهرباني“ آڪاش شڪريو ادا ڪندي ميسيج لکيو.

”يو آر موسٽ وئيلڪم“ پر ه جواب ڏيندي لکيو.

”چڱو، جلدي ئي روبرو ملاقات ڪبي، ۽ صحافت بابت ڪچهري ڪبي.“ پر ه ڳالهه کي

سهيڙيندي لکيو.

”جي بلڪل! جڏهن توهان جي دل چئي، هليا اچجو يا حڪم ڪجو آئون هليو ايندس.“
آڪاش پرهم جي ميسيج جي موٽ ۾ جواب لکندي چيو.
”اوڪي، ٽيڪ ڪيئر.“ پرهم پڻ جواب ڏيندي چيو.

—

9

ڪجهه ئي ڏينهن کان پوءِ پرھ آڪاش جي آفيس آئي، ملاقات ٿي. پرھ سنڌ جي زميندار پيءُ جي لاڏلي ڏي هئي. سندس دوستن جهڙي هڪ ننڍي پيٽ جنهن جو نالو ڪينجهر هو جيڪا پٽ يونيورسٽي ۾ پڙهندي هئي، پيءُ پيٽون هڪ ٻئي سان پنهنجي دل جو ڳالهيون، ڏک، سک وندينديون هيون ۽ هڪٻئي وٽ ڇوڪرو ڇوڪري جيڪو اسڪول ۾ پڙهندو هو. بنيادي طور تي هو سنڌ جي ٻهراڙي جي ڳوٺ جا رهاڪو هئا، جتي سندن مائٽاڻا گهر ۽ زمينون هيون، امڙ گهريلو عورت هئي، جڏهن ته پيءُ ڪاروباري ۽ آزاد خيالن جو ماڻهو هو. ڪاروباري ڪمن ڪارن ۽ ٻارن جي پڙهائي جي ڪري ڪافي عرصي کان اهي حيدرآباد ۾ رهائش پذير هئا. ڳوٺ جون زمينون هاري ۽ مئنيجر سنڀاليندا هئا. امير پيءُ جي ڏيءُ هئڻ ڪري پرھ جو لائيف اسٽائيل به اميرائو هو. سنا ڪپڙا، سنا پرس ۽ پنهنجي ڪار ۾ يونيورسٽي ايندي ويندي هئي، پر ان باوجود نفيس پٽو سندس طبيعت ۾ شامل هو. انتهائي نرم مزاج ۽ سٺي سڀاءُ سان پيش ايندي هئي، سندس ٻولي، لهجي توڙي طبيعت ۾ ڪٿي به اميرائي وڌائي جي جهلڪ محسوس نه ٿيندي هئي.

”اهو ته اسان ڪتابن ۾ پڙهيو آهي ته ماس ميڊيا کي تن حصن ۾ ورهائي سگهجي ٿو هڪ پرنٽ ميڊيا، ٻيو اليڪٽرانڪ ميڊيا ۽ ٽيون سوشل ميڊيا. پرنٽ ميڊيا ۾ اخبارون طاقتور ميڊيم جي حيثيت رکن ٿيون ۽ اليڪٽرانڪ ميڊيا ۾ سٽلائيٽ ٿي. وي چئنلن کي اهميت حاصل آهي، ۽ سوشل ميڊيا وري سڀني ميڊيا ۾ جيڪي ميڊيا آهي. انٽرنيٽ نه صرف خود ميڊيا آهي، پر ٻين ميڊيا ۾ جيڪي سھڪاري ميڊيا طور به ڪم ڪري رهيو آهي. پر عملي صحافت ڇا آهي ان بابت اگر توهان ڪجهه ٻڌائي سگهو.“ پرھ ڪافي وقت جي خاموشي کان پوءِ ميڊيا بابت ڳالهه چيڙيندي چيو.

”عملي صحافت تي بحث ڪرڻ کان پهرين پاڻ اهو سمجهون ته صحافت آهي ڇا؟ جائزو وٺجي ته اهو ڪٿان آيو؟ هي لفظ بنيادي طور تي عربي ٻوليءَ جو آهي. انگريزي ۾ صحافت لاءِ ”جرنلزم“ لفظ استعمال ٿئي ٿو جيڪو ٻن لفظن ”جرنل“ ۽ ”ازم“ جو مرڪب آهي. جرنل ڪاغذن جي ٿلهي کي چئبو آهي، ۽ ازم انگريزي ٻوليءَ جي هڪ پڇاڙي آهي، جيڪا فعل ٺاهڻ لاءِ استعمال ٿيندي آهي.“ آڪاش لفظ صحافت کي تفصيل سان سمجهائيندي چيو.

”جي ها بلڪل ۽ خبر به عربي ٻوليءَ جو لفظ آهي، جنهن جي معنيٰ آهي ڪا نئين ڳالهه ۽ ڄاڻ. اخبار خبر جو جمع آهي، جنهن جي معنيٰ آهي گهڻيون خبرون يا گهڻي ڄاڻ واريون ڳالهيون.“ پرھ پٽ ڳالهه کي وڌائيندي خبر بابت پنهنجي ڄاڻ آڪاش سان سليندي چيو.

”جي، جي، پرھ! صحافت مان مراد ڪنهن تازي واقعي بابت مواد حاصل ڪرڻ يا موڪلڻ ۽ ان کي ايڊٽ ڪري، ڪا خبر ميڊيا ذريعي عوام تائين پهچائڻ آهي. صحافت ڄاڻ، تعليم ۽ عوام کي

صحيح دڳ سان لائڻ ۽ ان بابت ڏس ڏيڻ جو نالو آهي. صحافت کي سماجي علمن جو هڪ اهم ايمڪو چيو ويو آهي، ۽ خبر کي ان جو لازمي جز سڏيو ويو آهي. “آڪاش صحافت کي وڌيڪ وضاحت سان سمجهاڻيندي چيو.

”اهو سڀ ته ٿيوريءَ ۾ اسان پڙهيو آهي پر منهنجو بنيادي سوال ته عملي صحافت ڇا آهي؟“ پر هه بحث کي واپس پنهنجي پهرين سوال طرف ڪڍي ويئي.

”جي بلڪل ان طرف ئي اچان ٿو صحافت کي ٻن حصن ۾ ورهائي سگهجي ٿو. هڪ عملي صحافت (Professional Journalism) ۽ ٻي اختياري صحافت (Personal Journalism). عملي صحافت مان مراد اها صحافت آهي جنهن لاءِ عامل صحافي ڪم ڪندا هجن ۽ اختياري صحافت مان مراد جز وقتي (Part time) هجي. جيئن توهان ماس ڪميونيڪيشن پڙهوپيا، جيڪو عملي صحافت جو هڪ بنيادي ضروري ڪورس آهي پر پاڪستان جي حوالي سان ”ماس ڪميونيڪيشن“ جي تعليم عملي زندگيءَ ۾ ڪا ايتري اثرائتي ثابت نه ٿي سگهي آهي جيتري طاقتور ملڪن ۾ آهي. انهن ملڪن ۾ زندگي جو هر شعبو ڪنهن نه ڪنهن حوالي سان ماس ڪميونيڪيشن جي علم سان سلهاڙيل نظر اچي ٿو.“ آڪاش عملي صحافت کي وضاحت سان بيان ڪندي چيو.

ايئن بحث وڌڻ لڳندو هو. ڳالهه مان ڳالهه ۽ سوال مان سوال نڪرندو هو. منٽن جا بحث ڪلاڪن ۾ تبديل ٿي ويندا هئا، ڪتابي ۽ عملي صحافت ۾ ڪهڙو فرق هجي ٿو اهو ڪيس سمجهڻ ۾ اچڻ لڳو هو. هن کي محسوس ٿيو ته ڪورس جون ڪتابي ڳالهيون برابر انسان جي صحافتي شعور کي وڌائين ٿيون، پر عملي صحافت انتهائي مشڪل ۽ ڪنن ڪم هو. شروع وقت ۾ هو هفتي ۾ هڪ دفعو موڪل واري ڏينهن آڪاش جي آفيس ايندي هئي، جتي هو صحافت تي پڙهيل ٿيوريءَ تي بحث ڪندي هئي ته آڪاش ڪيس عملي صحافت ڪيئن ٿيندي آهي ان بابت ٻڌائيندو هو. پر هه بغير جنرلزم پڙهي صحافت ڪندڙن تي توڪ ڪندي هئي ته آڪاش وري جنرلزم پڙهي به صحافت ڪري نه سگهندڙن جي نشاندهي ڪندو هو. ايئن تهڪن ۽ مسرتن پري خوشگوار ماحول ۾ اهو سلسلو جاري رهندو هو.

ٻنهي جي وچ ۾ ملاقاتن سلسلو وڌندو ويو. اڪثر موضوع صحافت هوندو هو. پوءِ وقت سان گڏ موضوع بدلتڻ لڳا، ويجهڙائي وڌڻ لڳي. پهرين پر هه ڪڏهن ڪڏهن صرف آفيس ايندي هئي پر پوءِ فيلڊ رپورٽنگ ۾ به ساڻس گڏ هلي ويندي هئي، ايئن سلسلو ملاقاتن کان دوستيءَ ۾ تبديل ٿيڻ لڳو هو. ٻيئي هڪ ٻئي تي مڪمل اعتبار ڪرڻ لڳا هئا، پنهنجو وقت وڌ کان وڌ هڪ ٻئي سان گذارڻ لڳا هئا، پنهنجا ڏک، سک، تڪليفون توڙي خوشيون هڪ ٻئي سان اورڻ لڳا هئا. هڪ ٻئي سان حجت، مذاق، مستيءَ ڪندي تهڪ ڏيندا هئا، ته هڪ ٻئي جي تڪليف تي ٻئي جي ڪلهي تي ڪنڌ لائي روئي به پوندا هئا. هڪ ٻئي جي تڪليف ۾ هٿ ۾ هٿ ڏيئي دوستي جو پيرم به رکندا هئا ته خوشين جي لمحن ۾ گڏجي تهڪ ڏيئي مسڪرائيندا پڻ هئا.

پره آڪاش سان گڏ گهر به ويڃڻ لڳي، ماءُ ۽ پيٽ سان هن جو ناتو جڙڻ لڳو پنهنجي گهر ڀاتين وانگي انهن سان ويهڻ، ڏک، سک جون ڳالهيون اورڻ، پنهنجائپ وارو رشتو جڙڻ لڳو هو. هو آڪاش جي غير موجودگي ۾ سندس گهر پيٽ ۽ ماءُ سان ملڻ هلي ويندي هئي، سندس پيٽ ته سٺي سهيلي بڻجندي پئي ويئي. پره پنهنجي سپاءُ ۽ اخلاق سان آڪاش جي گهر وارن وٽ پنهنجي جاءِ ٺاهڻ لڳي هئي، ايتري قدر جو آڪاش جي امڙ ته کيس ڏيئي ڪري سڏيندي هئي ۽ پنهنجي ٻارن وانگي کيس ڀائيندي ۽ پيار ڪندي هئي. پره کي به آڪاش جي گهر وارن سان ملي خوشي ٿيندي هئي، پنهنجي ماءُ جي سخت طبيعت جي باعث اها شفقت نه ملڻ ڪري پره کي آڪاش جي امڙ وٽان اهو پيار ملندو هو ته پره جون اڪڙيون آب سان پر جي اينديون هيون، ته آڪاش جي امڙ کيس گلي سان لائي پنهنجائپ جو احساس ڏياريندي هئي.

آڪاش کي وري پره جي روپ ۾ هڪ اهڙو ساٿي ملي ويو هو جنهن سان ملي هو راحت محسوس ڪرڻ لڳو هو. پره جي غير موجودگي کيس ڪاٽڻ ايندي هئي، هن جي اچڻ تي زندگي ۾ بهار اچي ويندي هئي، هن سان ملي پنهنجائپ وارو احساس جڙڻ لڳو هو. دل چوندو هئس ته بس کيس ڏسندو رهي، هو ڳالهيندي هئي ته هويڪ ٿڪ کيس ڏسندو ئي رهندو هو. هن جي ڳالهائڻ، هن جي چهري جي تاثراتن ۽ هٿن جي اشارن ۾ الائي ڪهڙي ڪشش هئس جو ٻي پاسي نظر ئي نه ويندي هئس. اهو صرف دوستي هئي يا اڃان ڪجهه وڌيڪ، ڪڏهن ڪڏهن اهو سوال آڪاش کي منجهائي وجهندو هو. ڪنهن مهل ته سوچيندو هو ته هو پره کان پڇي ته ڇا هن کي پڻ ايئن ئي محسوس ٿئي ٿو جيئن هو ٿو محسوس ڪري؟ پر پوءِ فوراً اهو خوف ته هن جي اهڙي بداخلاقي تي متان ناراض نه ٿي وڃي، پلين دوست جي روپ ۾ سهي پر هن جي ملڻ سان سڪون ملندو هو. خوشي ٿيندي هئي، من کي راحت ملندي. ايئن نه ٿئي جو هن جي ڪنهن اهڙي حرڪت جي ڪري هن جي خوشي جو سبب ٿي هن کان رسي وڃي هن اهڙو جو ڪم ڪرڻ نه ٿي گهريو.

10

ان ڏينهن پرھ يونيورسٽيءَ ويڃڻ بجاءِ آڪاش جي آفيس هلي آئي، الائي چوھن جو من بار بار آڪاش سان ملڻ لاءِ چونڊو هو. ڪنھن نه ڪنھن موقعي، بهاني سان ھو بار بار آڪاش سان ملڻ جو جتن ڪندي هئي، ڪڏھن صحافت جي موضوع تي بحث جو بهانو ته ڪڏھن وري ڪنھن موضوع تي استوري پئڪيج ٺاھڻ متعلق معلومات وٺڻ بهاني ھو؟ چاهيندي هئي ته آڪاش سان ملجي، ساڻس گڏ ويھجي، گفتگو ڪجي، اھو محض سندس اخلاق جي سنائي هئي يا دوستي جو جذبو يا دل جي ڪنھن ڪنڊ ۾ جاڳيل پيار جي ڪا چڻنگ! جنھن بابت ھو پڻ فيصلو نه ڪري سگھي هئي پر روز ڏسڻ، ملڻ، ڳالھائڻ کيس سٺو لڳندو هو. پوءِ ڪڏھن آڪاش جي گھر وارن سان ويجهڙائي ٿي ويڃڻ جي ڪري گھر هلي ايندي هئي، يا ڪو بهانو ٺاھي آفيس اچي ويندي هئي نه ته فون، ميسيج ڪندي هئي ... مطلب ته کيس اها ئي طلب هوندي هئي ته آڪاش ساڻس جڙيل رھي.

”اوھ پرھ ..! توهان اچانڪ هن وقت هتي، يونيورسٽيءَ نه ويا ڇا؟“ آڪاش پرھ جي يونيورسٽي وقت تي آفيس اچڻ تي پڇيو.

”بس اڄ دل نه ٿي چيو يونيورسٽيءَ ويڃڻ تي، سو سوچيم ته توهان سان آفيس ۾ ڪجهه موضوعن تي ويھي ڳالھ ٻولھ ڪجي.“ پرھ وراڻي ڏيندي چيو.

”پلين مون کي ڪو اعتراض ناھي.“ آڪاش روالونگ ڪرسي کي سڌو ڪري ويٺو.

”توهان پنھنجي ڪنھن ڪم ۾ مصروف ته نه هئا؟ توهان کي اجايو پريشان ته نه ڪيم؟“ پرھ وارن جي چڱن کي ٺاهيندي سوال ڪندي پڇيو.

”نه نه ڪم پيا هلندا، اھي ته ڪٿا آھن ئي ڪونه.“ آڪاش بال پوائنٽ ٽيبل تي رکيل پلاسٽڪ گلاس ۾ رکندي چيو.

ڪافي دير تائين پيٽيسن ۽ چانهه جي ڪوپ تي صحافت جي موضوع تي گفتگو هلندي رھي. اچانڪ پرھ جي من ۾ الائي ڪھڙو خيال آيو جو آڪاش ڏي متوجھ ٿيندي چيائين، ”آڪاش هڪڙي ڳالھ چوان؟“

”جيءُ بلڪل چئو.“ آڪاش ڪرسي ويجهي ڪندي پيئي هٿ ٽيبل تي رکندي چيو.

”توهان جي لهجي ۾ ڪھڙي ڪشش آھي، جو توهان جي ڳالھائڻ جو انداز مون کي توهان ڏانھن مائل ٿو ڪري ۽ الائي چو سٺا ٿا لڳو. توهان جي ادا ڪيل لفظن ۾ مناس ڀريل ٿي هجي، حياتي جي هيترن ڏينھن ۾ مون کي ڪنھن به متاثر نه ڪيو. مون کي سڀ بناوٽي لڳندو هو ڪير لفاظي جي ذريعي پنھنجي ڪوڙن احساسن کي جيتري به ڪاريگري سان ادا ڪرڻ جي ڪوشش ڪندو هو. مون کي سڀ جو سڀ ڪوڙ لڳندو هو. سندس لفظن مان ڪوڙ جي باقاعده بوءِ محسوس ٿيندي هئي، پر توهان جي

ڪجهه ملاقاتن جيترو متاثر ڪيو آهي، جنهن کي آئون لفظن ۾ بيان نه ٿي ڪري سگهان، توهان جا احساس مون کي ڪورا ۽ اجرا لڳندا آهن، توهان جي من ۾ مير ناهي جيڪا به ڳالهه ڪريو ٿا اها بنا ڪنهن بناوٽي لفظن ۽ جملن جي سادگي سان بيان ڪريو ٿا، جيڪا توهان جي دل جي خوبصورتي آهي.“ پر ههه آڪاش کي دل جي ڳالهه ٻڌائيندي وئي.

آڪاش جڏهن پر ههه جي اکين ۾ ڏٺو ته هن جي نيٽن ۾ معصوميت جا گلاب تڙيل هئا، هن جي دل جي احساسن جي ادائگي مور جي سترنگي ڪنڀن جهڙي دلڪش هئي، جنهن ۾ ڪا به مصنوعي ملاوت نه هئي، جيڪا ڳالهه سندس دل جي پڌر تي اڀري آئي سا هن سٺي ڇڏي هئي. آڪاش جيڪو پاڻ پر ههه لاءِ اهڙا جذبات رکندو هو هن کي پڻ ساڻس ملي خوشيءَ جو احساس ٿيندو هو پر جذبن تي قابو پائيندي هن جي معصوم احساسن تي مسڪرائيندي چيائين:

”اها توهان جي سچائي ۽ ڪرم نوازي آهي، باقي آئون ته گناهگار شخص آهيان. ايترو ئي چوندس ته بس عزت ڏيئي ئي عزت پائي سگهجي ٿي، هر ڪنهن سان پيار محبت سان ملجي، جي رشتو جوڙجي ته ان کي نپائجي ۽ ادب جو دامن نه ڇڏڻ کپي.“

پر ههه ڪاڏيءَ هيٺ هٿ رکي آڪاش کي ٻڌي رهي هئي، کيس ايئن سامهون ڏسي، ٻڌي خوشي محسوس ٿيندي هئي. هن جي گڏ هجڻ سان هن کي زندگي جي اڻ ڏٺين خوشين جو احساس ٿيندو هو. ”پر توهان جي ڳالهائڻ ۾ اها ڪشش ضرور آهي، جو ماڻهو کي ڪن پل ۾ متاثر ڪري سگهي ٿي.“ پر ههه پنهنجي ڳالهه کي وزن ڏئي ڪندي چيو.

”هاها.... هاها..... اهڙو ڪجهه به ناهي، بس هر ڪنهن جو احترام ڪريو، سٺو ڳالهايو ته سامهون وارو به لازمي توهان جي عزت ڪندو باقي انسان سڀ ساڳيا آهن، ماڻهو جي زبان ئي ڪٿ تي ويهاريندي آهي، اها ئي پٽ تي ويهاريندي آهي. توهان جي مرضي آهي، توهان انهي زبان سان منو ڳالهايو يا ڪارو ڳالهايو اهو توهان تي دارومدار ٿو ڪري.“ آڪاش تفصيل سان جواب ڏيندي چيو.

”ڏسو مون چيو نه، ته توهان کي پنهنجين ڳالهين جي فن سان ماڻهو کي متاثر ڪرڻ اچي ٿو.“ پر ههه وري سوال ڪيو جڻ سندس سوال، سوال ئي رهجي ويو هجي.

”ڇڏيو انهي ڳالهه کي ڪافي دير ٿي ويئي آهي ڇانهه ٻيٽي کي، توهان ڪولڊ ڊرنڪ پيئندو يا جوس.“ آڪاش ڳالهه کي متايندي چيو.

”مون کي آئسڪريم سٺي لڳندي آهي.“ پر ههه ورائي ڏيندي چيو.

”اوڪي، آئسڪريم ٿا کائون.“ آڪاش آئسڪريم وٺڻ لاءِ پٽيوالي کي سڏيو.

”درياءُ ڪنارو هجي، شام جي ٿڌڙي هير هجي، سڪون هجي، آئسڪريم هجي ۽ ساٿ ۾.“ پر ههه

شرمائي جملو مڪمل ڪرڻ کان سواءِ ئي ختم ڪري ڇڏيو.

”۽ ساٿ ۾ ڇا؟“ آڪاش سوال ڪندي پڇيو.

”بس!“ پر ههه ٻيهر حياءُ جي چادر اوڍي ڇهرو هٿن جي پڪ ۾ لڪائي ڇڏيو.

”دل ۾ ڳالهه رکڻ سان من تي بوجهه وڌندو پنهنجن دوستن سان ڳالهه بيان ڪري ڇڏڻ ڪپي.“
آڪاش پرھ جي دل جي ڳالهه ٻڌڻ لاءِ زور ڀرڻ لڳو.

”بس ڪوئي دل وارو ساٿي هجي، جنهن سان من اندر جون ڳالهيون اورجن، جيڪو منهنجي جذبن کي سمجهي سگهي، جنهن جا هٿ جهلي زندگي جو سفر ڪري سگهجي، ڏک سک، پيار محبت ونڊي سگهجي، بس اهڙو ڪوئي ساٿي هجي.“ ڳالهه ڪندي پرھ جي اکين ۾ چمڪ اڀري آئي.
آڪاش چاهيو ٿي ته هو پرھ کي ٻڌائي ڇڏي ته اهو ساٿي جنهن جي هُن کي تلاش آهي هو اهو ساٿي بڻجڻ لاءِ تيار آهي پر هُن سمجهيو ته ڪنهن بهتر موقعي تي دل جي ڳالهه سليندو هينئر چوڻ بهتر نه ٿيندو سو سوچي کيس دلداري ڏيندي چيائين: ”محبت هر دل ۾ هوندي آهي، بس ڪنهن چڻنگ جي ضرورت هوندي آهي، بس ڪوئي اهڙو ملي جيڪو انهي چڻنگ کي شعلو بڻائي محبت جي باهه ٻاري انشاءِ جلدي اهڙو ڪو ساٿي توهان کي پڻ ضرور ملندو جنهن سان ملي ڪري توهان کي پنهنجائپ جو احساس ٿيندو.“

”هتي هر ڀيو ماڻهو پهروبيت جي ويس ۾ ملبوس ملي ٿو ڪوڙ ۽ ڊوڪي جو ماسڪ پائي بي ڪي استعمال ٿو ڪري، انڪري هاڻ ڪنهن تي اعتبار ڪرڻ تان اوراح ٿي ڪجي ويو آهي.“ پرھ اونهو ساهه کڻندي چيو.

ايتري ۾ پٽيوالو پليٽ ۾ رکيل آئسڪريم جا ٻه ڪون ڪٽي ڪمري جو در ڪٽڪائيندي اندر داخل ٿيو ۽ ٽيبل تي رکي روانو ٿي ويو. آڪاش پٽيوالي پاران ڪٽي آيل آئسڪريم پرھ کي ڏيندي چيو: ”بلڪل صحيح ٿا چئو، اعتبار شيشي مثل آهي، هڪ دفعو ٽٽي پيو ته بس ٽٽي پيو وري جڙي نه ٿو سگهي، تيئن توهان ڪنهن کي هڪ دفعو ڊوڪو ڏيئي ڇڏيو ته پوءِ بس دل ٽٽي ٿي پيئي پوءِ توهان ڪٽي سمورا سون بڻجي پئو. وفا جا مجسما بڻجي پئو پر وري اها اعتبار جي تند جڙي نٿي سگهي، جيڪا هڪ پيرو ٽٽي پئي.“

”ها ڪوڙ ڪپت ڪجي، سڀ معاف آهي، پر ڪڏهن به ڪنهن کي ڊوڪو نه ڏجي، ڪنهن جي دل نه ٽوڙجي، ڊوڪي سان انسان جيئري ٿي مري ٿو وڃي.“ پرھ جي اڪثرين مان لڙڪ پنبڻيون پنائيندا پورن ڳلڙن تي ڪري پيا.

”مطلب توهان کي ڪنهن ڊوڪو ڏنو آهي شايد.“ آڪاش پرھ کي ٽيبل تي رکيل تشو باڪس مان تشوپير ڏيندي اڪثرين ۾ جهاتي پائيندي چيو.

”بس، انسان جي شڪل ۾ حيوان ٿا ملن، جيڪي انسان جي نفيس جذبن سان ڪيڏين ٿا، ۽ مطلب پورو ٿيڻ تي ايئن زماني جي وچ ۾ اڪيلو ڇڏي هليا ٿا وڃن، اهڙن وحشي ماڻهن کي ڇا چئجي؟.“ پرھ جي اڪثرين مان لڙڪ اٻڙڪا ڏيئي وهڻ لڳا.

”چوا اهڙو ڇا ٿيو آهي؟ مهرباني ڪري مونکي وضاحت سان ٻڌايو.“ آڪاش پرھ کي روئڻ جي پٺيان ڪارڻ ٻڌائڻ لاءِ زور ڀريو.

”يونيورسٽيءَ ۾ مون سان گڏ هڪ منهنجو مائٽ پڙهندو هيو. جنهن سان منهنجي طبيعت ملندي هئي، بعد ۾ اسان جي مائٽن جي مرضي سان مڱڻي پڻ ٿي پر پوءِ هن جي والد ۽ منهنجي والد جي وچ ۾ ڪنهن ڳالهه تان ٿيل جهيڙي جي ڪري اسان جو رشتو پڻ ٽٽي پيو. پر ان سموري معاملي ۾ هن منهنجو ساٿ ڏيڻ بجاءِ التومون تي تهمتون هنيون، پهرين مون سان الائي ڪهڙين وفائن جي ڳالهه ڪندو هو. پر پوءِ يڪدم ڪيئن ڦيرو کائي ويو جنهن جو تصور به نه ٿي ڪري سگهان، زماني ۾ ماڻهو ايئن ڪيئن ٿا بدلجي وڃن جو ڪجهه ڏينهن پهرين هڪڙي ڳالهه ٿا ڪن ته وري ڪجهه ڏينهن بعد مڪمل ئي موقف تبديل، اهڙا ماڻهو مون کي بدبودار لڳندا آهن مون کي نفرت آهي اهڙن ماڻهن کان. منهنجو ته ويساهه ئي ڪجي ويو آهي انسانيت تان، ڀلا ان سموري معاملي ۾ منهنجو ڪهڙو قصور هو؟ جو هن مون سان اهڙي ويساهه گهاتي ڪئي.“ پر هه جي اڪين مان نير ٿر تي آيل پهريئين سائوڻ مينهن جيان وسي پيا.

”رليڪس ٿيو. پراڻين ڳالهين کي وساري ڇڏيو. زمانو ڪنهن جي ڪري بيهندو ناهي، سو توهان به ماضي جي تڪليفن کي وساري اڳتي وڌڻ جي ڪوشش ڪريو.“ آڪاش ڪرسي تان اٿي کيس تسلي ڏيندو چيو.

”ها توهان صحيح ٿا چئو. مون کي الائي ڇو توهان ۾ پنهنجائپ نظر آئي تنهنڪري پنهنجي دل جي ڳالهه توهان سان اوري وينيس، معاف ڪجو اگر برو لڳو هجي ته.“ پر هه تشو سان اڪيون صاف ڪري آڪاش سان معذرت ڪندي چيو.

آڪاش پر هه جي ڪرسي جي پاسي ۾ رکيل ڪرسي تي ويهندي چيو: ”ڪا ڳالهه ناهي، مون کي خوشي ٿي جو توهان مون کي انهي لائق سمجهيو جو پنهنجي دل جي ڳالهه اوري. بهرحال ماضي کي وساري اڳتي وڌو.“

”بلڪل اها ئي ڪوشش آهي ته هاڻي ماضي کي پوائتو خواب سمجهي وساري ڇڏيان ۽ ڪڏهن به ياد نه ڪريان، پر توهان جي مهرباني جو توهان منهنجي ڳالهه به ٻڌي ۽ تسلي به ڏني.“ پر هه پهريون ڀيرو آڪاش جو هٿ پنهنجي هٿن ۾ جهليندي چيو.

”هڪڙو سٺو دوست ئي ٻي دوست کي سمجهي سگهي ٿو ڪڏهن به ڪا ڳالهه هجي، مون سان سليندي ڪڏهن به هڪ محسوس نه ڪجو.“ آڪاش پنهنجي هٿ تي پر هه جي ڪومل هٿڙن جي احساسن جي ڇهڻ کي محسوس ڪندي پنهنجائپ جو احساس ڏياريندي چيو.

”توهان دسترب ته نه ٿيا نه، خواهه خواهه توهان جو سٺو موڊ ئي خراب ٿي ويو هوندو.“ پر هه آڪاش سان معذرت پري لهجي ۾ چيو.

”نه نه اهڙي ڪائي ڳالهه ناهي، مون کي خوشي ٿي، جو توهان پنهنجي دل جي ڳالهه پنهنجو سمجهي ٻڌائي، توهان رليڪس ٿيو.“ آڪاش کيس وراڻي ڏيندي چيو.

”مهرباني جو توهان منهنجي من جي ڳالهه کي سمجهي.“ پر هه آڪاش جو شڪريو ادا ڪندي

چيو.

”دوستي ۾ ڪوئي مهرباني ڪوئي معذرت قبول ناهي، جست رليڪس.“ آڪاش مسڪرائيندي

چيو.

”مهرباني“ پرھ ٻيھر چيو.

”وري مهرباني“ آڪاش جي جملي تي ٻنهي جي چهرن تي مُرڪ تري آئي. ”منهنجي خيال ۾

هاڻي مون کي واپس وڃڻ ڪپي.“ پرھ هٿ ۾ ٻڌل گهڙي ڏي نهاريندي چيو.

”بلڪل، جيئن توهان کي مناسب لڳي.“ آڪاش پڻ ورائيندي چيو.

”چڱو ٻيھر ملنداسين، خدا حافظ“

”الله واهي.“

—

11

آڪاش آفيس ۾ هو ته اڇانڪ موبائل فون جي آواز تي هن موبائل طرف ڏٺو ته پرھ جي ڪال هئي. هن ڪال اٿيند ڪئي.

”هيلو السلام عليڪم.“ پرھ فون تي سلام ڪندي چيو.

”وعليڪم السلام.“ آڪاش سلام جو جواب ڏيندي چيو.

”ڪيئن آهيو؟“ پرھ طبيعت بابت پڇندي چيو.

”مالڪ جا ڪرم آهن، توهان ٻڌايو ڪيئن آهيو؟“ آڪاش پنهنجا حال ٻڌائيندي سندس حال

پڇندي چيو.

”آئون به نيڪ آهيان، اڇا ٻيو ٻڌايو؟“ پرھ ڳالهه وڌائڻ لاءِ سوال ڪيو.

”جيڪو پڇو.“ آڪاش جواب ڏيندي چيو.

”ڇا پيا ڪيو؟“ پرھ سوال ڪندي پڇيو.

”بس آفيس جو ڪم ڪار ٿي پئي ڪيو، ڪا رپورٽ مڪمل ڪرڻي هئي، سوانهي تي ڪم

پئي ڪيو.“ آڪاش وراڻي ڏيندي چيو.

”معاف ڪجو، مطلب توهان کي دسترب ڪيو.“ پرھ معذرت پري لهجي ۾ جواب ڏيندي چيو.

”نه نه اهڙي ڳالهه ناهي، ڪم ڪار پيا هلندا. توهان ٻڌايو ڪيئن ياد ڪيو؟“ آڪاش وضاحت

سان گڏ سوال ڪندي چيو.

”بس ايئن ئي دل چيو توهان سان ڳالهائجي، سو ڪال ڪري ورتم.“ پرھ وضاحتي جملي سان

دل کي به گڏ ڪندي چيو.

”اڇا اڇا صحيح.“ آڪاش وراڻيو.

”ڇو منهنجو ايئن ڪال ڪرڻ سنو نه لڳو ڇا توهان کي؟“ پرھ سوال ڪندي چيو.

”نه نه مون ايئن نه چيو، بس پڇيم پئي ته ڪنهن ڪم ڪار سان فون ڪيو آهي؟“ آڪاش

وضاحت ڪندي چيو.

”بغير ڪم ڪار جي به فون ڪري سگهجي ٿو.“ پرھ وراڻي ڏيندي چيو.

”ها بلڪل ڪري سگهجي ٿو. توهان ٻڌايو ڇا پيا ڪيو؟“ آڪاش پرھ کان سوال ڪندي

پڇيو.

”ڪجهه به نه، ايئن ئي ويٺي هيس، سوچيم توهان سان ڳالهائي وٺان.“ پرھ پنهنجي ڳالهه

ڪندي چيو.

”اڇا اڇا، مطلب فري هئا تنهن ڪري تائيم پاس لاءِ فون ڪيو آهي.“ آڪاش هلڪو تهڪ

ڏيندي چيو.

”نه نه بلڪل به نه، توهان کي لڳي ٿو ته آئون توهان سان ٿايم پاس ڪرڻ لاءِ ڳالهائي رهي آهيان؟“ پر هه جلدِي جلدِي ۾ وضاحت ڪندي چيو.

”ها... ها... ها... مون ته مذاق پئي ڪيو توهان ايترا جلدِي سنجيده چوڻي پيا.“ آڪاش شرارت واري انداز ۾ چيو.

”آڪاش توهان ڏاڍا شرارتي آهيو ٻيءَ جو ساهه ٿا ڪڍي ڇڏيو.“ پر هه اونهو ساهه ڪڍندي چيو.

”هڪڙي ڳالهه پڇان؟“ آڪاش پر هه کان سوال ڪندي چيو.

”جي بلڪل پڇو.“ پر هه جواب ڏيندي چيو.

”ايئن به صحيح، پر توهان جو مون کي فون ڪرڻ، ڪو ڪارڻ؟“ آڪاش سوال ڪندي چيو.

”چيم نه ايئن ئي.“ پر هه جواب ڏيندي چيو.

”پوءِ به.“ آڪاش زور ڀريندي چيو.

”مون کي ان ڏينهن توهان آتت ڏني، منهنجي ڦٽن تي مرهم رکيو، منهنجا لڙڪا اڳيا، مون کي سنو لڳو.“ پر هه پيار پري لهجي ۾ ڳالهائيندي چيو.

آڪاش جي من ۾ خوشين جا گلاب تڙي پيا، ته هو کيس وٺڻ لڳو آهي. پر پاڻ سنڀاليندي چيائين: ”اهو ته منهنجو فرض هو.“

”هڪڙي ڳالهه چوان؟“ پر هه ٻيهر پنهنجا پري لهجي ۾ پڇيو.

”ها بلڪل چئو.“ آڪاش پڻ گرم جوشي سان وراڻي ڏيندي چيو.

”توهان جو انداز گفتگو ملڻ جو سليقو سوچڻ جو لهجو ۽ اخلاق سنو ٿو لڳي، دل چوي ٿي ته بس رڳو توهان سان ويٺو ڳالهائجي.“ پر هه دل جي ڳالهه ڪندي چيو.

”اوه اڃا، پر هڪڙي ڳالهه چوان؟ آئون ايڏو سنو به ناهيان، ڪجهه ملاقاتن ۾ ايئن مون لاءِ حتمي راءِ نه جوڙي وٺو.“ آڪاش پر هه کي ڪلندي جواب ڏيندي چيو.

”عورت انتهائي نفيس ۽ گهري سوچ رکندڙ هوندي آهي، سامهون واري ملندڙ ماڻهو کي سندس نظرن مان سڃاڻي وٺندي آهي، ته هو ساڻس ڪهڙي نيت سان ملي رهيو آهي.“ پر هه عورت جي دانائي جو درس ڏيندي چيو.

”خير ايئن به ڪونهي جي ايئن هجي ها ته “عورت جو عقل ڪڙي ۾ هوندو آهي“ جهڙو محاورو نه ٺهي ها.“ آڪاش کيس جواب ڏيندي چيو.

”اهو محاورو ته مرد جي بالاتري واري سطحي سوچ جي پيداوار آهي، باقي اهڙو ڪهڙو شعبو آهي جتي عورت پنهنجو پاڻ نه مڃرايو آهي؟“ پر هه پنهنجي دليل تي قائم رهندي چيو.

”الا توهان ڪٿان وڃي نڪتا آهيو ڇڏيو انهي بحث کي ته ڪير بالاتر آهي، پر هڪڙي ڳالهه چوان ڪنهن تي ايئن يڪ ته اعتبار نه ڪندا ڪيو.“ آڪاش پر هه کي ڳالهه مٽائيندي چيو.

”اهو به صحيح آهي ته هر ڪنهن تي اعتبار نه ڪرڻ گهرجي، پر ايترو ته مون کي به عقل آهي ته ڪير عزت لائق آهي، ڪنهن کي عزت ڏجي، توهان به انهي ۾ اچو ٿا.“ پر هه جواب ڏيندي چيو.

”هلو اهو به ٺيڪ، اسان جي به ڪنهن جي نظر ۾ عزت نه آهي.“ آڪاش مسڪرائيندي چيو.

”هر ڪو پنهنجي عزت پاڻ ڪرائيندو آهي، تيئن توهان به پنهنجي اخلاق جي ڪارڻ عزت لهڻو ٿا، نه ته منهنجا يونيورسٽي جا ٻيا به ڪيترائي دوست آهن، جن کي ڇڏي ڪري آئون توهان سان ڳالهائي رهي آهيان ته لازمي انهي ڳالهه ۾ ڪو وزن نه ضرور هوندو.“ پر هه پنهنجي ڳالهه کي وڌيڪ دليل سان سمجهايندي چيو.

”مهرباني پر هه، اهو توهان جي ڪرم نوازي آهي.“ آڪاش پر هه جو شڪريو مڃيندي چيو.

”او هه، ڳالهين ئي ڳالهين ۾ وساري ڇڏيم ته اڄ منجهند جي ماني منهنجي طرفان گڏجي کائينداسين.“ پر هه آڪاش کي ٻڌائيندي چيو.

”ماني! اهو وري ڪهڙي خوشي ۾؟“ آڪاش ٿورو حيرت کائيندي چيو.

”بس منهنجي خوشي ۾.“ پر هه حق چٽائيندي چيو.

”اهو توهان تڪليف نه ڪريو، توهان چئي ۽ مون کاڌي“ آڪاش خوش به ٿي رهيو هو پر معذرت ڪندي چيائين.

”تڪليف جي ڪهڙي ڳالهه آهي ان ۾، آئون به ته توهان وٽ آفيس ۾ ڪافي دفعا کائي چڪي آهيان ته پوءِ بس گڏجي ٿا کائون.“ پر هه زور ڀريندي چيو.

”نه نه مون هاڻي ئي ناشتو ڪيو آهي، سو ماني جي طلب ناهي، بعد ۾ کائي وٺندس.“ آڪاش وضاحت ڪندي چيو.

”اهو ته مون کي به خبر آهي ته توهان ناشتو ڪيو هوندو، پر آئون منجهند جي ماني جي ڳالهه پيئي ڪريان جنهن ۾ اڃان ڪافي وقت آهي.“ پر هه پنهنجي ڳالهه رکندي چيو.

”پر پوءِ به اهو مناسب ناهي ته توهان تڪليف ڪريو.“ آڪاش ٻيهر جواب ڏيندي چيو.

”پر خبر آهي ته ماني ۾ ڇا ناهي رهي آهيان؟“ پر هه آڪاش کي ماني بابت ٻڌائيندي چيو.

”هروڀرو تڪليف ٿا ڪريو پر ٻڌايو ڇا ناهي رهيا آهيو؟“ آڪاش سوال ڪندي پڇيو.

”توهان جي پسند جا سفيد چانور، دال پالڪ، دهلي ۽ آلو فراءِ.“ پر هه چسڪو ڏيندي چيو.

”اها ته سڌي سنئين بليڪ ميلنگ آهي، اهڙو ٿا مينيئو ٻڌايو جو کائڻ کان پهرين ئي وات ۾ پاڻي اچي ويو.“ آڪاش ماني کائڻ لاءِ راضي ٿيندي چيو.

”پوءِ ڇا خيال آهين سائين جن جو؟“ پر هه سوال ڪندي چيو.

”يار! دال، چانور، آلو ۽ دهلي جو مينيئو هجي پوءِ پچڻ جي ضرورت ئي ڪونهي.“ آڪاش پر هه کي وراڻي ڏيندي چيو.

”ڪالهه توهان چيو پئي نه، ته توهان کي دال، چانور ۽ آلو فراءِ ڏاڍا پسند آهن، سوانهي ڪري اڃ پنهجي هٿن سان ٺاهي ڪٽي اينديس.“ پر هه آڪاش کي جواب ڏيندي چيو.

”منهنجي خيال ۾ توهان پاڻ ٺاهڻ جي تڪليف نه ڪريو. هوٽل تي هلي ڪائي وٺنداسين.“

آڪاش کيس منع ڪندي چيو.

”ان ۾ تڪليف جي ڪهڙي ڳالهه آهي، هونئن به ته گهر ۾ ماني ٺهندي آهي، اڄ توهان جي پسند جي ٺاهيندس.“ پر هه وضاحت ڪندي چيو.

”نيڪ آهي، جيئن توهان کي بهتر لڳي.“ آڪاش دل ۾ خوش ٿيندي چيو.

”چڱو خدا حافظ، فون رڪان ٿي، مون کي ماني به ٺاهڻي آهي.“ پر هه گفتگو ختم ڪندي چيو.

”خدا حافظ“

منجهند جي ماني پر هه پنهجي هٿن سان ٺاهي آڪاش جي آفيس ڪٽي آئي، جنهن ۾ سڳند سان گڏ پنهجائپ جو به سواد هو پر هه خلوص مان آڪاش کي پليٽ ۾ ماني وجهي ڏني ۽ پنهجي چئن گڏجي ماني کاڌي.

-

12

”عورت کي مڪمل آزادي ملڻ کپي. عورت کي برابري جا حق ملڻ کپن. اسان جيڪي عورت کي ڪم تر سمجهون ٿا سا ڪم عقلي آهي. اڄ جي عورت هر شعبي ۾ مرد کان اڳتي نڪري چڪي آهي. اهڙي ڪا فيلڊ ناهي جنهن ۾ عورت پنهنجي تعليم، شعور، محنت ۽ لڳن سان ڪامياب نه ٿي هجي! عورت مرداني سماج ۾ سوين تڪليفن ۽ رڪاوٽن جي باوجود به باوقار نموني اڳتي وڌي رهي آهي، بلڪه آئون ته چونڊس ڪافي هنڌن تي هن پنهنجي ڪارڪردگي سان مردن کي به پوئتي ڇڏي ڏنو آهي. اها سوچ هاڻ ترڪ ڪرڻي پوندي ته عورت صرف گهر، ٻار ۽ بورچي خانو سنڀاليندي، عورت اهي سڀ ڪم ڪرڻ کان علاوه سماجي، سياسي، توڙي دنياوي ڪمن ڪارن ۾ پڻ پنهنجو هٿ سٺي نموني سان وٺائي سگهي ٿي.“

عورت جي آزادي تي منعقد ڪيل تقريب دوران هڪڙي سماجي اڳواڻ جي اهڙي جذباتي بياني تي پورو ممتاز مرزا آڊيٽوريم تائين سان گونجي اٿيو. اهڙي مانائتي موت تي مقرر جذبات ۾ اچي ڊائيس تي مڪ هڻندي پنهنجي تقرير جاري رکندي چيو:

”هي مردانو سماج جيڪو نه ٿو چاهي ته عورت ڪامياب ٿي اڳتي اچي ۽ سندس هڪ هٿي ٽٽي پوي تنهن ڪري سدائين عورتن تي ڪنهن نه ڪنهن بهاني سان تهمتون لڳائي کيس بدڪردار هئڻ جا سرٽيفڪيٽ ڏنا وڃن ٿا ته جيئن عورت ڊڄي گهر ويهي رهي پر آئون هتي ٻڌائڻ ٿو چاهيان ته هاڻ وقت بدلجي چڪو آهي، هي باشعور ۽ باهمٿ عورتن جو اٿڻ ڪا قافلو اڳتي نڪري چڪو آهي، شعور جي جوت جلي چڪي آهي جيڪا هاڻ وسرڻ واري ناهي، بلڪه ان جوت مان جوت جلندي ويندي ۽ قافلو وڌندو ويندو.“ اسٽيج توڙي آڊيٽوريم ۾ ويٺل هر ڪنهن بيهڻ کيس تائين وڃائي داد ڏنو.

آڪاش ساڻ آيل پر ره پڻ مقرر جي اهڙي ڳالهين مان متاثر ٿي ڀرپور تائين وڃائي موت ڏيڻ سان گڏ تعريف ڪرڻ لڳي ته ”اهڙن ڪليل ذهن جي مردن جي سماج کي ضرورت آهي جيڪي عورت کي برابر سمجهن ۽ وسيلن پڻ فراهم ڪن ته جيئن عورت پنهنجي علم ۽ عقل ذريعي معاشري ۾ مرد جيان اڳتي اچي سگهي ۽ هر شعبي ۾ بنان ڪنهن فرق جي ڪم ڪري سگهي. اهڙن مردن جي روشن خيالي سان معاشري ۾ عورت جي ڪردار کي تقويت ملندي.“ آڪاش پر ره جي ڳالهين تي ڪو به ردعمل ڏيڻ بجاءِ مسڪرائي ڳالهه ٿاري ڇڏي.

عورتن جي آزادي ۽ حقن لاءِ منعقد ڪيل تقريب ۾ پڻ عورتن سان زيادتي ٿيل هئي، انهي پروگرام جي اسٽيج تي ويٺل ڇهه مهمانن مان چار مرد ۽ صرف ٻه عورتون هيون جنهن مان هڪ پروگرام منعقد ڪرائيندڙ ۽ هڪ ٻي عورت اڳواڻ هئي. جنهن مرد سماج کان شڪايت هئي انهي مردن کي

مهمان خصوصي ڪري عورتن جي حقن تي ڳالهائڻ لاءِ ويهاريو ويو جيڪو عورتن سان پڻ وڏو مذاق هو. آڪاش اهڙن نمائشي پروگرامن ۾ اچڻ تي نه چاهيندو هو پر پرهه جي اسرار تي مجبور ٿي اچڻو پيو هو. سڀني مقرر جي تقريرن کان پوءِ تقريب منعقد ڪرائيندڙ عورت اڳواڻ آيل سڀني مهمانن توڙي شريڪ ٿيندڙن جو شڪريو ادا ڪندي چيو ته ”اسان کي اهڙي ئي روشن خيال ست جي ضرورت آهي جيڪي عورت جي ڪردار کي نه صرف ساراهين بلڪه موقعا پڻ پيدا ڪن ته جيئن ايندڙ وقت ۾ عورت بغير ڪنهن خوف ۽ حراس جي هر اداري ۾ هر طبقي جي ماڻهن سان ڪلهو ڪلهي ۾ ملائي ڪم ڪري سگهي. اهڙو ڪهڙو شعبو آهي جتي عورت پنهنجي عملي ڪارڪردگي نه ڏيکاري هجي، عورت سياسي، سماجي، معاشي توڙي سائنسي هر شعبي ۾ پنهنجو پاڻ نڀايو آهي ۽ نڀائيندي پئي اچي. فاطمه جناح، محترم شھيد بينظير ڀٽو، مڌر تريسا، رٿ فاءِ، ملالا يوسفزئي سميت اڻ ڳڻين عورتن پنهنجي پنهنجي شعبي ۾ پاڻ ملهايو آهي، ۽ اسان پڻ اهو اٿل يقين ٿا رکون ته اهو وقت پري ناهي جڏهن عورت هر ڪم جي اڳواڻي ڪندي نظر ايندي ۽ مرداڻي سماج کي ثابت ڪري ڏيکاريندي ته عورت ڪنهن به صورت مرد کان گهٽ ناهي بلڪه هن کان وڌيڪ عقلمند آهي.“

عورت اڳواڻ جي اهڙي جوشيلي انداز ۾ خطاب تي ٻيهر واه واه ٿي ويئي ۽ اتي بيل هڪ عورت والنٽير ته آڊيٽوريم ۾ ويٺلن کي زوري اٿي بيهي کيس تاڙيون وڄائي داد ڏيڻ لاءِ ڦاٿل ڪيو هڪ ٻئي کي ڏسندي سڀني اٿي بيٺا ۽ محترم کي عورتن لاءِ مشعل راه قرار ڏيڻ سان گڏ عظيم عورت جا خطاب ڏنا ويا ٻين شرڪت ڪندڙن سان گڏ پرهه به انهي ڳالهه جي ڦاٿل هئي ته ميڊم عورتن لاءِ واقعي ئي هڪ مثال آهي، ڪيڏي نه بُردبار عورت آهي جيڪا ايئن سڌو سنئون مردن کي وڏي جرئت سان چئلينج ڪري ٿي، سلام آهي.

پورو ڏيڍ ڪلاڪ اڪابرڻ جون اهي ئي هر تقريب ۾ رٿيل ساڳيون ڳالهيون ٻڌڻ کان پوءِ جان آجي ٿي ته آڪاش ۽ پرهه ريفريشمينٽ واري ٽيبل تان ڊسپوزل ڪوپن ۾ چانهه کڻي آڊيٽوريم کان ٻاهر نڪري اچي لان ۾ ويٺا.

لان جي سائي چپر تي ويهندي پرهه، آڪاش کان تقريب جي دوران ٿيندڙ تقريرن تي مسڪرائڻ جو سبب پڇيو.

”صرف ڳالهيون، تقريرون، نعرا، پروجيڪٽ ۽ ماڻهن جي اکين ۾ ڏوڙ ڇا ٻڌايان انهن مهان ماڻهن جي باري ۾؟ جيڪي اسان کي عورت جي آزادي، باشعوري ۽ ترقي بابت درس ڏيندا ٿا وتن پر انهن جو پنهنجين عورتن لاءِ رويوان جي بلڪل برعڪس آهي.“ آڪاش چانهه جي سُڪ ۾ پريندي چيو.

”اهو وري ڪيئن؟“ پرهه آڪاش جي ڳالهه کي نه سمجهندي سوال ڪيو.

”اهو سماجي اڳواڻ جيڪو جذباتي انداز ۾ عورتن جي حقن تي جوشيلو خطاب ڪري رهيو هو، تنهن به، ٽي سال پهرين ڪنهن شهري عورت تي موٽ ٿي بي شادي ڪئي آهي. جيڪو سندس حق آهي انهي کان انڪار ڪونهي، پر پنهنجي پهرين گهرواري کان بغير اجازت جي شادي ڪئي آهي ۽

شھري عورت کي حق ڏيڻ ۾ ايترو مصروف آهي جو ٻي شادي کان پوءِ ڳوٺ وڃڻ ئي ڇڏي ڏنو آهي، بس ماهوار خرچ اماڻي ڏيندو آهي، ڇا هن جي پهرين گهرواري عورت ناهي ڇا؟ ان جا ڪي به حق ناهن ڇا؟ ان جي ٻارن جي پڙهائي، پرورش، پرگهور ڇا سندس ذميواري ناهي ڇا؟ “آڪاش خالي ٿيل ڊسپوزل ڪپ کي مروڙيندي ڪنڊ ۾ رکيل ڊسٽ بن ۾ اڇلائيندي چيو.

”اهو ته وري به هنن ٻي عورت سان شادي ڪئي آهي، پر معاشري ۾ اڄ ڪلهه اهڙا ماڻهو به آهن، جن جي نيتن جي خبر ئي نه ٿي پوي، نياڻي ڇڻي مٿي تي هٿ رکي ڇاتيءَ ۾ نظر ٿا رکن. سعادت حسن منٽو چواڻي هن مرداڻي سماج جو مرد عورت صرف پنهنجي گهر جي عورتن کي سمجهي ٿو. باقين کي ته صرف گوشت جو ٽڪرو سمجهي ان تي ڪتي وانگر جهڙپ ڏيئي پٽي کائڻ ٿو چاهي.“ پر ره به آڪاش سان متفق ٿيندي مرداڻي سماج جي بدنيتي تي چوهه چنديندي چيو.

”ايئن صفا انڌير به ناهي پرهه! جيئن ڪاري ڏڏي اڇواڇي ٿو، تيئن گگهه اونڊاهي ۾ ڪجهه خان بدوشن جي قافلي جون اڏول ارادا رکندڙ سورميون به وٺيون آهن جيڪي هن وحشي سماج جي مظلوم عورت جي هر ڏک، درد تي پنهنجو علم بلند ڪنديون ٿيون وتن. بنان ڪنهن پروجيڪٽي نعرن ۽ سرپرستي جي پنهنجي وت ۽ وس آهر عورت تي ٿيندڙ هر ظلم ۽ ڏاڍ خلاف پنهنجي قلم توڙي عملي جدوجهد ذريعي لاچارن جو سهارو بڻجنديون ٿيون رهن. هو محدود وسيلن جي باوجود به اياز جي عشق جو سفر جاري رکنديون اچن. مرداڻي سماج جا منافق روبا هميشه سندن ڪردار ڪشي ڪندا ٿا وتن ۽ سندن ڪردار تي منفي تنقيد جا پالا چٽيندا ٿا وتن پر اهي مرشد لطيف جون سورميون بنا ڪنهن پرواهه ڪرڻ جي اڪيليون ئي اڪيليون پٿريلي راهه تي پير پٿون ڪري پڻ حق جي منزل طرف روان دوان آهن.“ آڪاش اونهو ساھ ڪٽندي چيو.

”بلڪل سلام آهي انهن کي، جيڪي پنهنجي هڙان توڙي وڙان نياڻي، پنهنجي عظمت ۽ جرعت سان ڏاڍ سان سينو ٽاڻيو ٿيو وتن.“ پر ره پڻ آڪاش سان سهمت ٿيندي وراڻي ڏني.

”چڱو.... منهنجي خيال ۾ هاڻي هلڻ ڪپي، گهڻي دير ٿي وئي آهي.“ آڪاش چپر تان اٿندي چيو.

”ها بلڪل، مون کي به ڪجهه نوٽس فائنل ڪرڻا آهن.“ پر ره پرس ٻانهن ۾ لتڪائيندي چيو.

—

13

آچر جي ڏينهن باوجود آڪاش آفيس ۾ ڪنهن اسائينمينٽ تي ڪم ڪري رهيو هو ته پرھ آفيس آئي هئي. سونھن ۾ ويتر سرس لڳي رهي هئي، ڪرسي کي ٽيڪ ڏيئي، پنهنجي مخصوص انداز ۾ پئي هٿ هوا ۾ ڦهلائي گفتگو ڪري رهي هئي. آڪاش نظر کڻي هن جي نيٽن ڏي ٺهاريو، جنهن ٺهاري ۾ مڌ جا پيالاهئا، جن کي اوتي پريم جا پوڄاري پنهنجي پياس اجهائيندا هئا، هن جي گلاب جي پنڪڙين جيان ڪومل چپن جي نفاست کي چهي عشق جا ڪيئي عڪس جڙندا هئا، ڪير جي پاڻي سان اجاريل سندس بخملي بدن تي حسن جا ڪيئي رنگ پسبا هئا، هن جي هلڻ جي هوڏ ۽ لوڏ تي ڪيترن ئي ڳيرو جوانن جي هيٺئين ۾ ٿڌن احساسن جي کڏ پوندي هئي.

آڪاش هن جي حسن جي تاب کي وڌيڪ برداشت نه ڪري سگهيو ۽ اڇانڪ الائي ڇا سمجهه ۾ آيو جو هو پنهنجي ڪرسي تان اٿيو ۽ پرھ جي سامهون اچي گوڏي پر زمين تي ويهي سندس ساڄو هٿ پنهنجي ساڄي هٿ ۾ پڪڙيندي چيائين:

”پرھ جنهن پل کان مون توکي ڏٺو آهي تنهن پل کان پنهنجي من اندر ۾ توکي ديوي بڻائي پوڄيو آهي، تنهنجي اچڻ سان منهنجي ويران زندگي ۾ خوشبوءِ جا ڪيت ڪڙي پيا آهن، تنهنجي گڏ هجڻ سان منهنجي من جي آڪاش تي مسرتن جون گهٽائون چائنجي ٿيون وڃن، تو بن هڪ پل به چين نه ٿو اچي.“ آڪاش سندس اکين ۾ ٺهريندي پنهنجي دل جي ڳالهه اوريندي وڌيڪ چيو ته: ”پرھ تون منهنجي زندگي ۾ جڻ ڪنهن چانوري مثل بڻجي آئي آهين جو تون جڏهن به ساڻ هجين ٿي ته آس پاس جڻ هير جون ٿڌيون لهرون گهلنديون ٿيون رهن، تنهنجي ملڻ کان پوءِ منهنجي زندگي جي دامن ۾ ستارن جي رمجهه جا ڪيئي عڪس لهي پيا آهن، منهنجي بي مطلب زندگي کي جيئن جو گس ملي پيو آهي، تنهنجو مرڪنڌر چهرو جڏهن به سامهون اچي ٿو ته سمورا درد وسري ٿا وڃن ۽ زندگي ۾ هڪ نئين امنگ پيدا ٿي وڃي.“ آڪاش هن جي هٿ کي همت ڪري چمي ڏيندي چيائين: ”تون آهين ته آئون آهيان نه ته تو بن اڏورو آهيان، منهنجي محبت کي غلط نه سمجهجان، منهنجي چيل هڪ هڪ لفظ ۾ سچائي آهي، هر لفظ دل جي ڌڙڪن کي ڪوري نڪتو آهي.“

پرھ اڇانڪ آڪاش جي اهڙي عمل تي خاموش، بنا ڪنهن ردعمل جي ٻڌندي رهي ۽ جڏهن آڪاش سندس هٿ چميو ته هن فوراً هٿ ڇڏائيندي پنهنجو چهرو پنهنجي ٻنهي هٿن جي پڪ ۾ لڪائي ڇڏيو. هو ڪيتريون ئي گهڙيون خاموش بت بڻجي ڪرسي تي ويٺي رهي.

ڪمري ۾ مڪمل خاموشي چائنجي ويئي هئي، آڪاش خود پريشان هو ته هن ۾ اڇانڪ اهڙي طاقت ڪٿان آئي جو هو همت ڪري پنهنجي دل جي ڳالهه ته اوري ويو پر پرھ طرفان هٿ ڇڏائڻ ۽ ڪوبه ردعمل نه ڏيڻ تي پشيمان ٿيڻ کان گڏ پريشان به ٿي ويو. هن محسوس ڪيو ته هن جي اهڙي

حرکت شاید کيس هڪڙي سٺي دوست کان به محروم ڪري ڇڏيندي ۽ ڪافي دير تائين ڪجهه به نه ڪڍڻ کيس ويتر پريشان ڪري ڇڏيو هو ته متان هُو هُن جي اهڙي حرڪت تي ڳوڙ ڪري ڪنهن کي مدد لاءِ نه پڪاري وجهي، جيڪو عمل هُن لاءِ جيئري ئي موت مثل هو. جيڪا عزت هُن ڪجهه عرصي ۾ ڪمائي هئي، جيڪي خواب هُن پنهنجي اکين ۾ پنهنجي ۽ گهر وارن لاءِ سانڍي رکيا هئا سي سڀ ڏوڙ ٿيڻ وارا هئا. نوڪري ته ويندي، پر عزت به ويندي، دوست، يار، عزيزن قريبن سڀ نفرت جي نگاهه سان ڏسندا، پر هُن ته صرف محبت جو اظهار ڪيو هو. ان ۾ هُن ڀلا ڪهڙو گناهه ڪيو هو جو هُو اهڙو ردعمل ڏيندي؟ هُن جي ذهن جي ڪينواس تي مختلف خيال ڊوڙون پائي رهيا هئا. پر ٻئي خاموش، پنهنجي پنهنجي ڪرسي تي ويٺا رهيا. ڪمري ۾ مڪمل سانت هئي، سامهون ديوار تي لڳل گهڙي جي سيڪنڊ ڪانٽي جي ٽڪ ٽڪ خاموشي ۾ رکي رکي لرزش پيدا ڪري رهي هئي، باقي ٻيئي وجود جڻ ته پنڊپهڻ ٿي ويا هئا.

اڇانڪ پر ه پنهنجي ڪرسي تان اٿي ۽ آڪاش جي ڪرسي طرف وڌي آئي، هن کي پاڻ ڏي ايندي ڏسي هُو پڻ ڪرسي تان اٿي بيهي رهيو. آڪاش پانٽيو ته پڪ سان ڪو ڪاوڙ ڀريو ردعمل ظاهر ڪندي يا چمات وهائي ڪڍندي، پر هُن ذهني طور پاڻ کي تيار ڪري ڇڏيو هو ته ”محبت جو اقرار ڪرڻ ڪو گناهه نه هو جيڪر هُن اهو اقرار ڪري ڏوهه ڪيو آهي، ته پوءِ جيڪو به سزا ملي کيس قبول آهي.“

ويجهو اچي پر ه آڪاش جي ٻنهي هٿن کي پنهنجي هٿن ۾ جهليو ۽ سندس نيٽن ۾ جهاتي پائيندي چيائين:

”آڪاش مون کي لفظ محبت تي ويساهه ئي نه هوندو هو. پيار، پریت جون سموريون ڳالهيون دقيانوسي لڳنديون هيون، يونيورسٽي ۾ هيترا سال رهڻ باوجود ڪو اهڙو ساٿي نه ملي سگهيو هو جيڪو منهنجي من جي دروازي تي دستڪ ڏي، پيار، عشق، محبت اهي سڀ مون کي ڪتابي ڳالهيون لڳنديون هيون. مون الائي ڪيترائي جوڙا انهي پيار جي تياس تي تڱجندي ڏٺا آهن، اهي ڪوڙي سماج جي منافقت جي ور چڙهندي به ڏٺا آهن، مون انهن کي ڏٺو جيڪي پهرين پيار جي پلصراط پار ڪرڻ جا وچن ڪن ٿا ۽ پوءِ ڪيئي جسمن مان حوس جي بک اجهائي ڪنهن جي ڪوري زندگي کي ناس ڪري ٿا ڇڏين، جو سندن مقصد صرف ۽ صرف خوبصورت جسمن جي حاصلات ۽ تسڪين هجي ٿو. جيڪو حاصل ٿيڻ کان پوءِ ڪيئن تشو پيپر وانگي جسم استعمال ڪري اڇلايا ٿا وڃن جيڪي روز اخباري چهرن جي زينت بڻجن ٿا وڃن، پر تنهنجي ملڻ کان پوءِ مون محسوس ڪيو ته تنهنجو من ماڪ ڦڙن جهڙو اجرو ۽ ڪورو آهي، مون تنهنجي اکين ۾ سدائين محبت جون التجائون باسيون آهن، توسان ملي اهو ويساهه ٻيهر بحال ٿيو ته ڪي انسان نرم ۽ ڪومل جذبن وارا به ٿين ٿا جيڪي زندگي جي احساس کي نيڪ نيتي سان سمجهن ٿا، جن جي اکين ۾ جنسي بک بجاءِ پيار ۽ پریت جا حسين خواب سجايل آهن.“ پر ه آڪاش جي اکين ۾ پيار جا احساس اوتي پنهنجي ڳالهه ڪندي رهي.

پنهنجي حسين چين جي ڪنارن تي مرڪن جا گلابن پڪڙيندي چيائين: ”آڪاش! آءٌ... لو... ٿو....
تو.....“ ۽ شرمائي آڪاش جي ڇاتي تي ڪنڌ لائي ٻانهن جو هار ٺاهي پنهنجي پاڪرن ۾ ورتائين.
پر ه جي دل جي ڌڙڪوتيز ٿي ويو هو.

آڪاش سندس ڪلهن کي پنهجي هٿن سان پڪڙي ٻيهر سندس اکين ۾ ڏٺو ته حياءُ جا سمورا
عڪس وڪري پيا هئا ۽ هُن شرمائي ٻيهر وڃي آڪاش جي ٻانهن ۾ پناهه ورتي، ۽ آڪاش کيس پاڪر
۾ پري پيشاني چمڪندي چيو: ”پر ه تو منهنجي نامڪمل زندگي کي مڪمل ڪري ڇڏيو آهي، آئون
پنهنجي خوشي کي لفظن ۾ بيان نٿو ڪري سگهان.“

آڪاش ۽ پر ه ڪافي دير تائين محبت جي ناو تي چڙهي پيار جي درياءُ جو سفر ڪندا رهيا.

—

14

آڪاش ڪريم کي يونيورسٽيءَ ڇڏي واپس پئي وريو ته هن ڏٺو ته سامهون سينٽرل لائبريري جي بلڊنگ جي گيت وٽ پرھه بيٺي هئي. هلڪي فيروزي ڪلر جي ڪاٽن جي ڪرتي ۽ سفيد شلوار ۾ ملبوس سندر سلوٽي ڪلهي تي سفيد ڪلر جو رٿور ڪيل هوس. جهڙي پاڻ سهڻي تهڙا ئي وري مٿس سينگار سندس سونهن کي چار چنڊ لڳائي ڇڏيندا هئا. هميشه جيان وارن جو جهڳٽو ٺهيل جنهن تي ڪيچر لڳل هوندو هو جيڪو سندس سهڻي مُڪ تي ويتر سهڻو لڳندو هو. هڪڙي اڳ ئي من موهڻي ۽ سهڻي پيو وري وارن جون چڱون مُڪ تي واري ڇڏيندي هئي، جيڪي سندس رخسار تي پيون ڪيچل ڪنديون هيون جيڪي ڳيرو جوانن جي دليين جو ڌڙڪو وڌائڻ جو سبب بڻجنديون هيون. ڪارا ڪجرا نيٺ جنهن جي هڪ ٺهار تي سونهن سندا سنسار جڙي ٿي پيا. سهڻي اهڙي جهڙوڪر ڪير جو درياءُ سندس ئي جسم مان پار ٿي گذرندو هجي.

”آڪاش هيڏانهن اچ!“ لائبريري جي دروازي وٽ بيٺل پرھه آڪاش کي ڏسندي ئي کيس سڏ ڪندي چيو.

”چوڪهڙو ڪم آهي؟“ آڪاش کائس سوال ڪندي پڇيو.
 ”اچ ته سهي، اچ ٿيسٽ آهي، گڏجي اٿيند ٿا ڪريون.“ پرھه وارن جون چڱون ڪن جي پويان واريندي چيو.

”چري آهين ڇا؟ آئون پلان ڪيئن ٿو ٿيسٽ ۾ گڏ ويهي سگهان؟ مون کي سڏي ڌڙڪا ڪارائڻ جو ارادو آهي ڇا؟“ آڪاش کيس جواب ڏيندي چيو.

”پرھه کان ٽهڪ نڪري ويو هو ڪلندي هئي ته فضا ۾ سندس مرڪن جا پوپٽ اڌري پوندا هئا. ماحول سندس مرڪن جي خوشبوئن سان معطر ٿي پوندو هو. ٽڪل احساسن ۾ نوان خيال جنم وٺي پوندا هئا. لڳندو هو جهڙوڪر زندگي نئون جنم ورتو هجي. سندس مرڪن مالهاڻون پاڻ لاءِ هرڪو ئي آتو وينو هوندو هو.

”اڙي يار مذاق ٿي ڪيان، ٿيسٽ ۾ اڃان ڪجهه دير آهي، اچ، ٿيسٽائين ڪچهري ٿا ڪيون.“
 پرھه آڪاش جي وياڪلتا تي ڪوملتا مان جواب ڏيندي چيائين.
 آڪاش وڏي وڃي ويجهو ٿيو ۽ لائبريري عمارت جي ٺهيل ٿلهي جي ڏاڪڻين تي وڃي ويهي رهيا.

”تون ايڏو ڊڄڻو ڇو آهين؟“ پرھه طنز ڪندي پڇيو.
 ”ڊڄڻو ناهيان. پر تنهنجي سڀني دوستن جي روبرو ڪوئي پروفيسر ڪجهه چئي وجهي ته سنو ته نٿو لڳي نه يار! بس انهي ڀر ۾ جي ڪري ئي احتياط ٿو ڪيان.“ آڪاش کيس سمجهائيندي چيو.

”ڪنهن جي مجال آهي جو منهنجي منڙي کي ڪجهه چئي.“ پر هه جهانسي جي راڻي وانگي پنهنجي ڪاوڙ جي تلوار جا وار ڪندي چيو.

”تڏي ٿي، تڏي ٿي وڏيريءَ، ڪوئي ڪجهه نه ٿو چوي. آئون صرف مثال ڏيئي رهيو هوس.“ آڪاش وراڻي ڏني.

”مثال ۾ به منهنجي منڙي کي ڪير به ڪجهه نه ٿو چئي سگهي. مون کان بلڪل برداشت نه ٿيندو ته ڪير توکي ڪجهه چئي.“ پر هه آڪاش جا هٿ پنهنجي هٿن ۾ پڪڙيندي چيو.

”اوڪي اوڪي، هاڻي انهي بحث کي اتي ئي ٿا ختم ڪريون. تون ٿيسٽ ائيند ڪر. آئون هاڻي هلاڻ ٿو.“ آڪاش کيس ٻيهر سمجهائيندي چيو.

انهن سيڙهين جي ڏاڪڻين تي انهن جي ملاقاتن جا ڪيترائي نشان هئا. اتي ڪوڙ سارا تهڪ وڪريا پيا هئا، جيڪي انهن ٻنهي گڏجي ڏنا هئا. واعدن جون ڳنڍڻيون پريل ٻيون هيون جيڪي گڏجي ٻنهي جڻن زندگي گذارڻ لاءِ ڪنيون ڪيون هيون. ديوارن تي شرارتن جو عبارتون اڪريل هيون جيڪي گڏجي اڪاريون هيون. احساسن جا ڪيئي نقش چٽيا هئا، پيار جي ڪيترائي پل اتي ئي ويهي هڪ ٻئي جي نظرن ۾ نهاريندي گهاري هئا.

”آڪاش اهي پل هڪ ڏينهن حسين يادون بڻجي ويندا، ماضي جا قصا بڻجي ويندا، اهي خوبصورت احساس پيار ڪهاڻي جو حصو بڻجي ويندا، حال ماضي بڻجي ويندو ۽ مستقبل ۾ پهچي جڏهن پنتي ورائي ڏسنداسين ته بس انهن پيچرن تي پنهنجي يادگيرين جي قدمن جا نشان پيل هوندا، يادون، احساس، پيار، پيڙا جون نشانيون اتي محبت جو آثار بڻجي پونديون ۽ انهن ئي پتن تي ڪي پيا نوان جوڙا ايئن پيار جي پریت نپائيندا رهندا.“ پر هه هڪ اونهو ساهه ڪڍندي دل جي ڳالهه آڪاش کي اوريندي چيو.

آڪاش محسوس ڪيو ته ڪي ڳوڙها پر هه جي اکين جي ڪنارن تان لڙي ڳلن تي ڪري پيا هئا، جن کي تشو سان صاف ڪندي آڪاش پر هه جي هٿن کي پنهنجي هٿن ۾ جهليندي چيو.

”يقين رک وقت پلين ڪيئن به گذري وڃي پر پنهنجي پيار جي چڻنگ هميشه جلندي ئي رهندي ڪير به انهي کي وسائي نه ٿو سگهي. باقي اهو ته قدرت جو قانون آهي، وقت ڪنهن لاءِ به نه رڪندو آهي، پر حسين يادون هميشه تازيون رهنديون آهن.“

”پر آڪاش تون مون سان يادون نه پر حقيقت بڻجي گڏ رهجان، هميشه هميشه جي لاءِ.“ پر هه ويجهو ٿيندي ڪنڌ آڪاش جي ڪلهي تي لائيندي چيو.

”بلڪل! پنهنجو ساٿ هميشه لاءِ پختو آهي، جنهن کي ڪير به ٽوڙي نه ٿو سگهي، تون اجايو پريشان نه ٿيندي ڪر.“ آڪاش ساڄي ٻانهن پر هه جي ڪلهي تي رڪندي يقين ڏياريو.

”مون کي تو تي پنهنجي زندگي ۽ پنهنجي ساهه کان وڌ يقين آهي.“ پر هه آڪاش جي پيشاني چمڪندي چيو.

”چڱو تون رليڪس ٿي ڪري ٿيسٽ ڏي ۽ آئون آفيس هلاڻ تو ٺيڪ آهي وري شام ملون ٿا.“
آڪاش، پرھ ڪي تسليءَ ڏيندي ڏاڪڻين تان اٿيو.
”ٺيڪ آهي، پنهنجو خيال رکجان.“ پرھ به ٿيسٽ ڏيڻ لاءِ پنهنجي ڊپارٽمينٽ طرف ويندي چيو.
آڪاش پرھ کان موڪلائي آفيس طرف نڪري آيو.

—

15

”آڪاش..! اگر آفيس ڪم ۾ ڪم نه هجي ته ٻاهر هلون؟“ شام جي وقت ۾ پرھ آڪاش جي آفيس جي ڪمري ۾ داخل ٿيندي پرس ٿيبل تي رکندي پڇيو.

”ها هڪڙي اي ميل ڪري وٺان، بس پوءِ فري آهيان، پر پهرين اهو ٻڌاءِ ته ڇا ڪائيندين ڇا پيئندين.“ آڪاش لپ ٽاپ مان نظرون هٽائي پرھ ڏي نهاريندي ڪجهه ڪاٺ لاءِ پڇيو.

”في الحال ڪجهه به نه! ٻاهر ٿا هلي ڪجهه ڪايون.“ پرھ وارن جي چڱن کي ناهيندي ڪرسي سرڪائي ويهندي چيو.

آڪاش ٻيهر لپ ٽاپ تي خبر مڪمل ڪرڻ ۾ لڳي ويو ۽ پرھ ٿيبل تي وڪريل مختلف ميگزينس ۽ انهي ڏينهن جي اخبارن کي اٽلائي پٽلائي هڪڙي اخبار کڻي پڙهڻ لڳي. آڪاش ڪنهن ڪنهن مهل لپ ٽاپ مان نظرون هٽائي پرھ ڏي ٿي نهاريو ته لڳو ٿي ته جڻ سندرٽا جي ديويءَ آسمان تان لهي اچي سامهون وٺي آهي، هن جون معصوم اکيون مٿ ڪٽورن جهڙيون نشيليون ٿي لڳيون ۽ مرڪ ته ٻانهي جيان سندس چپن جي چوڪت تي سدائين گولي غلام ٿي بيٺي هوندي هئي، هن جي هر انداز ۾ ڪنهن الهڙ جواني جي چنچلتا هوندي هئي، جڏهن ڪنهن ڳالهه تي مرڪي پوندي هئي ته گلابي ڳلن ۾ پوندڙ چڱهه سندس جواني کي وٽر نڪاري ڇڏيندا هئا.

پرھ اڃانڪ اخبار مان نظرون هٽائي آڪاش ڏي نھاري سڪون محسوس ڪيو ۽ اڪيون پوري خاموشي سان اندر جي احساسن کي پاسڻ لڳي ته روح جي سڪونيت جا ليا مرڪ بڻجي چپن تي تري آيا. هن آڪاش ڏي ٻيهر ڏسي اطمينان محسوس ڪيو ته سندس تتل صحراءِ جهڙي زندگي ۾ هُو تڏو چانورو بڻجي آيو هو، هن جي اڻ ترتيب ۽ وڪريل جيون ۾ محبت جو واس واسڻ وارو ۽ کيس پيار جي پرڀت ۾ وفا جا وچن نپاڻ وارو هو.

آڪاش جو نظرون کڻي نهاريو ته پرھ کيس ئي نھاري مرڪي رهي هئي، آڪاش اکين جي چپرن کي مٿي ڪري اشارو سان پڇيائين. ”ڇا ٿي سوچين؟“

پرھ ڪنڌ لوڏي انڪار ۾ جواب ڏيندي چيائين. ”ڪجهه به نه.“ ۽ هلڪي مرڪ مرڪي ڏيان هٽائڻ لاءِ ٻيهر اخبار پڙهڻ ۾ لڳي ويئي.

ڪافي وقت جي خاموشي جي بيٺل پاڻي ۾ لفظن جا گل اڇلائيندي آڪاش پرھ ڏي نهاريندي چيو. ”جي منڙي، هاڻي حڪم ڪر. آءِ ايم فري نائو.“

”وڃي گڏ، پوءِ اٿ ته هلون.“ پرھ اخبار کي ٿيبل تي رکندي چيو.

”هڪ ڪپ چانهه پي پوءِ هلون!“ آڪاش روالونگ چيئر تي سستي مان پوئتي لٽندي پنهي هٿن جي آڱرين کي مٿي کڻي پاڻ ۾ ملائيندي چيو.

”جي نہ! دير ٿي ويندي جناب! اٺ ته هلون.“ پرھ سختي سان انڪار ڪندي چيو.
”اوڪي سھڻا سائين، جيڪو حڪم.“ آڪاش ٻيھر ڪرسي تي سڌو ٿي ويٺو ۽ لپ تاپ آف ڪرڻ لڳو.

”ڪيڏانهن هلجي؟“ آڪاش ڪرسي تان اٿندي ٿيل تي پيل موبائل ڪيسي ۾ رکندي سوال ڪيو.
”آئون بابا جي ڪار ڪٿي آئي آهيان، المنظر ڏي ٿا هلون.“ پرھ پرس ڪلهي ۾ لٽڪائيندي چيو.

”المنظر ڏي ڇو؟ ٻي ڪٿي هلجي.“ آڪاش ٻاھر نڪرندي چيو.
”مون کي درياءَ جي ڪپ تي ويھڻ سٺو لڳندو آهي.“ پرھ آڪاش ڏي ٺھاريندي چيو.
”بس درياءَ تي سٺو لڳندو آهي يا ٻيو ڪير بہ.“ آڪاش شرارت واري انداز ۾ پڇيو.
”هاهاهاها، ڏاڍو شرارتي آھين.“ پرھ ساڄي هٿ سان آڪاش جي کاٻي ڪلهي کي ٽٽڪيءَ هڻندي چيو.

پيءُ جڻا ڪار چڙهي المنظر طرف روانا ٿيا. رستي ۾ هلندي ڪار ۾ لڳل سي. ڊي پليئر جو آواز وڌائيندي پرھ پڇيو. ”ميوزڪ ٻڌندو آھين يا نہ؟“
”بيشڪ! موسيقي کان سواءِ انسان اڌورو آهي، موسيقي روح جي غذا آهي.“ آڪاش وراڻي ڏيندي چيو.

”تو اس طرح سي ميري زندگي مين شامل هي“ سي. ڊي پليئر تي هلندڙ گاني تي پرھ آڪاش ڏي ٺھاري مسڪرائيندي چيو. ”اهو ڪلام توکي ڊيڊيڪيٽ ٿي ڪيان.“
”اوھ! ٿينڪ يو.“ آڪاش موت ۾ مرڪون اڀاريندي چيو.
”چونڊ پلين ٿورڙي ڇو نہ هجي پر بهترين هجڻ ڪپي، جيڪا دل چُهي! ڇا خيال آهي؟“ پرھ آڪاش کان پڇندي چيو.

”بلڪل انهي ۾ ڪو شڪ ناھي، ماڻهو ڪيڏو بہ ٽڪل ٽٽل چونہ هجي، پر موسيقي ٻڌڻ سان ماڻهو جا سمورا ٽڪ لهي ٿا پون. دل ۾ زندگي جيئن جا تازا احساس جاڳي ٿا پون.“ آڪاش هاڪار ۾ جواب ڏيندي چيو.

”مون سان گڏ هلندي هاڻي ڳالهائي بہ سٺو ٿو وڃين. امپريسو.“ پرھ آڪاش سان مستي ڪندي چيو.

”ها...ها...ها! تنهنجي مهرباني جو ڳالهائڻ سٺو ڪارو.“ آڪاش تهڪ ڏيندي چيو.

اهڙي جواب تي پرھ پڻ مَرڪي پيئي.

ڪجهہ دير بعد ڪار المنظر وٽ پهتي. سج سڄي ڏينھن جي ٽڪ مان گر موڙي آرام ڪرڻ لاءِ اُلهي رهيو هو ۽ هلڪي ڳاڙهي شفق اپ جي بدن تي ڪنھن ڪنوار جي لباس جيان اوڍيل هئي ۽ درياءُ

ڪنهن ڪناري ڪنڀاءَ جيان جواني جي مستيءَ وانگي ڪيچل ڪري رهيو هو. ملاح هڪ هڪ ڪري بيڙيون ڪنارن سان بيهاري گهر ڏي روانا ٿي رهيا هئا. آسمان ۾ رڪي رڪي ڪنهن وقت پکين جو ولر پنهنجي آڪيرن ڏي راهي ٿيندو نظر آيو ٿي.

بيئي ڄڻا ڪار مان لهي اچي هوٽلن جي رکيل بئنچن مان هڪڙي بئنچ تي درياءَ منهن ڪري ويهي رهيا. درياءَ جي لهرن ۾ اهڙي رڌم هڻي ڄڻ ڪو موسيقار سرندي جي تارن کي ڇيڙي رهيو هو. جنهن مان پيدا ٿيندڙ سازن کي مسرت ڪندڙ هئا جنهن کي بيئي ڄڻا بلڪل خاموشي ۽ سڪون سان محسوس ڪري رهيا هئا. شام جي پهر جي گهلندڙ هير ۽ هلڪي ميرانجهڙي روشني جا درياءَ جي پاڻي تي پوندڙ عڪس ماحول ۾ پڻ پيار جو لهرن پيدا ڪرڻ شروع ڪيون.

پرهه آڪاش جي ويجهو ٿيندي پنهنجو منهن هن جي منهن جي ويجهو آندو. بيئي هٿ هن جي هٿن جي آڱرين ۾ پڪوڙي ڇڏيا ۽ هڪ ٻئي کي نيڻن جي پيڙي ۾ ڇاڙهي ڪيترن ئي ساعتن تائين پيار جي درياءَ جو سير ڪندا رهيا پوءِ پرهه پنهنجو چهرو آڪاش جي کاٻي ڪلھي ۾ لڪائي ڇڏيائين. ڪجهه سوچي ڪنڌ مٿي کڻي پنهنجو ساڄو هٿ ورائي آڪاش جي چيلھ ڏانهن سرڪائيندي گلابي چپن جا ڪيترائي ڇٽ آڪاش جي گل تي چٽي ڇڏيائين.

المنظر جي انهي حسين شام جي نفاست جي وهڪري ۾ وهندي آڪاش پنهنجي کاٻي ٻانهن ورائي سندس نازڪ چيلھ ڏانهن سرڪائيندي سندس گرم جسم جي احساسن کي محسوس ڪرڻ لاءِ چپن تي چپ رکي ڪيتري ئي دير محبت جا اڻ مٽ نشان ڇڏيندو رهيو.

”پرهه!“ آڪاش چپن کي چپن جي جنبش مان آزاد ڪندي چيو.

”ها چئو.“ پرهه رخسار تي لهي آيل وارن جي چڱن کي ڪن جي پٺيان ڪندي پنهنجو گل ۽ ڪن سندس ويجهو ڪندي چيو.

”پرهه جيڪر تون منهنجي زندگي ۾ نه اچين ها ته هوند آئون اڏورو ٿي رهجي وڃان ها. تو اچي منهنجي حياتي جي ڪتاب جي اڏورن بابن کي مڪمل ڪيو آهي.“ آڪاش کيس پنهنجي دل جي ڳالهه سليندي چيائين.

”سچ!“ پرهه خوشي مان ڪنڌ کي وراڪو ڏيئي کليل وارن کي آڪاش جي چهری ڏانهن اڇلائيندي پوئتي ڪري ڇڏيائين.

آڪاش پاڻ ڏي لڙي آيل کليل زلفن جي واس ۾ واسجي ويو ۽ اکيون بند ڪري سندن خوشبوءِ کي محسوس ڪندو رهيو.

”بلڪل سچ!“ آڪاش پرهه جا بيئي هٿ پنهنجي اکين تي رکندي چيائين.

”توتي پاڻ کان وڌا اعتبار آهي.“ پرهه اکين تان هٿ هڻائي پنهنجي ساڄي هٿ سان آڪاش جي

نڪ کي پٽيندي چيائين.

آڪاش ڪاٻي ٻانهن ورائي پرھ جي ڪلھي تي رڪندي ساڃي ھٿ سان ڦوھ جواني جي مستي ۾
سينو چيري اڀري آيل حصن کي ڇهندي پرھ جي ريشمي ڳلن کي پنهنجي زبان سان سلھائيندي سونا
جُھمڪا پاتل ڪن تان وارن کي ھٽائيندي ڪا سرگوشي ڪئي. جنھن تي پرھ شرمائي پنھنجي چھري
کي پنھنجي ھٿن جي ڪتوري ۾ لڪائي ڇڏيو.
آڪاش ٻنھي ھٿن مان سندس ڪومل چھرو آڄو ڪندي اکين ۾ ڪاٺس سرگوشي جو
جواب پڇيو. ۽ پرھ اکين جي پلڪن کي واري ھاڪار ۾ جواب ڏنو.
جنھن تي ٻيئي جڻاھت ھٿن ۾ ڏيئي اٿيا ۽ ڪنھن پيار جي نڱري ڏي روانا ٿي ويا.

—

16

آڪاش کي چڱي ريت اهو احساس هو ته هو پرھ کي ايتريون مهانگيون شيون گفٽ نه ٿو ڪري سگهي ڇاڪاڻ جو هن تي گهر جو بار هو جنهن ڪارڻ ئي هن پنهنجو اباڻو شهر ڇڏيو هو ۽ ڳڀي جي ڳولا ۾ اچي هتي پهتو هو. هن کي اهو سٺو نه لڳندو هو ته هو روز پرھ کان تحفا وٺندو رهي ۽ بدلي ۾ ڪجهه به ڏيئي نه سگهي. آڪاش کي اهو به خبر هئي ته پرھ جي ڏنل تحفن ۾ صرف محبت جا احساس سمايل آهن پر وري به آڪاش کي روز روزائين پرھ جون ڏنل شيون قبول ڪرڻ سٺو نه لڳندو هو پر پرھ جي ضد ۽ پيار جي ڪري بي وس ٿي پوندو هو.

ان ڏينهن به پيئي ڄڻا انهي ڳالهه تي بحث ڪري رهيا هئا جو پرھ وري آڪاش لاءِ ڪافي سارا تحفا وٺي آئي هئي، جنهن ۾ پينٽ شرٽس، ڊزائينر سوٽس، پرفيومز، مختلف ڊيوز، شوز ۽ ٻيون به ڪافي شيون شامل هيون. آڪاش جو ضد هو ته هو روز ايتريون شيون قبول نه ٿو ڪري سگهي پر پرھ پنهنجي ضد تي قائم هئي ته آندل سموريون شيون ته کيس قبول ڪرڻيون ئي پونديون.

”پرھ اهو ته سراسر غلط آهي نه، ته تون روز منهنجي لاءِ ڪافي شيون وٺي اچين ۽ آئون اهي قبول ڪندو رهان، جيڪو سٺو ته نه ٿو لڳي نه.“ آڪاش پرھ کي سمجهائيندي چيو.

”توکان، مون کان ڪرڻ ڪڏهن کان سڳيو آهين آڪاش؟“ پرھ حيرت ڪائيندي چيو.

”ضمير تي بار ٿو ٿئي، تحفوان کي چئبو آهي جنهن جي بدلي ۾ اوتري ئي قيمت جي ڪا شيءِ واپس ڏئي سگهجي.“ آڪاش پرھ کي ٻيهر سمجهائيندي چيو.

”مطلب منهنجي شين جي تون قيمت لڳائي قبول ڪندو آهين ته جيئن ٻيهر اوتري ئي قيمت جي ڪا شيءِ مون کي واپس ڪري سگهين!“ پرھ اداس ٿيندي ڪنڌ جهڪائي ڇڏيو.

”مون ايئن نه چيو.“ آڪاش پرھ جي کاڌيءَ کي ساڄي هٿ ۾ پريندي سندس چهرو مٿي ڪندي چيو.

”ٻيو ڇا چيو؟ قيمت، قدر ۽ ضمير! پوءِ ان جو مطلب ڇا آهي؟“ پرھ ڪاوڙ جو اظهار ڪندي منهن ڦيريندي چيو.

”منهنجي ڳالهه ته سمجه!“ آڪاش ڦري اچي پرھ جي سامهون بيٺو.

”ڇا سمجهان؟ ته تون منهنجي ۽ پنهنجي وچ ۾ حساب ڪتاب رکندو آهين! مون کي ڏاڍو افسوس ٿيو اڃ!“ ڳالهيندي ڳالهيندي پرھ جون اکيون آليون ٿي ويون.

”مون حساب ڪتاب جي ڳالهه نه ڪئي، مون اهو چيو ته تون ايتريون مهانگيون شيون ڏئين ٿي جيڪي بس آئون قبول ڪندو رهان ۽ بدلي ۾ توکي ڪجهه به نه ڏئي سگهان ته اهو ته غلط آهي نه.“

آڪاش پنهنجي هٿن سان سندس آئين اکين کي اڳهندي چيو.

”مون ڀلا ڪڏهن اهڙو اظهار ڪيو آهي ته انهن تحفن جي بدلي ۾ مون کي ڪجهه ڏئي يا منهنجي لفظن مان توکي ڪڏهن اهڙو تاثر مليو يا مون ڪڏهن اهو جتائڻ جي ڪوشش ڪئي آهي ته آئون ڪي مهانگيون شيون ڏيان ٿي. آڪاش انهن شين جي ڪابه قيمت ناهي سواءِ پيار جي! محبت ئي سڀ کان مهانگو تحفو آهي، جنهن جي مون کي توکان طلب آهي بس!“ پر هه سڏڪندي چيو.

”پر آئون اڄ ڏينهن تائين توکي ڪجهه به نه ڏئي سگهيو آهيان.“ آڪاش بي وسي جو اظهار ڪندي چيو.

”ڪوڙا بلڪل ڪوڙا! تون مون کي انتهائي انمول تحفا ڏيندو رهيو آهين جنهن جي اڳيان اهي شيون ڪابه معنيٰ نٿيون رکن.“ پر هه سندس دليل کي رد ڪندي چيو.

”مون کي ته ياد ناهي ته مون ڪو تحفو توکي ڏنو هجي!“ آڪاش حيرت جو اظهار ڪندي چيو.

”تنهنجو هميشه جو ساٿ، محبت ۽ پيار ڀريو احساس! ان کان انمول ۽ قيمتي تحفا ڀلا ڀيو ڪهڙا ٿي سگهن ٿا.“ پر هه آڪاش کي پاڪر ۾ پريندي چيو.

”پر هه اهي تحفات هميشه تنهنجي لاءِ حاضر آهن، باقي ڪابه شيءِ آئون چاهيندو به آهيان پر پوءِ به ڏيئي نه سگهندو آهيان. ڪڏهن ڪڏهن سوچيندو آهيان ته ڪنهن مهيني جي خرچ مان ڪجهه بچت ڪري توکي ڪجهه ڏيئي سگهان پر هر ڀيري ڪنهن نه ڪنهن اضافي خرچ جي ڪري ناڪام ٿي ويندو آهيان.“ آڪاش پر هه جي پيشاني چمندي چيو.

”آڪاش! تنهنجي ساٿ کان سواءِ مون کي ٻي ڪنهن به شيءِ جي طلب ناهي.“ پر هه روز سان پاڪر پائيندي چيو.

”پر منهنجي ڳالهه کي سمجه.“ آڪاش ٻيهر پر هه کي سمجهائيندي چيو.

”آئون ڪجهه به سمجهڻ لاءِ تيار ناهيان.“ پر هه آڪاش جي شرٽ جو ڪليل بٽڻ بند ڪندي چيو.

”نڪ آهي، اهي سموريون شيون آئون قبول ٿو ڪريان، پر ...!“ آڪاش پر هه جي هٿن کي پنهنجي هٿن ۾ جهلندي چيو.

”پرا! اهو پر وري ڇا؟ ڪوئي شرط وغيره قبول ناهي مون کي، پهرين ئي ٻڌائي ٿي ڇڏيان.“ پر هه آڪاش تي وڌيڪو حڪم هلائيندي چيو.

”منٿي! پهرين منهنجي پوري ڳالهه ته ٻڌ.“ آڪاش پر هه کي مڪمل ڳالهه ٻڌڻ لاءِ چيو.

”نڪ آ. چئو!“ پر هه آڪاش کي ڳالهه مڪمل ڪرڻ لاءِ چيو.

”بالورڊ مال ۾ فلم ٿا هلي ڏسون. اها تربيت منهنجي طرف کان. صحيح آهي!“ آڪاش پر هه کي مخاطب ٿيندي چيو.

آڪاش سوچيو ته هزارين روپين جي گفتس جي بدلي ۾ هن وٽ ان جهڙي گفت ڏيڻ جي سگهه ته نه هئي پر ڪجهه پل ساٿ رهي ڪري مووي ڏسي کيس پيار جو تحفو ڏيئي سگهجي ٿو. پر هن سوچيو

الائي پرھ اهو ڳالھ قبول ڪندي به الائي نه. متان منهنجي انهي ڳالھ تي مذاق نه اڏائي پر پوءِ سڪت
ساريندي هُن ڳالھ چئي ڇڏي.
”وائو! هائورومانتڪ آڪاش! قبول آهي.“ پرھ خوش ٿيندي چيو.
آڪاش پرھ جو اهڙو ردعمل ڏسي سرهائي جو ساھ ڀريو ته هُن مووي جو چئي ڪو غلط فيصلو
نه ڪيو هو.
بيئي ڇڻا مووي ڏسڻ لاءِ بالورڊ مال طرف نڪري پيا ۽ هنن گڏجي پهريون دفعو مووي ڏني.

—

وقت تيز رفتاري سان گذرندو ويو. پيار پروان چڙهندو ويو. ملاقاتون حجتن ۾ تبديل ٿيڻ لڳيون. حجتون محبت جي اتوت ٻنڌڻ ۾ ٻڌجڻ لڳيون ۽ ساهه جون ڏوريون هڪ ٻئي جي ڌڙڪن جي رفتار ۾ گرفتار ٿيڻ لڳيون. هر پل، هر وقت بس محبوب جي ديد جي فڪر هئي. ٻنهي کي هڪ ٻئي جي هنج ۾ دنيا جون سموريون خوشيون محسوس ٿينديون هيون. پاڪرن ۾ پريل جسم جڏهن گرم ساهه کڻندا هئا تڏهن اهي زندگي جي وهڪري ۾ وهي ويندا هئا. هڪ ٻئي جي تهڪن ۾ کين رابيل ٿڙندي محسوس ٿيندا هئا، اکين جي روشني ۾ چاندني جي چمڪ محسوس ٿيندي هئي. خمريل نيڻن جي ندي پيار جي نگرِي کي پار ڪندي وڃي محبت جي ساگر ۾ چوڙ ڪندي هئي، سندن پيار ۾ ڪارونجهر جي ڪور تي نچندڙ مور جي ڪنڀن جهڙا سترنگي احساس جاڳي پيا هئا، ساهي راتين ۾ چندرما جي روشني ۾ جڏهن ٻيئي جڻا پنهنجي نرم وجود هڪ ٻئي سان ملائيندا هئا ته جسمن ۾ گرمي جي لهر پيدا ٿي پوندي هئي. گلابي چين جي آتش وجود جي وروڪڙ ڪائيندڙ پيچرن کي جڏهن عشق جي تپش سان جلائيندي هئي ته اندر جي چڻنگ پڙڪو ڪائي پوندي هئي ۽ زماني جي سمورين ڪوڙين ريتن، رسمن ۽ رڪاوٽن کي جلائي پسم ڪري وجهندي هئي، ۽ پوءِ چاندوڪي جي اوت ۾ پگهريل جسمن تي ٿڌڻ ساهن سان وهندڙ ڦڙن ۾ محبت جي خوشبوءِ جوڌس وڪري پوندي هئي.

پرهه جڏهن زماني جي شڪاري نگاهن کان هيسجي آڪاش جي ٻانهن ۾ پناهه وٺندي هئي ته هو کيس پنهنجائپ جو احساس ڏياريندي پاڪر ۾ پري وٺندو هو ۽ سهارو ڏئي هنج ۾ سمهاريندو هو. چهري تي لڙي آيل شرارتي وارن کي هٽائي ڳلن تي ٿڌڙا هٿ گهمائيندو هو جنهن جي چاهه سان پرهه سڪون سان نندرا ديوي جي گود ۾ سمهي پوندي هئي. آڪاش سندس گرم ساهن کي آڱرين سان محسوس ڪندي سندس معصوم مُڪ تي پيار جا پوپٽ اڏرندي محسوس ڪندو هو. سانت پري ماحول ۾ خاموشي اڪيون ڦاڙي ٻنهي کي ڏسندي هئي ۽ هو ٻيئي خاموش هڪ ٻئي ۾ سمائجي ويندا هئا. پرهه جي سنگ مر مرِي جسم تي روهيڙن جي گلن جهڙا احساس چٽيل هوندا هئا. ٻيئي جڻا هڪ ٻئي کي آغوش ۾ سمائي هڪ ٻئي جي ٻانهن کي سيني سان ورائي پنهنجي هڪ الڳ دنيا جوڙڻ ۾ مصروف ٿي ويندا هئا جتي صرف پيار جو نظام رائج هوندو هو. محبت عام هوندي هئي، نفرت تي بندش هئي، پرڀت جي ريت لاڳو هوندي هئي. سڄي رات چمڪي ستارا به ٽڪجي آرامي ٿيندا هئا، چنڊ ٽڪل ٽڪل قدم سان ڪجهه پهر سڪون پائڻ لاءِ پنهنجي دنيا ڏي راهي ٿيندو هو ۽ سج پنهنجا وصال پر پڪيڙي روشني جي لات سان پنهنجي وجود جو ثبوت ڏيندو هو پر اهي پيار جي راهي پنهنجي منزل ڏي اڻ ڪٽ پند ڪندي نه ٽڪجندا هئا.

ٻنهي جي اهڙي نينهن اچل ٻنهي کي ٻه جسم هڪ جان ۾ قابو ڪري ڇڏيو هو. هڪ ڀل جدائي
برداشت نه ٿيندي هئي. هر وقت هڪ ٻئي سان سهلاڙيل هوندا هئا پوءِ ڪنهن وقت فون، ڪنهن وقت
ميسيج، ڪنهن وقت وڊيو ڪال، ڪنهن وقت روبرو ۾ محبوب جي سڪ ۽ چڪ جو سڳو ڪنهن به ڀل
هٺن تتر ٽٽي ڏنو.

—

18

هُن جي مسلسل محنت ۽ ڪوششن کي ڏسندي اداري آڪاش کي پروموشن ڏيئي کيس ڪراچي جي اسٽيشن تي ڪم ڪرڻ لاءِ گهرائي ورتو حالانڪ هُو حيدرآباد ۾ هاڻي سٺي ٿي چڪو هو. گهر وارا به گڏ هئا، پر هه جي محبت ۽ ڪافي وقت رهڻ ڪري سياسي، سماجي ۽ صحافتي حلقن ۾ پڻ سندس واقفيت سٺي ٿي چڪي هئي. پر اڃان به بهتر ۽ اڳتي جي تڙپ هن کي اهو فيصلو ڪرڻ تي مجبور ڪيو جيڪو ڪنهن به صورت سولو نه هو پر جڏهن هن ماضي جي ڏنل تڪليفن ۽ پاڻ سان ڪيل واعدن کي ياد ڪيو ته هن فيصلو ڪيو ته هُو گهر ڀاتين ۽ پر هه کي راضي ڪري وٺندو. ان ڪوشش ۾ مشڪل سان ئي سهي پر هُو گهروارن کي آماده ڪرڻ ۾ ڪامياب ٿي ويو هو پر پر هه کي سمجهائڻ ڏاڍو مشڪل ڪم هو.

آڪاش جنهن جي ٿر جي ڀر سڪون زندگي گذاري هئي، جتي سج اڀرڻ سان ئي زندگي تازگي جو احساس پاڻ سان گڏ کڻي ايندي هئي ۽ گهر جي بالڪوني ۾ ويهي صبح جي ٿڌڙي هير ۾ گرم چانهه جي سُڪين سان گڏ اخبار پڙهڻ جو مزو ئي پنهنجو هوندو هو. پر پوءِ زندگي جي وراڪن هن کي حيدرآباد آندو جتي ڪنهن وقت ڀر سڪون ماحول ۽ ماڻهن جي سادي زندگي هوندي هئي جيڪا هاڻي وڏن شهرن وانگي مشيني ۽ مصروف ٿي چڪي هئي. پر ڪافي وقت رهڻ ۽ پر هه جي محبت جي ڪري حيدرآباد هُن کي هاڻ محبوب جي شهر جيان عزيز هو پر قسمت هُن کي هتي به رهڻ نه ڏنو ۽ هاڻي هن کي اڳيون ٿاڪ ڪراچي کي بڻائڻو هو.

ٻي طرف پر هه جي امتحان جي رزلٽ اچي چڪي هئي، جنهن ۾ هُو انتهائي سٺن مارڪن سان پاس ٿي هئي، هُن کي والد صلاح ڏني ته آمريڪا جي يونيورسٽين ۾ اسڪالرشپ لاءِ اپلائي ڪري ڪراچي وڃي ”آئليٽس“ جي تياري ڪري صلاح ڏاڍي سٺي هئي پر حيدرآباد ڇڏي آڪاش کان پري وڃي ڪراچي رهڻ هُن لاءِ انتهائي گھڻ فيصلو هو. انهي صلاح خوشي سان گڏ چاهي تي مايوسي آڻي ڇڏي هئي.

هُو والد جي صلاح آڪاش سان سلڻ لاءِ آفيس پهتي جتي هُو به ٻڌڻ جو شڪار هو ته هُو ڪيئن پر هه کان پري وڃي ڪراچي ڏيوتو ڪندو جيڪو هُن لاءِ انتهائي ڏکيو فيصلو هو. ڪيريئر اڳتي وڌائڻ لاءِ بهترين چانس هو پر پر هه کان پري رهڻ هُن لاءِ ممڪن نه هو.

پر هه اداس اجهاميل چاهي سان اچي آڪاش جي سامهون واري ڪرسي تي ويٺي ۽ پريشاني جي ڪيفيتن جي طوفانن کي جهيڙيندي نيٺ ماڻ جو روزو توڙيندي چيائين ”آڪاش مون کي توکي ڪجهه ٻڌائڻو آهي.“

”ها ٻڌاءِ! مون کي به توکي ڪجهه ٻڌائڻو آهي پر پهرين تون ٻڌاءِ ڇا ٿي چوین.“ آڪاش هٿ ۾ جهليل قلم کي ٽيبل تي رکندي چيو.

”اڇا! توکي به ڪجهه ٻڌائڻو آهي ڇا؟ ڇا چوڻو آهي پهرين تون ٻڌاءِ!“ پرھ آڪاش تي زور ڀريندي چيو.

”نه نه ليڊيز فرست، تون ٻڌاءِ! منهنجي ڪا اهڙي خاص ڳالهه ناهي.“ آڪاش پرھ کي پهرين ڳالهه سلڻ لاءِ چيو.

”آڪاش! ڳالهه دراصل اها آهي ته ... هو بابا..!“ پرھ پريشاني مان دوپتي جي ڪناري کي آڱر تي ويڙهندي ڳالهه ڪندي ڪندي رکجي ويئي.

”ها ٻڌاءِ! ڇا ڳالهه آهي پرھ.“ آڪاش، پنهنجي سيت تان اٿي اچي پرھ جي ڪلهن تي آٿت مان هٿ رکندي چيو.

”ڳالهه دراصل اها آهي ته!“ پرھ آڪاش جا هٿ ڪلهن تان لاهي پنهنجي هٿن ۾ پڪڙيندي ٻيهر رکجي ويئي.

”منڙي! ڳالهه ڇا آهي؟ ڪو معاملو مسئلو ته ناهي نه! ڳالهه کولي ٻڌاءِ پليز!“ آڪاش سامهون رکيل ڪرسي تي ويهندي چيو.

”آڪاش منهنجي رزلت اچي ويئي آهي ۽ آئون تمام سٺين مارڪن سان پاس ٿي آهيان.“ پرھ آڪاش کي ٻڌائيندي چيو.

”واھ جانان! اهو ته تمام خوشي جي ڳالهه آهي. ان ڳالهه ٻڌائڻ ۾ ايڏي پريشاني ڇو ٿي رهي هئي؟.“ آڪاش خوشي مان سندس پيشاني چمڪندي چيو.

”آڪاش بابا چوي ٿو ته آئون آمريڪا جي ڪنهن يونيورسٽي ۾ اسڪالرشپ لاءِ اپلائي ڪريان ۽ ”آئيليتس“ جي تياري لاءِ ڪراچي جي ڪنهن اداري ۾ داخلا وٺان جنهن لاءِ مون کي ڪراچي وڃڻو پوندو. پر آئون توکان پري نه ٿي رهي سگهان!“ پرھ آڪاش جي هٿن کي سوگهو ڪندي اداسي مان چيو.

”اوھ مائي گاڏا! پرھ خدا سائين ڪيڏو نه اسان تي مهربان آهي. هن هڪ ئي وقت ڪيڏي نه پلاننگ سان اسان ٻنهي جي ڪراچي وڃڻ جي لاءِ ماحول ٺاهيو آهي.“ آڪاش خوشي مان ڪرسي تان اٿي جهومڻ لڳو.

آڪاش جي ته پريشاني ئي ختم ٿي ويئي هن کي سمجهه ۾ نه پئي آيو ته هو پرھ سان پنهنجي ڪراچي وڃڻ جي ڳالهه ڪيئن سليندو پر هاڻي ته مسئلو ئي حل ٿي چڪو هو.

پرھ آڪاش جي اهڙي ردعمل تي پريشان ٿي ويئي کيس ڪجهه به سمجهه نه آيو. نيٺ ڪرسي تان اُٿي آڪاش کي ٻانهن مان پڪڙيندي پڇيائين. ”آئون پريشان آهيان ڪراچي وڃڻ تي ۽ تون جهومي رهيو آهين.“

”اڙي منهنجي منڙي جانان! آئون پاڻ پريشان هئس ته توکي ڪيئن ٻڌائيندس ته مون کي اداري ترقي ڏيئي ڪراچي اسٽيشن تي مقرر ڪيو آهي. جو توکان پري مون لاءِ رهڻ ممڪن نه هو پر خدا سائين اسان جي سڄي پيار کي ڏسندي پنهي کي هڪ ئي وقت ڪراچي وڃڻ لاءِ رستو هموار ڪري ڏنو.“ آڪاش پنهنجي خوشي بيان ڪندي چيو.

آڪاش جي ڳالهه ٻڌي پر ره جي مثل جسم ۾ ڄڻ ساهه پئجي ويو هجي ۽ هو بهار ۾ نئين تڙيل گلن وانگي تڙي پئي. مرجھايل چھري تي مُرڪن جا گلاب کڙي پيا ۽ خوشي مان لڙڪ لڙي آيا ۽ هن ڊوڙي وڃي آڪاش جي پاڪر ۾ پناهه ورتي ۽ پيشاني چمڪڻ لڳي.

”ڀاڳل اهو روئڻ جي نه پر خوشي مان مرڪڻ جي گھڙي آهي.“ آڪاش پر ره جون پسيل اکيون صاف ڪندي چيو.

”اهي خوشي جا لڙڪ آهن آڪاش. سچ پچ مولا علي رضه جا لک شڪرانه جو هن اهڙو ذريعو پيدا ڪيو جو پاڻ بيئي ڄڻا ڪراچي هونداسين.“ پر ره ٻيهر آڪاش جي ٻانهن ۾ پاڻ کي جڪڙيندي روئي ويئي.

”بلڪل مولا علي رضه حق آهي. هوانتهائي مهربان آهي. هن کي پنهنجي پيار جي سچائي جي پروڙ آهي، جنهن نه ٿي چاهيو ته اسين ايئن هڪ ٻئي کان پري رهون.“ آڪاش پر ره جي پيشاني چمڪندي چيو.

”بيشڪ!“ پر ره آڪاش جي ڳالهه جي تائيد ڪندي چيو.

”پر اهو ته ٻڌاءِ ڪراچي ۾ تون اڪيلي ڪيئن ۽ ڪٿي رهندي؟“ آڪاش پر ره کان سوال ڪندي پڇيو.

”ڪراچي ڊفينس ۾ اسان جو پنهنجو فليٽ آهي. بابا بزنس جي سلسلي ۾ ڪراچي ويندو آهي ته اتي رهندو آهي. ڳوٺ جو هڪڙو چاچو فليٽ جي سنڀال لاءِ رکيل آهي، جيڪو بابا جڏهن ويندو آهي ته ماني وغيره به ٺاهيندو آهي ۽ فليٽ جي صفائي وغيره به ڪندو آهي.“ پر ره آڪاش کي تفصيل ٻڌائيندي چيو.

”پر تون اتي رهنديئن ته اهو چاچو به اتي رهندو؟“ آڪاش ٻيهر سوال ڪيو.

”نه بابا فيصلو ڪيو آهي ته اسان جي ڳوٺ واري بنگليءَ تي هڪڙي ماسي رهندي آهي جيڪا انتهائي وفادار ۽ پراڻي واسطي واري آهي، اها مون سان اتي ڪراچي فليٽ ۾ رهندي جيڪا منهنجي لاءِ ماني به ٺاهيندي ۽ فليٽ جي صفائي، سترائي ۽ سنڀال به ڪندي ۽ اهو چاچو وري ڳوٺ واري بنگلي تي رهندو.“ پر ره وضاحت سان ڳالهه سمجھائيندي چيو.

”اڇا سهي، سهي، پر ڳالهه ٻڌاهاڻي اڇ رليڪس ٿي ويهه. صبح کان تينشن ۾ ڪجهه به نه کاڌو آهي. بک جي ڪري پيٽ ۾ ڪوئا پيا ڊوڙن. پيڙا ۽ ڪوڪ آرڊر ٿا ڪيون گڏجي ٿا کائون.“ آڪاش پيڙا ۽ ڪوڪ جو آرڊر ڏيڻ لاءِ ٽيبل تي پيل موبائل کڻندي چيو.

”بلڪل مون به ڪجهه نه ڪاڏو آهي.“ پر هه معصوم چهره و ناهيندي چيو.
ٻنهي جي گلن جهڙي چهري تي مرڪن جا سترنگي پوپت جهرمٽ ڪري مڙي آيا.

-

19

ڪجهه ڏينهن بعد آڪاش سامان سهيڙي سڃاڻپ واري ٽئڪسي ڊرائيور ڇاچي برڪت سان گڏ پنهنجي نئين منزل ڪراچي ڏي نڪتو هو.

ميٽروپوليٽن سٽي ”ڪراچي“ جي گوڙگهمسان ۽ مشيني زندگي، ماکوڙين وانگر رينگندڙ هزارين گاڏيون ۽ ماحول کي دونهائيندڙ دونهون جنهن آسپاس جي ماحول سان گڏ وڏن شهرن جي ماڻهن جي ذهنن تي به دڙ ڇاڙهي ڇڏي هئي. گهٽ ماڙ عمارتون، رستن تي آويزه مختلف ڪمپنين جي شين جي وڪري ۽ مشهوري جا هولڊنگس، پينافليڪس، سگنلس تي خيرات وٺندڙ فقيرن جا جهڳٽا، هر طرف هر پاسي سهڻن گلاب جي گلن جهڙن مهڪندڙ ڇهرن جي آمدرفت، سهڻيون سنيون وڏيون گاڏيون، تنهن ۾ سوار ننڍي دل وارا ماڻهو سگنل تي ٽريفڪ پوليس وارن سان موٽرسائيڪل سوارن جا تڪرار، بس هرڪوئي پنهنجي ڪرت ۾ مصروف عمل هو. ڪراچي جي رستن تي اسڪول، آفيسن جي ٽائيم هٽ جي ڪري رستي تي انتهائي گهڻي ٽريفڪ جام هئي. گاڏي ڪراچي جي ٽريفڪ جام وارو عذاب سهندي سهندي نيٺ وڃي منزل تي پهتي ۽ ٽئڪسي ڊرائيور ڇاچي برڪت هن کي سندس آفيس جي مين گيت وٽ لاهي گاڏي آفيس پارڪنگ ۾ بيهاري.

ڪراچي جي پوش علائقي ۾ واقع سندس آفيس جو گيت ڳاڙهي ۽ نارنگي رنگ جي گلن جي گيت ڦل سان سينگهاريل هو. ڪشادي مين گيت سان گڏ برابر ۾ ماڻهن جي آمدرفت لاءِ سنگل ڊور سائيز جو گيت به هو، جيڪو ڪراس ڪري هُو اندر داخل ٿيو. آفيس جي آڳاٽ ۾ قسمين قسمين جي گلن، ٻوٽن جون ڪونڊيون چوڌ طرف رکيل هيون، جن مان من کي معطر ڪندڙ خوشبوءِ اچي رهي هئي، اندر ايندي ئي اڱڻ ۾ بينل آفيس جي استاف سان دعا سلام کان پوءِ هُو آفيس اندر داخل ٿيو.

هُو آفيس جو مين گلاس ڊور کولي داخل ٿيو، جيڪو ڪاريڊور ۾ ڪليوٽي، ڪاريڊور جي ديوارن تي خوبصورت وال پيپر لڳل هو ۽ ڇت تي فينسي جهومر پڻ لٽڪيل هئا، ديوارن تي به شيشي جا رنگ برنگي بلب لڳل هئا، ڪاريڊور ۾ پڻ مختلف گلن جون ڪونڊيون پيل هيون ۽ ديوارن تي لڳل خوبصورت پئنتنگس آويزان هيون.

سامهون رسپشنٽ چيمبر هو، جتي آفيس جي مين ٽيليفون ايڪسچينج هئي جتان سموري آفيس جو رابطو ٿيندو هو. انهي ڪائونٽر جي سامهون جو نظر پيس ته هڪڙي چيمبر ۾ روالونگ چيئر تي کيس هڪ خوبصورت چهر وڌسڻ ۾ آيو، انتهائي سِلم فگر، هلڪي برائون ڪلر جي ويس ۾ ملبوس ۾ پورو رنگ، ڪارا ڊگها وار جنهن کي هن بار بار هٿ سان گسڪائي ڪن جي پويان سيت ڪيو ٿي ته ڪن پل ۾ بيهڻ اچي سندس گلن کي ڇهيو ٿي، سنهڙا چپ جن تي هلڪي لپسٽڪ لڳل هئي، سمنڊ جهڙيون وصال اڪڙيون جنهن کي هڪ نظر ۾ ڏسجي ته ماڻهو ان ۾ ٻڏي ٿي ٻڏي.

”السلام عليڪم واعليڪم سلام“.

هُنن هڪٻئي کي ڏٺو ۽ سلام ڪيو پوءِ هُو اڳتي وڌي ڪاريڊور ڪراس ڪري پنهنجي باس جي روم ڏي هليو ويو. باس سان ميٽنگ مڪمل ڪري ڊيوٽي جوائن ڪرڻ لاءِ ٻاهر سينيئر رپورٽر جي ڪيبن ۾ آيو.

سفاري سوت ۾ ملبوس پورو ڀٽو قد، رنگ جو پورو خوشمزاج شخص سليمان جيڪو سينيئر اسٽاف رپورٽر هو جنهن سان هُن جي آفيس جي ڪمن ڪارن جي ڪري تمام گهڻي ويجهڙائي هئي ۽ هڪ ٻئي سان تمام گهڻو فرينڪ به هئا. وُوڊ شِٽس ۽ اليُومينم سان ٺهيل سهڻي ڪيبن جيڪا پڻ خوبصورت وال پيپرس سان سينگهاريل هئي. شيشي جي سهڻي سينٽر ٽيبل جنهن تي ڪيترائي آفيس فائيل رکيا پيا هئا، سائيڊ ٽيبل تي ڪمپيوٽر سيٽ ۽ ٽيبل جي پاسي ۾ ٽيليفون سيٽ رکيل هو. سندس مدد لاءِ هڪ اسسٽنٽ پڻ هو جيڪو ساڄي پاسي ڪمپيوٽر تي ڪم ڪرڻ ۾ مصروف هو.

”منٽرا آڪاش ڪهڙا حال احوال. اڇ، اڇ.“ سينيئر رپورٽر هُن کي ڪمري ۾ ايندو ڏسي اٿي پاڪر پائي مليو ۽ هٿ ملائي ويهڻ لاءِ چيائين.

”سائين مالڪ جا ڪرما!“ هن به جواب ۾ هٿ ملائي ڪرسي سرڪائي ويهندي چيو.

”ڇا پيئندين چانهه، گرین تي يا ڪولڊ ڊرنڪ؟“ سليمان ريموٽ بيل تي ڪلڪ ڪندي پڇيو.

”چانهه پيئندس، جي ممڪن هجي ته! نه ته بس خير آ.“ هُن کيس وراڻي ڏيندي چيو.

”ها مانا چو نه!“ اندر آيل پٽيوالي کي سليمان پئسا ڏيندي چيو ته ”جلدي ڪير ۽ بسڪيٽ وٺي آ ۽ سُٺي چانهه ٺاهي وٺ.“

”جي سائين!“ پٽيوالو پئسا وٺي روانو ٿي ويو.

”باس تو کي به بخش نه ڪيائين ٿريئي کي نيٺ ڪراچي وٺي آيو!“ سليمان مرڪندي ٻيهر ڳالهه جوڙيندي چيائين.

”ها سائين بس چوندا آهن ته ”نوڪر ڪي ته نوڪرا ڪي“ سو اسان کي جتي مقرر ڪن اسين حاضر! اسين ٿريا هونئن به سورن جا ڏاڍا آهيون.“ آڪاش جواب ڏيندي چيو.

”ٿر تان ياد آيو سهڻا ڏي خبر ماروٿڙن جو ديس ٿر ڪيئن آهي؟“ سينيئر رپورٽر ٿر جي صورتحال متعلق سوال ڪندي پڇيو.

”صورتحال اها ئي آهي جيڪا روز ميڊيا ۾ رپورٽ پئي ٿئي سائين! ٿر، ماروٿڙا ۽ تڪليفون! بس چولي، دامن جو ساٿ آهي، بس پيو جهان هلي، سورن جا اسين ٿريا ڏاڍا آهيون. اهي ساڳيا مسئلا، ساڳيا ڏک ڏولاوا، جيڪي ٿرين تان ٿرڻ جو نالو ئي نٿا وٺن. حڪومت آهي جيڪا نعرا، جلسا ۽ واعده ڪرڻ ۾ پوري آهي ۽ خلق وري جيئي جيئي ڪرڻ ۾ پوري آهي. بس پيو جهان هلي جڏهن وڃي ڪا موءِ ٿر تبديلي اچي.“ هُن ڪرسي گسڪائي ٽيبل جي ويجهو ڪري ٻانهون ٽيبل تي رکندي چيو.

”بس پيارا! حالت هر پاسي ئي ساڳيءَ آهي، ڪراچي کي ڏس ڀلا! ميٽروپوليٽن سٽي آهي، ملڪ جو روپنيو حب آهي، مٺي پاڪستان آهي پر مجال آهي جو حڪمرانن کي ڪو احساس ٿئي، رستي تي ڪچرن جا ڍير، گتر کليل، پاڻي جي کوٽ، اسپتالن ۾ دوائن جي کوٽ مطلب مٺ مٺ سور سڀ ڪنهن کي آهن، بس ڪٿي سور ٿورا سَوَيا آهن.“ سينيئر رپورٽر سليمان پٽ سندس ڳالهه کي وزن ڏيندي چيو.

”سائين ڏيو خبر! رسپشن ڪيبن جي سامهون چيمبر ۾ هڪ نئون چهرو پيو ڏسڻ ۾ اچي، اهو وري ڪڏهن کان؟“ ڪجهه ساهتن کان پوءِ هن سليمان کان مُرڪندي پڇندي چيو.

”نئين رپورٽر آهي تقريباً هڪ هفتو ٿيو آهي هن کي هتي مقرر ٿيڻ کي. پهرين جيڪا رپورٽر سعديه هئي سا شادي کان پوءِ صحافتي نوڪري ڇڏي ويئي. آفيس کي في ميل رپورٽر کي ضرورت به هئي.“ سليمان ٽيبل تي سامهون کليل فائيل تي پينسل سان ڪجهه نوٽنگ ڪندي چيو.

”صحيح، صحيح، تمام سٺو.“ هن ڪرسي تي ٿيڪ ڏيندي چيو.

”هن چوڪري تازو جنرلزم پاس ڪئي آهي، في الحال انٽرنشپ تي آئي آهي، اڳتي هلي مستقل ٿي سگهي ٿي. باس پنهنجي ڪنهن دوست جي ريفرنس تي رکيو آهي.“ سليمان ٻيهر هن کي ٻڌائيندي چيو.

”صحيح، صحيح، صاحب جي هونئن به سليڪشن سٺي هوندي آهي!“ آڪاش سليمان ڏي نهاريندي معنيٰ خيز لفظن ۾ جواب ڏيندي چيو.

”هاهاها.... هاهاهاها“ ٻيئي کلي پيا.

”چڱو ڇڏان ڳالهه ڪي، بيورو چيف صاحب سان ملاقات ٿي يا نه؟“ سليمان ڳالهه مٽائيندي چيو.

”نه فرسٽ فلور تي ويو ئي ناهيان، هاڻ وڃان ٿو ميڊم تنوير ڏانهن، باس کان هاڻي فارغ ٿي سڌو توهان وٽ ئي آيو آهيان.“ آڪاش وراڻي ڏيندي چيو.

ميڊم تنوير، شهري عورت هئڻ ڪري هڪ آزاد زندگي بسر ڪندي هئي، قد جي پوري ڀني ۽ سهڻي رنگ روپ، ميڪ اپ ۽ خوبصورت ويس پهريون جي ڪري پنهنجي اصل عمر کان ننڍي لڳندي هئي. ميڊم تنوير ڪم جي حوالي سان پنهنجي مزاج ۾ ڏاڍي سخت هوندي هئي، ڪم چور ماڻهن کان ڪيس سخت نفرت هئي. محنتي اسٽاف کي ڏاڍو پائيندي هئي ۽ سندن خيال به رکندي هئي. آڪاش سان سندس ڪم جي سچائي ۽ محنت جي ڪري وڌيڪ ذهني هم آهنگي هوندي هئي جنهن ڪري ڪيس وڌيڪ ترجيح ڏيندي هئي ۽ ان محنت ڪارڻ ئي ڪيس پرموشن ڏيئي ڪراچي اسٽيشن تي مقرر ڪرڻ جي سفارش پڻ ڪئي هئي.

ڪجهه دير بعد ڪمري جي دروازي کلڻ جو آواز ٿيو. رسپشن ڪٿن جي سامهون چيمبر ۾ وينل ساڳئي چوڪري ڪو فائل کڻي سينيئر رپورٽر سليمان جي روم ۾ داخل ٿي هئي. وارن جي چڱن کي ڪنن پويان واريندي پنهنجي سنهڙي آواز ۾ مخاطب ٿيندي چيائين:

”سر هيءَ فائل وٺو مون هن رپورٽ تي ورڪنگ مڪمل ڪري ڇڏي آهي، توهان هڪ نظر هن کي ڏسي وٺجو ته جيئن فائينل فيلڊ ورڪ ڪجي.“ هن چوڪري ڪنهن نيوز اسٽوري جو فائيل سينيئر رپورٽر کي ڏيندي چيو.

جهڙي شڪل ۽ رنگ روپ جي سهڻي هئي تهڙو ئي سندس آواز دلڪش ۽ انداز دلفريب هوس. هن جي لفظن جي ادائگي ۽ مناس سامهون واري کي من موٽ ٿي ڪري ڇڏيو. حياءَ جا سمورا رنگ سندس چهر تي نڪري ٿي پيا هن ڳالهائڻ دوران بار بار چنري جي پلٽ کي هٿن سان مروڙيو پيئي ۽ وري جڏهن هيٺين چپ کي ڏندن ۾ ڏيئي پڪوڙيو ٿي ته حسن جي علامت جا سمورا دلڪش عڪس نظرن جي سامهون ٿي پيا.

”نيڪ آهي آئون هن کي ڏسي ٿو ٿو.“ سليمان فائيل وٺندي چيو.
”ارم! توهان جي هن سان ملاقات آهي؟“ سينيئر رپورٽر آڪاش ڏانهن اشارو ڪندي چيو.
”جي نه سر! پهريون ڀيرو ڏٺو آهي آفيس ۾!“ هن چوڪري ناڪار ۾ ورائي ڏيندي چيو.
”اڃا! هيءَ آڪاش صاحب آهن، حيدرآباد اسٽيشن تي رپورٽر طور ڪم ڪندا هئا، هاڻي هن کي ڪراچي اسٽيشن تي مقرر ڪيو ويو آهي، توهان کي هن سان گڏجي ڪم ڪرڻ ۽ سڪڙ جو موقعو ملندو.“ سليمان آڪاش ڏانهن هٿ سان اشارو ڪندي ارم سان مخاطب ٿيندي تعارف ڪرائيندي چيو.

”اڃا صحيح، تمام سٺو. نائيس ٿو ميت ٿيو!“ ارم آڪاش ڏانهن مسڪرائيندي چيو.

”ٿينڪ ٿيو.“ آڪاش پڻ مسڪرائيندي چپن ۾ پڻ ڪيو.

ارم فائيل ڏيئي واپس پنهنجي نشست تي موٽي ويئي.

ايتري ۾ پٽيوالو چانهه، بسڪيٽ ڪٽي آيو ۽ هو چانهه پيئڻ لڳا.

-

20

شام جي وقت فارغ ٿي آڪاش آفيس مان نڪتو. ڪار دو تلوار ڪراس ڪندي اچي مين روڊ تي چڙهي جتان هن ڊرائيور کي پنجاب چورنگي ڏانهن هلڻ لاءِ چيو. پنجاب چورنگي جو سگنل بند هئڻ ڪري ڊرائيور بربڪ ڏيندي ڪار روڪي، هي سگنل گرین ٿيڻ جو انتظار ڪري رهيا هئا، ته سندس ڪنن تي موبائل جي رنگ جو آواز پيس. سامهون ڏيش بورڊ تي پيل موبائيل فون ڪنڊي ڪال اوڪي ڪندي هيلوئي ڪيو ته سامهون کان آواز آيو. ”منٿا سائين ڪٿي پهتئين؟“

(سندس پڳ مٿ ڊوسٽ گريم هو. جيڪو ڪجهه وقت پهرين حيدرآباد مان يونيورسٽي مڪمل ڪري ڪراچي پهتو هو. جتي هو آمريڪا جي يونيورسٽين ۾ اسڪالرشپ تي پڙهڻ لاءِ ”آئليٽس“ ٽيسٽ جي تياري ڪري رهيو هو. آڪاش کي به هاڻ ڪراچي ئي ڪم ڪرڻو هو. سو هن ڪريم سان شيئرنگ ۾ فليٽ تي رهڻ جو فيصلو ڪيو هو. هونئن به آڪاش جڏهن حيدرآباد آيو هو تڏهن به ڪريم سان رهندو هو ۽ هاڻي ڪراچي آيو هو تڏهن به گڏجي رهڻ جو فيصلو ڪيائين.)

”بس ويجهو ئي آهيان، پنجاب چورنگي تي سگنل گرین ٿئي ته بس پنج منٽن ۾ پهتس.“ آڪاش ڪريم کي موبائل تي جواب ڏيندي چيو.

”نيڪ آهي پوءِ آئون فليٽ تان هيٺ لهي ٿو اچان!“ ڪريم جواب ڏنو.

”چوڪيڏانهن هلڻو آهي ڇا؟“ آڪاش سوال پڇندي چيو.

”ها في الحال سي ويو ٿا هلون، هلي سمنڊ جي لهرن جو مزو ٿا وٺون، واپسي ۾ ماني کائي پوءِ يڪو اچي فليٽ تي آرام ٿا ڪريون.“ سندس دوست جواب ڏيندي چيو.

”منٿا! پهرين ٿورو بات وٺي فريش ته ٿيان، پوءِ ٿا هلون ٻاهر، ڇو جو صبح جو نڪتل آهيان، سفر ڪري ڪراچي پهتس ۽ سڌو آفيس ويس، سڄو ڏينهن آفيس ۽ ڪم. هاڻي جسم کائڻ ٿو اچي، پهرين فريش ٿي پوءِ ٿا ٻاهر هلون. پر به ٽيسٽ جي تياري جي سلسلي ۾ ڪالهه کان ڪراچي شفت ٿي آهي، کيس به ميسيج ڪيو آهي پوءِ ان کي به فليٽ تان وٺي، گڏجي ٿا هلون.“ آڪاش دوست کي زور ڀريندي چيو.

”نيڪ آجاني! جيئن تنهنجي مرضي! پوءِ سڌو اچ فليٽ تي، آئون انتظار ٿو ڪريان.“ ڪريم ڳالهه مڃندي چيو.

”ها صحيح آهي، سگنل به گرین ٿي ويو آهي، آئون بس پهچان پيو.“ آڪاش دوست کي ورائيندي چيو.

ڪار پنجاب چورنگي ڪراس ڪندي اچي پنجاب ڪالوني پهتي، ڪار پارڪ ڪري، ڊرائيور ڇاچي برڪت ليپ ٽاپ ۽ ڪپڙن واري بيگ لاڻي، ٽين منزل تي پهچي هن فليٽ جي گيت تي لڳل ڊور بيل وڄائي ته سندس دوست گيت کوليو ۽ هيءُ اندر داخل ٿيا.

پنجاب ڪالوني غريب آباد ۽ مڊل ڪلاس جي ماڻهن جي ڪالوني هئي، شاگردن، نوڪري جي تلاش ۾ گهمندڙ بي روزگارن ۽ نوڪري پيشه ماڻهن جي رهائش جي لاءِ بهتر هئي. اڪثر ڪراچي جي يونيورسٽين ۽ اڪيڊمين ۾ پڙهندڙ شاگرد هتي ئي شيئرنگ بيسز تي فليٽن ۾ رهيل هئا ۽ ٻين شهرن جا ڪراچي ۾ نوڪري ڪندڙ نوجوان پڻ هتي ئي دوستن سان گڏيل طور تي رهيل هئا. ڪراچي جهڙي شهر جي هڪ ڪالوني هئڻ باوجود به سهوليتون هتي به نالي ماتر هيون. بجلي جي اڪپوت ۽ وري گرا بل، پاڻي جي اڻهوند معمول بڻيل هو پر شاگردن ۽ هڪ عام نوڪري پيشه ماڻهو لاءِ وري به برداشت لائق هئي.

”اسان جا پاڳ پلا جو مس مس منڙي جو ديدار ٿيو اڳي ته اڃان به آفيس ڪم سان جلدي ايندو هئين، هن واري ڪافي وقت ٿي ويو آهي جو ديدار ئي نه ڪرايو.“ سندس دوست ڪريم کيس گراتڙي پائيندي قرب مان چيو.

ڪريم ڊگهي قد ۽ رنگ جو هلڪو سانورو، يارويس ۽ مزاحيه طبيعت جو مالڪ هو. هر وقت استائش نئي ڊزائين جي هيئر اسٽائل رکندڙ هي نوجوان هر وقت مسڪرائيندو ۽ مرڪون پڪيڙيندو رهندو هو.

”هايار ڪريم واقعي هن دفعي ڪافي وقت ٿي ويو آهي ڪراچي آئي ڪي.“ آڪاش پڻ پاڪر جو ڪلهو مٽائيندي چيو.

سندس دوست ڪريم، ڊرائيور کي هٿ ڏيندي لائونج طرف ويهڻ لاءِ چيو ۽ پاڻ ٻئي اچي روم ۾ ويٺا.

”تون اڃا اڪيلو ويٺو آهين فليٽ پارٽنر ڏسڻ ۾ نٿو اچي، ڇڏي ڏنو آهي ڇا؟“ آڪاش ٽڪاوت مان فرش تي پيل ميٽريس تي آهلندي سوال ڪندي چيو.

”ها جاني تو جو چيو هو ڪراچي شفت ٿيڻ لاءِ، سو هن ڪي ٻيءَ هنڌ شفت ٿيڻ جو چيم.“ ڪريم جواب ڏيندي چيو.

”منڙا ايڊجسٽمينٽ ڪري وٺن ها، خير هو گڏجي رهي پئون ها.“ آڪاش وراڻي ڏيندي چيو.

”آئون پرائيويسي ۾ يقين رکندو آهيان ڪمرا آهن ٽوٽل به. هڪ ۾ آئون رهان ٿو ٻيءَ ۾ تون رهين ها ته هو ڪٿي رهي ها؟ ڪنهن سان هڪ ئي ڪمري ۾ گڏجي رهڻ سان هر ڪنهن جي پرائيويسي ڊسٽرب ٿئي ها ان ڪري کيس ڪنهن ٻيءَ فليٽ ۾ منتقل ٿيڻ جو چيم.“ ڪريم منطق بيان ڪندي چيو.

”ڇڱو منا جيئن توکي مناسب لڳي.“ آڪاش وهائو مٿي هيٺيان ڏيندي چيو.

”چڏ انهن ڳالهين کي، تون ٻڌاءِ سفر ڪيئن رهيو؟ پهريون ڏينهن آفيس ۾ ڪيئن رهيو؟ ۽ مبارڪون پروموشن جون، وڏي اسٽيشن جون، وڏي پگهار جون، تربيت ٿي ويئي.“ ڪريم مستي ڪندي چيو.

”سفر بهتر رهيو. آفيس جوائننگ ڪئي آهي پهريون ڏينهن هو سواستاف سان ملڻ ۾ گذري ويو. باقي تربيت جام پيارا حڪم ڪپي تنهنجو.“ آڪاش سموري ڏينهن جواحوال ٻڌائيندي چيو.

”نيٺ پر هه جي سڪ توکي ڪراچي وٺي ئي آئي.“ ڪريم اک هڻندي مستي مان چيو.

”هاها...هاها، ايئن ناهي پيارا! اهو چوڻي آهي نه ته ”نوڪري ڪي تي نڪرا ڪي“، سو جتي مالڪ چوندا هليا اينداسين.“ آڪاش مسڪرائيندي چيو.

”خير سنو ٿيو يار! تون اچين وئين، هتي اڪيلائي ٿيندي هئي سواءِ تنهنجي.“ ڪريم جي اکين ۾ پنهنجائپ جو احساس اڀري آيو هو.

”جاني مون کي جڏهن به ضرورت پئي آهي ته تنهنجو هميشه ساٿ مليو آهي، منهنجي خوش نصيبي آهي جو تو جهڙو جگري يار مليو آهي، جنهن سدائين منهنجي مدد ڪئي آهي. ٿر ڇڏي حيدرآباد آيس تڏهن به توبانهون کولي منهنجي مدد ڪئي ۽ ڪڏهن اڪيلائي جو احساس ٿيڻ ڪونه ڏنو ۽ منهنجي خوشنصبي ته ڏس جو ترقي ڪري ڪراچي پهتس ته اتي به تو جهڙي منڙي جاني جو ساٿ مليو. مهرباني يار!“ آڪاش وڏي وڃي ڪريم کي ڳرائڙي پائيندي چيو. لفظ اڇاريندي اکين ۾ آب ڀرجي آيو هو.

”واهه جاني دوست به چوڻ ٿو ۽ مهرباني چئي پرايو به ڪرين ٿو. ايئن ته لفظن جا تير هڻي مار ته نه مٺا!“ ڪريم اکين ۾ تري آيل پاڻي صاف ڪندي چيو.

”چڱو نيڪ آ مٺا ڪير پيل آهي فليت تي يا هيٺيان گهراڻو پوندو. ڊرائيور کي واپس روانو ڪرڻو آهي، ڪار ڪرائي تي ڪڍي آيو آهيان، کيس چانهه پياري پوءِ واپس روانو ڪجي.“ آڪاش موضوع بدلائيندي چيو.

”چانهه ڪوڙ منڙا! ڪير پيو آهي فرج ۾، تون ٽڪل هوندين وهنجي اڇ ايتري ۾ آئون چانهه ناهي ٿو وٺان.“ ڪريم وراڻي ڏيندي چيو.

”ايئن به نيڪ آهي.“ آڪاش توال کڻندي چيو.

آڪاش اُٿي باٿ روم ويو، فريش ٿي سڀني چانهه پيتي، ڊرائيور کي ڪرائي جا پئسا ڏيئي واپس حيدرآباد روانو ڪيو.

بعد ۾ پاڻ پيئي جڻا فليت تان لهي، پر هه ڏي ويا جتان کيس ساڻ ڪري سمنڊ ڪناري ڏانهن نڪري ويا.

21

ڪجهه ئي ڏينهن ۾ آڪاش ڪراچي جي صحافتي ماحول کي پرکي ويو. ننڍين اسٽيشن تي سمورا مسئلا هڪ ئي رپورٽر کي ڪور ڪرڻا هوندا آهن، پر هتي هر فيلڊ لاءِ الڳ رپورٽر هوندو ۽ هن کي صحافتي ٻولي ۾ ”سياسي ٻيٽ“ سان گڏ اسپيشل اسائنمينٽ جو رپورٽون فائيل ڪرڻيون هيون جيڪو هن لاءِ ڪور ڪرڻ ايترو مشڪل نه هو ۽ هو هميشه جيان پنهنجي ڏنل ٽاسڪ تي پورو لهندو هو. پنهنجي ملٽيسار طبيعت ۽ نرم مزاج لهجي جي ڪري ڪجهه ئي وقت ۾ آفيس ۾ پنهنجي لاءِ سٺي جڳهه قائم ڪري ويو هو.

آفيس ۾ هر ڪوئي پنهنجي پنهنجي ڪم ۾ مصروف هو. هو سڀني سان دعا سلام کان پوءِ ڪا نيوز ايڊٽ ڪرائڻ لاءِ ايڊيٽنگ روم ۾ داخل ٿيو ته هن ڏٺو ته ڪمپيوٽر آپريٽر موجود نه هو پر اڪيلي ارم ڪمپيوٽر تي پنهنجي ڪنهن استوري تي ايڊيٽنگ جو ڪم ڪري رهي هئي. آڪاش به سوچيو ٿورو ڪم آهي بجاءِ ڪمپيوٽر آپريٽر جي انتظار ڪرڻ جي پاڻ ئي ڪري وئي، اهو سوچي هو پڻ ڪمپيوٽر تي ڪم ڪرڻ لڳي ويو.

سلام دعا ڪرڻ کان پوءِ ٻيئي جڳا پنهنجي ڪم ۾ مصروف ٿي ويا.
”آڪاش“

ڪافي دير کانپوءِ ارم کيس پاڻ ڏانهن متوجہ ڪرڻ لاءِ سڏيو.
”جيءُ“

هن نظرون ڪمپيوٽر مان هٽائي هن ڏانهن نهاريندي چيو.
”توهان جنهن ڪمپيوٽر تي ڪم ڪيو پيا، ان ۾ منهنجي استوري جا ڪجهه ڪلپس پيل آهن، اگر توهان پريشان نه ٿيو ته پليز ڪاپي ڪري ڏيئي سگهو ٿا.“ ارم يو ايس. بي ڊرائيو ڏانهن وڌائيندي چيو.

”جيءُ ها بلڪل ڏيو ته آئون ڪاپي ڪري ٿو ڏيان، ان ۾ پريشاني جي ڪهڙي ڳالهه آهي!“ هن ارم کان پڻ ڊرائيو وٺندي چيو.
”مهرباني مون سمجهيو توهان ڪنهن بريڪنگ استوري تي ڪم ڪندا هوندا.“ ارم ٻيهر شڪريو ادا ڪندي چيو.

”خير آهي اسٽوريز ٻيون ٺهنديون.“ آڪاش دلجاءِ ڏيندي چيو.
ايتري ۾ آفيس جو پٽيوالو چانهه ڪٽي ايڊيٽنگ روم ۾ پهتو ته پريشان ٿي ويو ٿري ۾ ڪوپ هڪڙو هو پر هو به جڳا وينا هئا.

”ميدم مون کي توهان هڪڙو ڪوپ چيو هو چانهه جو. توهان چانهه وٺو سائين لاءِ ٻيو ڪوپ ڪٽي ٿو اچان.“ پٽيوالي چانهه جو ڪپ ٽيبل تي رکندي چيو.

”ها ٺيڪ آهي، هڪ ٻيو ڪوپ ڪٽي اچ.“ ارم پنهنجو ڪوپ آڪاش ڏانهن وڌائيندي چيو. ”توهان چانهه وٺو آئون ٻيو ڪوپ ڪٽي ٿو اچي اهو پيئڻ ٿي.“

”مون هاڻ ئي پيئي آهي توهان وٺو مون کي طلب ناهي.“ آڪاش چانهه جو ڪوپ ارم ڏانهن واپس سرڪائيندي چيو.

”بلڪل پيئي هوندي پر هيءَ به ٻي ڇڏيو خير آهي ڪجهه به نه ٿيندو.“ ارم زور ڀريندي چيو.

”ڇڻو ٺيڪ آهي.“ آڪاش ڪوپ پنهنجي طرف رکندي چيو.

”آڪاش“

”جيءُ“

”توهان ڪيتري وقت کان صحافت پيا ڪيو؟“ ارم ٻيهر ڳالهه جو سلسلو جوڙيندي چيو.

”بس ڪجهه ئي سال ٿيا آهن، ايترو گهڻو سينيئر ناهيان بس دوستن کان ڪافي ڪجهه سکڻ لاءِ مليو آهي.“ آڪاش چانهه جي سُڪ ڀريندي چيو.

”پر توهان ٿوري ئي وقت ۾ ڪافي ڪجهه سکيو آهي. توهان جي لائين لينٿ، اسٽوري اينگل، ڪافي ميجوئر لڳندي آهي. مون آرڪائيو ۾ توهان جا ڪافي پئڪيج ڏٺا آهن.“ ارم ڪجهه وار ڪليل هٿ ڪري هيئر ڪلپ کولي ٻيهر وارن جو جهڳٽو ناهي ڪلپ هڻندي چيو.

”جي مهرباني.“ آڪاش مُسڪرائيندي شڪريو ادا ڪندي چيو.

پٽيوالو ٻيهر ڪمري ۾ داخل ٿيو ۽ چانهه جو ڪوپ ارم کي ڏيندي ٻاهر نڪري ويو.

”توهان اصل ڪراچي جا ٿي آهيو؟“ آڪاش چانهه جو خالي ڪوپ ٽيبل تي هڪ پاسي رکندي چيو.

”جيءُ اسين ڪراچي جا ٿي آهيون.“ ارم چانهه جو ڪوپ هٿ ۾ کڻندي چيو.

”اڇا، صحيح.“ آڪاش جواب ڏيندي چيو.

”توهان پهرين حيدرآباد اسٽيشن تي ڪم ڪندا هئا؟“ ارم ڳالهين جي سلسلي کي برقرار رکندي سوال ڪيو.

”جيءُ ها! ان کان پهرين آئون ٿر ۾ ڪم ڪندو هوس جتي اصل منهنجو گهر آهي.“ آڪاش کيس جواب ڏيندي چيو.

”اڇا صحيح.“ ارم سُڪ ڀري پنهنجو ڪوپ ٽيبل تي رکندي چيو.

”جي ها پر آفيس ڪم سان ڪراچي اچڻ ٿيندو رهندو هو.“ آڪاش موبائل اسڪرين تي آيل ڪو ميسيج چيڪ ڪندي چيو.

”اڇا صحيح مون به هاڻي جرنلزم مڪمل ڪئي آهي. بابا جي ڪنهن دوست جي ريفرنس سان هتي في الحال انٽرنيشنل پئي ڪيان بعد ۾ مستقل نوڪري لاءِ تجربو ٿي ويندو.“ ارم پڻ پنهنجي باري ۾ ٻڌائيندي چيو.

”اها سني ڳالهه آهي جو چوڪريون پڻ جرنلزم ڏانهن اچڻ شروع ٿيون آهن، جيڪو سني شروعات آهي، توهان کان پهرين به اسان جي هڪ پراڻي گليگ سعديه ڪم ڪندي هئي جنهن پڻ جرنلزم ۾ ماسٽر ڪئي هئي، انتهائي سني ۽ بااخلاق چوڪري هئي.“ آڪاش فائيل ڪاپي ڪري يو.ايس.بي واپس ارم کي ڏيندي ٻڌايو.

”آئون به سني ئي آهيان.“ ارم مسڪرائيندي چيو.

”ها..ها..ها منهنجي چوڻ جو مطلب انتهائي خوش اخلاق، خوش مزاج هوندي هئي، سندس مڱيندو راضي نه هو ته هو جواب ڪري، انڪري چيائين پئي ته جلد ئي نوڪري ڇڏي ڏيندي.“ آڪاش تفصيل سان جواب ڏيندي چيو.

”اڃا ايترو ويجهي هئي ڇا جو توهان سان ذاتي مسئلا به شيئر ڪندي هئي.“ ارم ڏانهس ڏسندي

پڇيو.

”جيءُ ارم اسان جي وچ ۾ سني انڊراسٽينڊنگ هوندي هئي ۽ هونئن به اعتبار وڌي ڳالهه هوندي آهي، هن جو مون تي ايترو اعتبار ۽ يقين هوندو هو تڏهن ئي ته هو پنهنجا ڏک سک شيئر ڪندي هئي ۽ آئون پڻ.“ آڪاش چهر تي تاثرات آڻيندي چيو.

”جيءُ بلڪل اعتبار ئي وڌي ڳالهه هوندي آهي هونئن به مون محسوس ڪيو آهي ته توهان هر وقت مثبت ڳالهيون ٿا ڪريو ۽ ٻيءَ جي باري ۾ سني سوچ ٿا رکو.“ ارم بال پوائنٽ کي ڏندن وچ پڪوڙيندي چيو.

”توهان سٺا آهيو ته سڀ سٺا آهن، توهان ٻيءَ جي ڳلا ڪندو ته لازمي سامهون وارو به توهان جي تعريف ته نه ڪندو. سو هميشه ٻيءَ جي ڀلائي جو سوچيو مالڪ توهان جي چڱائي ڪندو.“ آڪاش پراعتقاد جواب ڏيندي چيو.

”لڳي ٿو ته توهان مون کي پنهنجي ڳالهين جي سحر ۾ آڻي ڇڏيندا.“ ارم مسڪرائيندي چيو.

”هاها...هاها خيرا هڙي ڳالهه ناهي.“ آڪاش مسڪرائيندي ورائيو.

”ڳالهين ئي ڳالهين ۾ هڪڙي ڳالهه چوڻ ته وساري وينس ته اڄ منهنجو جنم ڏينهن آهي، منهنجي ڪجهه دوستن پاران اڄ شام پارٽي رکيل آهي، جنهن ۾ صرف ڪجهه سليڪٽڊ دوستن کي گهرايو آهي، جنهن جي توهان کي پڻ دعوت آهي. پليز ضرور اچجو. مون کي خوشي ٿيندي.“ ارم کيس پنهنجي ”برٿ ڊي پارٽي“ جي دعوت ڏيندي چيو.

”اوھ، واھ سڀ کان پهرين توهان کي جنم ڏيڻ جو ڪوڙ ساريون مبارڪون. مالڪ توهان کي سدا خوش رکي، خوشحال رکي. ايئن مسڪرائيندا رهو ۽ مرڪون وکيريندا رهو.“ آڪاش کيس مبارڪون ڏيندي چيو.

”مهرباني توهان جي، پر اچجو ضرور بس ڪجهه دوستن جي ئي ننڍي گڏڻنگ آهي.“ ارم ٻيهر

پارٽي ۾ اچڻ لاءِ زور ڏيندي چيو.

”اڇا ڪيتري برت ڊي آهي ۽ توهان اهو نه ٻڌايو ته ڪهڙي هنڌ آهي؟“ آڪاش شرارت مان پڇندي چيو.

”هاها...هاها چوڪري کان ڪڏهن به عمر ناهي پڇي، هو سدا جوان ئي هوندي آهي.“ ارم مسڪرائيندي ورائيو.

سمورو ڪمرو ٻنهي جي مسڪراهن جي خوشبوءِ ۾ واسجي ويو.
”پر ايڊريس به نه ٻڌائي.“ آڪاش مسڪراهن کي سهيڙيندي چيو.
”ايڊريس دوست کان پڇي پوءِ توهان کي آئون ميسيج ڪري ڇڏينديس.“ ارم پڻ مرڪون سميتندي جواب ڏنو.

”ايئن به صحيح آهي.“ آڪاش ڪمپيوٽر اسڪرين ڏانهن نهاريندي چيو.
بيئي ڄڻا ڪافي دير تائين ايڊيٽنگ سان گڏ گفتگو ڪندا رهيا.

-

22

”آڪاش ڪٿي آهين؟“ پرھ موبائل فون ڪال تي سوال ڪندي پڇيو.
 ”آفيس ۾ ئي آهيان، حڪم ڪر منڙيءَ!“ آڪاش جواب ڏيندي چيو.
 ”پنج منٽن ۾ آئون تنهنجي آفيس پهچڻ واري آهيان، جلدي موڪل وٺي ٻاهر اچ.“ پرھ حڪم صادر ڪندي چيو.

هونئن به محبوبائن سدائين ماڻا ئي ڪيا آهن، هميشه عاشقن کي امتحان ۾ وڌو آهي. آڪاش لاءِ موڪل وٺڻ مشڪل هو. پر محبوب جو من رکڻ لاءِ هاڪار ۾ جواب ڏيندي چيائين، ”حاضر منڙيءَ.“
 آڪاش ڪو بهانو ڪري موڪل وٺي آفيس جي مين گيت کان ٻاهر ئي نڪتو ئي مس هو ته پرھ پنهنجي ڪار ۾ پهتي اچي هئي، اکين سان اشارو ڪندي ڪار ۾ ويهڻ لاءِ چيائين.
 ”اچانڪ هتي ڪيئن؟ ۽ ڪيڏانهن هلڻو آهي؟“ آڪاش ڪار جو دروازو کولي سيت تي ويهندي پڇيو.

”بس منهنجي دل چيو توسان ملڻ جو سو هلي آيس.“ پرھ معصوميت مان نڪ ۾ سر وجهندي شرارت ڪندي چيو.

”واهه وڏيري تنهنجا نٿ.“ آڪاش پرھ جي چيل ڳالهه تي ردعمل ڏيندي چيو.
 ”اوئي وڏيري نه چئو!“ ساڄي هٿ جي پهرين آڱر هوا ۾ اڀاريندي آڪاش کي چٽائيندي چيائين.
 وري ٻيءَ لمحي چهر تي مسڪراھت آئي هٿ ٻڏي آڪاش کي مخاطب ٿيندي چيائين، ”سائين آئون ته تنهنجي ٻانهي آهيان.“

هن جي لهجي ۾ معصوم ٻار جهڙي شرارت به هئي ته ڪومل جذبن سان سرشار التجا به هئي.
 ”اوھ ڪار سھي هلاءَ نه ته ڪرين نه شهيدا“ آڪاش سندس ٻنهي هٿن کي پنهنجي هٿن ۾ جهلي ڪار جي اسٽيئرنگ تي رکندي چيو.

”الا! آئون صدقو تنهنجي جان تان! توکان پهرين آئون نه مري وڃان! آئنده اهڙيون دل ڏکائيندڙ ڳالهيون نه ڪندو ڪر.“ پرھ آڪاش جي منهن تي هٿ ڏيندي چيو.

”مذاق ٿو ڪيان منڙيءَ.“ آڪاش مسڪرائيندي چيو.
 ”نه مذاق ۾ به نه، تنهنجي جان منهنجي امانت آهي تووٽ، ان تي تنهنجو ڪوبه حق ناهي!“ پرھ سنجيده ٿيندي چيو.

پرھ جي لهجي ۾ اهڙي سنجيدگي ڏسندي ڳالهه جو موضوع متايندي آڪاش چيو ”منڙي موڪل ته ورتي هاڻي ته ٻڌاءِ هلڻو ڪيڏانهن آهي؟“

”جيڏانهن به وٺي هل جتي تنهنجي دل چوي، بس توسان وقت گذارڻو آهي، توسان گڏ رهڻو آهي، تنهنجي آغوش ۾ پرسڪون گهڙيون گهارڻيون آهن.“ پر ره جواب ڏيندي انتهائي معصوميت مان چيو. هن جي لفظن ۾ هڪ تڙپ، هڪ خواهش شامل هئي ته هو آڪاش جي هنج ۾ زندگي سان سمورا پل گهاري ڇڏي. زماني کي وساري بس هڪ ٻئي ۾ گم ٿي وڃن، ٻه جسم هڪ جان بڻجي پنهنجي هڪڙي نئين دنيا وڃي وسائين جتي صرف پيار ۽ پريت جي ريت هجي، بس محبت جو قانون هجي، سڪ جي سڳن جون ڳنڍون اهڙيون قابو ڪجن جو ڪنهن وسيلي سان به نه کلي سگهن ۽ محبت جو ديس اڏي نفرت کي ديس نيڪالي ڏئي ڇڏجي.

”جيڪر تنهنجي اهڙي خواهش آهي ته فليت تي هلون، سڪون سان هلي چند گهڙيون گڏجي گهاريون ۽ تنهنجي خوشبودار هٿن جي مهڪ ڀري ڇانهه به پيئون.“ آڪاش پر ره کي صلاح ڏيندي چيو. ”ها ايئن ئي نيڪ آهي.“ پر ره ڪار کي فليت طرف ويندڙ رستي تي موڙيندي چيو.

ڪار کي فليت جي پارڪنگ ۾ بيهاري ٻيئي ڄڻا هيٺ لٿا، پر ره ڪاٻي ڪلهي ۾ پرس لٽڪائيندي پنهنجو ساڄو هٿ آڪاش جي چيلهه تي رکيو ته آڪاش وري پنهنجو کاٻو هٿ سندس چيلهه ۾ سوڳهو ڪندي سيڙهين طرف وڌيا. سيڙهيون چڙهي نئين فلور تي پهتا.

نئين فلور تي پهچي فليت جو لاک کولي اندر داخل ٿيا. آڪاش پنهنجي ڪمري کي سٺي ترتيب سان سينگاريو هو. گهٽيءَ ۾ ڪلنڊر دري تي ڪمري جي ديوارن تي ڪيل رنگ سان ڪنٽراس ڪلر جا پرڏا لڳل هئا جيڪي ڏاڍا خوبصورت پئي لڳا. ڪمري جي هڪ طرف پڙهائي لاءِ ريڊنگ ٽيبل ۽ ڪرسي رکيل هئي جنهن تي ڪجهه ادبي، سياسي ۽ تاريخ جي موضوعن جا ڪتاب پيل هئا ۽ رات جي وقت پڙهڻ لاءِ ٽيبل لئمپ پڻ رکيل هئي ۽ پاسي ۾ ٽي پلاسٽڪ گلاس ۾ مختلف ڪلر جا هاءِ لائيترس، پينسلون، بال پوائنٽس، مارڪر پيل هئا. ٻيءَ طرف فرش تي ڪنڊ ۾ سمهڻ لاءِ ميٽريس (فوم وارو گڏو) وڇايل هو جنهن تي صاف سٿري چادر پيل هئي ۽ ننڍي ٽيبل تي سامهون تي وي پيل هئي جنهن کي آن ڪندي آڪاش ميوزڪ چئنل لڳائي پاڻي پيئڻ لاءِ ڪمري کان ٻاهر نڪري ويو. ريڊنگ ٽيبل جي پاسي ۾ ٽي ڪاٺ جي الماري پيل هئس. پر ره ڪمري ۾ داخل ٿيندي ڪار جي چاٻي ۽ پرس ٽيبل تي رکي گهٽيءَ طرف ڪلنڊر دري کي ٿورو کولي ڀرڊو سرڪائي ڇڏيائين جيئن ڪمري ۾ تازي هوا ۽ روشني اچي سگهي. دريءَ جي پاسي ۾ بيهي روڊ تي گذرندڙ ماڻهن ۽ گاڏين کي ڏسي رهي هئي ته آڪاش ٻانهن جو ڪٿو ٺاهي پاڪر ۾ ڀريو ته سندس منهن تي مَرڪ اچي وئي ۽ پر ره سندس ٻانهن کي پنهنجي ٻانهن سان ويتر سوڳهيون ڪندي اڪيون بند ڪري ڇڏيون. آڪاش پر ره جي ڳچيءَ کي چپن سان سهلائيندو سنگ مرمر جهڙن ترڪندڙ ڳتڙن کي چمڻ لڳو. ٽي وي تي هلندڙ لٽا جي ڪلامن، دري مان ايندڙ هلڪي ٿڌڙي هوا ۽ ٻانهن جي وراڪن باعث سمورو ماحول ڏاڍو رومينٽڪ ۽ ڪنهن پيار ڪهاڻيءَ جي منظر نگاريءَ جهڙو لڳي رهيو هيو.

ڪجهه پل ايئن پيار جي درياءَ ۾ محبت جي ناوءَ تي چڙهي سير ڪرڻ بعد پره ڪمري جي فرش تي پيل ميٽريس تي پٽ کي ٽيڪ ڏيندي آهلي پيئي ته آڪاش به سندس هنج ۾ سمهي پيو. وارن ۾ آگرين جي ڦٽي گهمائيندي پره آڪاش جي پيشاني کي چپن جون چاهتون آچيندي پيار ڪيو ۽ آڪاش پنهنجو هٿ پره جي هٿ ۾ سوگهو ڪندي هٿ تي پيار جا عڪس چٽيا.

ڪافي دير کان خاموشي جي بيٺل پاڻي ۾ لفظن جا موتي اڇلائيندي پره پڇيو.
 ”آڪاش!“

”هون“

”هڪڙي ڳالهه پڇان؟“

”ها پڇ“

”محبت ڇا آهي؟“

”محبت فقط هڪڙو لفظ ناهي پر هڪ اهڙو احساس آهي جنهن جو ٻج ڪنهن بنجر دل جي زمين ۾ ئي چو نه پوکجي پر محبت جي بارش سان اهو وڌي وڃي ٿو وڃي ۽ پوءِ ان جي ڇانوَ دلين جي تتل اڱڻ تي ڇانورو بڻجي ٿي پوي. محبت ڪنهن ڪناري ڪنيا جي طرفان سجايل پوڄا جي ٿالهي ۾ ٻاريل ديپ مثل آهي جيڪو هُو محبت جي ديوتا کي خوش ڪرڻ لاءِ ٻاري ٿي. محبت ڪنهن چنچل ناري جي هوڏ ۽ لوڏ مثل هجي ٿي جنهن تي ڪيتريون ئي الهڙ جوانيون دل هاري ٿيون ويهن، محبت ته صبح مهل ڪنهن گلاب جي پنڪڙين تي شبنم جي شفاف ڦڙن جهڙي پاڪ هجي ٿي. محبت ته ٿر جي جوان ناري کي پاتل گج تي چمڪندڙ ٽڪن جهڙي سدا بهار هجي ٿي جنهن ۾ محبوب جو عڪس جهلڪي ٿو. محبت ته ٿر جي وارياسي وجود تي پيل وسڪاري جي پهرين بوند کانپوءِ مٽي مان اٿندڙ مهڪ جهڙي هجي ٿي ۽ محبت ته...“ آڪاش پره جي اکين ۾ نهاريندي محبت جي فلسفي جي باري ۾ ٻڌائيندي چيو.

”آڪاش مون به تو سان اهڙي ئي محبت ڪئي آهي. منهنجو اڏورو، اڻ پورو وجود توسان ملڻ کان پوءِ ئي مڪمل ٿيو آهي. توکي پاڻي مون کي اهو احساس ٿيو ته ”زندگي دھوپ اور تم ايڪ گھنا سايا“. تنهنجن مسڪراهن سان هميشه منهنجي زندگي ۾ آيل مايوسي جا ڪڪر چٽجي مُسرتن جا بادل بڻجي پون ٿا. جيئن ڪنهن چيو آهي ته ”تون ڪلين ٿو ته گل ٿڙي ٿا پون، ماڻ تنهنجي خزان گل چٽي ٿا پون“. تون جڏهن به مسڪرائين ٿو ته محبتن جا پوپٽ منهنجي دل جي گلستان ۾ پوکيل محبت جي گلن تي اڏرڻ ٿا لڳن. ها مون جڏهن به تنهنجو دلڪش محبت ڀريو چهرو ڏٺو آهي ته زندگي هميشه نئون ڪم موهي ڇڏي اٿي آهي.“ پره آڪاش جي پيشاني چمندي چيو.

”بلڪل جانان! زندگي ۾ تو مون کان وڌيڪ ڏک ڏٺا آهن. تنهنجي جيون ڪهاڻي مونکي طارق عالم ابڙو جي ناول ”رهجي ويل منظر“ جهڙي ٿي لڳي، جنهن ۾ صرف ڏک، درد، تڪليفون، پریشانيون، لڙڪ، جدايون، تنهائون ئي تنهنجي پلٽ پيون آهن. تيئن منهنجو وجود به روبلي ڪولهي جي ديس جي

هڪ درديلي ٿريئي جي زندگي وانگي هميشه ڏک سڪن جي سونهن وانگي ڦٽيل ۽ زخمي ٿي رهيو آهي. جنهن عمر ۾ نوجوان پنهنجي حسين جواني جي رنگين مستين ۽ چلولين ۾ مصروف هوندا هئا ته آئون آس پرين نگاهن سان پنهنجي احساس کي مروڙي هڪڙو اونهو ساهه کڻي اڪثرين مان وهندڙ ڪوسا لٽڪ اگهي ڪوڙي مرڪ مرڪي ڇڏيندو هوس. ايئن انيڪ تمنائن جا گلا گهوڙي جيئن ڏسڻ ۾ آيا ۽ سوين خواهشن کي تياس تي تنگي هن ڪوڙي دنيا جي دولاڻن کي منهن ڏيندو رهيو آهيان، پر وقت جي هڪڙي خوبصورت ادا اها به آهي ته جهڙوبه هوندو آهي گذري ويندو آهي.

”پوءِ وقت جي تبديل ڇڻجي، منهنجي خوشنصيب ڇڻجي يا حسين اتفاق جو زندگي مون کي هوائن جي شهر حيدرآباد وٺي آئي ۽ اهو وقت مون کي ڪنهن حسين جواني جي گلابي چپن جهڙو دلفريب لڳندو آهي جڏهن مون توکي پهريون ڀيرو ڏٺو هو. سچ مچين ان وقت ئي من ۾ توکي پنهنجي دل جي من مندر ۾ ديوي بڻائي ڇڏيو هو ۽ مان پوڄاري بڻجي هميشه من جي اکين سان نظرن تي نظرن ۾ توکي پوڄيندو هوس پوءِ اها گهڙي به آئي جڏهن توکي پنهنجي دل جي ڳالهه ٻڌائي ۽ منهنجي دل جي احساسن تنهنجي من جي تارن کي به ڇهيو ۽ تو پنهنجا هٿ منهنجي هٿن ۾ ڏيئي زندگي جي اڙانگن پيچرن تي سفر ڪرڻ جو وچن ورجايو.“ آڪاش پرهه جي هٿن کي پنهنجي هٿن ۾ جهليندي پيار ڪندي چيو.

”توسان زندگي جا گهاريل سمورا پل منهنجي زندگي جو ڪل اثاثو آهن.“ ٿيري اڪ ذات، ميري گل ڪائنات“ واري فلسفي وانگي بس تنهنجو وجود منهنجي لاءِ جيئن جو گس بڻجي پيو آهي، منهنجي جيئن جي هر وجهه بس تنهنجو هجڻ ئي آهي. توکي جڏهن پنهنجي ويجهو پائيندي آهيان ته بس دل چوندي آهي ته ”آبيٺ ميري پاس، تجھي ديکتي رهون، نه ٿو ڪڇ ڪهي نه مين ڪڇ ڪهن.“ منهنجي زندگي جي صبح جي شروعات تنهنجي مرڪن سان ٿئي ٿي ته رات تنهنجي حسين خوابن کي ڏسندي ڏسندي گذري ٿي، مون سان ايئن ئي هميشه ساٿ رهجان.“ پرهه آڪاش جي جسم مٿي آلهجي پيئي ۽ پيار ڪرڻ لڳي هئي.

ڪافي دير تائين ٻنهي جڻن جو گرم وجود هڪ ٻئي جي ٻانهن ۾ ويڙهيل هيو ۽ هڪ ٻئي کي اکين ۾ سمائي پيار جي هڪ اهڙي دنيا مان وڃي نڪتا هئا، جتي نرم جسمن جون سسڪيون هيون، ساهن ۾ هڏڪيون هيون، اونها ساهه هئا، لچندڙ جسمن مان ٽمندڙ پگهر جا ڦڙا هئا، ڪشادا پاڪر هيا، جاڳندڙ اکين ۾ پريت جي ريت نباحڻ جا دڳ هئا، زندگي جيئن جا گس هئا. ڪيتري ئي وقت جي جاري ڪشمڪش بعد ٻيئي وجود ساڻا ٿي سڌا لپٽي پيا ۽ ڊگها اونها ساهه کڻڻ لڳا، رڪي رڪي هڪ ٻئي ڏي نهاري اکين سان پيار اوتي پهر سڌا ٿي وري پاڻ کي پاڪرن ۾ پري ڇڏيائون ۽ هڪ ٻئي جي چپن تي پنهنجي چپن جو تالو هڻي ڇڏيائون.

—

23

”سهڻا خير ته آهي اڄ مرشد لطيف جي چانو ۾ پناهه ورتي آهي؟“ ڪريم چانهه جو ڪوپ آڪاش کي ڏيندي چيو.

آڪاش جيڪو ڪافي وقت کان شاهه سائين جي رسالي جي مطالعي ۾ مصروف هو تنهن چانهه جو ڪوپ وٺندي مسڪرائيندي چيو ”پيارا پٽائي جا بيت اسان لاءِ زندگي جي تتل ڏينهن ۾ چانوري مثل آهن. توهان ڪيترائي مايوس ڇو نه ٿي وڃو پر لطيف رح جو ڪلام پڙهو توهان ۾ زندگي جو نئون احساس ۽ جذبو جاڳي پوندو.“

”بلڪل ان ۾ ته ڪوئي شڪ ناهي، لطيف سائين سنڌي قوم جو رهبر شاعر آهي، هن جي هر ست ۾ حڪمت، هدايت ۽ نئين راهه جي لاءِ دڳ ڏنل آهي.“ ڪريم ديوار کي ٽيڪ ڏيئي زمين تي رکيل ميٽريس تي ويهندي چيو.

”لطيف سائين هر طبقي، هر پيڙهي جو شاعر آهي، لطيف سائين جي ڪلام ۾ توهان کي صوفيائو رنگ به نظر ايندو ته عاشقائي رمز به ڏسڻ ۾ ايندي، ان کان علاوه شاهه سائين جي ڪلام کي ناصحانو، طبعي، رزمي، مديحي طبقن ۾ به ورهائي سگهجي ٿو.“ آڪاش چانهه مان سرڪ ڀريندي چيو.

”واھه واھه، ڪمال! هڪ ئي وقت ايترا رنگ. پٽائي سرڪار کي سڀس نمائي سلام!“ ڪريم چانهه جو ڪوپ هڪ پاسي رکندي سر جهڪائي پيٽا پيش ڪئي ۽ پنهنجي ڳالهه جاري رکندي چيائين ”لطيف سائين جا سمورا سر ۽ رنگ ئي ڪمال آهن پر مون کي سر ڪنڀات ڏاڍو وڻي ٿو. جنهن ۾ محبوب سان محبت جو عڪس جهلڪي ٿو.“ جيئن:

”ڇڱا چنڊا چئيج، سنيها کي سڄڻين،
مٿا اڱڻ اُڀري، پرين جي پئيج،
جهيڙو ڳالهائيج، پرين وجهي هٿڙا.“

”ها ڪريم بلڪل! لطيف سائين جو ڪلام عاشقائي نظر سان ڏسڻو آهي ته سر ڪنڀات ۽ سر پورب کي پڙهي ڏس، انهن سرن ۾ حسن، عشق، دلڪشي ۽ دلربائي، مايوسي، نازخرا، بيقراري ۽ انتظاري جي جهلڪ نظر ايندي. لطيف سائين جي عاشقائي نظر ۾ معشوق ۽ محبوب ساري ڪائنات ۾ سهڻي مخلوق آهي. ان جي اڳيان پوري ڪائنات جون سموريون تخليقون تڇ لڳنديون آهن، معشوق جي خمريل اکڙين ۾ اهڙو ناز ڀريل نظر ٿو اچي جو اندر جا احساس اڀري ٿا پون.“ آڪاش شاهه جو رسالو ريڊنگ ٽيبل تي رکندي سر ڪنڀات مان هڪ شعر ٻڌايو:

”چنڊ چوانءِ سچ، جي مٺي نه پائنئين،
ڪڏهن اُڀرين سنهڙو ڪڏهن اُڀرين ڳچ،

منهن ۾ ٻري مڃ، تو ۾ ناهي پيشاني پرينءَ جي.

”واهه سائين واهه! واهه!“ ڪريم ساڃو هٿ هوا ۾ اڀاريندي داد ڏنو.

”شاهه سائين عشق، محبت جي احساسن کي انتهائي خوبصورتِي سان ڪمال درجي جي نفاست سان بيان ڪيو آهي. اتي وري عورت جي احساسن، سندس محبت جي جذبن، محبت ۾ هُن جي عاجزي ۽ سچائي کي پڻ سهڻن لفظن ۾ بيان ڪيو آهي. هُن عورت جي عشق ۾ تڙپ، سک ۽ چڪ کي مرد کان وڌيڪ بيان ڪيو آهي. هونئن به عورت محبت جي معاملي ۾ انتهائي نفيس آهي ۽ پنهنجي پريتم سان پريت نڀائيندي هو هر درجو ٽپي ٿي وڃي جنهن کي شاهه صاحب انهي انتها درجي جي خلوص سان پيش ڪيو آهي.“ آڪاش ڪريم ڏي متوجہ ٿيندي چيو.

”بلڪل اها ڳالهه بلڪل درست چئبي بلڪه دنيا جي ڪيترن ئي شاعرن مان صرف لطيف ئي عورت جي محبت جي حقيقي جذبي کي سمجهي سگهيو آهي، تنهن ڪري ئي ڪٿي ڪٿي عورت کي محبوب نه پر عاشق جو درجو به ڏنو آهي جيڪا پنهنجي پرين جي انتظار ۾ واٽون ٿي نهاريندي وڃي.“ ڪريم ذهن تي تري آيل لطيف سائين جو شعر ٻڌائيندي سڌو ٿي ويٺو.

”سر نسريا پانڌ، اُتر لڳا آءُ پرين،

مون تو ڪارڻ ڪانڌ، سهسين سڪائون ڪيون.“

”واهه واهه بهترين! وري لطيف سائين سر سسئي ۾ ڪيڏي نه خوبصورتِي سان چوي ٿو ته:

”وڃين ٿو وڻڪار؟ هٿ نه ڳولئين هٿ ڪي؟،

لڪو ڪين لطيف چئي، ٻاروچو ٻي پار

ٿي ستي ٻڌ سنڌرو پرت پنهونءَ سين پار

نائي نيٺ نهار تو ۾ ديرو دوست جو.“

”واهه سهڻا واهه! تو ته اڄ پراڻا ڦٽ ڪولي وڌا. ٻڌ سهڻا هڪڙو سگريت پيو آهي، تو سورن کي سٽڪو ڏنو آهي، آئون تيلي ڏيانس ٿو اڄ ڪڍان ٿو درد جا دونهان، تون به ٻه ڪش چڪ.“ ڪريم، سگريت ڪٽڻ لاءِ اٿيو.

”نه منا چڏينس سگريت کي! ڪٿي لطيف سائين جو ذڪر پيو هلي ڪٿي تو وري سگريت جو باب ڪوليو آهي.“ آڪاش چڙندي چيو.

”يار تون به ڪهڙو صحافي آهين؟ نه ڪو سگريت ٿو پيئين نه دارون جو دور ٿو هلائين؟“ ڪريم

سگريت ڊڪائيندي چيو.

”پلا صحافي ٿيڻ لاءِ دارون ۽ سگريت واپرائڻ ضروري آهي ڇا؟“ آڪاش حيراني مان چيو.

”يار صحافت ٿڪائيندڙ ڪم آهي، تقريباً سڀئي صحافي واپرائيندا آهن.“ ڪريم ڪش

چڪي دونهن ٻاهر ڦوڪندي چيو.

”الائي ڪيترين ئي معروف صحافين جا نالا ڳڻائي ٿو سگهان جيڪي دارون ۽ سگريٽ کي هٿ به نه ٿا لائين پر اهي ملڪ جا بهترين صحافي، ليکڪ ۽ دانشور آهن.“ آڪاش پنهنجي ڳالهه کي دليل سان ٻڌائيندي چيو.

”تون ڇڏ ان بحث کي! ٻڌ سُر سسئي مان هڪڙو شعر تون به ڇا ياد ڪندين.“ ڪريم سگريٽ جو ٻيو گش چڪيندي شعر اچاريو:

”سڌائتي سڀ ڪا، ٻُڪ نه باسي ڪا،
جيهي تيهي ذات جي، جُنڀش ڪانه ڪا،
مون سين هلي سا، جا جيءُ منو نه ڪري“

”ڪريم تنهنجي هن سگريٽ جي بداخلاقي تي ڪاوڙ ته واهه جي آئي هئي پر هن خوبصورت شعر ٻڌائڻ تي تنهنجا سڀئي گناهه معاف آهن.“ آڪاش ڪريم ڏي مسڪرائيندي چيو.
”مهرباني جاني لطيف سائين جي صدقي ئي سهي، پر چڱو بخشش ٿي ويئي.“
پنهني جا تهڪ ڪمري ۾ وڪري پيا.

”تون به ٻڌ! سُر حسيني مان هي ڪمال جو شعر.“

”پينر هن پنيور ۾، گهايل ٿي گهاريان،
سجڻ جي سانگ وٽا، سيئي ٿي ساريان،
سي ڪنءِ وساريان؟ جي وٽا مون وات ٿئا.“

واهه جاني واهه! ڪمال!!“ ڪريم، سگريٽ جو آخري گش چڪيندي اتي سگريٽ جي ٽوٽي کي دري مان ٻاهر اڇلائيندي چيو.

”ويني نت نهاريان، راڻا! تنهنجو راهه،
موتائي ماڳن ۾، آئيندو الله،
سوڊا تو ڳر ساهه، نت راڻا گهڻا راج ۾.“

آڪاش ڪريم پاران سگريٽ جي دونهي جو عذاب ختم ٿيڻ تي خوش ٿي سُر مومل راڻي مان خوبصورت شعر ڪريم جي نظر ڪندي چيو.

”سهڻا ماني ڪاڻي اٿئي يا نه! هل ته هيٺ هلي ماني ڪاڻي اچون. لطيف سائين جي باقي سُرڻ کي پوءِ ٿا ڏسون.“ ڪريم پيٽ تي هٿ ڦيريندي چيو.

”بس هڪڙو شعر ٿر جي ان لازوال ۽ امر ڪردار مارئي جي وطن جي حب تي سرجيل سُر مارئي مان، جنهن عمر جي ڏن، دولت، عيش و آرام لالچن باوجود به وطن ۽ ماروٽڙن جي پريت کي سڀني آسائشن کان وڌيڪ پائيندو ۽ عمر کي مخاطب ٿيندي چيائين.

”اي نه مارن ريت، جن سيٽ مٿان سون تي،
اچي امرڪوٽ ۾، ڪنڊيس ڪان ڪريت،
پڪن جي پريت، ماڙي سين نه مٿيان“
”واهه واھه سلام لوئي ۽ لڄ جي رڪوالي ڪندڙ ٿر ڏيس جي ان امر ڪردار مارئي ڪي ۽ اهڙو ئي
زبردست سر سرجيندڙ لطيف سرڪار ڪي، جنهن ان ڪردار ڪي پنهنجن شعرن وسيلي هميشه لاءِ امر
ڪري ڇڏيو.“ ڪريم داد ڏيندي چيو.

”چڱو اٿ ته هلجي.“ آڪاش اٿندي چيو.
”هلو جاني.“ ڪريم به اٿندي چيو.

—

24

پنجاب ڪالوني جو مين روڊ، ٻنهي طرف گاڏيون، موٽر سائيڪلون، رڪشا، پبلڪ ٽرانسپورٽ ماکوڙين جيان ولر ڪيو آيون ۽ ويون پئي.

آڪاش فليٽ تان لهي هيٺ مين روڊ تي پنهنجي آفيس وڃڻ لاءِ آفيس جي ”پڪ اينڊ ڊراپ“ واري گاڏي جي اچڻ جو انتظار ڪري رهيو هو. ته اڃانڪ هڪڙي ڪار اچي پاسي ۾ بيٺي، ڊرائيور سٽ جو شيشو هيٺ لٿو. ڊرائيورنگ سٽ تي ويٺل ڪوھ قاف جي لوڪ جي هڪڙي پري ڪارو چشمو لاهيندي مسڪرايو.

سندس چنڊ جهڙو چهرو سنهو ڊگھو نڪ، گلاب جي پنڪڙين جهڙا گلابي چپ، ڪارا ڊگھا وار جيڪي اڄ ويڙهيل نه هئڻ ڪري ڪلهن تي پڪڙيل هئا ۽ ديومالائي ڪشش رکندڙ پريڪيف اڪڙيون، هن جي خوبصورت ۽ سونهن جو باعث هيون ڪنهن پيار ڪهاڻي جي ڪا محبوبه پاسجندي هئي ۽ هن جي حسن تي ديولوڪ جون اڀرائون به رشڪ ڪنديون هونديون.

”پڙهڻ ٿي وڃين يا بيوتي ڪانٽيسٽ ۾ ٿي وڃين؟“ آڪاش ڪار جي ويجهو ايندي مستي ڪندي چيو.

”اهو تون واکاڻ ٿو ڪرين يا مذاق ٿو ڪرين.“ پر هه پيار مان آڪاش جي ڳل تي ٽٽڪي هڻندي

چيو.

”نه وڌيري واقعي پياري پئي لڳين.“ آڪاش مسڪرائيندي چيو.

”هتي ڇا پيو ڪرين؟ اڃان تائين آفيس نه ويو آهين؟ پر هه آڪاش کان روڊ تي بيهڻ جو سبب

پڇيو.

”لازمي آهي آفيس وين جو انتظار پيو ڪريان، اسان غريبن وٽ تو وانگي ڪار ٿورو ئي آهي!“

آڪاش مستي ڪندي چيو.

”اڇا، اڇا اها به تنهنجي ئي آهي منهنجا منڙا! هليو اڇ ڪار ۾، توکي آفيس ڇڏي آئون لائبريري

هلي وينديس.“ پر هه پنهنجائپ پري لهجي ۾ آڪاش کي ڪار ۾ ويهڻ لاءِ چيو.

”هلو نيڪ آ اسين مزور ماڻهو، وين ۾ وڃڻو ته ڪار ۾ به وڃڻو. آفيس ڊرائيور کي نه اچڻ لاءِ

ميسيج ڪري ٿو ڇڏيان.“ آڪاش مسڪرائيندي ڪار جي سٽ تي ويهندي چيو.

”پر ڪرايي ۾ هڪڙي مٺي ۽ هڪڙي ڪافيءَ پيارڻي پوندي.“ پر هه مسڪرائيندي ڏيندي چيو.

”بس هڪڙي پن جو حڪم ڪر!“ آڪاش پڻ مسڪرائيندي ڪار جي آڊيو پليئر جو آواز

وڌائيندي چيو.

مختلف رستا پار ڪندي، سگنل ڪراس ڪندي ڪاراڳتي وڌندي رهي. ڪراچي جي عجيب دنيا هڪڙي پاسي ايت ڪلاس جي ماڻهن جون موٽر ڪارون زوزات ڪندي ٿي ويون ته ٻي پاسي غريب خلق پبلڪ ٽرانسپورٽ جي ٽنل ڀڳل بسن تي لڙڪندي ٿي وئي، بس اهو دنيا جو دستور هو. ڪجهه ساهتن جي خاموشي ۾ ميوزڪ جي لطف اندوز ٿيڻ کان پوءِ، لفظن جا پونئڙ اڏائيندي پرهه چيو “هڪڙي ڳالهه پڇان؟”

”بس هڪڙي ٻه ڀڃ.“ آڪاش آڊيو پليئر جو آواز جهڪو ڪندي چيو.
”ڪالهه تون هُن بيڙي سان، منهنجو مطلب تنهنجي آفيس جي هُن چوڪري ارم سان گڏ هُن جي گهر ويو هئين ڇا؟“ پرهه سواليه نظرن سان آڪاش جي اکين ۾ جهاتي پائيندي چيو.
”گهر ته نه ويو هوس، پر ڪنهن ٻي هنڌ ويا هئاسين.“ آڪاش جواب ڏيندي چيو.
”ٻي هنڌ ڪٿي؟“ پرهه ٽڪڙو ٻيهر سوال ڪندي چيو.
”سندس دوست جي فارم هائوس تي.“ آڪاش جواب ڏيندي چيو.
”چواتي ڇو؟ پرهه ٻيهر فوراً بيچيني مان سوال ڪندي پڇيو.
”ارم جو جنم ڏينهن هو. آئون اڪيلو نه هوس آفيس جا ڪافي دوست هئاسين.“ آڪاش جواب ڏيندي چيو.

”هُو بيڙي منهنجو مطلب هُو چوري جتي زور پريندي تون اوڏانهن هليو ويندين ڇا؟“ پرهه اداس ٿيندي چيو.

”ڇو منهنجو هتي وڃڻ توکي سنو نه لڳو ڇا؟“ آڪاش پرهه جي اکين ۾ نهاريندي چيو.
”جيڪر سچ پچين ته مون کي بلڪل به سنو نه لڳو.“ پرهه آڪاش جي اکين ۾ نھاري اڪيون جهڪائي ڇڏيون.
”اهو وري ڇو؟“ آڪاش سوال ڪندي پڇيو.

”خبر ناهي ڇو؟ پر تنهنجو هن چوريءَ سان ملڻ مون کي پسند ڪونهي.“ پرهه جذباتي ٿيندي چيو.

آڪاش بغير جواب ڏيڻ جي پرهه جي اکين ۾ نهاريو ته سندس اکين مان جذبات چلڪي رهيا هئا، جيڪي هُو تشو پير سان ميڙي رهي هئي.
خاموشي سان ڪاراڳتي وڌندي رهي، اڇانڪ سگنل تي جيئن ئي پرهه پريشر بريڪ هنيو ته ڪاٻي هٿ سان آڪاش جي ساڄي ڪلهي کي زور سان پڪڙي رڙڪيائين. ”يا الله خير!“
”خير آهي پر ڌيان سان ڪار هلاءَ، ذهن ڪٿي گم آهي؟“ آڪاش پرهه کي تاڪيد ڪندي چيو.

”سگنل جي ڪري ٽڪڙ ۾ بريڪ هڻڻو پئجي ويو. منهنجو خيال ٻيءَ طرف هو.“ پرهه وضاحت ڪندي چيو.

”جي اهڙي خبر هجي ها ته بريڪ تي تون ايئن چڙهي پونديئين ته اهڙا سگنل بار بار اچڻ ڪين.“
آڪاش شرارت مان مسڪرائيندي چيو.

پرهه شرمائيندي پنهنجي سڀت تي سڏي ٿي ويئي، ڪجهه دير جي خاموشي کان پوءِ چيائين.
”پر تو منهنجي ڳالهه جو جواب نه ڏنو، منهنجو غصو اڃان ختم نه ٿيو آهي، ٻڌاءِ تون هن جي پارتي ۾ اتي ڇو وئين؟، تنهنجي ڪهڙي مجبوري هئي؟“ پرهه ٻيهر پنهنجي ڳالهه دهرائيندي چيو.
”مجبوري ته ڪابه نه هئي، بس آفيس ڪليگ آهي، آفيس جي ڪري واسطو ۽ رابطو هٽ ڪري وڃڻو پيو. انهي ۾ ڀلا ڪهڙو حرج آهي؟“ آڪاش کيس جواب ڏيندي چيو.

”مون ته ٻڌو آهي ته هو توتي قربان ٿي وڃي.“ پرهه ڪم ۾ مرڙ ڏيندي چيائين.
”هاها...هاها، اهڙيون افواهون ڪير توڻهائي؟ ماڻهن کي چاهي انهن جو ڪم ئي بس ٻين جي ذاتي زندگي ۾ دخل ڏيڻ آهي، ڳالهيون ڪري ڏين ٿا. انهن جي ڳالهين تي يقين نه ڪندي ڪر، توکي مون تي ڀروسو آهي بس يقين رک.“ آڪاش کيس سمجهائيندي چيو.
”آڪاش مون کي اڪيلو ڇڏي ته نه ويندين؟“ پرهه ڪاٻي ٻانهن جي ساڄي ٻانهن ۾ ورائيندي هٿ جي آڱرين ۾ آڱريون پڪوڙيندي چيو.

آڪاش پرهه جي اڇانڪ اهڙي سوال تي پريشان ٿي پيو ۽ سندس هٿ ۾ هٿ ڏيندي چيائين،
”ڀلا لهرون ڪڏهن سمنڊ کان ڌار ٿيون آهن جو آئون توکي ڇڏي ويندس، تو بنا منهنجو هن جڳ ۾ جياپو ڪهڙو؟ تنهنجو سواءِ منهنجي وجود جي حيثيت ڪهڙي آهي؟ تون آهين ته آئون مڪمل آهيان سواءِ تنهنجي آئون پنهنجو پاڻ کي نامڪمل ٿو سمجهان، جنهن جي توکي پٺ پڙو آهي پوءِ اڇانڪ اهڙو سوال تنهنجي من ۾ ڪيئن اڀري پيو؟“

”ها مون کي توتي پنهنجو پاڻ کان وڌيڪ ڀروسو آهي ۽ اهو به ڄاڻان ٿي پاڻ پنهنجي زندگي هڪ ٻئي کان سواءِ ادوري ۽ بي مقصد آهي، پوءِ به الاڻي ڇو ڪڏهن ڪڏهن من ۾ اڻ ڄاتل وسوسا ٿا جنم وٺن جيڪي مون کي ڏيڄاري ٿا وجهن.“ پرهه آڪاش جي اکين ۾ جهاتي پائيندي چيو.

ته پوءِ بس! هن جي اهميت تنهنجي اڳيان ڪجهه به ناهي، هو صرف آفيس جي دوست آهي، جي تون چوندئين ته آئون هن سان آفيس ڪم کان علاوه نه ملندس.“ آڪاش پرهه کي تسلي ڏيندي چيو.
”بس مون کي توتي پورو ڀروسو آهي، مون کي معاف ڪجان ڪالهه سوشل ميڊيا تي هن جي سالگرهه جي تصويرن ۾ توکي ڏسي من ۾ خيال آيو تنهن ڪري چيم پر پليز! مون کي معاف ڪري ڇڏ.“ پرهه پنهنجي ڳالهين تي پڇتاءُ ڪندي چيو.

”پيار ۾ مهرباني ۽ معافي جي اهميت ناهي، بس تنهنجي من مان اهي خيالات ختم ٿي ويا اهو ڪافي آهي.“ آڪاش پرهه کي دلچسپ ڏيندي چيو.
”لوڻو جان!“ پرهه چين کي پڪوڙي اکين سان پيار اوتيو.

”تون گاڏي سامهون ڏسي صحيح طريقي سان هلاءِ ڪنهن کي هڻي نه وجهين.“ آڪاش ڳالهه
کي تبديل ڪندي چيو.
ڪجهه دير کان پوءِ پره آڪاش کي آفيس لاهي پاڻ لائبريري هلي ويئي.

—

25

ڊفينس سينٽرل لائبريري ۾ ٻه روزه ڪتابي ميلو لڳل هو جنهن ۾ عالمي توڙي ملڪي تاريخ، ادب، سياست، معشيت، سماجيت سميت مختلف موضوعن تي ڪتابن جا اسٽال لڳل هئا. آڪاش به ميڊيا جي دوستن سان گڏ انهي ڪتابي ميلي جي ڪوريج لاءِ پهتو هو اتي سندس ملاقات ڪريم ۽ ڀره سان پڻ ٿي، جيڪي انهي لائبريري جا ميمبر هئا ۽ ”آئليٽس“ جي امتحان جي تياري لاءِ اتي مطالعو ڪندا هئا.

مختلف اسٽال گهمندي آڪاش جي نظر سامهون اسٽال تي پيل سنڌ جي بهترين ليکڪ امر جليل جي ڪهاڻين جي ڪتاب ”دل جي تاريخ“ تي پيئي. هٿ وڌائي ڪتاب کڻندي ڀره ۽ ڪريم کي چيائين ”هيءُ ڪتاب پڙهيو آهي؟“

”نه پڙهيو آهي.“ ٻنهي ناڪار ۾ جواب ڏنو.

”پوءِ ڇا توهان ادبي ڪتابن ۾ ڇا ٿا پڙهندا وتو. امر جليل جون ته سموريون ئي لکڻيون سون آهن. پر هن ۾ ڪهاڻيون ”اروڙ جو مست“، ”ڌرتيءَ جي ڌوڙ آسمان جا تارا“، ”هن چار ۾“ صفا دل کي ڇهڻ جهڙيون آهن ۽ حقيقت جي انتهائي ويجهو آهن، بلڪ حقيقت چئجي تڏهن به غلط نه ٿيندو.“

آڪاش ڪتاب جا ورق اٽلائيندي چيو.

”اڇا پوءِ ڪتاب آئون وٺان ٿي. هاڻي ته اهي ڪهاڻيون پڙهڻ لاءِ دلچسپي وڌي ويئي آهي.“ ڀره آڪاش جي هٿ مان ڪتاب وٺندي چيو.

”سنڌ واسي اڃان لائي ڪيترن اروڙ جي مستن وٽ يرغمال آهن ۽ اهي اروڙ جا مست پنهنجي طلسماتي چار وسيلي عام اوجھه عوام کي ڦريندا ۽ لٽيندا ٿا وتن، پر انهن جي اکين تان انڌوشواس جي چڙهيل پتي لهي نه ٿي ۽ پنهنجو پاڻ لٽائيندا ٿا وتن.“ آڪاش ڀره ڏي نهاريندي چيو.

”هيءُ ٻيو ڪتاب سنڌ جي بهترين ليکڪ نورالهندي شاهه جو ”ڪيڏارو“ به وٺ، جنهن ۾ توکي اهڙن موضوعن تي ڪهاڻيون ملنديون جن تي بس ميڊم نورالهندي شاهه ئي اهڙي شاهڪار نموني لکي سگهي ٿي.“ آڪاش ڪيڏارو ڪتاب ڀره کي ڏيندي چيو.

”ها ميڊم جون ڪجهه ڪهاڻيون مون پڙهيون به آهن، جنهن ۾ هڪ ڪهاڻي ”پاروٿو گوشت“ به آهي، جنهن ۾ مرد جي عورت جي جسم ۾ چڪ صرف حوس پوري ٿيڻ تائين هجي ٿي، جيئن کيس ڪو ٻيو خوبصورت جسم مليو ته پهريون جسم کيس سڙيل، ڳڙيل ۽ پاروٿي گوشت جيان پاسجي ٿو. مرد جي ذهن جي عڪاسي ٿيل آهي ته کيس عورت جي سونهن ۾ سڪ صرف حاصلات تائين هجي ٿي جيڪا نه ٿي ملي ته پتڪي ٿو ۽ جڏهن حاصل ٿئي ٿي ته کيس استعمال ڪري ڦٽو ٿو ڪري وجهي.“ ڀره جذباتي ٿيندي چيو.

”پر سڀئي مرد اهڙا ناهن هوندا جيئن مون جهڙو شريف انسان.“ آڪاش پنهنجي کاڌي کي هٿ لاهيندي پره ڏي نھاري مسڪرايو.

جنهن تي تنهي جا تهڪ فضا ۾ پڪڙي پيا.

”يار آڪاش مونکي آغا سليم جو ”هم اوست“، علي بابا جو ”موهن جو دڙو“، رسول ميمڻ جا ”قالو بلا“ ۽ ”نجمي“، طارق عالم ابڙي جو ”رهجي ويل منظر“ ناول وٺا آهن ڏسون متان هتي اسٽال تي ملي وڃن. تمام گهڻو ٻڌو آهي ته اهي سڀئي شاهڪار ناول آهن.“ ڪريم آڪاش کي مخاطب ٿيندي چيو.

”بلڪل صحيح ٻڌو آهي پيارا ڪريم! تنهنجي پسند انتهائي سٺي آهي. سڀئي بهترين ليکڪ ۽ بهترين ڪتاب آهن. ملي ويندا ڏسون ٿا، ضرور پڙهجان.“ آڪاش ڪريم جي ادبي چونڊ تي ڏاڍو خوش ٿيو.

”بس تنهنجي سنگت جو اثر آهي.“ ڪريم خوشگوار لهجي ۾ جواب ڏيندي چيو.

سڀني جي چهري تي پيهر مرڪن جو مڪڙيون ٽڙي پيون.

”سنڌ جي راڄڌاني هئڻ باوجود هڪ ٻن سنڌي ڪتابن جي اسٽالن کان سواءِ سمورن اسٽالن تي انگريزي توڙي اردو زبان جا ڪتاب رکيل آهن، جيڪو ڪنهن المي کان گهٽ نه آهي.“ پره افسوس جو اظهار ڪندي چيو.

”اهو اسان جي نسل جي وچ ۾ پيدا ڪيل هٿرادو منفي سوچ ۽ تفاوت جو نتيجو پڻ آهي.“ ڪريم انهي تي پنهنجي راءِ ڏيندي چيو.

”پر اسين ته اردو ادب شوق سان پڙهون ٿا، اسان ته ڪڏهن اهڙي سوچ ناهي رکي.“ پره ڪريم جي دليل کي رد ڪندي چيو.

”اهو انهي لاءِ ته اسان هميشه محبت کي ترجيح ڏئي آهي، پر انهن جو جياپو لسانيت کي هوا ڏيڻ ۾ آهي.“ ڪريم پنهنجي موقف جي حق ۾ دليل ڏيندي چيو.

”ڪجهه قدر ته ڪريم به صحيح آهي پر جيڪر اڻ ڌريو ٿي هڪ ٻيءَ راءِ ڏسون ته سنڌي ادب ۾ ڪجهه ليکڪن کي ڇڏي ڪري باقي ته بس ڪاپي، پيسٽ تي زور ڏين ٿا، سنڌي زبان ۾ عالمي ادب يا تاريخ تي ڪو جاندار ڪتاب اچي ئي نه ٿو جيڪو پڙهندڙن کي پاڻ ڏانهن متوجہ ڪري. سنڌي ادب ۾ ڪجهه نالن ليکڪن کي ڇڏي جيڪي پاڻ عالمي ادب کي مطالعو ڪري لکن ٿا، باقي ته سڀني جو زور شاعري تي آهي، اهو به ساڳيا قافيا ساڳيا ردیف، ساڳيا گھاڙتا، اهي ئي زلف، اهي ئي نيٺ. ڪجهه نئون سرججي ته پڙهندڙ به موت ڏي.“ پره ڪريم جي ڳالهه تي ڪو ردعمل ڏي تنهن کان اڳ آڪاش پنهنجي ڳالهه رکندي چيو.

”ها...ها.. مطلب مرشد جون ايليا چواڻي ته جن کي پڙهڻ کپي، اهي لکن پيا.“ ڪريم به آڪاش

جي ڳالهه کي وزن ڏيندي ڪلندي چيو.

”چوڻ سچ ٿو اڄ ڪلھ جي ليکڪن جو مطالعو تمام گھٽ آھي، بس رڳو زور لفاظي تي آھي، تحرير جي نہ اڳاڙي نہ پڇاڙي، بس زبردستي پاڻ کي ليکڪ سڏائڻو آھي تہ سڏائڻو آھي.“ آڪاش ٻيھر پنھنجي ڳالھ کي وڌائيندي چيو.

”خير ايئن بہ ڪونھي، سنڌي ادب ۾ ڪيترن ئي بهترين ليکڪن جو خدمتون نشر ۾ ڪنھن کان ڳجهيون ناھن تہ وري شاعري ۾ پڻ ڪيترن ئي شاعرن جي شاعري پڻ ڪنھن اردو جي شاعر کان گھٽ ناھي تہ وري نوجوان پيڙهي ۾ بہ نوجوان ليکڪ، شاعر بهترين نظم توڙي نشر سرجين پيا.“ پرھ جذباتي ٿيندي چيو.

”بلڪل انھي ڳالھ کان ڪنھن کي انڪار ناھي.“ ڪريم پرھ جي ڳالھ سان سھمت ٿيندي چيو.

”سنڌي ادب ۽ ليکڪن توڙي شاعرن بابت وڏي ڄاڻ آھي توکي.“ آڪاش حيرت مان پرھ ڏي نہاريندي چيو.

”مھرباني جانان! ڪڏھن تڪبر ناھي ڪيو.“ پرھ مسڪرائيندي پنھنجي ڪرتي جي ڪالر کي ساڄي ھٿ سان چڪيندي چيو.

پرھ جي اھڙي جواب تي آڪاش، ڪريم ۽ پرھ پاڻ ڪل ۾ ٻڏي پيا.

-

26

سج لڙي چڪو هو. آسمان سانجهي جي آنچل ۾ ويڙهجي رهيو هو. روڊ رستن تي لڳل اسٽريٽ لائيٽس جو بتيون جڳ مڳ ڪري رهيون هيون، موٽرڪارن، رڪشن، موٽرسائيڪلن ۽ بيلڪ ٽرانسپورٽ جي بسن جي آمدرفت جاري هئي. ڪراچي جي شهرين لاءِ بي ڪا خاص تفريح نه هئڻ ڪري ڪيترائي ماڻهو شام کان پوءِ سمنڊ تي لطف اندوز ٿيڻ لاءِ پنڌ ساهيندا هئا. شام ويلي ماڻهن جي ڪثير تعداد ۽ گاڏين جي رش ٿوڙيندي هُنن ڪارپارڪ ڪئي.

ڪارمان لهندي آڪاش ۽ پره هت هتن ۾ ڏيندا سمنڊ جي لهرن جي موجن جو ساهس وٺڻ لاءِ اڳتي وڌي ويا. ٻئي ڄڻا گهمندا گهمندا ڪناري تي ماڻهن جي رش ۽ لهرن جي هُل کي پار ڪندا پري نڪري آيا. هڪ طرف سمنڊ هو ٻئي طرف ڪاٺ جي بئنچن تي ويٺل جوڙا، سامهون پري ڪناري تي گهمندڙ ماڻهو، مٿي وصال نورو آسمان ۽ چمڪندڙ اڪيلو تنها چندرما! پانيڙائيون پائي ڊوڙي آيل هڪ چولي ٻنهي جو تنگيون آليون ڪري ويئي ۽ ٿڌي هوا جي هڪ لهر سبب هُو وڌيڪ ويجهو ٿي پيا. ڪافي دير ايئن پنڌ گهمڻ بعد سمنڊ ڪناري رکيل ڪاٺ جي بئنچن مان هڪ تي اچي ويٺا هئا.

ڪيترن ئي فيمليز کان علاوه نوجوان جوڙا سمنڊ جي لهرن ۾ چڙواڳي ڪري رهيا هئا، ته ڪي پاڻي کي ٻُڪ ۾ پري هڪ ٻئي تي اڇلائي مستي ڪري رهيا هئا، ته ڪي وري هت هتن ۾ ڏيئي هلڪي روشني جي اوت ۾ بيار اوت رهيا هئا، ڪي هڪ ٻئي کي گلاب آچي رهيا هئا ته ڪي وري مڱري جي گلن جا ڪنگڙ پرائي رهيا هئا. رات جي وڌندڙ اونداهي ۽ ڪناري تي لڳل ايڪٽر پيڪٽر لائٽس جي هلڪي روشني ۾ محبت ڪندڙ دلين جو ڌڙڪو وڌندو ٿي ويو.

سمنڊ ڪناري جي گهلندڙ ٿڌي هوا ۽ محبت ڀرين منظرن پره جا احساس اڀاري وڌا هئا، پره کي برائون جيڪت پاتل ۽ آڪاش کي ڪاري رنگ جو ڪوٽ پاتل هئڻ باوجود ٿڌ لڳي رهي هئي ۽ ڪيترن ئي جوڙن کي ڪيچل ڪندي ڏسي هُو سرڪي اچي آڪاش سان چهتي ويئي، ڪناري تي لڳل لائيٽس جي روشنيءَ ۾ چمڪندڙ لهرن مستيءَ سان ڊوڙنديون بئنچ تي ويٺل ٻنهي جي پيرن کي ڀڙڪائي بيهر موٽي ٿي ويون. ٿڌ جي احساس کي پروڙيندي پنهنجي ٻانهن آڪاش جي ٻانهن مان ورائي سندس هٿ جي پنجڪڙن کي پنهنجهين آڱرين ۾ سوگهو ڪندي ڪنڌ ڪلهي سان لائيندي چيائين.

”آڪاش هلون“

”هاڻي ئي ته آيا آهيون، وري ڪيڏانهن هلون؟“

جهڪي ٿي ويل روشني ۾ هُن بنا ڪجهه چوڻ جي آڪاش جي نيٽن ۾ نهاريو ۽ اکين جي زبان سان دل جي ڳالهه سليندي هت چيلهه ڏانهن سوريندي چپن سان هن جي ڳچي، پيشاني، پنڀڻين، ڳلن ۽ چپن تي پيار جا چٽ چٽيندي رهي.

آڪاش به سندس ريشمي یشم جهڙي نرم بدن تي محبت جا گل يوكيندي. ڪارونجهر جهڙين اڏول ٽڪرين تان ٽرڪندي اچي گرم چين جي چانو ۾ پناهه ورتي ۽ ٻنهي هٿن ۾ سندس گلابي چهري کي پريندي نيٽن ۾ نيٺ ملائي دل جي ڳالهه کي پروڙيندي بئنج تان اٿيا ۽ اچي فليت تي پهتا.

فرش تي وڃايل ميٽريس تي پاڻ کي وڃائيندي پرهه هيئر ڪلب کولي ڇڏيو جڙ من جي آسمان تي گنگهور گهٽائون گهلجي آيون هيون، آڪاش پاسي ۾ لپتندي هٿ هٿن جي آڱرين ۾ قابو ڪندي چهرو چمندي لپسٽڪ جي تهه ۾ لڪل سندس ڳاڙهن چين تي ڊگهي چمي جا نقش چٽيندو پهرين ڳچي پوءِ ڳلن تي محبت جا اڻ مت نشان ڇڏيندي چيائين، ”ڪاش وقت اتي ئي رڪجي وڃي ۽ فقط هڪ تون ۽ مان... ها بس تون ۽ مان هي اڪيلائي ... ۽ پيار جي دنيا ... ۽ محبت جو هيءَ سفر بس هڪڙو طويل سفر... جيڪو ڪڏهن به نه ڪٽي ۽ پاڻ ايئن سفر ڪندا رهون.“

آڪاش پيار جا پيچرا اورانگهيندو جڏهن وڃي ڪارونجهر تي پهاڙن تي پهتو ته پرهه جي چهري تي حياءَ جا رنگ مڙي آيا هئا ۽ هن چرڪيل هرڻي جيان چال کاڌي ۽ چهرو پنهنجن هٿن جي ٻڪ ۾ لڪائي ڇڏيو. آڪاش پرهه جي چهري کي سندس هٿن جي ڪٽن مان آزاد ڪري شرم مان بند پيل نيٽن جي پنيٽين تي پيار ڪندي سندس ٻانهن کي پنهنجي گلي جو هار ٺاهي ڇڏيائين. اڌ ڪليل دريءَ مان ايندڙ ٿڌڙي هوا جي لهر ٻنهي وجودن ۾ لهرون پيدا ڪري رهي هئي ۽ پيئي جسم هڪ ٻئي تي ٽرڪندا رهيا ۽ محبت جي چڙواڳ ڳلين ۾ رولاڪيون ڪندا رهيا ۽ پوءِ پرهه پنهنجا هٿ وڌائي ميٽريس ۾ قابو ڪري ڇڏيا ۽ پيئي وجود سمنڊ جي لهرن جي زد ۾ آيل پيڙي جيان لڏندا لمندا رهيا، ڪيترن ئي ساهتن جي واچوڙن بعد لهرون مانيون ٿيون ۽ پيڙي پنهنجو دڳ وٺندي وڃي ڪناري تي پهتي.

—

آڪاش اڳتي ئي وڌي رهيو هو ته سندس نظر وڃي علامه آءِ. آءِ قاضيءَ جي مزار جي ڀر ۾ بيٺل ان جهوني سرنهن جي وٺ تي پيئي، جنهن جي سامهون ٺهيل ٿلهي تي آڪاش ۽ پرهم گڏجي ويهندا هئا. يونيورسٽيءَ جي وقت جڏهن آڪاش پرهم سان ملڻ يونيورسٽيءَ ايندو هو ته انهي سرنهن جي وٺ جي سامهون ٺهيل ٿلهي تي ويهي دل جون ڳالهيون ڪندا هئا. سموري يونيورسٽيءَ ۾ ڪافي گهاٽا وٺ بيٺل هئا، جيڪي هتان جي انتظاميه جي ماحول دوستي جو ثبوت هئا. اڄوڪي ماحولياتي گدلاڻ واري ماحول ۾ ته ضروري ٿي پيو آهي ته وڌ کان وڌ وٺ پوکيون ۽ پنهنجي ماحول کي محفوظ ڪيون.

جهوني سرنهن جي وٺ تي نظر پوندي ئي ماضي جا ڪيئي منظر اکين آڏو تري آيا، ڪيئي حسرتن جا آشيانه جڙي پيا. ويجهو پهتو ته هن محسوس ڪيو ته اهو وٺ پيار ۽ محبت مان ٻانهون ڦهلائي ڪيس سڏي رهيو هو. جو ڪنهن وقت پرهم جي دير سان اچڻ وقت غير حاضري ۾ انهي وٺ سان آڪاش ڪيتريون ئي دل جون ڳالهيون سليون هيون، هو سندس پيار جو ساڪي هو.

هن نظر ڦيرائي ڪجهه ڳولڻ جي ڪوشش ڪئي، ڏٺائين ته اڃان تائين ٻنهي جو نالو محفوظ هو جيڪو پرهم پنهنجي هيئر پڻ سان انهي جهوني سرنهن جي وٺ جي ٿڌ تي ويلنٽائين جي ڏهاڙي تي لکيو هو.

هن جي ذهن جي ڪينواس تي ماضي جا ڏنڌلا عڪس تري آيا ڪيس ياد آيو ته هو انهي سرنهن جي وٺ جي چانوءَ ۾ ٿي ويٺو هو ته ڪجهه دير ۾ پرهم اچي پاسي ۾ ويٺي.

”خبر اٿئي ته اڄ ڪهڙو ڏهاڙو آهي؟“ پرهم کائڻس سوال ڪندي پڇيو.

هن خبر هٽڻ باوجود اڻ ڄاڻائي مان چيو: ”هفتي جي ڏينهن مان ئي ڪو ڏينهن هوندو.“

”اوئي منهنجا منڙا! اڄ ويلنٽائين ڏي يعني عاشقن جو عالمي ڏينهن آهي، جنهن تي پيار ڪندڙ جوڙا هڪ ٻئي سان پيار ڪرڻ جو وچن ڪندا آهن گڏ رهڻ، ساٿ نڀاڻڻ جا وعا ڪندا آهن.“ پرهم پيار مان ويلنٽائين ڏي تي ليڪچر ڏيندي چيائين.

”جانان پنهنجو ته هر ڏينهن ويلنٽائين ڏي آهي، ڀلا هڪڙي ئي ڏينهن کي چوملهايون؟“ آڪاش

سندس نازڪ هڻڻن کي پنهنجي هٿن ۾ پڪڙيندي چيو.

”ها اهو ته آهي، پر مون کي عاشقن جي عالمي ڏهاڙي ۾ شامل ٿيڻو آهي نه ڄاڻو!“ پرهم ٻارن وانگي

ضد ڪندي چيو.

هن محسوس ڪيو ته هو ٻارن وانگي ضد ڪندي جڏهن چاهي تي تاثرات اُٿي رهي هئي، ته حسن سان گڏ سندس شخصيت اڃان وڌيڪ ٺڪري پيئي هئي. اکين ۽ نڪ کي مروڙي هن ٻارن جيان ليلايو هو. ته هن تي حياءَ جا سمورا رنگ ٺڪري پيا هئا. معصوم ٻار جيان سندس من ۽ احساس هن کي ماکڙن جيان شفاف لڳا هئا.

”ها ٺيڪ آهي جانان، پر پاڻ هڪ اهڙي معاشري ۾ رهون ٿا جتي نفرت سرعام ڪري سگهجي ٿي پر پيار تي پهرا لڳل رهندا آهن. اسان چاهيندي به ايئن نه ٿا ڪري سگهون.“ آڪاش کيس ٻاراڻي ضد تي سمجهاڻيندي چيو.

”ٺيڪ آهي سڀ جي سامهون نه ٿي سهي، پر شام جو پاڻ پنهنجي طور تي ته ويلنٽائين ڏي ملهائي سگهون ٿا ٻڌاءِ ايئن ته سهي آهي نه!“ پر ه پنهنجي ڳالهه تان نه لهندي نيٺ نئون پلان جوڙي ورتو.

”ٺيڪ آهي جيڪا تنهنجي مرضي.“ آڪاش به سندس خواهش کي تسليم ڪندي چيو. ڪجهه گهڙيون ڪچهري ڪرڻ کان پوءِ وري الائي ڇا ذهن ۾ آيس جو وارن مان ”هيئر پڻ“ ڪڍي سرنهن جي وٽ جي ٿڌ تي ڪجهه لڪڻ جي ڪوشش ڪرڻ لڳي. ”ڇا ٿيو ڄاڻو؟ اهو ڇا ٿي ڪرين؟“ آڪاش سندس اهڙي عمل تي معلوم ڪرڻ چاهيو. ”ٺيڪ آهي جاني، پاڻ ويلنٽائين ڏي ملهائي نٿا سگهون پر انهي ڏهاڙي تي پنهنجا نالا انهي وٽ تي لکي پنهنجي پيار کي آمر ته ڪري سگهون ٿا.“ پر ه پنهنجو منطق بيان ڪندي چيو. ”عجيب سوچ آهي تنهنجي، واقعي پاڳل آهين صفا.“ آڪاش سندس ڪلهي تي پيار مان هلڪي ٽٽڪي هڻندي چيو.

”جهڙي ئي آهيان بس تنهنجي ئي آهيان، آئون چاهيان ٿي ته هر جڳهه هر هنڌ بس پاڻ بيٺي ئي هجون. تنهنجو نانءُ هر هنڌ مون سان ئي جڙيل رهي.“ پر ه پيار پري نگاهن سان آڪاش جي اکين ۾ نهاري بندي چيو.

سندس نگاهن ۾ پيار جا دل ڪش منظر هئا، معصوم التجا هئي، هڪ تڙپ هئي، هُن محسوس ڪيو ته هو پنهنجي پيار جي لاءِ ڪيتري نه سنجيده هئي. هونئن به عورت هميشه پيار جي پنڌ ۾ مخلص رهي آهي، جنهن کي به هُن دل سان چاهيو آهي ته ان لاءِ پنهنجو جيءُ جان قربان ڪري ڇڏيو آهي. پيار جي پلصراط تي هلندي عورت ڪڏهن به پوئتي هٽڻ جو نه سوچيو آهي. سُهڻي جوئي مثال وٺي ڏسجي، پنهنجي ميهار سان ملڻ جي سک ۽ تڙپ اهڙي ته هئس جو ڪچي گهڙي جي به کيس خبر نه پيئي تان جو حياتيءَ قربان ڪيائين پر بي وفائي جو داغ نه ڪيائين.

”اوڪي جانان تنهنجو هر فيصلو سر اکين تي.“ آڪاش سندس راءِ کي مان ڏيندي چيو. ”ٽينڪ ڀُڙو ايندو ٿو ڀڙو ڄاڻو.“ پر ه معصوم انداز سان نڪ ۾ سَر وجهندي ۽ زبان چپن جي وچ ۾ آڻيندي ڪنڌ گهمائيندي چيو.

آڪاش ماضي جي جهروڪن مان نڪري ڪافي وقت پڄاڻان وٽ تي اُڪريل نالن تي هٿ رکي محسوس ڪيو ته پر ه جي ڪومل هٿن جو احساس ۽ سندس پيار اڀري آيو هو ۽ مرڪن جون ڦلڙيون سندس چهري تي جهومڻ لڳيون هيون.

”ڇا ٿيو سائين؟“ ڪئمرامين جي آواز تي آڪاش مڙي نهاريو ۽ چين ۾ مرڪ کي ويڙهي
ڇڏيائين.

”ڇا ٿيو سائين؟“ ڪئمرامين آڪاش کي ائين مرڪندو ڏسي پڇيو.
”ڪجهه به نه، بس هلو.“ آڪاش ڪئمرامين ساڻ ڪري اسپيشل اسائنمينٽ جي استوري لاءِ
وي. سي جوائنٽرويو ڪرڻ لاءِ سندس آفيس ڏي لنگهي ويو.

-

28

هُوَ آفيس ۾ پنهنجي ڪم ۾ مصروف هو ته سندس موبائل تي گهر جي نمبر تان ڪال آئي. “آڪاش مبارڪون هجنئي. تنهنجي لاءِ مون ڪنوار ڳولي آهي. کير جهڙي اڇي اجري ۽ ڪنڊ جهڙي منڙي، لکن ۾ هڪڙي آهي. مون کي ته پسند آهي، بس پيٽ کي چوان ٿي تو کي تصويرون موڪلي ڏسي وٺ. گهر به سنو آهي، چوڪريءَ پڙهيل لکيل آهي، انهن کي تون پسند آهين بس ڪجهه ڏينهن ۾ ڳالهيون طءَ ڪري رشتو پڪو ٿي ڪريان.” آڪاش کي فون تي سندس امڙ خوشي وچان يڪ ساهي اها ڳالهه ٻڌائي ويئي.

آڪاش اچانڪ اهڙي ڳالهه ٻڌي چڪرائجي ويو هن کي سمجهه ئي نه آيو ته هُو ان ڳالهه تي ردعمل ڪهڙو ڏيکاري جنهن خوشي ۽ مسرت وچان امڙ ڳالهه ٻڌائي ان مطابق ته هُو سموري ڳالهه ئي پڪي ڪري ويئي هئي ۽ ٻيءَ طرف پر ره جو خيال ايندي ئي پيشاني تي پگهر اچي ويو. آڪاش جي زبان اچانڪ صدمي جي ڪري بند ٿي ويئي هئي. ڳالهائڻ لاءِ ڪُجهه به نه پئي مليو. بس خاموش سُڌ ڪاهڻا، دل کولي هيٺون ڦاڙي رڙيون به نه ٿي ڪري سگهيو جو هڪ طرف آفيس جو استاف هو ته ٻئي طرف فون تي خوشي مان جرڪندڙ امڙ هئي.

آڪاش! آڪاش، هيلو هيلو آڪاش ماءُ ڪو جواب نه ٻڌي وري وري سڏڻ لڳي. آڪاش پاڻ سنڀاليندي آليون اڪيون صاف ڪيون، وڪريل جذبن کي ميڙيندي چيائين. “امان اچانڪ اها ڳالهه ڪٿان نڪتي ڪالهه آئون گهر آيو هوس تڏهن ته اهڙو ڪو ذڪر ئي نه ڪيو هواج اچانڪ اها ڳالهه ٻڌائي آهي.” آڪاش ماءُ کان اچانڪ اهڙي فيصلي تي حيرت جو اظهار ڪندي چيو. “ڳالهه ته هڪ هفتي کان هلي پئي پر مون سوچيو هنن جي طرفان ڪا پڪ ملي تڏهن ئي توکي ٻڌايان. پاڙي واري منهنجي سهيلي جيڪا پنهنجي گهر ايندي رهندي هئي ان ئي رشتو ڪرايو آهي.” ماءُ تفصيل ٻڌائيندي چيو.

“نيڪ آهي پر رشتا بس ايئن ٿورو ئي ٿيندا آهن، اڃان ڏسون پندرهن ڏينهن مهينو صبر ڪر فوٽو ڏسان ٿو هينئر ٿورو آفيس جي ڪم ۾ مصروف آهيان تڪڙ ڪونهي پاڻ کي، ڏسي ٿا وٺن ان رشتي کي فرصت ۾.” آڪاش ڳالهه کي تاريندي چيو.

“تو کي ڀلا باقي معاملن کي ڏسڻ کي ڪهڙي ضرورت آهي، تون تصوير ڏس، چوڪري ڏس ۽ ملي وٺ. باقي گهر ڪهڙو آهي، رشتيدار ڪهڙا آهن اهو ڏسڻ منهنجو ڪم آهي.” ماءُ آڪاش تي زور ڀريندي چيو.

ها امان پر مون کي به فرصت ته ملي، ڏسان ٿو زندگي گذارڻ جو مسئلو آهي ان ۾ تڪڙ ناهي ڪبي.” آڪاش ٻيهر ٿورو وقت تارڻ جي ڪوشش ڪندي چيو.

آڪاش جو امڙ جي اهڙي ڳالهه سبب هانءُ ڇڄي ڇيهون ڇيهون ٿي پيو هو. سيني ۾ درد ٻُڌلند هو. وقت ته بيشڪ تبديل ٿيندو رهندو آهي پر ايئن ايترو جلدي تبديل ٿيندو ان جي کيس پروڙ ٿي نه هئي هُن کي هاڻ اهو احساس ورائڻ لڳو ته پر هه جو ڇا ٿيندو جنهن جو تصور ايندي رت ڀريا ڳوڙها اکين مان وهي ٿي آيا ۽ هر ڳوڙهي ۾ هُن لاءِ پُڪار هئي ته هُن جي دل تي هيءُ ڳالهه ڪنهن وڃ جيان وارڪري بس ناس ڪري وجهندي خوف هن جي اندر ۾ لهي آيو هو ته پر هه جو ردعمل انتهائي برداشت کان ٻاهر هوندو جيڪو هڪ ڏينهن جي وچوڙي تي ڌرتي آسمان هڪ ڪري ٿي وجهي تنهن لاءِ هيءُ گهاءُ سينو چيرڻ برابر ٿيندو. الائي ڪيتري دير تائين انومان، انديشا، ڳوڙها، سڌڪا سندس هم قدم رهيا.

”پلا آئون تنهنجي لاءِ ڪو غلط سوچينديس ڇا؟ لازمي آهي سڀئي پاسا ڏسي ڪري پوءِ ئي توکي چيو آهي.“ امڙ ڪاوڙ جو اظهار ڪندي چيو.

”او منهنجي منڙي امڙ، تون منهنجو سڀ ڪجهه آهين تو ٽڪليفون ڏسي منهنجي هر خوشي خريد ڪئي آهي تون پلا ڪيئن ٿي غلط فيصلو ڪري سگهين پر آئون چوان ٿو ته فون تي فيصلو نه ٿيندا آهن. ان ڪري ٿورو وقت ته ڏي ته جيئن آئون ڪو فيصلو ڪري سگهان.“ آڪاش امڙ کي دلجاءِ ڏيندي چيو.

هُن سوچيو هو ته سندس محبت جي ڪهاڻي ايئن ئي بنان ڪنهن رڪاوٽ جي حسين احساسن سان گذرندي رهندي. الائي ڪيترن ڏڪن ڏاکڻن جي خزانن کان پوءِ پر هه سندس زندگي ۾ خوشين جي بهار بڻجي آئي هئي. ڪيتري وقت کان اندر جي ويران دنيا ۾ پيار جو گهر اڏيو هو هُن پنهنجي سمورين يادگيرين جي البم ۾ سندس ئي تصور محفوظ ڪري رکيا هئا، هميشه هن کي درٻن سمجهي هُن جي اکين ۾ پنهنجي پاڻ کي ڳولڻ جي ڪوشش ڪئي هئي، هُو پنهنجي سموري ڪوشش جي باوجود به اهو سمجهي نه سگهندو هو پر هه ڪيئن جلدي سندس پيار ڪهاڻي جو هڪ اهم ڪردار ٿي چڪي هئي. ڪنن ۾ پاتل والڙين جي جهومڻ توڙي ريشمي ٻانهن ۾ چن چن ڪندڙ چوڙين جي چٽڪي سان سندس اداس چهر تي مُرڪن جا رابيل تڙي پوندا هئا سڀ ڪجهه صحيح ئي هلي رهيو هو. پر پيار ۾ ”محبت جي تنهائي“ ئي لکيل هوندي آهي تيئن سندس ڪهاڻي ۾ اڇانڪ آيل نئون موڙ هڪ درد بڻجي اڀري آيو هو جن کي لفظن سان بيان ڪرڻ ته ممڪن ئي نه هو.

”نيڪ آهي ڏينهن ٻن ۾ مون کي ها ۾ ورندي ڏي سمجهي وئين.“ امڙ فيصلو ٻڌائيندي فون رکيو.

آڪاش جو ذهن چڪرائجي ويو هو. صرف ڪجهه گهڙيون پهرين سندس زندگي جا حالات ڇا هئا ۽ هڪڙي فون ڪال سندس سموريون خوشيون ڪسي ورتيون هيون. حياتي ۾ هيڏا وڏا هاڃا ۽ پريشانين به اينديون! ان جو ته انومان ئي نه هو اڇانڪ هي سڀ ڇا ٿي ويو هو ۽ چوڻي ويو هو! هُو ڪهڙي دٻڻ ۾ ڦاسجي ويو هو کيس سمجهه نه پئي آيو ته هُو ڪهڙي پاسي وڃي؟ امڙ اڇانڪ تڪڙ ۾ رشتو ڪٽي ۽ ڪيئن ڏٺو ۽ ڪيئن پسند ڪيو هُن کي ته ڪُجهه سمجهه ۾ ئي نه پئي آيو ته هُو ڇا

ڪري؟ هو پرھ جي محبت جي اهڙي دنيا ۾ گم هو جو کيس اهو خبر ئي نه رهي ته سڪي جو پيو رُخ ائين به هوندو جيڪو سندس سمورا پيارا پريا احساس ئي اجاڙي ويندو. هُن ٿڌو ساھ ڪٽندي سوچيو.

”محبتن ۾ وڇوڙا ۽ درد اچڻ لازمي آهن ڇا؟“ هُن پاڻ کان سوال ڪيو. ”ڇا اُهي وڇوڙا محبتن جي يادن سان ايئن جڙيل هوندا آهن، جيڪي بعد ۾ طوفان بڻجي ساري دنيا اجاڙي ٿا وڃن! اهي يادون ايتريون ڏک سان سلهاڙيل هونديون آهن ڇا؟ جيڪي ذهن جي ڪينواس تي ماضي جي گھريل محبت پربل گھڙين کي ساري جيءُ جنجهوڙي ٿيون ڇڏين.“ وڇوڙي جو هڪڙو قدم ئي ڪيترو نه ڳرو هوندو آهي پر جڏهن اهي قدم گڏجي طويل پنڌ بڻجي پوندا آهن ته دل ۽ دماغ جا سموريون تارون لڏڻ لڳنديون آهن. آڪاش کي ان وقت ايئن پئي لڳو جڻ سندس وجود جا ڪي انگ امڪاني وڇوڙي جي ڪرپ سبب لڏي رهيا هئا.

آڪاش جي اندر کي جڻ گجهه کائي رهيو هو. هڪ اڻ ڏٺو خوف هو جيڪو کيس ڪوريٽري جي چار جيان وڪوڙي رهيو هو. هڪ اڻ ڏٺو ڊپ جيڪو ڪنهن وڏي طوفان جو پيش خيمو ٿي سگهيو ٿي، ساھ منجهڙ لڳو هو. ماحول ٻوسائيل لڳي رهيو هو. هن پاڻي جا ٻه گلاس پيٽا ۽ ڪرسي تي ويهي پاڻ کي نارمل حالت ۾ آڻي ڪجهه راه تلاش ڪرڻ جي ڪوشش ڪرڻ لڳو ته جيئن ڪو وچٿرو رستو نڪري اچي ته جيئن حالتون بهتري طرف اچي سگهن جو هڪ طرف پيار هو ته ٻيءَ طرف جيگل امڙ هئي پر اهڙي ڪا به راه نه سڄهي رهي هئي جيڪا کيس هن پيڙا مان ٻاهر ڪڍي سگهي.

29

فليت جي دريءَ مان سج جا ڪرڻا ليٽا پائي ڪمري ۾ داخل ٿي رهيا هئا، آڪاش ننڊاڪڙين اکين سان بلانڪيت مان چهره ٻاهر ڪڍندي ڏٺو ته آسمان جي سيني تي روشني جو لباس اوڍيل هو ۽ اتر کان ڏکڻ طرف ڪجهه پڪي آسمان ۾ اڏامندا پئي ويا، امڙ طرفان مڱڻيءَ لاءِ آيل رشتي جي ڳالهه تي سوچيندي سوچيندي خبر نه ڪنهن وقت دير سان اک لڳي ويئي هئي. ننڊ پوري نه ٿيڻ ڪري جسم ڳرو ۽ مٿو پارِي پارِي محسوس ٿي رهيو هو.

قدرت به عجيب آهي جيئن معصوم ٻار کي خوش ڪرڻ لاءِ ان جي پسند جو رانديڪو ڏبو آهي ۽ پوءِ وري واپس وٺي رکي ڇڏبو آهي تيئن قدرت به ويران صحرا جهڙي بنجر دل جي زمين تي پرهه جي روپ ۾ محبت جي برسات جون چند ڪٽيون وسائي وري بيوفا بادل بڻجي رُسي ويئي. ڇا زندگي ۾ ايئن ٿي هميشه جيان حادثا ٿيندا رهندا، محبت جا قول قرار اڏورا رهجي ويندا ۽ دلين جون تندون ايئن ئي ڇڄنديون رهنديون، محبت بدران بس نفرتن جون نديون ٿي وهنديون رهنديون. ننڊ مان اٿندي ئي ٻيهر مختلف سوال هُن جي ذهن تي تري آيا.

”ڇا ايئن نه ٿو ٿي سگهي جو هڪڙو اهڙو خوشين جو جهان اڏجي جتي محبت جي باغيچن ۾ رنگا رنگي گل ۽ ٻوٽا ڦٽندا رهن، معصوم ٻارڙا ٿر تي آيل وسڪاري کان پوءِ واري تي گهر ٺاهيندا رهن، ڪارونجهر جي ڪور تي ست رنگي پر پڪيڙي مور خوشي وچان رقص ڪندا رهن، راڻا سر جي ترائي تي نوخيرز جوانيون تهڪ ڏينديون رهن، حسين جوانين جي گلابي چپن تي چمين جا ڇت قائم رهن، ٿر تي بادل مينهن وسائيندا رهن ۽ ڊسمبر جي ٿڌڙي رات ۾ بئنج تي هڪڙي ئي اجرڪ ۾ ويڙهيل جوانيون چنڊ کي ڏسندي پيار جا قول قرار ڪنديون رهن، سردي جي صبح جو گرم چانهه جي چسڪي تي پيار ڪهاڻيون سدا جوان ٿينديون رهن، ڪنوارين جي هڻڙن تي مهندي رتا ڇت سدا ڳاڙها رهن ۽ سندن پايَل جي چن چن تي ڳيرو ٿڌا ساهه ڪٽندا رهن.“ اهڙا انيڪ خيال سوال بڻجي سندس ذهن کي جنجهوڙي رهيا هئا.

آڪاش هڪ عجيب ڪيفيت مان گذري رهيو هو ته هُن مسئلي جو حل ڪيئن نڪري؟ هڪ پاسي دل جي دنيا، پهريون پيار پرهه جي محبت ۽ هُن جا آڇيل ماڪ ڦڙن جهڙا نفيس احساس هئا ته ٻيءَ پاسي جيغل امڙ ان جو خوشيون، آسون ۽ اميدون هيون. هڪ کي راضي ٿو ڪري ته ٻيو ناراض. ٻئي سندس سڪ جا سڳا هئا، ڪنهن هڪ جي به ڇڄڻ سان کيس ئي تڪليف پهچي ها. پر هُن اهو قطعي نٿي چاهيو ته هُن جي ڪارڻ ڪنهن جي اکين ۾ آب اچي.

هُو ادا سين جي لهرن ۾ ئي وڇڙيو پيو هو ته سندس دوست ڪريم ڪمري ۾ داخل ٿيو کيس ايئن پريشان ڏسي ماجرا معلوم ڪيائين.

آڪاش گهڻي اسرار تي اداسي مان پنهنجي تڪليف دوست ڪريم سان سٺي جنهن کي پڻ ايئن اچانڪ رشتي جي ڳالهه ٻڌي تعجب ٿيو.

”ماسي اچانڪ ايئن ڪٿان رشتو ڳوليو آ؟“ ڪريم آڪاش جي ڪمري ۾ رکيل ڪرسي سرڪائي ويهندي پڇيو.

”يار مون پاڻ کي فون تي خبر پيئي آهي. گذريل هفتي گهر ويو هوس ته مون سان ڪنهن به اهڙي ڳالهه نه ڪئي هئي.“ آڪاش پريشاني وچان ڪريم کي ٻڌائيندي چيو.

”پوءِ تون ماسيءَ کي چوڻس ته توکي هينئر دلچسپي ناهي، في الحال صبر ڪري.“ ڪريم آڪاش کي مشورو ڏيندي چيو.

”منهنجا منڙا تون ڇا ٿو سمجهين مون اهو نه چيو هوندو!“ آڪاش ڪريم جي مشوري تي جواب ڏيندي چيو.

”پوءِ ماسي ان تي ڇا چيو؟“ ڪريم سوال ڪندي پڇيو.

”يار امان ڪجهه ٻڌڻ لاءِ ئي تيار ناهي، چوي پيئي ته چوڪريءَ، گهر، رشتو سڀ مون ڏسي ڇڏيا آهن بس تون چوڪري جي تصوير ڏسي وٺ ته ڪو مناسب ڏينهن ڏسي روبرو ملي رشتو طئه ڪجي.“ آڪاش پنهنجي ڏکڻاڪ صورتحال ٻڌائيندي چيو.

”پوءِ يار پر ره جو ڇا ٿيندو؟“ ڪريم اونهو ساھ ڪندي چيو.

”اهوئي سمورو مسئلو آهي ته پر ره سان اها وڏي ناانصافي ٿيندي جيڪا هُو برداشت ئي نه ڪري سگهندي.“ آڪاش اداسي مان ورائيو.

”پوءِ تون ماسيءَ کي چوڻس ته تون پر ره کي پسند ڪرين ٿو ۽ ان سان شادي ڪرڻ ٿو چاهين. پر ره کي ماسي به ڏاڍو پسند ڪري ٿي، توهان جي گهر به اچڻ وڃڻ به رهيو آهي.“ ڪريم آڪاش کي صلاح ڏيندي چيائين.

”ايئن ئي ڪرڻو پوندو سڀاڻي ٻن ڏينهن جي موڪل وٺي گهر ٿو وڃان ۽ سموري حقيقت بيان ڪيان ٿو اميد آهي ته منهنجي دل جي ڳالهه کي مان ڏيندي.“ آڪاش ڪريم جي صلاح سان سهمت ٿيندي چيو.

”بلڪل پيارا مائرون ته پنهنجن ٻچڙن جي خوشي ئي چاهينديون آهن، تون پيار سان ڳالهه سمجهائيندين ته ڳالهه سمجهه ۾ اچي ويندي ۽ هُو تنهنجو رشتو پر ره جي مائتن کان گهري وٺندي.“ ڪريم آڪاش کي دلداري ڏيندي چيو.

”پر پر ره جا مائٽ انهي رشتي لاءِ راضي ٿيندا؟ هُو سماجي ۽ معاشي طور اسان کان ڪئين پيرا مٿي آهن.“ آڪاش ٻيهر اٻاڻڪو ٿيندي چيو.

”ادا اهي جيڪر زميندار آهن ته تون به سماجي طور هڪ سٺي سڃاڻپ رکين ٿو باقي رشتن ۾ پئسن جي تورماپ ڪونه ڪبي آهي، ڏسبو آهي ته چوڪرو ڪئين آهي، خاندان ڪئين آهي،

چوڪري خوش رهندي يا نه؟ تون انهن منفي ڳالهين ۾ نه پئو بس ماسي کي دل جي ڳالهه ٻڌاءِ، الله سائين
بهتر ڪندو. “ڪريم آڪاش جي پنيءَ ٺپيريندي چيو.
بس ايئن ٿو ڪيان اڳتي الله مالڪ آهي. “آڪاش ڪريم سان سهمت ٿيندي اٿيو ۽ تيار ٿي
آفيس ڏي روانو ٿيو.

—

30

آڪاش آفيس ۾ پنهنجي ڪمري ۾ پريشاني واري ڪيفيت ۾ گم هو نه ڪم ۾ دل ٿي لڳي ۽ نه ئي ڪجهه ڪرڻ تي دل ٿي چيس. بس اڀاڻڪو ٿيو پنهنجي دنيا ۾ سوچ جا گهر ٺاهي ۽ ڊاهي رهيو هو. هن کي سمجهه ۾ نه پئي آيو ته هو امڙ کي ڪيئن راضي ڪندو ته وري پرهه کي سڄي صورتحال کان ڪيئن آگاهه ڪري.

ايتري ۾ موبائل جي گھنٽي وڳي ۽ سامهون ڪال تي پرهه هئي. هن نه چاهيندي به فون اٿيندو ڪيو ۽ دل کي آتڻ ڏيندي ٿل ٿل لفظن کي گڏ ڪري جواب ڏنائين ”هي ڀلي و.....“

”هيلو آڪاش ڪيئن آهين؟ ڪٿي آهين؟“ پرهه سوال ڪندي پڇيو.
 ”بس نيڪ ئي آهيان، آفيس ۾ آهيان.“ نه چاهيندي به سڀ خيريت جو حال ٻڌائيندي آڪاش چيو. پر پرهه کي جواب مان تسلي نه ملي سگهي ۽ هن کي محسوس ٿيو ته آڪاش صحيح نموني نه پيو ڳالهائي جيئن مذاق مستي ۾ ڳالهائيندو آهي.

”تنهنجي آواز مان لڳي پيو ته تنهنجي طبيعت صحيح نه آهي.“ پرهه سوال ڪندي پڇيو.
 ”نه نه طبيعت صحيح ئي آهي، بس رات دير سان سمهڻ ۽ صبح دير سان اٿڻ ڪري ٿورو مٿي ۾ سور ٿي پيو آهي، باقي خير ئي آهي.“ آڪاش ڳالهه کي ٺاهيندي چيو.
 ”آئون اوستائين مطمئن نه ٿينديس، جيستائين توکي روبرو نه ڏسنديس، آئون آفيس اچان ٿي.“
 پرهه جواب ڏيندي چيو.

”نه نه آفيس اچڻ جي ضرورت ناهي، هتي آئون ڪم ۾ مصروف آهيان، باقي مٿي جي سور جي گوري گهرائي ٿو وٺان.“ آڪاش پرهه کي تسلي ڏيندي چيو.
 ”ڪوئي ضرورت ناهي گوري گهرائڻ جي، آئون اچان ٿي پاڻ پنهنجي هٿن سان گوري ڪارائينديس تڏهن ئي من کي سڪون ملندو.“ پرهه آڪاش تي واضح ڪندي چيو.
 ”پر آفيس جي وقت تي ڪٿي ايندين؟“ آڪاش ٻيهر منع ڪندي چيو.
 ”چو هن نياڳي منع ڪئي آهي ڇا اچڻ کان؟ آفيس ۾ ڪير ڪنهن جو رشتيدار ملڻ لاءِ نه ٿو اچي سگهي ڇا؟“ پرهه ڪاوڙ جو اظهار ڪندي چيو.
 ”هن معاملي ۾ هو وڻجاري ڪٿان آئي وڃي ٿو، تون به عجيب آهين. آڪاش پرهه کي ورائي ڏيندي چيو.

”پوءِ منع ڇو ٿو ڪرين؟“ پرهه سوال ڪندي چيو.

”چڱو آفيس جي پاسي ۾ جيڪو ڪافي شاپ آهي اتي اچ ته ويهي ڪافي به پيئون ٿا ۽ ڳالهايون ٿا.“ آڪاش پرھه کي جواب ڏيندي چيو.
 ”ڳالهايون ٿا مطلب؟ ڪجهه چوڻو آهي؟ ڪا ڳالهه ڪرڻي آهي؟“ پرھه آڪاش جي اهڙي جواب تي کائس پڇيو.

”ها دراصل مون کي توسان ڪجهه ڳالهاڻو آهي.“ نيٺ آڪاش پرھه کي سموري ڳالهه کان آگاهه ڪرڻ جو فيصلو ڪندي چيو.

”نيڪ آهي آئون ڪافي شاپ وٽ پهچي ڪال ڪيان ٿي.“ پرھه جواب ڏيندي چيو.
 ”نيڪ آهي انتظار ڪيان ٿو.“ آڪاش جواب ڏيندي چيو.

ڪجهه ئي دير بعد پرھه ڪافي شاپ پهتي جتي آڪاش سندس انتظار ڪري رهيو هو.
 ”آڪاش خير ته آهي؟ ڇا ڳالهاڻو آهي توکي مون سان؟“ پرھه ڪافي شاپ ۾ داخل ٿيندي ئي فوراً آڪاش کان سوال ڪيو.

”اچ اندر سڪون سان ويهه ٻڌايان ٿو.“ آڪاش تسلي ڏيندي چيو.
 پيئي چڻا هڪڙي پاسي رکيل ٿيبل پرسان ڪرسيون سرڪائي ويٺا ۽ آڪاش ڪافي جو آرڊر ڏنو.

”پرھه اها ته توکي چڱي ريت خبر آهي ته مون توکي سڄي من سان چاهيو آهي، پيار ڪيو آهي، منهنجي هر احساس ۾ تنهنجي لاءِ پيار جي پريت ۽ قرب سمايل آهي.“ آڪاش پرھه جي ٿيبل تي رکيل هٿ تي پنهنجو هٿ رکندي چيو.

”بلڪل ان ۾ ڪهڙو شڪ آهي، پاڻ پيئي به جسم پر هڪ جان آهيون. پر منڙا اچانڪ اهڙيون ڳالهيون چويو ڪرين؟“ پرھه پريشان ٿيندي چيو.

”منهنجي منڙي جانان! آئون زندگي جي ان ٻي واٽي تي اچي پهتو آهيان جنهن جي هڪ طرف محبت ته ٻيءَ طرف ڪجهه وجودن جي خوشي شامل آهي، جيڪر آئون پنهنجي خوشي کي پروان چڙهايان ٿو ته باقي وجودن جي خوشين جو گلو گهٽجي ٿو وڃي ۽ جيڪر انهن جي مرڪن جو خيال ٿو ڪريان ته پنهنجي محبت جي وجود کي زخمي ٿو ڪرڻو پوي. هاڻي تون ئي ٻڌاءِ ته آئون ڇا ڪيان؟“ آڪاش وباڳلتا ۾ پنهنجي مجبوري پرھه کي سڻائيندي چيو.

پرھه کي آڪاش جي ڳجهارتن ۾ چيل ڳالهه بلڪل ئي سمجهه ۾ نه آئي ۽ پريشان ٿيندي سامهون واري ڪرسي تان اٿي آڪاش جي پاسي ۾ رکيل ڪرسي تي ويهندي چيائين.

”آئون تنهنجي ڳالهه کي سمجهي نه سگهيس، آڪاش ڇا ٿو چوڻ چاهين؟ کولي ٻڌاءِ پليز!“
 ”پرھه جنهن جيگل جهول پري مون کي اڪير مان دعائون ڏنيون آهن، جنهن جي آڱر پڪڙي مون هلڻ سکيو، پاتا ٻول ٻولڻ سکيا، تون ٻڌائي ان جيگل کي آئون ڪيئن سمجهايان، پلان ان جي

چھري تي آئون تڪليف جي ڪيفيت ڪيئن ٿو ڏسي سگهان. مون کي سمجھ ۾ نه ٿو اچي ته ڇا ڪيان؟“ آڪاش ٻيهر پرھ کي دل جو حال اوريندي چيو.

”آڪاش تون مسلسل ڳجهارتن ۾ ڳالهيون ڪري رهيو آھين، مون کي ڪجھ به سمجھ ۾ نه ٿو اچي. محبت، ممتا، جيگل ڇا ٿو چوڻ چاهين؟ جيڪو به دل ۾ آهي کولي سمجھائي.“ پرھ ٻيهر کيس سڌي ريت ڳالھ ٻڌائڻ لاءِ چيو.

”پرھ توکي ڪيئن ٻڌايان ته هڪ طرف منهنجي جيگل امڙ جو خوشيون ۽ سندس تمنائون آهن ته ٻيءَ طرف مون کي تنهنجي طرفان اربيل محبتون پڻ اوتريون ئي عزيز آهن، منهنجي من جي ڪٻڌ ۾ تنهنجي پيار جون سموريون يادگيريون هميشه يادگار ۽ محفوظ رهنديون پئي آيون آهن، تنهنجي آڇيل چمين جا آثار سنڌوءَ جي تهذيب جيان هميشه زندهه رهيا آهن، تنهنجا پيار مان پاتل پاڪر ان معصوم جواني جي ڪچي ننڊ مان جاڳيل نيٽن جيان خماريل رهيا آهن، تنهنجا تهڪ ڪنهن جواني جي آنچل ۾ ٽانڪيل ستارن جيان جڳمڳائيندا رهيا آهن.“ آڪاش ٻيهر من جي احساسن کي لفظن ذريعي پرھ کي اورڻ جي ڪوشش ڪئي.

”منهنجي محبت ۽ منهنجي امڙ ڇا مطلب آڪاش؟ ڪجھ ٿيو آهي ڇا؟ پليز منهنجو مغز ٿو ڦاٽي هائي، جيڪر سڌي ڳالھ نه ڪندين ته هائو ڦاٽي پوندو.“ پرھ پريشاني مان ٻنهي هٿن سان پنهنجي مٿي کي جنجهوڙيندي چيو.

”تنهنجي زندگي ۾ مس مس خوشين جا گلاب ڪٽيا هئا، مون کي خوف ٿو ٿئي ته منهنجي ڪري اهي سمورا گل خزان جي موسم ۾ پيلي پن جيان ڇڻي نه پون! تنهنجون مرڪون منهنجي ڪارڻ ڪسجي نه پون! پرھ آئون تنهنجو گناهگار ٿي يوندس.“ آڪاش مايوسي واري ڪيفيت ۾ ڳالھ اوريندي چيو.

”آڪاش هيءُ اڃانڪ ڪهڙيون بيو منفي ڳالهيون ڪرين، منهنجو هاءِ ٿو ڦاٽي، آئون روئي بيونديس، پليز ڇا ٿيو آهي؟ مون کي ٻڌاءِ نه پليز. امڙ ڇا چيو آهي؟ تون اهڙيون ڳالهيون چويو ڪرين؟“ پرھ جي اکين ۾ لڙڪ تري آيا.

”پرھ پليز روءِ نه، اهو پبلڪ پليس آهي. اڃان اهڙو ڪجھ به نه ٿيو آهي، پر..!“ آڪاش ڳالھ ڪندي وري رکجي پيو.

”پر ڇا آڪاش ٻڌاءِ نه ڳالھ ڇا آهي؟“ پرھ آڪاش جي هٿ کي پنهنجي هٿن ۾ پڪڙيندي چيو.

”پرھ امان منهنجي لاءِ ڪا چوڪريءَ پسند ڪئي آهي، جنهن جي تصوير اماڻي آهي.“ آڪاش موبائل جي اسڪرين تي تصوير پرھ کي ڏيکاريندي چيو.

”مون کي محسوس ٿي رهيو هو ته هڪ نه هڪ ڏينهن تون مون کي اڪيلو ڇڏي هليو ويندين. محبت جي معاملي ۾ منهنجي حيثيت سدائين فقير جي قاتل گودڙي وانگي رهي آهي جنهن ۾ ڪير به چار داڻا وجهي به ٿو ته اهي قاتل گودڙي مان ڪري ٿا پون. منهنجي گهر، رشتيدارن کان وٺي سدائين مون

ڪي صرف نفرتون، طعنا ۽ ڳالهين ٻڌڻ لاءِ ئي مليون آهن. تومون ڪي زندگي جيڪو جو گس ڏنو. هڪڙو اُتساهه پيدا ڪيو پر منهنجي قسمت هتي به منهنجي سامهون اچي بيٺي. آڪاش سواءِ تنهنجي آئون ڪيڏانهن وينديس؟“ پر هروئيندي ڪنڌ آڪاش جي ڪلهي سان لائيندي چيو.

”ڳالهه ته ٻڌ روءِ نا اڪيون صاف ڪر پهرين.“ آڪاش ٿيل تي پيل تشو باڪس مان تشو پير ڪڍي پر هه ڪي ڏيندي چيو.

”امان صرف اها چوڪري پنهنجي طور تي پسند ڪئي آهي، پر مون فيصلو ڪيو آهي ته اڄ آفيس کان موڪل وٺي گهر ٿو وڃان ۽ امان ڪي تنهنجي ۽ منهنجي باري ۾ سڀ ٻڌايان ٿو ۽ چوان ٿو ته هو تنهنجي گهروارن کان منهنجي لاءِ تنهنجو رشتو گهري.“ آڪاش پر هه ڪي حوصلو ڏيندي چيو.

”آڪاش جي واتان اهڙي مثبت ڳالهه ٻڌي پر هه جيڪا منفي ڳالهه ٻڌي انڌاري ۾ پتڪندي رهي هئي تنهن ڪي اچانڪ روشني جا ڪرڻا ڏسڻ ۾ آيا ۽ لڙڪ اڳهندي چيائين، ”چا اهو ممڪن آهي؟“

”ها چو نا امان توکي تمام گهڻو پسند ڪري ٿي، ادي پڻ سدائين تنهنجون تعريفون ڪندي رهندي آهي. آئون اڄ ئي گهر وڃي امان ڪي تنهنجي گهر موڪلايان ٿو تون دلچاءِ ڪر.“ آڪاش ٻيهر حوصلو ڏيندي چيو.

”آئون مالڪ سائين کان دعا ٿي گهران، باس ٿي باسيان ته مالڪ سڻائي ڪري ۽ پنهنجو رشتو سيني ڪي قبول ٿي وڃي.“ پر هه ڳوٺاڻي روايت وانگي پنهنجي چنري جي پلڻ جي ڳنڍ ڏيندي باس باسيائين.

”بي فڪر ره، مالڪ چڱائي ڪندو. هاڻي تون پلين وڃ، آئون به آفيس وڃي موڪل ٿو وٺان ۽ پوءِ گهر لاءِ نڪري ٿو وڃان.“ آڪاش ڪيس ٻانهن کان وٺندي اٿاريندي چيو.

”چڱوئيڪ آهي.“ پر هه پڻ اٿندي جواب ڏنو.

بيٺي ڇڻا ڪافي شاپ مان نڪتا، پر هه فليٽ ڏي رواني ٿي ۽ آڪاش موڪل وٺڻ لاءِ آفيس ڏي هليو ويو.

—

31

رات جو ماني جي ٿيبل تي آڪاش، سندس ماءُ، پيءُ ۽ پيٽ ويٺل هئا. ماني کائيندي ماءُ ڳالهه شروع ڪندي پڇيائين.

”آڪاش تو تصوير ڏئي؟ چوڪري ڪيڏي نه خوبصورت آهي، پڙهيل لکيل به، مائٽ به سٺا ۽ گهر وغيره بهترين آهي.“

”پر امڙ آئون هڪڙي ڳالهه توهان سان اورڻ ٿو چاهيان.“ آڪاش چانورن جي پليٽ ۾ چمچي سان چانورن جي داڻن کي ڦهلورڻ لڳو، پر ڀشاني وچان ماني کائڻ تي ته دل ئي نه پئي چٽيس.

”ها پٽ بلڪل چٽو.“ ماءُ مسڪرائيندي چيو.

”امان هو جيڪو!“ آڪاش کي سمجهه ۾ نه پئي آيو ته پر ه جي باري ۾ ڳالهه ڪٿان کان شروع ڪري

”ها ڳالهه ڪر پٽ، پاڻ سڀ پنهنجا ئي ويٺا آهيون.“ آڪاش جي پيءُ کيس دلجاءِ ڪندي چيو.

”ها ادا جيڪا ڳالهه آهي دل کولي ٻڌاءِ، چوڪري پسند نه آهي ڇا؟ يا مڱڻي تي ڪو اعتراض آهي ڇا؟“ آڪاش جي ننڍي پيٽ کائڻس ضمني سوال ڪندي چيو.

”چپ ڪر پسند چونه هوندي چوڪري، حور جهڙي سهڻي آهي.“ ماءُ ننڍي پيٽ کي چنڊ پٽيندي چيو.

”مون ته ادا کي ڳالهه شروع ڪرڻ لاءِ مدد پئي ڪئي.“ پيٽ ڌڙڪي ملڻ تي منهن ڦٽائي ماني کائڻ ۾ لڳي ويئي.

”چوڪري ته سٺي آهي خوبصورت آهي پر....“ آڪاش ٻيهر ڳالهه اوريندي اڌ ۾ رکجي ويو.

”پر ڇا پٽ؟ ڳالهه ڪر مون سان.“ امڙ آڪاش کي دل جي ڳالهه کولي ڪرڻ لاءِ چيس.

”امان آئون ڪنهن پيءُ چوڪريءَ کي پسند ڪريان ٿو اها به مون کي پسند ڪري ٿي. اسين ٻيئي شادي ڪرڻ چاهيون ٿا.“ آڪاش دل ٻڌي يڪ ساھي ۾ ڳالهه پوري ڪري ويو.

”هڪ جو ته مون کي به اندازو آهي جنهن جو ذڪر مون امان سان به ڪيو هو.“ ننڍي پيٽ مسڪرائيندي انومان لڳائيندي چيو.

آڪاش چرڪ پائي ننڍي پيٽ ڏي ڏٺو، جيڪا ماءُ ڏي نهاري مسڪرائي پوءِ آڪاش کي ڏسي مسڪرائي رهي هئي.

”تون چپ ڪر. آڪاش کي پوري ڳالهه ته ڪرڻ ڏي.“ امڙ ٻيهر چنڊ پٽيندي ننڍي پيٽ کي چپ ڪرايو جيڪا ويڄاري ٻيهر خاموش ٿي ويئي.

”امان تون هن کي پلي ريت سڃاڻين ٿي ۽ پسند به ڪرين ٿي مون کي يقين آهي ته تون نالو ٻڌي فوراً ها ڪنديئين.“ آڪاش اميد جي نظرن سان امڙ ڏي نهاري پئي چيو.

”پت منهنجي لاءِ تنهنجي خوشي ۾ ئي خوشي آهي، تون نالو ٻڌاءِ ڪير آهي؟“ ماءُ کيس چوڪري جو نالو ٻڌائڻ لاءِ چيو.

”امان اها پرھ آهي، جنهن سان آئون پيار ڪيان ٿو ۽ کيس پنهنجو جيون ساٿي بڻائڻ چاهيان ٿو.“ آڪاش نيٺ پنهنجي دل جي ڳالهه امڙ کي بيان ڪندي چيو.

”تون ڇا ٿو سمجهين آئون تنهنجي دل جي ڳالهه کي سمجهي نه ٿي سگهان؟ آئون تنهنجي ماءُ آهيان، آئون ته تنهنجي ۽ پرھ جي پيار کي ڪافي وقت اڳ ئي پرکي ويئي هيس.“ آڪاش جي امڙ پنهنجي لاءِ ماني پليٽ ۾ وجهندي چيو.

”ها ادا امان صحيح ٿي چوي.“ آڪاش جي ننڍي پيٽ به امڙ جي ڳالهه جي تائيد ڪئي.

”مطلب؟“ آڪاش ڪجهه به سمجهي نه سگهيو ۽ حيراني جا تاثرات چهره تي آڻيندي چيائين.

”انهن ڏينهن ۾ جڏهن تنهنجي ڊيوٽي هتي حيدرآباد ۾ ٿي هئي، ته روز توهان پيئي آفيس مان گڏ گهر ايندا هئا، ماني گڏ کائيندا هئا، پرھ جو ايترو حجائو ٿيڻ، تنهنجو پٽ هن سان گهڻو وقت گهارڻ، گڏ کائڻ پيئڻ، اٿڻ ويهڻ اهو مون کي دوستي ۽ آفيس ڪليگ کان وڌيڪ محسوس ٿيو هو.“ امڙ پنهنجي ڳالهه کي پيرائڻي ڪري ٻڌائي.

”اها ڳالهه مون به محسوس ڪئي هئي ۽ امان سان ذڪر به ڪيو هو ته ادا ۽ پرھ هڪ ٻئي کي شايد پسند ڪن ٿا.“ آڪاش جي ننڍي پيٽ امڙ جي ڳالهه جي ٻيهر تائيد ڪندي چيو.

”پر توهان مون سان ته ڪڏهن پهرين اهڙي ڪا ڳالهه نه ڪئي هئي؟“ آڪاش حيران ٿيندي چيو.

”امان سوچيو ته هو پرھ جي گهر وارن کان تنهنجو رشتو گهري توکي سرپرائيز ڏي پر!“ ننڍي پيٽ ڳالهه مڪمل ڪرڻ کان سواءِ ئي ڪٽي ڇڏي.

”پر ڇا؟“ آڪاش حيران ٿيندي پڇيو.

”مون کي پٽ پرھ ڏاڍي پسند هئي، مون پٽ چاهيو ٿي ته هو منهنجي گهر جي ننهن بڻجي اهو سوچي آئون پرھ جو رشتو گهرڻ لاءِ سندس گهر ويئي هيس، پر هن جي ماءُ پنهنجي اميري ۽ زمينداري جو رعب جٽائيندي اهو منهنجي بيحرمتي ڪري موٽائي ڇڏيائين.“ امڙ مايوسي جا تاثرات چهره تي آڻيندي چيو.

ادا امان جي اها ڳالهه صحيح آهي، آئون به ساڻس گڏ وٺي هئس، پرھ جي امڙ وڏير ڪو رعب ڪندي امان کي گهٽ وڌ به ڳالهائين ۽ چيائين ته توهان جي جرئت ڪيئن ٿي آهي جو رشتي لاءِ آيا آهيو. پنهنجي حيثيت ڏسو توهين اسان جي لائق نه آهيو. ڪٿي اسان جي شهزادي جهڙي ناز سان پليل ڏي ۽ ڪٿي توهان. هو ڪجهه ڏينهن توهان جي گهر ڇا آئي يا تنهنجي پٽ کان ڪجهه پڙهائي بابت ڇا پڇيائين توهان ته کيس پنهنجي چار ۾ ڦاسائي ملڪيت تي نظر رکي وينا آهيو. ادا ڏاڍا ڪڙا لفظ استعمال ڪيا هئا پرھ جي امڙ. امان کي روڻهار ڪو ڪري ڇڏيو هئائين پر امان خاموشي سان ٻڌي

واپس موٽي آئي. “آڪاش جي ننڍي پيٽ اڀاڻڪي لهجي ۾ ڳالهه ٻڌائيندي چيو جنهن تي آڪاش جي امڙ جون اکيون پر جي آيون.

”ايترو سڀ ڪجهه ٿي ويو پوءِ توهان مون سان اها ڳالهه پهرين چونه ڪئي هئي.“ آڪاش حيران ٿيندي چيو.

”مون کي امان ڪجهه به ٻڌائڻ کان انڪار ڪيو هو.“ آڪاش جي پيٽ جواب ڏيندي چيو.
 ”ٻڌ آڪاش جيڪو ٿيڻو هو سو ٿي ويو هيءُ آن منهنجي اڳيان پيو آهي، ان ڏينهن مون من ٿي من ۾ قسم ڪيو هو ته هن کي سندس ڌيءَ کان وڌ سھڻي چوڪري سان تنهنجي شادي ڪرائي ڏيکارينديس، سو آڪاش هيءُ منهنجي عزت جو سوال آهي.“ امڙ آليون اکيون صاف ڪندي چيو.
 ”پر امان آئون پر ه سان پيار ڪيان ٿو هُو به مون سان پيار ڪري ٿي، کيس دوکو ڪيئن ڏيان؟“
 آڪاش امڙ کي متوجھ ٿيندي چيو.

”مون کي پر ه پنهنجي ڌيءَ جيان عزيز آهي، هُو ڏاڍي معصوم ۽ صاف دل چوڪري آهي مون هميشه هن کي گهر جي پاڻي جيان جيءُ ۾ جاءِ ڏني آهي، پر جيڪر سندس امڙ ٿي نه ٿي چاهي ته پاڻ ڇا ٿا ڪري سگھون.“ آڪاش جي امڙ آڪاش کي سمجھائيندي چيو.

”هڪ دفعو پهر کيس سمجھائي سگھجي ٿو کيس ڦاٿل ڪري سگھجي ٿو ته پر ه جي خوشي پٺ انهي ۾ لکيل آهي ته شايد هُو راضي ٿي پئي.“ آڪاش حل ڪندي چيو.
 ”ڇا تون چاهين ٿو ته هُو پهر تنهنجي ماءُ ۽ پيءُ جي بي عزتي ڪري! هڪ دفعو جيڪا هن عزت افزائي ڪئي ان مان تنهنجي دل نه پراڻي آهي ڇا؟“ امڙ ڪاوڙ ڪندي چيو.
 ”منهنجي چوڻ جو مطلب اهو نه هو.“ آڪاش سمجھائيندي چيو.

”ادا پر ه جي ننڍي پيٽ ڪجهه ڏينهن پهرين چيو پئي ته پر ه جو رشتو هُو سندس ماسات سان پڪو ڪرڻ وارا آهن جيڪو ڊاڪٽري پڙهي پيو.“ آڪاش جي پيٽ آڪاش کي حقيقت ٻڌائيندي چيو.

”بس هاڻي پڪ ٿي، هُو اسان کي پنهنجي حيثيت جي برابر ئي نه ٿا سمجھن ته پوءِ ساڻس رشتيداري ڪيئن ٿي ڪري سگھجي ۽ پر ه جي ماءُ جيڪا پنهنجي پيٽ جي پٽ کي رشتو ڏيڻ جو سوچي وڃي آهي سو تنهنجي لاءِ پلا ڪيئن ها ڪندي.“ آڪاش جي امڙ پهر ڳالهه دهرائيندي چيو.
 ”پر پوءِ به.“ آڪاش پنهنجي ڳالهه مڪمل ڪري تنهن کان اڳ ئي آڪاش جي امڙ پنهنجو فيصلو ٻڌائيندي چيو.

”آئون تنهنجي رشتي جي زبان ڏيئي چڪي آهيان، منهنجي ڳالهه ٻڌي ڇڏ، آئون چوڪريءَ جي مائٽن کي فون ڪري ”مڱڻي جي رسم“ لاءِ سڀاڻي شام جو وقت ٿي طءُ ڪريان، سمورو سامان آئون ڪافي ڏينهن کان وٺي چڪي آهيان باقي منڊي سڀاڻي ئي مارڪيٽ مان وٺي ٿي وٺان، اهو منهنجو فيصلو آهي.“ امڙ ڪاوڙ مان فيصلو ٻڌائيندي ڊائنگ ٽيبل تان اٿندي چيو.

”پر ايترو جلدي ڪيئن ممڪن آهي؟“ آڪاش کيس روڪيندي چيو.
 ”آڪاش توها نه ڪئي ته آئون خودڪشي ڪري ڇڏينديس تون سمجھي ڇڏ.“ امڙ پنهنجو
 آخري فيصلو ٻڌائيندي چيو.

ماءُ جو اهڙو جملو ٻڌي آڪاش کان ساهه ڇڏائجي ويو ته هاڻي هُو ڪري ته ڇا ڪري هڪ طرف
 ماءُ جي ممتا ته ٻيءَ طرف محبت پر جڏهن هُن ٻنهي کي احساس جي ساهمي ۾ توري ڏٺو ته پنهنجي
 خوشي کان وڌ هُن کي جيگل جون خوشيون وڌيڪ عزيز لڳيون جنهن جي ڪارڻ هُن کي اهو فيصلو
 ڪرڻو پيو جيڪو لازمي هن لاءِ ڪرڻ ڪو سولو ڪم نه هو پر زندگي پين لاءِ جيئڻ جو درس ڏيئي ٿي.
 ان ڪري نه چاهيندي به آڪاش کي ماءُ جو فيصلو قبول ڪرڻو پيو.
 آڪاش دل تي پٿر رکندي ”ها“ ڪئي.

جنهن تي امڙ ڊوڙي اچي آڪاش کي ڇاتيءَ سان لاتو ۽ خوشي مان پيشاني چُمي دعائون ڏيندي
 چوڻ لڳي. ”پٽ تون دل نه لاه، تنهنجي لاءِ جيڪا چوڪري پسند ڪئي آهي اها تمام سٺي، ۽ سلجھيل
 آهي تون خوش رهندين، منهنجون دعائون هميشه توهان گڏ آهن.“
 سڀئي ڄڻا خوش ٿي هڪ ٻئي کي مبارڪون ڏيڻ لڳا ۽ امڙ چوڪريءَ وارن کي مڱڻي جي رسم
 جو وقت طءُ ڪرڻ لاءِ فون ڪرڻ لڳي.

آڪاش پنڊپهڻ جيان پٿر بڻجي وئي ٿي بيٺو رهيو ۽ پر هه جون سوچون لهرون بڻجي سندس من
 جي پڌر تي تري آيون جيڪي لڙڪ بڻجي اکين جي پٽيائي نئين مان وهڻ لڳيون. محبت ۾ سڀ سٺو
 پيو لڳندو آهي پر جڏهن ان محبت ۾ وڇوڙي جا واءُ ورندا آهن ۽ پيڙاءُ طوفان بڻجي دل اندر جي وستين
 کي اجاڙي ويندي آهي، جيڪا وستي ڪيڏي نه پيار ۽ پريت جوڙي ويئي هئي سا ڪن پل ۾ طوفان جي زد
 ۾ اچي اجڙي ٿي وڃي. جنهن جي اجاڙ سان ڪيترن ئي وجودن جا رستا ئي بدلجي ٿا وڃن، جيڪي
 پنهنجي اکين سان انهي اجاڙ کي ڏسندي پيڙاءُ ۾ پلجي چاهيندي به ڪجهه نه ٿا ڪري سگهن، اهڙي
 مجبوري ۽ بي وسي انسان کان جياپي جا گس ئي ڪسي ٿي ڇڏي جنهن ۾ ڪوئي ساڻي سفر ۾ ساٿ نه
 هجي ته ڀلا اهڙي پنڌ جو ڪهڙو فائدو جنهن جي منزل جو ڪو مقصد ئي نه هجي بس بي مطلب ڏڪن جي
 راهه تي ايتن ئي وجود پتڪندو رهي.

چپن تي ڦٽل ڦٽل لفظ سڌڪا بڻجي وهي پيا. ”پر هه مون کي معاف ڪجان، آئون توهان وفا نه
 ڪري سگهيس.“

32

بي ڏينهن شام جو پهر، آڪاش سندس گهر وارا ۽ منڱيندي سندس گهر وارا ۽ ڪجهه مهمان بوڪ ڪيل هال تي پهتا. سڀني جا چهره تڙيل ۽ خوشي ۾ بهڪيل هئا. بس ان سموري ماحول ۾ ”ميلي ۾ تون تنها تنها ڪنهن کي ڳولين ٿو هت ۾ گجرا اک ۾ ڳوڙها ڪنهن کي ڳولين ٿو“ جي ستن مثل آڪاش اداس بي جان ٻٽ بڻيو بيٺو هو. هن جي نظرن هيڏي وڏي ميڙ ۾ پرهه کي تلاش ڪيو پئي هن چاهيو ٿي ته پرهه منڱيندي جي جر ڪندڙ لباس ۾ ڪنوار جيان سينگاريل سامهون گيت مان داخل ٿئي ۽ هو ڊوڙي وڃي کيس ٻانهن ۾ کڻي اسٽيج تائين اچي ۽ رومانتڪ انداز ۾ گوڏن ڀر ويهي محبت جي ڪهاڻي جي تڪميل جو اظهار ڪري ته چوڏس سيٽيون وڃن، سٺو اسپري ٿئي، گلن جو پتيون مٿن اڇلائجن ۽ هو مرڪن جي مانڊاڻ ۾ پيار جي نشاني سندس ڪومل آڱر ۾ پارائي پنهنجو زندگي جو حصو بڻائي. پر سندس سمورا خيال شيشي جيان هڪڙي ئي ٺوڪر تي زمين تي ڪري ٽڪرا ٽڪرا ٿي پيا جڏهن ڪنهن سندس ڪلهي تي هٿ رکندي چيو ته ”آڪاش اسٽيج تي اچ چوڪريءَ وارا پهچي ويا آهن.“ ۽ هو محبت جي تٽل ٽڪرن کي ميڙي اڳتي وڌيو پر سندس خيال جي پيڙي اڃان تائين پرهه جي پيار جي لهرن ۾ ئي لڏي رهي هئي جنهن کي شايد ئي هاڻ ڪو ڪنارو ملڻو هو.

بس ڪڏهن ڪڏهن پاڻ کان وڌيڪ ٻين جي خوشين جو خيال رکڻو پوي ٿو ٻين ڪاڇ جيئن ئي اصل زندگي آهي اهو به وري پيو ڪير نه پر جيڪل امڙ جنهن جي چيچ جهلي هن هلڻ سڪيو جنهن ممتا جي آنچل جي چاٽو ۾ هن زندگي جا احساس ڀريا ڏينهن گذاريا هئا، جيڪا سندس آرام لاءِ پاڻ راتيون جاڳي هئي، ٻاتن ٻولن کان وٺي خوددار لهجي ۾ ڳالهائڻ جا سمورا درس جنهن امڙ کان پلٽ پيا هئا هو تنهن جي خوشي ۾ رڪاوٽ ڪيئن ٿي بڻجي سگهيو جنهن جي مرڪ سندس جياپو هئي، زماني جي مشيني زندگي جي گوڙ گمسان کان ٽڪجي هن جڏهن به جيڪل جي هنج ۾ پناهه ورتي هئي ته کيس منڙي ننڊ اچي ويندي هئي، جڏهن هو پنهنجي آغوش ۾ سمهاري آسپس ڀريا هت هن جي وارن ۾ ڦيريندي هئي ته ممتا جون هڙتي مينهن ڪڍيون مٿن وسي پونديون هيون ۽ هو تڪليفن جا ڪيئي ساگر اُڪري ويندو هو تنهن جي مرڪ تان کيس پنهنجي جان وڃائڻ به گوارا هئي.

مڱڻي جي باقاعده تقريب شروع ٿي، آڪاش ۽ سندس منڱيندي اسٽيج تي رکيل ڪرسي تي ويٺا ۽ ڪجهه ئي ساعتن بعد ٻنهي طرفن کان سجايل ٿالهيون ۾ منڊيون کڻي آيا. تازين، خوشي پرين گيتن ۽ مسرتن پري ماحول ۾ ٻنهي جڻ هڪ ٻي کي منڊيون پارائي پنهنجي جيون ساڻي طور قبول ڪيو آڪاش جي من تي چڻ ڪنهن پهڙ جو وزن اچي ويو هو جڏهن هن هٿ وڌائي منڱيندي کي منڊي پئي پارائي، پرهه بدران بيءَ ڪنهن چوڪري جو سندس جيون ۾ اچڻ ڪنهن خوفناڪ حادثي مثل لڳي رهيو هو پر هن دل تي پٿر رکي ماءُ جي خوشي خاطر کيس منڊي پارائي ڪوڙي مرڪ منهن تي سجائي ڪيڪاريو پر من جي اکين ۾ لڙڪن جو قطارون هيون جنهن کي هن ٻاهر اچڻ کان روڪي رکيو هو.

رسمون ختم ٿيندي ئي آڪاش اسٽيج تان لهي هيٺ آيو ۽ پرھ کي آخري ميسيج ڪري موبائل فون آف ڪري ڇڏيائين.

”تي سگهي ته مونکي معاف ڪري ڇڏجان، آئون هارائي ويس ۽ توسان انصاف نه ڪري سگهيس.“

هُن نه ٿي چاهيو ته هن جي ٻڌائڻ کان پهرين کيس ڪنهن ٻي کان مڱڻي جي خبر پوي پر خوشيون ۽ خوشبوءَ روڪي نه ٿيون روڪي سگهجن، سڀ کان پهرين مبارڪن جي پوسٽ فوٽوئن سميت سندس جگري دوست ڪريم سوشل ميڊيا تي رکي، جنهن کان پوءِ دوستن، يارن جي مبارڪ باد وارن پيغامن جي ڀرمار ٿي پيئي.

ٻيءَ طرف حسب معمول پرھ پنهنجي انسٽيٽيوٽ ۾ ليڪچرس اٿيند ڪري رهي هئي، ڪلاس دوران فون سائيلنٽ هئڻ ڪري پرس ۾ رکيل هو ان ڪري هُو ان سموري عمل کان لاعلم هئي. آف ٽائيم کان پوءِ ٻاهر نڪري ڪار ۾ چڙهي فليٽ طرف نڪتي، سگنل جي ڪري ڪار رُڪي ته هُن پرس مان موبائل ٻاهر ڪڍيو ته جيئن ڪنهن جو ڪو ميسيج، فون ڪال يا ڪا اپ ڊيپ آيل هجي ته جواب ڏيئي سگهي.

هُن جيئن پرس مان فون ڪڍي چيڪ ڪيو ته پهريون ميسيج آڪاش جو پڙهيائين کيس سمجهه ۾ ڳالهه نه آئي هُن فوراً آڪاش کي ڪال ڪئي پر فون آف پئي آيو. هُن سمجهيو شايد سگنل جو مسئلو هوندو پر جڏهن اسڪرين تي پيل نوٽيفڪيشن چيڪ ڪرڻ لاءِ هُن سوشل ميڊيا جو پئڄ ڪوليو ته اسڪرين تي لاتعداد دوستن جا آڪاش کي سندس مڱڻي جي مبارڪ باد جا پيغام پيا هئا جيڪي ڏسي ڪري هُن جي اکين جي اڳيان انڌو ڪار چائنجي ويئي، ذهن ڇڪرائجي ويو ته ساڻس هيءَ ڪهڙي ويدن ٿي ويئي هئي، لڙڪ ورلاپ ڪندا سندس اڪثرين جا ڪنارا پار ڪندا وهي آيا هُو پاڳلن وانگي اسڪرين تي اسڪرولنگ ڪندي رهي ته متان اهو سندس وهم هجي پر هٿ ڪنگڙ کي ڪهڙي آرسِي؟ هُن ٻيهر آڪاش کي ڪال ڪئي سندس فون آف پيئي آيو. دل ۾ طوفان برپا ٿي ويو... ذهن ۾ عجيب خيال، وهم ۽ وسوسا جنم وٺڻ لڳا ۽ پنهنجي محبت جي اهڙي انجام تي سوچيندي رهي. ڪجهه ئي گهڙين ۾ الائي ڪيترا سوال پنهنجي پريشان من کان ڪري ويئي ته ”ڇا واقعي ئي آڪاش ايئن ڪري سگهي ٿو؟ ڇا آڪاش کيس دوکو ڏيئي سگهي ٿو؟ جيڪر هن جي مڱڻي طءُ ٿي ويئي هئي ته هُن کيس ٻڌايو ڇو نه؟ هُو ته گهر سندس رشتي لاءِ ويو هو، هُن ته چيو ٿي ته هُو امڙ کي راضي ڪري وٺندو هن ته چيو ٿي ته هُو پنهنجي امڙ کي منهنجي گهر رشتو گهرڻ لاءِ موڪليندو! پوءِ هيءُ سڀ ڇا آهي؟“

هُن ٻيهر آڪاش کي فون لڳايو پر سندس فون مسلسل آف پئي آيو. هُن ڪريم کان تصديق ڪرڻ لاءِ کيس ڪال ڪئي پر ڪريم به مڱڻي جي تقريب ۾ هئڻ ڪري ميوزڪ، رقص، شور و غل ۾ ڪال جو آواز ٻڌي نه سگهيو.

پي پيپ، پي پي پي .. سنگل آن ٿي چڪو هو گاڏين جي هارن جا آواز وڃڻ شروع ٿي ويا پر هُو پاڳلن وانگي سموري دنيا کان بي نياز گهڙي سوشل ميڊيا جو پئج چيڪ ڪري رهي هئي ته گهڙي رڪي آڪاش ۽ ڪريم کي فون ڪري رهي هئي. نيٺ ٽريفڪ پوليس وارو ڊرائيونگ سيٽ وٽ لنگهي آيو ۽ شيشي تي هٿ جي ٿڌڪي ڪرڻ لڳو. پر هُن نظرون ڪٽي مٿي نهاريو ته هن محسوس ڪيو ته هُو مين روڊ تي ٽريفڪ روڪي بيٺي هئي. پاسي ۾ ٽريفڪ پوليس وارو سگنل طرف اشارو ڪري ڪار کي اڳتي ڪڍڻ لاءِ چئي رهيو هو. هُن کي ڪجهه سمجهه ۾ نه پئي آيو ته هاڻي هُو ڇا ڪري؟ گاڏين جي هارن ۽ ٽريفڪ پوليس واري جي اسرار تي هن ڪار گيئر ۾ وڌي ۽ جلدي ۾ اهو فيصلو ڪيائين ته اڳتي وڃڻ بدران سامهون ”يوٽرن“ وٺي واپس انسٽيٽيوٽ واري گلي ۾ بيهي ڪري سڀني سان رابطو ڪري پوءِ فليٽ ڏي ويندي. ڏيان موبائل ۾ هٽڻ ۽ خيال آڪاش ڏي هٽڻ ڪري هُن بغير ڏسڻ واسط جي جيئن ئي ”يوٽرن“ ورتو ته سامهون ايندڙ تيز رفتار ٽرالر ڪار کي ڏوڪيندو ڪلتيون ڪارائيندو اڳتي نڪري ويو.

پر هُن جي ڪار ڪلتيون ڪائيندي فوت پاٽ جي ڪنڊ وٽ وڃي ڪري، ڊرائيونگ سيٽ تي ويٺل پر هُن سيٽ بيلٽ ٻڌل هٽڻ ڪري بيهوشي واري حالت ۾ سيٽ تي ئي پيل هئي. ايتري ۾ ٽريفڪ پوليس ۽ ايندڙ ويندڙ ماڻهن جي پيڙهه جمع ٿي ويئي جن کيس ايמبولينس ذريعي ايمرجنسي ۾ اسپتال پهچايو.

-

33

ڪافي وقت جي ميوزڪ مستي کان پوءِ ڪريم ڪنهن کي فون ڪرڻ لاءِ جيب مان موبائل ڪڍيو ته اسڪرين تي پرھ جو ڪيتريون ئي ڪالز جيڪي ائيندڙ نه ڪرڻ جي ڪري مس ٿي ويون هيون. هن کي ڳالهه سمجھ ۾ اچي ويئي ته پرھ پڪ سان سوشل ميڊيا تي اسٽيٽس ڏسي فون ڪيو هوندو. هن آڪاش کي پاڻ وٽ سڏي سموري صورتحال ٻڌائي ته پرھ هن کي ڪيتريون ئي ڪالز ڪيون آهن جيڪي هو ائيندڙ نه ڪري سگهيو پر جيڪر تون اجازت ڏئين ته ڳالهايان. آڪاش به مناسب سمجھيو ته هو نه سھي گھٽ ۾ گھٽ ڪريم ئي ڳالهائي صورتحال ٻڌائيندو هو ڪجهه رليڪس ٿي ويندي.

”ها بلڪل تون ڳالهائي وڻ ۽ جيڪر مناسب لڳي ته صورتحال کان آگاهه ڪجان ته آڪاش ڪيئن مجبوري جي حالت ۾ هن مڱڻي لاءِ ها ڪئي آهي.“ آڪاش ڪريم کي فون تي ڳالهائڻ لاءِ اجازت ڏيندي چيو.

ڪريم فوراً ڪال ملائي پر پرھ جو موبائل جيڪو ايڪسيڊنٽ جي ڪري ٽٽي چڪو هو تنهنڪري ڪال ملي نه سگهي، سگنل جو مسئلو سمجھي ڪريم بار بار ڪال ملائي پر نمبر بند هئڻ ڪري ڪال لڳي نه سگهي. ڪريم آڪاش کي پرھ جو نمبر مسلسل بند هجڻ بابت ٻڌايو. نمبر بند هجڻ تي آڪاش پريشان ٿي ويو عجيب خيال من ۾ اچڻ لڳا ته ”سندس به فون بند هو ڪريم به فون ائيندڙ نه ڪيو ۽ مٿان وري هن سوشل ميڊيا تي اسٽيٽس ڏنا هوندا! الله سائين خير ڪري ڪو غلط قدم نه کنيو هجي! آهي به ڏاڍي جذباتي ۽ صورتحال کان به اڻ ڄاڻ، ۽ هن اچانڪ جوشيون اسڪرين تي ڏٺيون هونديون هن جو ته مون تان ويساهه ئي ڪجي ويو هوندو.“

ڪافي دير جي وسوسن بعد اچانڪ هن کي ياد آيو ته ڪينجهر يونيورسٽي جي موڪلن جي ڪري ڪراچي آيل آهي، آڪاش فوراً پنهنجو موبائل جيب مان ڪڍي آن ڪيو ۽ آن ڪندي ئي پرھ جا ميسيجز اسڪرين تي ظاهر ٿيڻ لڳا، هن ميسيجز پڙهڻ جي بجاءِ فوراً پرھ جي نمبر تي ڪال ڪري ٻيهر ڪنفرم ڪرڻ چاهيو پر فون ان وقت به آف هو. هن ترٽي ڪينجهر جي نمبر تي ڪال ڪئي. ڪينجهر فون ائيندڙ ڪندي ئي روئي ويئي، آڪاش جي دل جي ڌڙڪڻ تي تيز ٿي ويئي، ”الله خير ڪري ڇا ٿيو ڪينجهر؟ تون روئين ڇو ٿي؟“

”آڪاش هو آهي... هو آهي...“ لفظ ڪينجهر جي نڙي ۾ اٽڪي پيا ۽ هو ٻيهر روئڻ ويئي. ”ڇا ٿيو پرھ کي؟“ آڪاش ڪينجهر جي اوتوري ڳالهه ٻڌندي ئي پريشان جي گھري ساگر ۾ ٻڏي پيو پيءُ پل پاڻ سنڀاليندي چيائين. ”ڪينجهر ٻڌاءِ ڇا ٿيو پرھ کي؟“ ”آڪاش هو آهي.. اي.. نه.. آهي انستي ٿيوٽ کان واپس آئي پئي ته سندس ڪار جو ايڪسي.... ڊنٽ ٿي ويو آهي.“ ڪينجهر زبردستي جملو پورو ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي.

”يا الله خير! ڪيئن ايڪسيدنٽ ٿيو؟ ڪٿي ٿيو؟ هيئنر پرھ ڪٿي آهي؟ حالت ڪيئن آهي؟“ آڪاش هڪ ٻئي پٺيان ڪيترائي سوال ڪري ويو.

”ٽرالر سان ٽڪر ٿي، مون کي اسپتال کان فون آيو. آڪاش بابا اسلام آباد آهي آهي ڳوٺ آهي، توکي ڪال ڪيم تنهنجو نمبر به بند آيو، توکي ميسيج به ڪيم. آئون اسپتال پهتي آهيان. آڪاش آئون آپيءَ لاءِ ڏاڍي پريشان آهيان.“ ڪينجهر سڏڪندي سڏڪندي سموري صورتحال ٻڌائي.

”تون بلڪل به پريشان نه ٿي، آئون حيدرآباد آهيان، فوراً نڪران ٿو جلد ئي پهچڻ جي ڪوشش ڪيان ٿو.“ آڪاش کي پنهنجو فون آف ڪرڻ جي غلطي تي ڏاڍي ڪاوڙاچڻ لڳي.

”ها آڪاش پليز جلدي اچ، آئون اڪيلي ئي اسپتال ۾ آهيان، آبي ايمرجنسي ۾ آهي، مون کي ڏاڍو ڊپ پيو ٿي ڪجهه به سمجهه ۾ نه پيو اچي ته ڇا ڪريان؟“ ڪينجهر ڳالهه ڪندي ڪندي ٻيهر ڳوڙها ڳاڙهي ويئي.

”ڪينجهر تون بلڪل به فڪر نه ڪر، الله سائين بهتر ڪندو.“ آڪاش پنهنجا لڙڪ روڪيندي هن کي تسليءَ ڏيندي چيو.

فون ڪٽندي ئي آڪاش ڪريم کي پاڪر پائي روئي ويٺو. ڪريم جنهن فون تي ڳالهيندي ڳالهه ٻڌي ورتي هئي تنهن آڪاش کي تسلي ڏيندي چيو: ”تون فڪر نه ڪر مالڪ سائين بهتر ڪندو. تون باقي رسمون ادا ڪر آئون هيئنر ئي نڪران ٿو ڪراچي لاءِ ۽ فوراً اسپتال پهچي توکي صورتحال کان آگاهه ڪريان ٿو.“

”پيارا ايئن نه ٿيندو، تون ڇاچي ڪار واري کي ڪال ڪر تيستائين آئون امان کان ڪنهن بهاني سان موڪل ٿو وٺان پاڻ ٻنهي کي هيئنر ئي ايمرجنسي ۾ نڪرڻو پوندو آئون پرھ کي ايئن هن حالت ۾ ڪيئن ٿو اڪيلو ڇڏي سگهان؟“ آڪاش ڪريم جي ڳالهه کان انڪار ڪندي چيو.

”چريو ٿيو آهين ڇا؟ هو سامهون ڏس! ڇاچو ڇاچي، ادي، تنهنجي منگيندي، ۽ ان جا گهر وارا ڪيترا نه خوش ٻيا نظر اچن، انهن کي ايئن اڪيلو ڇڏي هليو ويندين ته انهن جي دل تي ڇا گذرندي؟“ ڪريم سمجهائيندي چيو.

”پر ڪريم هوڏانهن پرھ منهنجي ڪارڻ ئي موت جي بستري تي بي يار مددگار پيئي آهي. ڇا آئون ايترو ڪم ظرف ٿي وڃان جو پنهنجين خوشين خاطر کيس ايئن تنها ڇڏي ڏيان؟“ آڪاش ڪريم کي وراڻي ڏيندي چيو.

”آئون وڃان ته پيو ڪراچي، تون هتي هنن جي خوشي جو خيال رک، سمجهه ڳالهه ڪي.“ ڪريم ٻيهر سمجهائيندي چيو.

”ڪريم تون چئين ٿو ته پرھ کي ايئن موت جي بستري تي ڇڏي آئون خوشين جي سبيج تي ويهان!“ آڪاش جذباتي ٿيندي چيو.

”پليز آهستي آڪاش، مهمان آهن ڪنهن ٻڌي ورتو ته ڇا سوچيندا؟ توکي امڙ جي جذباتن جو به خيال رکڻو آهي، خبر آهي نه توکي هُن ڪيئن مڱڻي لاءِ ها ڪرائي هئي. سمجھ ڳالهه ڪي.“ ڪريم آڪاش جي ساڄي ڪلهي تي هٿ رکندي چيو.

”پر ڪريم منهنجو ضمير، تنهن کي ڪهڙو جواب ڏيان؟ آئون ته هانءُ ڦاڙي روئي به نه ٿو سگهان، ڪهڙي ڪيفيت آهي دل اندر جي ڇا ٻڌايان؟“ آڪاش دل تي هٿ رکندي چيو.

”پليز آڪاش هتي ڳالهين ۾ ويهڻ سان وقت خراب پيو ٿئي، مون کي اجازت ڏي ۽ تون وڃ واپس اسٽيج تي ۽ سموريون رسمون پوريون ڪري پوءِ بيشڪ جلدي نڪري اچجان.“ ڪريم ٻيهر آڪاش کي صورتحال جي نزاکت سمجھائيندي چيو.

آڪاش هڪ ڀيرو ٻيهر اسٽيج طرف ٺهاريو ته امڙ اڏي سميت سڀئي خوشيءَ مان جهومي رهيا هئا، نه چاهيندي به آڪاش کي ڪريم جي ڳالهه تسليم ڪرڻي پيئي ۽ دل تي پٿر رکي ڪريم کي اجازت ڏني ۽ پاڻ اداس من سان واپس اسٽيج طرف آيو. صرف جسم اتي موجود هو پر ذهن ۽ دل سميت ساڻهه پرھ ۾ تنگيو پيو هو. پاڻ تي ڏاڍي مٺيان پئي آئي ته هيءُ سموري صورتحال سنڌي ڪارڻ ئي پيدا ٿي هئي. هڪ ئي خواهش هئي ته جلد مڱڻي جون رسمون مڪمل ٿين ته جيئن هُو ڪراچي نڪري سگهي.

—

34

بيءَ پاسي پرھه آپريشن ٿيڻ ۾ زندگي ۽ موت جي جنگ وڙهي رهي هئي. او.تي جي گيت تي سندس پيٽ ڪينجهر پريشان حال ۾ بيٺي هئي. پرھه کي اسپتال پهچائڻ بعد پوليس سندس پرس مان مليل ڊرائيونگ لائسنس تي ايمرجنسي ۾ رابطي لاءِ ڏنل ڪينجهر جي نمبر تي ڪال ڪري ايڪسيڊنٽ جو ٻڌايو جيڪا انهن ڏينهن ۾ يونيورسٽي جي موڪلن جي ڪري ڪراچي ۾ پيٽ وٽ آيل هئي. سا جلدي ئي اسپتال پهچي ويئي هئي. پرھه جو والد بزنس جي ڪري اسلام آباد ويل هو. جنهن کي ڪينجهر واقعي بابت ٻڌايو ته هن فوراً ئي سڀ ميٽنگون اڌ ۾ ڇڏيون ۽ ڪراچي پهچڻ لاءِ ايئرپورٽ لاءِ نڪتو ۽ امٽر ڳوٺ هئڻ سبب ويڪ سگنل ڪري ڪينجهر جو ماءُ سان رابطو نه ٿي سگهيو پر هن پنهنجي رشتيدار کي پيغام ڏنو ته امٽر کي چئي ته جلد ئي ساڻس رابطو ڪري. ماءُ ۽ پيءُ ٻيئي هتي حاضر نه هئڻ ڪري هن فوري مدد لاءِ آڪاش جو نمبر ملايو پر موبائل بند هئڻ ڪري ان سان به رابطو نه ٿيڻ بعد روئنڊي نير وهائيندي اڪيلي ئي پيٽ جي ساهتا لاءِ اسپتال پهتي جيڪا رت گهڻو وهي ويڃڻ جي ڪري آپريشن ٿيڻ ۾ هئي. ڪريم به اسپتال پهچي ڪينجهر سان رابطو ڪيو جنهن کيس سموري ماجرا بيان ڪئي.

والد ۽ امٽر پڻ اطلاع ملندي ئي فوراً ڪراچي اسپتال پهتا هئا. سڀئي جڻا آپريشن ٿيڻ باهراڻ انتظار ڪري رهيا هئا ته جيئن ڊاڪٽر باهر نڪري ته ساڻس ڳالهه ٻولهه ڪري پرھه بابت پڇي سگهن. ڪيترن ئي ڪلاڪن جي آپريشن بعد ڊاڪٽر باهر نڪتو ته سڀئي ڊوڙي ڪائنس معلومات وٺڻ لاءِ هڪ ئي وقت سوال ڪرڻ لڳا جنهن تي ڊاڪٽر کين وڏي آواز ۾ هڪ ئي وقت سڀني کي ڳالهائڻ کان منع ڪندي چيو ته ”پليز گوڙ نه ڪريو ۽ هن وقت صرف توهان کي اهوئي چئي سگهان ٿو ته اسان پنهنجي پوري ڪوشش ڪئي آهي، پر دماغي ڌڪ لڳڻ سبب رت گهڻو وهي چڪو آهي تنهن ڪري دوا سان گڏ دعائن جي ضرورت آهي.“

”پر ڊاڪٽر صاحب اهو ته ٻڌايو آپريشن ڪيئن رهيو ۽ هاڻي طبيعت ڪيئن آهي“ پرھه جي امٽر لڙڪ لاڙيندي ڊاڪٽر کان سوال ڪيو.

”اسان پنهنجي طرفان پوري ڪوشش ڪئي آهي، پر چند ڪلاڪ اڃان اهم آهن، هن وقت ڪابه حتمي راءِ نه ٿي ڏيئي سگهجي باقي مالڪ سڻائي ڪندو.“ ڊاڪٽر جواب ڏيندي چيو.

”ڊاڪٽر صاحب اسان پرھه سان ملي سگهون ٿا؟“ پرھه جي والد وياڪلتا مان ڊاڪٽر کي مخاطب ٿيندي چيو.

”جي نه! ايجان تائين کيس هوش نه آيو آهي، ان ڪري ته چوان پيو ته ايندڙ چند ڪلاڪ اهم آهن، اسين کيس ”انتھائي نگھداشت“ وارڊ ۾ منتقل ڪري رهيا آهيون“ ڊاڪٽر جواب ڏيندي اڳتي وڌي ويو.

اهڙو جواب ٻڌي ڪاريدور ۾ مڪمل خاموشي ڇانئجي ويئي، چارئي ئي جڻا پنهنجي پنهنجي جاءِ تي خاموشي جا بت بڻيا پيا هئا، مسلسل خاموشي جي بيٺل پاڻي ۾ لفظن جون لهرون پيدا ڪندي پرھ جي والد گھرواري جي ڪلهي تي هٿ رکندي آت ڏيندي چيو.

”تون پریشان نه ٿي، مالڪ سڀ سڻائي ڪندو ۽ پرھ جلد ئي صحتياب ٿي ويندي؟“
 ”مون کي خبر آهي، توهان مون کي ڪوڙو دلاسو پيا ڏيو، منهنجي ڌيءُ جي طبيعت انتھائي خراب آهي.“ پرھ جي امڙ پنهنجي ڪلهي تي رکيل مڙس جي هٿ تي هٿ ڏيندي روئندي چيو. ٻي لمحي ننڍي ڌيءُ ڪينجھر کان سوال ڪندي پڇيائين ته، ”ايڪسيڊنٽ ڪيئن ۽ ڪٿي ٿيو؟“
 ”امي آبي انسٽيٽيوٽ تان واپس پئي آئي يوترن ونندي شايد سندس نگاهه موبائل يا ٻي طرف هئي، جنهن سبب گاڏي ڪنٽرول نه ڪري سگهي هوندي ۽ سامهون ايندڙ ٽرالر سان ٽڪراجي پئي.“
 ڪينجھر ٽڪل لهجي سان انومان لڳائيندي چيو.

”ڊرائيونگ ڪندي ڪڏهن موبائل استعمال ڪيو آهي، آئون ته گھڻو ئي چوندي هيس پر منهنجي ٻڌي ڪير ٿو؟“ پرھ جي امڙ ڪاوڙ جو اظهار ڪندي سڏڪندي رهي.
 ”جيڪو ٿيڻو هو سو ٿي ويو. پلا هاڻي ان تي ڳالهائڻ مان ڇا ورنڊو؟ اصل ڪارڻ ڪهڙو آهي اهو ته پرھ جي هوش ۾ اچڻ کان پوءِ ئي خبر پوندي، هيئنر ته صرف انومان ئي لڳائي سگهجي ٿو.“ پرھ جي والد سڀني کي حوصلو ڏيندي چيو.

”بس ايئن ئي ته دماغ خراب ڪيو توهان پرھ جو اهو نظر نه رکڻ، ڌڙڪو نه ڏيڻ جو ئي نتيجو آهي.“ امڙ ٻيهر ڪاوڙ مان جواب ڏيندي چيو.

”آهستي ڳالهه اسپتال آهي، آواز ٻاهر ٿو وڃي ماڻهو پلا ڇا چوندا؟ آرام رک، ڌيرج رک سڀ ٺيڪ ٿي ويندو. هيئنر مون کي صرف پرھ جي صحت ۽ زندگي جي فڪر آهي، باقي سڀ ڳالهيون پوءِ ڪنداسين.“ پرھ جي والد، پنهنجي زال کي سمجهائيندي چيو.
 اتي بيٺل ڪريم ڏانهن ڪُڙي اک سان نهاريندي پرھ جي امڙ ڪينجھر کان پڇيو: ”هيءُ ڪير آهي؟“

ڪريم جواب ڏئي، تنهن کان اڳ ئي ڪينجھر جواب ڏيندي چيو: ”امي هيءُ انسٽيٽيوٽ تي پرھ سان گڏ پڙهندو آهي، بابا جي اسلام آباد ۽ توهان جي ڳوٺ هجڻ جي ڪري آئون اڪيلي پئجي ويئي هيس تنهن ڪري هن کي مدد لاءِ گھرايو.“
 ”سٺو ڪيو پڇا.“ پرھ جي والد ڪينجھر ڏي نهاريندي چيو.

”مهرباني پٽ، تو مشڪل وقت ۾ منهنجي ڏيئرن جي مدد ڪئي، آئون تنهنجو شڪر گذار آهيان.“ پرھ جي پيءُ ڪريم جو شڪريو ادا ڪندي چيو.

”نه چاچا ان ۾ مهرباني جي ڪهڙي ڳالهه آهي؟ اهو ته منهنجو فرض هو جيڪو مون نپايو.“

ڪريم جواب ڏيندي چيو.

ڪاريدور ۾ ٻيهر خاموشي چائنجي ويئي، بس ڪنهن ڪنهن مهل نرس جي اچڻ ويڃڻ جي قدمن جي آهت تي ماحول ۾ لرزش پيدا ٿي ٿي باقي ڪير ڪجهه به نه ڪڍي رهيو هو. سڀئي پرھ جي هوش ۾ اچڻ جو انتظار ڪري رهيا هئا.

ڪافي وقت تائين سوچڻ باوجود ڪريم انهي نتيجي تي نه پهچي سگهيو هو ته هو آڪاش کي سموري صورتحال بابت ٻڌائي يا نه! ”هاڻي ڪافي وقت ٿي چڪو آهي ۽ منگڻي جون رسمون به تقريباً ختم ٿي چڪيون هونديون تنهن ڪري هاڻي ٻڌائڻ ضروري آهي.“ گهڻي دير تائين سوچڻ جي پيچ ڊاهه کان پوءِ ان نتيجي تي پهتو ته ”ڪجهه به هجي پر آڪاش کي سموري صورتحال کان آگاهه ڪرڻ کپي، جو الله سائين نه ڪري پرھ کي ڪجهه ٿي پيو! ۽ مون وقت سر نه ٻڌايو ته اهو آڪاش سان ناانصافي ٿيندي ۽ آئون پنهنجو پاڻ کي ڪڏهن معاف نه ڪري سگهندس.“ اڃان ڪريم انهن سوچن ۾ ئي گم هو ته سندس موبائل فون جي رنگ وڳي، هن پاڻ سنڀاليندي موبائل طرف ڏٺو ته آڪاش ٿي هو جيڪو کيس فون ڪري رهيو هو.

ڪاريدور مان ٻاهر نڪري ڪريم فون اٿيند ڪري آڪاش کي پرھ جي ٿيل ايڪسيڊنٽ، آپريشن ۽ طبيعت بابت تفصيلي ٻڌايو ته ”ڊاڪٽرن پرھ جو آپريشن ڪيو آهي ۽ هاڻي انتهائي نگهداشت واري وارڊ ۾ منتقل ڪن ٿا بس هوش ۾ اچڻ جو انتظار آهي. تون پلين رليڪس ٿي مڱڻي جون رسمون مڪمل ڪر، آئون تو کي وقت به وقت تفصيل کان آگاهه ڪندو رهندس.“

ڪريم جون ڳالهون ٻڌي آڪاش کان هوش ٿي ڇڏائجي ويو ۽ اهو نتيجو ڪڍيائين ته ”آپريشن به ٿيو آهي ۽ اڃان تائين هوش ۾ به نه آئي آهي مطلب حالت ڳڻتي جوڳي آهي.“ ٻي لمحي سڏڪندي چيائين ”ڪريم پليز مون کي صحيح صحيح ٻڌائي ته پرھ جي حالت ڪيئن آهي؟ پليز مون کي سچ ٻڌاءِ، ڪجهه به نه لڪاءِ!“

”آڪاش جيڪا صورتحال هن وقت آهي، اها ئي تو کي بيان ڪئي آهي، انهي ۾ ڪابه ڳالهه پوشيده نه آهي، يقين رک“ ڪريم آڪاش کي تسلي ڏيندي چيائين.

”آئون به هيئن ئي نڪران ٿو پهچڻ جي ڪيان ٿو ڪريم پرھ کي ڪجهه ٿي پيو ته آئون پاڻ کي ڪڏهن به معاف نه ڪندس“ آڪاش، ڪريم کي روئندي جواب ڏيندي چيو.

”تون اتي ئي ره اڃان مڱڻي جون رسمون...!“ ڪريم آڪاش کي اتي ئي رهڻ جو چئي رهيو هو ته آڪاش فوراً سندس ڳالهه ڪٽيندي چيائين ”اهي مڪمل ٿي چڪيون آهن، آئون نڪران پيو

تون مون کي پل پل جي خبر ڏيندو ره، آئون جلد ئي پهچان ٿو“ آڪاش، ڪريم کي تاڪيد ڪندي چيو.

”نڪ آهي، جيئن توکي مناسب لڳي“ ڪريم جواب ڏيندي چيو.
آڪاش انهي وقت ٽٽڪسي ڪري ڪراچي روانو ٿي ويو.

—

35

شام ميرانجهڙي ٿيندي پئي ويئي، آسمان پنهنجو ويس مٽائڻ شروع ڪري ڏنو هو. نيري اپ ۾ سفيد بادلن جي قطارن بدران سندس سانوري جسم تي ستارن جو ويس ڍڪجي رهيو هو. هيٺ زمين تي سمنڊ جي لهرن جو شور هو. جيڪي موج ۾ ڪنارن سان ٽڪرائجي پيهر موٽي ٿي ويون. جيئن جيئن رات جا پاڇا گهرا ٿيندا ٿي ويا تيئن ڪناري تي لڳل اسٽريٽ لائٽس جي سرڪاري بلبن جي روشني پنهنجي وس آهر هلڪي روشني سان پاڻي ۾ پنهنجو عڪس واضح ڪري رهي هئي.

سامهون ڏنڌلي روشني جي اوت ۾ رکيل ڪاٺي جي بئنج تي ويٺل آڪاش ۽ پرهه هڪ ٻيءَ جي سامهون ويٺل بغير ڪجهه چوڻ، ڳالهائڻ جي مسلسل سڏڪي رهيا هئا، لڙڪ پيلن پنن جيان اکين جي ٽارين تان هڪ هڪ ٿي ڇڻي رهيا هئا ۽ من جي اڱڻ تي خزان جي موسم لڙي آئي هئي. پرهه ڪافي دير کان پوءِ سڏڪن کي سامهون ڏيندي ٿڪل ٿڪل لهجي ۾ اونهو ساهه کڻي ڪجهه ڳالهائڻ جي ڪوشش ڪئي پر زبان ساٿ ئي نه ڏنو. ڇپ خشڪ ٿي ويا هئا، ڪجهه ڪچي ئي نه سگهي اداس اکين سان صرف آڪاش ڏي نهاريو ته پيهر سندس بي وفائي تي نيٺن مان نير ڪارونجهر جي پٽيائي نڪين جيان وهي آيا.

سمنڊ، شام مان رات ۾ تبديل ٿيندڙ اداس پل، ماڻهن جي شور ۾ اڪيلائي، لهرون، ساحل، بئنج تي سڏڪندڙ ٻه وجود، جنهن جي لڙڪن جو سفر طويل ٿيندو ٿي ويو.

هيءُ ساڳيو ئي سمنڊ هو جنهن جي ڪناري تي ويهي هنن پيار جا ڪيئي حسين پل گهاري هئا، محبت جي منزل ڏانهن ويندڙ رستن جا ڪيئي سفر ڪيا هئا، هنن لهرن جي موجن ۾ مستيون ماڻيون هيون جيڪي به اڄ هنن جي ڏک ۾ اداس هيون، هونئن به خوشين پري زندگي ۾ زهر ڀرڻ لاءِ هڪ لمحو ئي ڪافي هوندو آهي جيڪو هنن جي پيار پري حياتي جي گس ۾ ڪندا بڻجي اچي چڪو هو. هنن جي حياتي ۾ سڀ ڪجهه ختم ٿي چڪو هو. زندهه رهڻ کان اڃا ئي ڪچي چڪو هو. من جي ديس تي اداسي جي موسم چانئجي ويئي هئي، جتي صرف پيڙا جا ئي آشيانه هئا، جتي رڳو درد جي موسم هئي، حياتي جيئن جا سارا دڳ ٿي وساري ڇڏيا هئا، جن زندگي مان ٽڪجي پيا هئا.

ڪيتري ئي وقت تائين اڪڙين جي اڱڻ تي سانوڻي مينهن کان پوءِ پرهه آخر همت جٽائيندي آڪاش ڏانهن اداس نظرن سان ڏسندي چيو. ”مون چيو هو ته تون مون کي ڇڏي ويندين، محبت جي معاملي ۾ هميشه مون کي پيار بدران ڏک ۽ پيڙائون ئي مليون آهن، آخر تو به مون سان ايئن ئي ڪيو آڪاش!“

”تون پاڻ ئي ٻڌاءِ ڇا آئون ايئن ڪري ٿو سگهان؟ بس وقت جي وراڪي اسان سان ويساهه گهاتي ڪئي آهي.“ آڪاش اداس اڪڙين سان پرهه ڏي نهاريندي چيو.

”تو ايڏو وڏو فيصلو ڪري ڇڏيو ۽ مڱڻي به ڪئي پر مون کي ٻڌائڻ به مناسب نه سمجهيو.“ پر ه سڏڪندي چيو.

”پر ه هڪ طرف منهنجي لاءِ تون هئين جنهن ۾ منهنجي ساهه جو ڏور يون آهن، جنهن کان سواءِ منهنجو وجود ئي اڌورو آهي پر ٻئي طرف منهنجي جيڪل امڙ جي ممتا جي امرت ڌارا هئي، جنهن جي اڻ ٻڳڻين دعائن جي ڪري ئي منهنجو وجود آهي، جڏهن مون ٻنهي کي احساس جي ساهمي ۾ توري ڏٺو ته پنهنجي خوشي کان وڌ مون کي جيڪل جون خوشيون وڌيڪ عزيز لڳيون جنهن جي ڪارڻ مون کي اهو فيصلو ڪرڻو پيو جيڪو لازمي آهي ته مون لاءِ ڪرڻ ڪو سولو ڪم نه هو پر نه چاهيندي به مون کي سندس فيصلو قبول ڪرڻو پيو.“ آڪاش پنهنجي بي وسي بيان ڪندي چيو.

”آڪاش تو مون سان ويساهه گهاتي ڪئي آهي، دوکو ڪيو آهي تو ته چيو هو ته آئون گهر وڃي امڙ کي راضي ڪندس، منهنجي رشتي لاءِ منهنجي گهر موڪليندين پر هي سڀ ڇا ڪري ڇڏيو؟“ پر ه پنهنجا ٻيئي هٿ وارن ۾ وجهندي پاڻ جنجهوڙيندي روئڻ لڳي.

”امان منهنجي چوڻ کان پهرين ئي تنهنجي گهر وڃي تنهنجو رشتو گهري چڪي هئي پر تنهنجي امڙ اميري ۽ غريبي جي لڪير ڪيندي منهنجي امڙ کي مايوس واپس موٽائي ڇڏيو هو ۽ ساڻس ناروا سلوڪ پڻ ڪيو پوءِ به مون پوري ڪوشش ڪئي ته امڙ کي سمجهايان پر امان به ڳالهه کي آخري حد تائين وٺي ويئي جتان موٽڻ مشڪل هو.“ آڪاش ٻيهر پر ه کي پنهنجي بيوسي بيان ڪندي چيو.

”اهو فيصلو ڪندي منهنجو ٿورو به خيال نه آيو ته تنهنجي هن فيصلي سان منهنجي زندگي ۾ طوفان برپا ٿي ويندو جيڪو منهنجون سموريون خوشيون لوڙهي کڻي ويندو.“ پر ه آڪاش کي سندس فيصلي تي ايندڙ ردعمل جو احساس ڏياريندي چيو.

”تو کان سواءِ منهنجي وجود جي ڪهڙي حيثيت آهي؟ پر ڇا ڪيان حالتون منهنجو وس ۾ نه هيون، منهنجي ڪلهن تي ڪيترن ئي معصوم وجودن جو بار آهي جنهن جي خوشي ڪارڻ مون پنهنجا ارمان پڻ وسارڻا پيا جو انهن جي مرڪ منهنجي لاءِ جيئڻ جو حوصلو آهي جنهن جي توکي به پروڙ آهي.“ آڪاش پنهنجي مجبوري ٻڌائيندي ٻيهر چيو.

”تو کي ته پنهنجي زندگي گذارڻ لاءِ ۽ سک اورڻ لاءِ جيون ساڻي ملي ويو باقي مون کي اگر وڇوڙي جا گهاءَ مليا ته ڇا ٿيو.“ پر ه ڏچڪا پري روئيندي رهي، سندس ڏک ۾ ڪن پل لاءِ سمنڊ جون مست لهرون به اداس ٿي خاموش ٿي ويون، وقت بيهجي ويو هو ماڻهن جو هجوم هو پر ڪي به خوشين ڀريا تهڪ نه هئا سموري ماحول تي اداسيءَ جا بادل چائنڻجي ويا هئا.

”تنهنجي مرڪن ۾ منهنجون خوشيون ۽ تنهنجي لڙڪن ۾ منهنجون تڪليفون آهن، تنهنجي هر هڪ ڏک ۾ منهنجي روح کي رنجش پهچي ٿي، سواءِ تنهنجي ڀلا منهنجي ڪهڙي حياتي آهي، ڀلا

ڪالهه جي آيل اجنبِي تنهنجي جاءِ ڪيئن ٿي والاري سگهي.“ آڪاش پرھه کي پنهنجي پيار جو احساس ڏياريندي چيو.

”آڪاش محبت تان اوراح ٿي ڪڍي ويو منهنجو ايئن به ٿيندو آهي سوچيو نه هو! جنهن سڄي زندگي ساٿ نڀائڻ جو واعدو ڪيو هو سو ئي اڌ سفر ۾ اڪيلو ڇڏي هليو ويو.“ پرھه آڪاش کي متوجھ ڪندي لڙڪ وهائيندي رهي.

”مون جي ته هاڻي دنيا جي ڪنهن ڳالهه ۾ دلچسپي نه رهي آهي، زندگي بي نور ٿي وئي آهي. منهنجي آنچل ۾ جيڪي خوشين جا ستارا ٽانڪيل هئا سي سڀ ڇڻي چڪا آهن، من جي وسطي تي پوڪيل پيار جا گل سڀ مرجھائجي ويا آهن ڪن پل ۾ سڀ ختم ٿي ويو آهي مون کان زندهه رهڻ جو حوصلو ئي ڇڏائجي ويو آهي، هر طرف بس مايوسي جا پاڇا آهن ۽ دل جي آسمان تي اداسيءَ جا ڪڪر آهن جيڪي ڳوڙهن جي بارش برساتي رهيا آهن. ڏک جي موسم آهي جنهن ۾ صرف اڏيتن جا طوفان گھلي رهيا آهن ۽ منهنجي پيار جي وسطي کي اجاڙي ويا آهن، آئون ته زندهه رهڻ جي به همت وڃائي وڃي آهيان، مسلسل ڏک ۽ پيڙائون سهي سهي هاڻ ٽڪجي پيئي آهيان.“

پرھه مايوسيءَ مان ٽڪل لهجي ۾ لڙڪ اگھندي آڪاش ڏانهن نھاريو ته ٻيهر پاڻ سنڀالي نه سگهي ۽ روئي ويئي.

”منهنجي منڙي جانان! مون توکي ٿوروئي تڪليف ڏيڻ ٿي چاهي، تون ئي ٻڌا پلا توکي وڃائي مون ڇا پاتو آهي سواءِ درد جي! مون توکي ڪنهن اذيت مان گذارڻ نٿي چاهيو جو توکي مليل ڌري به تڪليف منهنجي لاءِ منهنجي ئي وجود تي گھاءِ برابر آهي. مون نه ٿي چاهيو ته تون منهنجي ڪري لڙڪ وهائين ۽ پل پل تڪليفن جي دٻڻ ۾ ڦاسندي رهين ۽ وڇوڙي جا گھاءِ سيني ۾ سانڍي جيئن رھين. مون ته توکي زماني جون سموريون خوشيون ڏيڻ ٿي چاهيون تنهنجو پانڌ ڪائنات جي سمورين آسائشن سان ڀرڻ ٿي چاهيو پر شايد قسمت کي منظور نه هو ۽ وقت جو اهڙو وراڪو وريو جو سڀ ڪجهه تبديل ٿي ويو جنهن ۾ قصور ڪنهن کي ڏيڻ صحيح نه رهندو. بس نصيب ۾ شايد پنهنجو گڏجي رهڻ منظور نه هو.“ آڪاش اونهو ساهه ڀريندي پرھه جي اکين ۾ جهاتي پائيندي چيو جنهن جي اکين ۾ اداسين جو واس هو.

پر منهنجي جيون جي ڪتاب جا پنا ته ڪورا ئي رهجي ويا جنهن تي ڪيترائي پيار جا گيت لکڻ جو سوچيو هو. جنهن تي هڪ مڪمل پيار ڪهاڻي لکڻ جو سوچيو هو هو جنهن ۾ تنهنجي ۽ منهنجي محبت جا ڪيترائي باب جيڪي عشق جي هڪ مڪمل داستان ٿين ها، پر اهو سڀ ڪجهه ڪنهن يتيم ٻار جي ممتا حاصل ڪرڻ جي حسرت جيان اڌورو ئي رهجي ويو.“ پرھه سڌڪا ڀريندي چيو.

ڪجهه ساعتن کان پوءِ پرھه ٻيهر آڪاش کي متوجھ ٿيندي چيو.

”بس آڪاش آئون تنهنجي زندگي مان تمام پري وڃي رهي آهيان، ويندي ويندي دعا ٿي ڪيان ته تون هميشه خوش هجين پنهنجن سان ۽ محبتون ماڻين، وڌيڪ ڳالهائڻ هاڻ منهنجي وس ۾ نه رهيو آهي، هي منهنجي توسان آخري ملاقات آهي، بس آخري ملاقات ۽ پوءِ هميشه لاءِ هلي ٿي وڃان.“
پر ره بئج تان اٿندي ڳوڙها اگهيا.

پر ره اهو چئي ته ويني پر محسوس ڪيو ته آڪاش جا هٿ سندس هٿن مان ڇڏائجي رهيا هئا ڇڻ زندگي کائڻس ڇڄي رهي هئي، ساھ جو ڏور ٻيون سوڙهيون ٿيندي محسوس ٿيون، ساھ گهٽجڻ لڳو. اڪين اڳيان انڌو ڪارٽيڻ لڳي، سندس دنيا ۾ اونڌاھي ڇانئجي ويئي، حوصلا ڇڏائجڻ لڳا.....

”انتھائي نگداهشت“ واري وارڊ جي بيد تي بي هوشي جي حالت ۾ پيل پر ره جي ذهن تي تري آيل اهڙي خيالي منظر ۾ آڪاش سان آخري ملاقات ۽ وڇوڙي کي ڏسي اڇانڪ سندس جسم ۾ حرارت محسوس ٿي، ته سامهون بيٺل نرس ۽ ڊاڪٽر وڏي وڃي وٽس پهتا ته ڪن پل لاءِ پر ره اڪيون ڪوليون ۽ خشڪ چپن مان صرف تٽل قتل لفظ آ...ڪ...ا.... ش ... (آڪاش) نڪتو پر کيس سامهون نه پائي هن آخري هچڪي کاڌي ۽ ابدي ننڊ سمهي پئي.....

—

36

آڪاش اسپتال پهتو تيستائين تمام گهڻي دير ٿي چڪي هئي، اسپتال جي گيت تي ئي ڪينجهر، سندس ماءُ، پيءُ ۽ ڪريم سڀ سوڳوار حالت ۾ لڙڪ لڙي رهيا هئا، ڪن پل لاءِ هڪ ٻئي کي آڻت ٿي ڏنائون ته ٻيهر ڀرھ کي ياد ڪري روئي ٿي پيا.

آڪاش اهڙو منظر ڏسي سمجهي ويو ته ڀرھ کيس اڪيلو ڇڏي هلي ويئي آهي، بغير ڪجهه ڪڇڻ جي هُن ڪريم ڏانهن ڏٺو جنهن اداس اکين جا چير واري حال اوريو ته هُو دهلجي پيو ته هي سڀ ڇا ٿي پيو هيئن ڪجهه وقت پهرين ته ڪريم چيو هو ته آپريشن ٿي ويو آهي بس هوش ۾ اچڻ جو انتظار آهي، پوءِ اڃانڪه هي سڀ ڪجهه ڪيئن ٿي ويو؟ هي اهڙو سوال هو جنهن جو ڪوئي جواب نه هو. هُو وڏي وڃي اڃان ڪجهه پڇي ها ته ايتري ۾ اسپتال استاف اسٽريچر تي ڀرھ جو بي جان بت ڪئي ايمبولنس تائين پهچائڻ لاءِ ٻاهر نڪتو.

آڪاش جي سامهون سندس محبت جي دنيا ايئن اجڙي ويئي هئي، جنهن لاءِ هُو چاهيندي به ڪجهه نه ڪري سگهيو هُو هڪڙو جرئت وارو قدم کڻي ها ته پنهنجي پيار کي بچائي پئي سگهيو پر ماءُ جي محبت ۽ سندس ضد جي ڪري هُو پنهنجي حياتي جي حسين پلن جي ساٿي کي وڃائي ويٺو هو. هن جو ضمير هن کي ملامت ڪرڻ لڳو ته هُن هر مشڪل گهڙي ۾ سندس ساٿ ڏنو پر هُو ساڻس انصاف نه ڪري سگهيو. هُن جي آڇيل محبت جي گلن جي بدلي ۾ هُو صرف بيوفائي جا ڪنڊا ٿي ڏيئي سگهيو هو. هُن جي غلطي جو اهڙو انجام ٿيندو تنهن جي اها پروڙ هرگز نه هئي ته ڀرھ کائڻس ايئن منهن موڙي هلي ويندي، هن چاهيو ٿي ته هُو واپس وڃي کيس حالتون، مُشڪلون ۽ مجبوريون سمجهايندو پر هُو ان کان اڳ ئي کائڻس ڪاوڙجي هميشه لاءِ دور هلي ويئي.

وقت ۽ حالتن جي ستم ظريفي به ڪيتري نه ظالم هئي جو هُو پنهنجي جان جي ٽڪري کي ايئن جدا ٿيندو ڏسي رهيو هو پر ساڻس لپتي، وٽس وڃي هيئنون ڦاڙي روئي آخري پيرو معافي به نه ٿي وٺي سگهيو کيس سيني سان لائي محبت به آڇي نه ٿي سگهيو سندس پيشاني تي پيار جي آخري چُمي به نه ٿي ڏيئي سگهيو سندس پيراندي بيهي پيئي هٿ ٻڏي کائڻس هن گناهه جي بخشش به نه ٿي گهري سگهيو. وٽس ويجهو وڃي پيار جا واسطا ڏيئي واپس موٽي اچڻ جا سڏ به نه ٿي ڪري سگهيو هُو کيس اڪيلو ڇڏي ويڃڻ جا ڏورا پا به نه ٿي ڏيئي سگهيو جو سندس والدين موجود هئا، هن نه ٿي چاهيو ته کين اها پروڙ پئي ته سندس ڌيءُ کين اڻ ڄاڻ رکي لڪي ڪنهن سان پيار ڪيو ٿي، ته ويتر ڏکارا ٿي پون ها ۽ جوان ڌيءُ جي موت جي صدمي سان گڏ کين انڌيري ۾ رکي سندس وشواس کي ڇيهو رسائڻ جو درد ويتر ماري وجهي ها. هڪ ته اڳي ئي هن جي ڪارڻ ڀرھ جي زندگي جو ڏيئرو اجهامي چڪو هو سو هن وڌيڪ نه ٿي چاهيو ته سنڌي ڪارڻ ڀرھ تي موت کان پوءِ ڪو داغ لڳي ۽ مائٽ، عزيز توڙي سماج کيس غلط نظريي سان ياد ڪن!

بس آڪاش پرھ جي لاش کي ايمولينس ڏانهن ويندو ڏسي خاموش لفظن ۾ من جي زبان سان التجا ڪندي چيو ”پرھ ائين نه ڪر مون کي اڪيلو نه ڇڏي وڃ، مون کي ايڏي وڏي سزا ته نه ڏيئي وڃ جو توکي ڏسڻ لاءِ ئي سڪي وڃان، هڪ ٻئي جي سامهون رهي گهٽ ۾ گهٽ اکين جي پياس ته اجهائي سگهون ها، پر تو ته مون کان اهو حق به ڪسي ورتو. ايترو ناراض ٿي ويئين جو وري مڙي نه اچڻ جو فيصلو ڪري ورتو. خاموش التجا سان گڏ نير ضبط جو دامن توڙي وهي پيا.

”پرھ منهنجي دل ۾ پيار صرف تنهنجي لاءِ هو آهي ۽ رهندو جنهن پل کان مڱڻي جو فيصلو ڪيو آهي تنهن پل کان سک جو ساهه نه کنيو آهي، آئون تنهنجو گناهگار آهيان. ها آئون تنهنجو ڏوهي آهيان پر اڄ مون کي ان جي سزا ڏي آئون هر ڏوهه قبول ڪرڻ لاءِ تيار آهيان هر سزا پوڳڻ لاءِ تيار آهيان پر تون موتي آ، مون کي ايئن اڪيلو نه ڇڏي وڃ. آڪاش آس پرين نگاهن سان ٻيهر خاموش ورلاپ ڪيا.

توبنان هر پل تنهنجي پيار جون ساروڻيون لڙڪ بڻجي منهنجي اکين جا بند توڙي وجهنديون، جذبا ساٿ نه ڏيندا، احساس مرجھائجي ويندا، ڪجهه لڪڻ چاهيندس ته ڪاغذ لڙڪن سان آلا ٿي پوندا، لفظ درد بڻجي دل جي وجود تي وڍ وجهندا ۽ دل جي جھروڪن مان صرف آه نڪرندي تنهنجي سوچن جي ساگر ۾ توکي ساٿ نه پائي ٻڏي ويندس. سچ پرھ آئون صرف ۽ صرف تنهنجو ئي آهيان پرھ ٻڌ نه پرھ! منهنجي زندگي تي صرف ئي صرف تنهنجو حق آهي.“ آڪاش ٻيهر پرھ جي بي جان وجود کي مخاطب ٿيندي يقين ڏياريو پر هاڻي سندس سڏ ورنائڻ ۽ جواب ڏيڻ لاءِ پرھ انتهائي ڏور وڃي چڪي هئي جتان موٽڻ ناممڪن هو.

آڪاش پنهنجي ساهه جي ڏوري کي پاڻ کان ايئن ڇڏندو ڏسي رهيو هو. جسد خاڪي ايمولينس ۾ منتقل ٿي چڪي هئي ۽ ڪجهه ئي گهڙين ۾ ايمولينس اسپتال جو دروازو اُڪري حد نظر کان اوجھل ٿي ويئي پر هو ڪجهه به نه ڪري سگهيو.

ٽڪل ٽل احساسن سان گوڏن پر زمين تي ويهي رهيو ۽ ٻنهي هٿن جي مٿين سان زمين تي ڌڪ هڻي بيئي هٿ وارن ۾ پڪوڙي پاڻ تي ملامت ڪندو رهيو ۽ وري آسمان ڏي نهاري بيئي هٿ هوا ۾ ڦهلائي اپ ڌاريندڙ رڙيون ڪري پرھ کي سڏڻ لڳو.

”پرھ.....“

”پرھ.....“

”پليز مون کي ايئن اڪيلو نه ڇڏي وڃ، پليز موتي آ، آئون توکان سواءِ مري ويندس.“

پر سندس سڏ ورنائڻ لاءِ پرھ اتي موجود نه هئي ۽ هو اڪيلو چرين وانگي هيٺون ڦاڙيندڙ رڙيون ڪرڻ لڳو. جنهن کي ٻڌي ڪيترائي ماڻهو گڏ ٿي ويا. کيس عجيب نگاهن سان ڏسڻ لڳا. ڪريم کيس سنڀالڻ لاءِ ويجهو آيو پر هو مسلسل اپ ڏي نهاري روئندو رهيو ۽ پرھ کي واپس موتي اچڻ لاءِ آواز ڏيڻ لڳو.....!

سنڌ سلامت

www.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت جو مشن ۽ مقصد سنڌي ٻوليءَ جي ڊجيٽلائيزيشن ۽ پکيڙ کي وسيع ڪرڻ آهي ۽ پڻ دنيا سان گڏ سندس رفتار سان هلڻ جو سانباهو آهي، ڇو ته تاريخ هميشه انهن قومن جو احترام ڪيو آهي جن پنهنجي علمي سرمائي جي حفاظت ڪئي آهي. سنڌ سلامت پڻ پنهنجي ٻوليءَ جي بقاء خاطر سنڌي ٻوليءَ ۾ لکيل قيمتي ۽ ناياب ورثي کي ضايع ٿيڻ کان بچائڻ ۽ ان کي نه رڳو محفوظ رکڻ پر پنهنجي اديبن، ليکڪن، محققن ۽ شاعرن جي علم، هنر ۽ تخليقن کي ڊجيٽلائيز ڪندي دنيا جي ڪنڊ ڪڙڇ ۾ موجود سنڌين تائين مفت ۾ آسانيءَ سان پهچائڻ جو عزم ڪيو آهي.

اسان جي خواهش هئي ته سنڌي مواد تي مشتمل هڪ اهڙو ڪتاب گهر قائم ڪجي جتي هر موضوع تي مشتمل ڪتاب موجود ملن. ڪتابن کي ڳولڻ ۽ ڊائونلوڊ ڪرڻ آسان هجي ۽ ايندراڻيڊ سميت آئي فون يا ونڊوز آپريٽنگ سسٽم سميت هر قسم جي ڊوائيس تي آساني سان آن لائين پڻ پڙهي سگهجي.

۽ اهو سڀ ”سنڌ سلامت ڪتاب گهر“ ذريعي ئي ممڪن ٿي سگهيو. اميد ته سنڌ سلامت ڪتاب گهر ذريعي سموري دنيا ۾ موجود سنڌي نه صرف پرپور لاڀ حاصل ڪندا پر سنڌ سلامت ڪتاب گهر کي وڌيڪ فائديمند بنائڻ لاءِ پنهنجو پورو ساٿ ڏيندا.

books.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت ڪتاب گهر جي ايندراڻيڊ اپليڪيشن پلي اسٽور جي هن لنڪ تان ڊائونلوڊ ڪريو:

<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.sindhsalamat.book>

اڌوري عشق جو الميو

دليپ دوشي لوهائو

ڪنول پبليڪيشن ڦنڊر

188

facebook.com/dhaliptoshilohay

"ناول پيا جنم هوندا آهن." اوزجان پاموڪ
ناول ادب جي هڪ اهڙي صنف آهي. جنهن ۾ ڪهاڻي نسل در نسل بيان ڪرڻ جي
گنجائش موجود هوندي آهي. ڇاڪاڻ ته ناول زندگيءَ سان ڀرپور ڪهاڻي پيش ڪرڻ جي
صلاحيت رکي ٿو. سنڌي ۾ هن وقت ناول لکڻ جو لاڙو وڌيو آهي. جيڪا سٺي ڳالهه آهي.
جنهن سان اڳيان هلي اسين اهو ڪٿ ڪرڻ جي قابل ٿي وينداسين ته سنڌي ۾ ڪهڙا
ڪهڙا ناول ميباري يا سٺا لکيا ويا آهن.

دليپ دوشي لوهائو نئين ٽپي جو اهو ناول نگار آهي. جنهن هن کان اڳ به هڪ ناول
"محبت جي تنهائي" لکيو آهي. جڏهن ته هي سندس ٻيو ناول آهي. جيڪو هڪ پيار
ڪهاڻي تي آڌاريل آهي. هي پرده ۽ آڪاش جو قصو آهي. دليپ ناول جي ڪهاڻيءَ ۾ ٻن
شهرن ڪراچي ۽ حيدرآباد کي ڏيکاريو آهي. سنڌي ۾ ڪنهن صحافي جي زندگيءَ تي لکيل
هي پهرين ناول آهي. جنهن جو محور هڪ پاسي ته پيار جو قصو آهي ته ٻئي پاسي صحافتي
سلسلو به آهي. ڪنهن به سٺي ناول جي نشاني اها آهي ته ان ۾ ناول نگار پنهنجي ڪهاڻي
کي بيان ڪرڻ جي مهارت ڪيتري ٿو رکي ۽ اهو روايتي انداز کان پاڻ کي بچائي ان ۾ نوان
کي ڪهڙي انداز سان پيش ڪري ٿو. ڇاڪاڻ ته ناول جو رس چس اصل ۾ آهي ئي قصو
گوئي ۾.

دليپ جي ناول جو منطقي انجام وري به وڇوڙو ٿي آهي. ناول پڙهندي اهو محسوس
ڪري سگهجي ٿو ته هي ڪهاڻي واقعي به هڪ اهڙي ئي نوجوان جي
سڄي ڪهاڻي آهي. جيڪو پنهنجي لاءِ ڏکين حالتن ۾ جيڪن جا چئن
ڪري ٿو. اٺون سمجهان ٿو جهڙي ريت اوزجان پاموڪ لکيو آهي ته ناول
پيا جنم هوندا آهن اهڙي ريت هن ناول "اڌوري عشق جو الميو" وسيلي
دليپ نه فقط پيو جنم ورتو آهي، بلڪه هن پرده ۽ آڪاش کي به جنم ڏنو
آهي. جيڪي نه ڄاڻهندي به وڇوڙي جي تپاس
تي ڳنگجي ويندا آهن. اميد آهي ته سندس هي
ناول نوجوان ٽپي ۾ پنهنجي جاءِ والارڻ ۾
ڪامياب ٿيندو.

— اختر حفيظ

